

Vera Osolano-Filip

BIBLIOTECA PUBLICĂ
ÎN TRE
PERCEPTIA TRADITIONALĂ
ȘI UTILIZATORUL MODERN

BIBLIOTECA NAȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA

VERA OSOIANU-FILIP

BIBLIOTECA PUBLICĂ ÎNTRE
PERCEPȚIA TRADIȚIONALĂ ȘI
UTILIZATORUL MODERN

Chișinău • 2015

CZU 027:5
O-85

Director general: Elena PINTILEI
Autor: Vera OSOIANU-FILIP
Prefață: dr. Hermina G.B. ANGHELESCU
Prezentare grafică: Iulian FILIP
Redactor: Raisa PLĂIEȘU
Corector: Ecaterina DMITRIC
Procesare computerizată: Diana STOIAN

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

Osoianu-Filip, Vera

Biblioteca publică între percepția tradițională și utilizatorul modern / Vera Osoianu-Filip; dir.gen.: Elena Pintilei; Bibl. Naț. a Rep. Moldova. – Chișinău: Biblioteca Națională a Republicii Moldova, 2015. – 232 p. 60 ex.

ISBN 978-9975-4493-8-0

Lucrarea *Biblioteca publică între percepția tradițională și utilizatorul modern* inserează materiale elaborate (în mare parte) pe parcursul ultimilor doi ani. În baza informațiilor și materialelor prezentate în lucrare, bibliotecarii și profesioniștii din domenii adiacente pot urmări evoluția recentă a activității bibliotecare, tendințele și prioritățile de activitate la nivel local, național și internațional.

Materialele oglindesc, de asemenea, rezultatele și constatările studiilor și cercetărilor, realizate în țara noastră, precum și peste hotare, axate pe promovarea bibliotecii, cărții și a lecturii. Un loc aparte ocupă promovarea ideilor inovaționale adoptate de lumea bibliotecară și adaptate la necesitățile comunității profesionale și a maselor largi de utilizatori reali și potențiali.

Informațiile și materialele prezentate pot fi folosite ca platformă de discuții pro biblioteca publică, pro carte, pro lectură cu decidenți politici și financiari, utilizatori, membri ai comunității, precum și în procesul de planificare curentă și strategică a activității bibliotecare.

©Biblioteca Națională a Republicii Moldova, 2015
© Vera Osoianu-Filip, 2015

PREFAȚĂ

În comunitatea bibliotecarilor din Republica Moldova, Vera Osoianu este unul dintre cei mai școliți și vizibili, atât la nivel local, cât și pe plan internațional. Cu o experiență de aproape patru decenii, cu un singur loc de muncă (lucru rarism în ziua de azi!) – Biblioteca Națională a Republicii Moldova (BNRM), fosta Bibliotecă Republicană – Vera Osoianu este un exemplu de profesionalism, dedicație și angajare susținută în domeniul biblioteconomiei. Ea este membru fondator al Asociației Bibliotecilor din Republica Moldova (ABRM), a fost implicată în organizarea evenimentelor majore care au jalonat dezvoltarea bibliotecilor din țară, este membru activ în cele mai importante structuri profesionale naționale ce vizează bibliotecile, și-a adus contribuția la elaborarea documentelor fundamentale ce reglementează activitatea instituției de bibliotecă în Republica Moldova.

Vera Osoianu a contribuit la promovarea bibliotecilor din Moldova la nivel internațional: a inițiat procesul de aderare a BNRM la Fundația Conferința Directorilor Bibliotecilor Naționale din Europa (CENL), participând astfel la integrarea BNRM în proiectele Biblioteca Europeană și FUMAGABA (proiect susținut de Uniunea Europeană care a marcat începutul digitizării colecțiilor din țările care au aderat în ultimul val la CENL). Autoarea a reprezentat ABRM și, implicit, bibliotecile din Republica Moldova, elaborând raportul de țară, în proiectul european CALIMERA – *Medierea accesului la resurse electronice prin intermediul instituțiilor locale*, program al Comisiei Europene, care a monitorizat progresele și soluțiile tehnice rezultate din implementarea noilor tehnologii ale societății informaționale în țările europene.

Vera Osoianu s-a numărat printre cei care au ținut bibliotecile publice din Republica Moldova în atenția Fundației Bill & Melinda Gates, în vederea includerii acestora în inițiativa Global Libraries. În 2011 Republica Moldova a fost acceptată în program, numărându-se printre cele 17 țări beneficiare de susținerea Fundației. S-a

Biblioteca publică între percepția tradițională și utilizatorul modern

implicat permanent în diseminarea cunoștințelor din domeniul biblioteconomiei și științei informării în rândul colegilor de breaslă din țară prin intermediul publicațiilor de specialitate din poziția sa de membru al colegiului redacțional și autor de articole în numeroase publicații periodice de specialitate din Republica Moldova și România. Este co-organizator al Simpozionului Științific „Anul Bibliologic...”, începând cu anul 1991, la care a prezentat comunicări și a condus workshopuri. Vera Osoianu continuă să fie o prezență neobosită la conferințe, simpozioane, seminare, colocvii ce promovează cartea, lectura, biblioteca, bibliotecarul și profesia de bibliotecar în societate și în spațiul virtual.

Preocupată de a oferi o deschidere cât mai largă a colegilor bibliotecari din Moldova la practicile moderne și la serviciile oferite de bibliotecile din țările dezvoltate biblioteconomic, în parteneriat cu: Fundația Soros-Moldova, Ambasada SUA în Moldova, Alianța Franceză din Moldova, Centrul de Informare al Consiliului Europei, ea a realizat mai multe proiecte și a intermediat invitarea în Moldova a unor profesioniști de renume din mai multe țări. În timp, aceste întruniri au contribuit la familiarizarea bibliotecarilor moldoveni cu experiența avansată în biblioteconomia altor state. Personal, am cunoscut-o în 2001, când a participat la Congresul IFLA desfășurat la Boston în acel an. Această primă întâlnire profesională a condus la prima mea vizită în Moldova, în decembrie 2001, sub egida Departamentului de Stat al SUA și, în continuare, la alte câteva vizite de lucru ce au condus la o prietenie profesională neîntreruptă care s-a materializat în diverse proiecte de colaborare.

Pe parcursul celor patru decenii de activitate profesională, ea a studiat și a promovat neconținut tendințele de dezvoltare a domeniului biblioteconomic la nivel național și internațional. Ea se numără printre inițiatorii promovării conceptului *Web 2.0* și, respectiv, *Library 2.0* în rândul bibliotecarilor moldoveni. Face acest lucru atât în maniera tradițională, prin intermediul articolelor tipărite, cât și în maniera modernă, prin intermediul modalităților din spațiul virtual: bloguri, Facebook, SlideShare, etc. Pentru meritele deosebite în promovarea cărții, lecturii, a bibliotecii, precum și pentru dezvoltarea sistemului național de bibliotecă, Vera Osoianu a primit diverse premii și distincții atât în România, cât și în Republica Moldova.

Cunoscătoare de limba engleză, franceză și rusă, Vera Osoianu a

participat la stagii de perfecționare în SUA și Franța, aducând acasă experiența acumulată și împărțind-o cu colegii din Republica Moldova. Mulți bibliotecari s-au perindat în vizite de lucru la *Library of Congress*, puțini însă au fost selectați să lucreze efectiv acolo, zi de zi timp de câteva luni, pentru ca din experiența nemijlocită să poată asimila metode moderne de lucru, să poată observa pe viu operațiuni specifice activității cotidianului într-una din cele mai mari biblioteci ale lumii, să urmărească fluxul informației de la momentul creării până la cel al transmiterii acesteia prin diverse canale către utilizatorul fizic sau virtual.

Prin accesul său la literatura de specialitate care prezintă evoluția domeniului biblioteconomiei la nivel internațional, Vera Osoianu diseminează noutățile, practicile și experimentele novatoare din aceste țări și le compară cu situația existentă în Republica Moldova, oferind în același timp soluții de îmbunătățire, redresare și modernizare a celor existente la nivel național, ținând seama de specificul și potențialul contextului din țară.

Prezentul volum reprezintă și un sincer semnal de alarmă asupra unor stări de fapt cu care se confruntă bibliotecile din Republica Moldova (lipsa de spații moderne, condiția socială și materială a bibliotecarului moldovean, lipsa literaturii de specialitate în limba română cât și a unui program de cercetare susținut în domeniul biblioteconomic) dar și o notă de speranță într-un viitor mai favorabil și mai prosper. În spațiul bibliotecilor publice, acest viitor plin de speranțe axate pe modernizare are la bază o semnificativă infuzie de fonduri de peste ocean, primite din partea Fundației Bill & Melinda Gates, finanțare care a condus la conturarea programului NOVATECA, în plină desfășurare în prezent. Personal, am militat pentru acest program și am susținut cauza Moldovei încă din anul 2006, în cadrul unei reuniuni de experți ce a avut loc la Washington. Acceptarea Republicii Moldova în programul Global Libraries va conduce la transformări de importanță majoră în bibliotecile publice din țară și, în cele din urmă, la conturarea accesului nerestricționat la informație în vederea constituirii contextului social de consolidare a democrației și a adoptării valorilor promovate de libera circulație a ideilor, de libertatea intelectuală cât și de libertatea de exprimare liberă și nestingherită a propriilor opinii. Volumul Verei Osoianu este în același timp și un pretext, și o invitație spre introspecție personală

Biblioteca publică între percepția tradițională și utilizatorul modern

și instituțională și invită la o autoanaliză asupra eșecurilor și realizărilor, dar mai ales asupra definirii dezideratelor și aspirațiilor pentru viitor.

Biblioteca publică între percepția tradițională și utilizatorul modern prezintă o suită de articole ce oferă bibliotecarilor și studenților la biblioteconomie o incursiune în bazele teoretice ale domeniului, ilustrate cu exemple de succes și aplicații practice de ultimă oră din toate colțurile lumii. Volumul cuprinde analize de studii ample realizate de entități de prestigiu la nivel mondial, precum: Pew Research Center, Institute for Museum and Library Services, OCLC, Arts Council England, IFLA și multe altele, studii de referință pe plan internațional, surse frecvent citate de cercetători din întreaga lume. Vera Osoianu le prezintă în detaliu, menționând rezultatele și concluziile și apoi comparându-le, pe cât posibil, cu situația din Moldova, în vederea jalonării unor etape de dezvoltare la nivel național. În egală măsură, articolele Verei Osoianu includ comentarii pe marginea unor documente strategice și de viziune pe termen lung, adoptate cu diverse ocazii de organisme emblematică în lumea bibliotecilor.

Declarația IFLA, de la Lyon, privind Accesul la Informare și Dezvoltare (2014) a fost prezentată în 2015 în cadrul unei Adunări Generale a Națiunilor Unite, de către secretarul general al Organizației, care a făcut un apel deschis către statele membre cărora le solicita să recunoască prin documente oficiale faptul că accesul la informație și abilitățile de utilizare eficientă a acesteia reprezintă un imperativ pentru dezvoltarea sustenabilă și să garanteze recunoașterea și includerea lor în agenda de dezvoltare post 2015. Se impune elaborarea de politici la nivelul fiecărei țări așa încât prin Accesul la Informare și Dezvoltare să se asigure condiții ca fiecare persoană să aibă asigurat accesul la informație, să fie capabilă să înțeleagă, să utilizeze și să distribuie informația necesară pentru dezvoltarea personală și promovarea societății democratice și a dezvoltării sustenabile.

Manifestul IFLA/UNESCO privind Bibliotecile Publice din 1994 este o aducere la zi a documentului original din 1949 și se îngemănează cu Manifestul IFLA, privind Internetul (2002) dar și cu multe alte documente elaborate și adoptate cu ocazia reuniunilor de anvergură ale bibliotecarilor din întreaga lume. Volumul de față le

readuce în discuție drept documente fundamentale și le pune într-o lumină nouă în contextul contemporanității din spațiul virtual.

Agenda forumului public, promovat de Uniunea Europeană, sub genericul *Biblioteci Publice 2020* este deja pe radarul temelor de dezbatere propuse de Vera Osoianu. Componentele declarației de principii formulată cu ocazia summit-ului mondial al societății informaționale (Geneva 2003 și Tunis 2005) și reluate în iunie 2014 și mai 2015 la Geneva, nu fac decât să asigure un continuum al recunoașterii contextului complex al evoluției sociopolitice contemporane, al actualității accesului la cunoaștere dincolo de bariere naționale, geografice și lingvistice. Direcțiile de colaborare regională și internațională dezbătute în cadrul acestor forumuri la nivel înalt trasează linii de dezvoltare pe plan local. Articolele Verei Osoianu aduc în discuție multiplele probleme care îi preocupă pe liderii organizațiilor mondiale angajați în promovarea ideilor inovatoare și asigurarea unui viitor sustenabil în crearea, stocarea și diseminarea informației.

Prezența activă a bibliotecilor într-un context dominat de noile tehnologii de informare și comunicare, unde utilizatorul virtual are aceleași drepturi ca și cel care a trecut pragul bibliotecii și se află în fața pupitrului de referințe, al bibliotecarului de referințe, face parte din realitatea cu care bibliotecarii fizici și virtuali se confruntă în permanență. Lumea digitală care asigură accesul printr-un singur click la o multitudine de documente, uneori nebanuit de multe, se confruntă cu aspecte legate de calitatea, nu numai de cantitatea covârșitoare, a informației regăsite. Pe bună dreptate, Neil Gaiman afirmă: „Google poate oferi 100,000 de răspunsuri, pe când bibliotecarul oferă numai unul – pe cel corect. Pentru a forma acest bibliotecar, care știe exact către ce sursă să se îndrepte, să nu dea greș, să regăsească în cel mai scurt timp informația cea mai corectă, cea mai recentă și de cea mai bună calitate, pentru a echipa acest bibliotecar, cu cunoștințele și aptitudinile necesare, pentru a funcționa eficient în societatea informațională a secolului XXI este nevoie de multă investiție, dăruire și pasiune atât din partea formatorului / trainerului / mentorului, cât și din partea învățăcelului”.

Volumul Verei Osoianu *Biblioteca publică între percepția tradițională și utilizatorul modern* oferă această platformă de învățare continuă, de șlefuire a cunoștințelor deja acumulate cât și de

Biblioteca publică între percepția tradițională și utilizatorul modern

expunere la noutăți de ultimă oră. Cartea aceasta nu îi vizează însă numai pe bibliotecari, ea se adresează în egală măsură și decidenților politici care ar trebui s-o adopte precum lectură obligatorie înainte de a antama discuții referitoare la finanțarea instituțiilor culturale care asigură accesul la informație (biblioteci, muzee, arhive) și în contextul elaborării de strategii pe termen lung ce vor governa aceste instituții. Stabilirea agendelor digitale la nivel național presupune o bună cunoaștere a realizărilor pe plan internațional pentru a asigura alinierea eforturilor locale cu cele globale. Volumul de față deschide calea către această cunoaștere.

Vă invit să-l sorbiți, să-l degustați în doze mici și să reflectați asupra pașilor ce urmează să-i întreprindeți în viitorul mai apropiat sau mai îndepărtat, atât la nivel individual, cât și instituțional și să vă implicați direct în etapele următoare. Succesul depinde numai de noi, cei angajați în păstrarea instituției de bibliotecă pentru posteritate, chit că instituția își va schimba denumirea în centru de informare, centru comunitar, agenție socioinformațională și că bibliotecarul se va metamorfoza în agent informațional, specialist în știința informării sau mediator de informație și cunoaștere... Viitorul nu are limite. Viitorul vă aparține în totalitate și vă invită să aspirați, să visați, să întreprindeți, să înfăptuiți spre binele comun.

Dr. Hermina G.B. ANGHELESCU
Detroit, Michigan, 15 mai 2015

BIBLIOTECARUL - „PESCĂRUȘ” ȘI CALEA LUI SPRE DESĂVÂRȘIRE

Miracolul unei opere perfecte este că te face să te regăsești în ea. Oricine poate! Iar în cazul nostru concret, orice bibliotecar poate fi aidoma pescărușului din poveste.

A devenit deja o tradiție întrunirea din decembrie a managerilor de nivel strategic și tactic ai Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova, în cadrul căreia sunt prezentate reperatele și prioritățile activității pentru anul următor. Nu a fost o excepție nici decembrie 2014. Iar pentru că, simbolul modelator al anul 2015 va fi, pentru colectivul BNRM, *Pescărușul lui Richard Bach*, am început schițarea programului viitor cu recitirea, de data aceasta cu alți ochi, a minunatei fabule a zborului, *Pescărușul Jonathan Livingston*, fabulă „dedicată adevăratului Pescăruș Jonathan care trăiește în noi toți”. Lucrarea a adus mare faimă și recunoaștere publică autorului.

Orice profesie își are „pescărușii” săi și oricine se poate identifica cu un pescăruș în „calea lui spre desăvârșire”. Drumul spre perfecțiune este același pentru toți – munca – și toată filosofia lui Richard Bach, fundamentată pe muncă, este aplicabilă pentru oricine.

Așa se face, că toți pescărușii din povestea mea sunt bibliotecarii. Percepuți de cei din jur ca profesioniști de formațiune enciclopedică, bibliotecarii trebuie să cunoască câte puțin din orice domeniu. Și atunci cum poți ajunge la desăvârșire, având o paletă atât de vastă unde poți și trebuie să te afirmi. Recent, pe Facebook, circula o imagine însoțită de textul „Niciodată nu discuta în contradictoriu cu un bibliotecar. Aceștia cunosc prea multe”. Iată și o altă imagine a bibliotecarului, decât cea din folclorul profesiei.

De-a lungul istoriei, bibliotecarii au avut o misiune foarte clară – de a aduna, tezauriza, valorifica, proteja și disemina tot ce a creat mai valoros și mai de preț omenirea, de a asigura protecția socială în cultură, accesul deschis la cunoștințe, de a face viața oamenilor mai bună, de a le arăta drumul spre cunoaștere și lumină, iar străjuind aceste valori, bibliotecarii nu pot să nu-și „toarne lumină pe cap”.

„Calea spre desăvârșire” este lungă, puțini bibliotecari-pescăruși ajung la înălțimea râvnită, dar ca și pescărușul Jonathan și Proscrișii din Stolul său „ne putem ridica noi înșine din ignoranță, putem deveni noi înșine ființe ale perfecțiunii, inteligenței și talentului” și putem ajuta semenii, pe toți cei din jurul nostru, să ajungă aceste

Biblioteca publică între percepția tradițională și utilizatorul modern

culmi. Având toată cunoașterea lumii la îndemână, de ce n-am face-o sau de ce n-am încerca? Nu toți pot ajunge la perfecțiune, și, precum pescărușii din fabulă, bibliotecarii sunt diferiți, unii vor să zboare cât mai sus și încearcă, alții nici nu vor și nici nu încearcă, iar alții așteaptă să vadă cu ce se alege și unii, și alții.

Există și diferite tipuri de biblioteci, în dependență cum bibliotecarii trebuie să aibă un diferit diapazon de cunoaștere. Bibliotecarii unei biblioteci naționale, de exemplu, trebuie să ofere servicii atât pentru utilizatori, cât și pentru bibliotecari, trebuie să fie lideri în domeniu, să ajute sau să-i învețe pe bibliotecarii din alte biblioteci, să-i ajute să înțeleagă orizonturile care se deschid, să-i ajute să creadă în viitorul bibliotecii, al profesiei și în strălucirea zborului care-i așteaptă. Iar pentru aceasta, exercițiul zborului trebuie să fie istovitor de permanent. „Ai terminat o școală, acum e timpul să începi alta”. Pescărușii Proscriși? Este o altă poveste! Până a ajunge să fie înțeleși și acceptați aceștia împărtășesc soarta Albatrosului lui Charles Baudelaire, care „sus în azur este rege”, iar „Jos pe pământ și printre batjocuri și ocări /Aripile-i imense-l împiedică să meargă”.

Asemeni pescărușului, profesioniștii unei biblioteci naționale trebuie să împărtășească altora experiența acumulată, să le arate culmi noi, care pot fi atinse și tot ca pescărușul Jonathan, bibliotecarii sunt sortiți să fie dascăli, ghizi, consultanți. Oamenii vin la bibliotecă pentru a fi ajutați. Ajutorul este menirea bibliotecarului. Unii bibliotecari au chiar deviza-marcă „suntem aici pentru a ajuta”.

Într-un interviu pentru revista *Magazin bibliologic*, directorul Bibliotecii Naționale a Marii Britanii, dna Lynne Brindley vorbea despre biblioteca națională ca despre creierul rețelei de biblioteci (la francezi, inima rețelei). „Iar creierul, precum se știe, coordonează mișcărilor elementelor constitutive ale sistemului prin pârgii și instrumente inteligente și interactive. Noi prestăm pentru bibliotecile din sistemul național în primul rând servicii biblioteconomice intelectuale”.

Nu cred că ar fi exagerat, dacă am atribui unei biblioteci naționale vorbele lui Nicolae Iorga, despre steagul de cultură fără de care un popor este o gloată nu o oaste. Această idee ar trebui dezvoltată și pusă să lucreze pentru binele unor atare instituții.

Tot în interviul menționat, dna Brindley menționa: „La unele compartimente, în special ceea ce privește profesionalizarea sistemului de management, gândirea de rețea, intelectualizarea serviciilor, creația bibliotehnologică, formarea bibliotecarilor de tip nou, cred că suntem printre liderii mondiali”, iar „Această stare de spirit ne dă aer înalt pentru zborul minții și al imaginației”. Cât trebuie să exerseze tehnica și înălțimea zborului bibliotecarii-

pescăruși de la Biblioteca Națională a Marii Britanii, pentru a se învăța să zboare cu adevărat, pentru a-și merita locul de „instituție de elită la nivel mondial” și să se mențină la înălțimea atinsă? Cu siguranță, pentru a ajunge acolo a trebuit „să învețe mai mult decât elementele de bază ale zborului”. Și probabil doar la această înălțime ajungi să înțelegi, că greutatea insuccesului nu poate fi mai mare decât bucuria desăvârșirii.

Pentru o bibliotecă națională Stolul, în plan biblioteconomic, este Sistemul Național de Biblioteci, iar componentele acestuia sunt bibliotecarii și bibliotecile destinate ale serviciilor, produselor, resurselor și activităților oferite pentru această categorie de utilizatori finali. Pentru o bibliotecă, să zicem una publică, Stolul este alcătuit din utilizatorii săi. Viitorul bibliotecii și al profesiei depinde de cum vom putea convinge utilizatorii și membrii comunității, că biblioteca și bibliotecarul îi poate ajuta să zboare la cele mai mari înălțimi. Utilizatorii sunt, și vor fi mereu, rațiunea de existență a bibliotecii. Pentru ei bibliotecarul trebuie să învețe să zboare, să învețe și să-i învețe cum să-și folosească mai eficient aripile, cum să-și facă viața mai ușoară, să devină mai puternici, să trăiască în demnitate. După ce a învățat zborul de performanță, *Pescărușul lui Bach* a ajuns să dobândească singur tot ce este mai bun, lăsând în seama refractarilor să găsească răspuns la întrebarea: „Când ai aripi și-atâta cer, / ce mai cerșești pe trotuare / fărămituri de trai mizer / umilelor nezburaătoare?” (Iulian Filip).

Într-o structură atât de complexă, cum este o bibliotecă, fiecare bibliotecar are responsabilități foarte clare, fixate în fișa postului și probabil în aceste limite trebuie să se încadreze desăvârșirea.

„În paradis, gândește *Pescărușul lui Richard Bach*, nu ar trebui să existe limite”. Și dacă punem alături de acest gând pe cel al cunoscutului gânditor, filozof, bibliotecar, Jorge Luis Borges care-și imagina paradisul ca o bibliotecă? Înseamnă că nici biblioteca nu cunoaște limitele! Biblioteca este un organism în permanentă dezvoltare (una din cele cinci legi ale biblioteconomiei, de S.R. Ranganathan). Respectiv, și bibliotecarul trebuie să-și dezvolte competențele permanente.

Aidoma părții pozitive din proverbul „*omul cât trăiește învață...*” scopul vieții pescărușului a fost să atingă desăvârșirea și s-o dezvăluie celorlalți. Câți dintre noi, bibliotecarii-pescăruși, vor ajunge la perfecțiune? Nici printre pescărușii din fabulă n-au fost prea mulți. „Cei mai mulți dintre noi (pescărușii) au atins acest prag foarte greu”. Dar măcar putem visa! Și exersa! Atât cât suntem în stare, pentru a nu rămâne străini de bucuria zborului! Iar rezultatele trebuie împărțite celorlalți. Mai ales acolo unde ne obligă fișa postului s-o

Biblioteca publică între percepția tradițională și utilizatorul modern

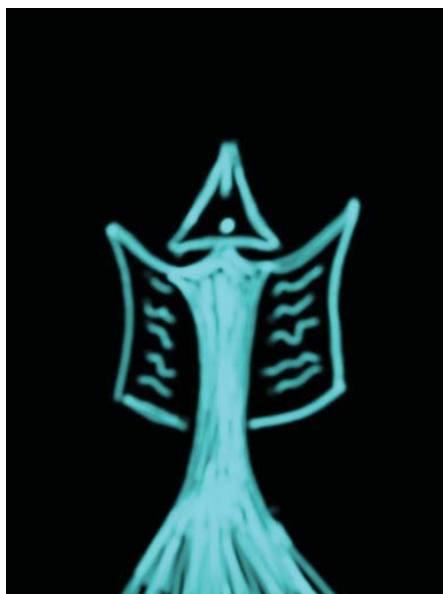
facem. Altfel bucuria nu poate fi întreagă. Orice înălțime își pierde din farmec (și efect) dacă ajunge la ea un singuratic.

Este de înțeles, că la desăvârșire se ajunge greu, dar fiecare poate să-și facă meseria corect, poate realiza lucruri bune și de durată, chiar dacă se limitează doar strict la responsabilități. Aici nici nu este nevoie de mare antrenament. Fiecare bibliotecar, la locul său de muncă și în limitele de competență, poate zbura, cât îl țin aripile, începând chiar de mâine.

„Să nu crezi ce-ți spun ochii. Ei oglindesc numai piedicile. Privește cu gândul, descoperă ceia ce știi deja și vei vedea cum trebuie să zbori”. Ceva apropiat de „ochii sperie, mâinile bucură”. Dar... „Întotdeauna reușești când știi ce faci”. Iar bibliotecarii știu ce au de făcut. Ar mai exista ceva... Să vrei să zbori, să tinzi spre depășirea limitelor atinse exact ca în mesajul poetului „*Să poți visa că poți zbura./Să poți să zbori precum visezi. / Ce mai noroc pe viața ta: / să vezi că zbori, să crezi ce vezi!*” (Iulian Filip). Să încercăm înălțimea zborului. Pentru a găsi mai apoi părtași, pentru a-i convinge că se poate zbura împreună, pentru a convinge Stolul de frumusețea zborului la înălțime.

Deci, alinierea la aripi? Poate că nu s-au convins prea mulți să se desprindă de Stol, dar măcar citiți Pescărușul.... Este fantastic!

Autorul

BIBLIOTECA PUBLICĂ 2015: POLITICI, ORIENTĂRI STRATEGICE, TENDINȚE

În procesul de pregătire a prezentării pentru Conferința Directorilor Bibliotecilor Publice din Republica Moldova cu genericul: *Anul Bibliologic 2015 – Anul Promovării Valorilor Europene* am remarcat editorialul pentru revista *Bibliotecinoe delo* (Nr. 05, 2014), semnat de redactorul șef al revistei, dna Tatiana Filippova, intitulat „Россия не Европа” (Rusia nu este Europa). Doamna redactor scrie despre faptul, că Ministerul Culturii al Federației Ruse a elaborat și a trimis pe adresa administrației prezidențiale, proiectul documentului „Основ государственной культурной политики” / Bazele politicii culturale de stat. Potrivit doamnei redactor, autorii proiectului consideră că piatra de temelie a politicii culturale de stat trebuie să fie teza „Россия не Европа”. De dezvoltarea acestei teze se ocupă un grup de lucru creat în acest scop la comanda Președintelui Federației Ruse. Autoarea remarcă ironic, că faptul că Rusia nu este Europa se cunoaște de mult, dar că această constatare poate deveni piatra de temelie a politicii culturale de stat care s-a dovedit a fi o noutate neașteptată.

Autorii documentului propun, printre altele, renunțarea la principiile de multiculturalism și toleranță. Menționăm, că ambele principii se regăsesc printre valorile europene promovate foarte intens. Autoarea se întreabă: „Cum rămâne cu eforturile comunității bibliotecare de a educa în oameni toleranța? De ce multiculturalismul trebuie aruncat la lada de gunoi a istoriei, iar oamenilor li se propune să trăiască înconjurați de un zid al ostilității?”.

Probabil acest document a deranjat sau poate a alarmat mai multă lume, iar autorii și-au revizuit, între timp, pornirile inițiale. Într-un interviu publicat la 6 noiembrie 2014, de revista on-line *Universitetskaia kniga*, Ecaterina Ghenieva, un nume de mare rezonanță în comunitatea bibliotecară rusă, promotoarea mai multor proiecte, inclusiv de promovare a toleranței, directorul general al Bibliotecii de Stat de Literatură în Limbi Străine „M.I. Rudomino” din Moscova, la întrebarea care este părerea ei despre acest document, menționează faptul, că ultima variantă este mai bună și că a fost alarmată de cuvintele „Rossia ne Evropa”. Cunoșc din literatura de specialitate, că bibliotecarii din FR sunt foarte familiari cu modelul biblioteconomic european și multe din experiențele de

Biblioteca publică între percepția tradițională și utilizatorul modern

valoare afirmate în Europa sunt preluate și de către ei. Lucrurile sunt clare, iar comentariile de prisos.

Modelul european de dezvoltare este atractiv prin faptul că are la bază valorile fundamentale ale Uniunii Europene, enunțate în Tratatul de la Lisabona: demnitatea umană, libertatea, democrația, egalitatea, statul de drept, etc. Aceste valori sunt comune tuturor statelor membre și orice țară europeană care dorește să adere la Uniune trebuie să le respecte.

Toate aceste valori sunt promovate de biblioteca publică și toate documentele directoare axează activitatea bibliotecii pe respectarea acestor valori. Promovarea valorilor europene în domeniul biblioteconomic național a început odată cu reforma bibliotecară și respectiv alinierea bibliotecilor din Republica Moldova la metodologiile și tehnicile biblioteconomice moderne promovate pe plan internațional. Toate documentele de reglementare și toată activitatea ulterioară a fost fundamentată pe promovarea acestor valori.

La diferite etape, bibliotecile au fost implicate în diverse proiecte europene precum Pulman, Libecon, Calimera, etc. Proiectul Pulman, de exemplu, a fost finanțat în cadrul Programului IST al Comisiei Europene și a culminat cu elaborarea *Liniilor Directoare Pulman: noi orientări în bibliotecile publice*, care a fost unul din obiectivele principale ale Programului Pulman. Rețeaua Pulman a inclus statele membre UE, statele candidate și țările vecine: Albania, Austria, Belarus, Belgia, Bosnia-Herțegovina, Bulgaria, Croația, Cehia, Danemarca, Estonia, Finlanda, Franța, Germania, Grecia, Ungaria, Irlanda, Italia, Letonia, Lituania, Luxemburg, Macedonia, Republica Moldova, Norvegia, Olanda, Polonia, Portugalia, Regatul Unit, România, Rusia, Serbia-Muntenegru, Slovacia, Slovenia, Spania, Suedia, Turcia, Ucraina.

Toate documentele de reglementare națională, elaborate după demararea reformei bibliotecare au avut la bază documentele și standardele promovate pe plan internațional și european. La fel și studiile, articolele publicate în țară s-au bazat pe documente aprobate și relevante la nivel internațional, precum:

- Manifestul UNESCO pentru biblioteci școlare (2005);
- Declarația de la Berlin privind Accesul Deschis la Cunoștințe în domeniul Științei și Științelor Umanitare (2003);
- Declarația IFLA de la Glasgow privind Bibliotecile, Serviciile Informaționale și Libertatea Intelectuală (2002);

- Manifestul IFLA privind Internetul (2002);
- Declarația NAPLE privind Bibliotecile Publice Europene în Dezvoltare (2002);
- Declarația EBLIDA privind rolul bibliotecilor în domeniul educației permanente (2001);
- Principiile de la Lund: e-Europa – creând cooperare prin digitalizare, DG Societatea Informației (2001);
- Consiliul Europei / EBLIDA Linii Directoare privind Legislația și Politica de Bibliotecă în Europa (2000);
- Declarația de la Copenhaga (1999);
- Raportul Comisiei Cultură, Tineret, Educație și Medii al Parlamentului European privind Rolul Bibliotecilor în Lumea Modernă (1998);
- Manifestul IFLA/UNESCO privind Bibliotecile Publice (1994);
- Ghid pentru bibliotecile naționale/Guidelines for National Libraries, Paris, 1987.

Manifestul bibliotecii publice, care a însemnat enorm pentru promovarea, dar și protejarea bibliotecii, revăzut de IFLA/UNESCO și publicat în anul 1994, împlinește anul acesta 20 de ani. Această variantă este o versiune actualizată a Manifestului privind biblioteca publică elaborat de UNESCO în anul 1949 și revăzut de IFLA în anul 1972. Manifestul proclamă încrederea UNESCO în biblioteca publică și convingerea că aceasta este forța activă în procesele de educație, cultură și informație, un agent esențial al bunăstării materiale și spirituale a fiecărui membru al societății. Către începutul acestui secol s-a simțit necesitatea unui nou document și în anul 2001 IFLA/UNESCO a publicat ghidul privind dezvoltarea serviciilor oferite de bibliotecile publice actualizat, la rândul său, în anul 2010.

Pe tot parcursul acestor ani, Manifestul bibliotecii publice, alături de alte documente de importanță internațională și națională, a fost scutul bibliotecilor publice și a fost folosit în diverse situații ca argument suprem pro biblioteca publică. Pe parcursul ultimilor 20 de ani domeniul biblioteconomic a suferit schimbări esențiale și necesitatea unor noi documente care să corespundă situației actuale și să reflecte evoluția domeniului a devenit evidentă. De această dată, pentru a demonstra importanța bibliotecii publice pentru societate, IFLA a apelat la oportunitățile care pot fi oferite de o organizație de mare prestigiu și autoritate precum este Organizația Națiunilor Unite (ONU).

Organizația Națiunilor Unite este în proces de revizuire a Obiectivelor de Dezvoltare ale Mileniului, program care a identificat

Biblioteca publică între percepția tradițională și utilizatorul modern

și își desfășoară activitatea în patru mari domenii: reducerea sărăciei; guvernarea democratică; prevenirea crizelor și reconstrucție; mediu și dezvoltarea durabilă. Negocierile privind conținutul noului document au început în septembrie 2014 și vor dura până în septembrie 2015. Noul document cadru va fi implementat cu începere de la 1 ianuarie 2016 și va servi drept ghid privind îmbunătățirea condițiilor de trai ale cetățenilor.

În acest context, IFLA și un șir de parteneri strategici din domeniul biblioteconomic și diverse domenii care intermediază informația sau domenii ce țin nemijlocit de dezvoltare au elaborat *Declarația privind accesul la informare și dezvoltare*, care a fost lansată la Conferința IFLA de la Lyon, august 2014. Până în prezent, declarația a fost tradusă în 13 limbi și semnată de peste 420 (14 noiembrie) de organizații, reprezentând comunitatea bibliotecară din întreaga lume, fundații, precum World Wide Web Foundation, Electronic Frontier Foundation, Alliance for Affordable Internet, SPARC Europe, etc. Traducerea în limba română poate fi accesată pe site-ul Bibliotecii Naționale a României, preluată și pe site-ul BNRM.

Declarația cheamă Statele Membre ale Organizației Națiunilor Unite să încorporeze accesul la informație în noul cadru de dezvoltare post 2015. Documentul a fost prezentat Adunării Generale a Națiunilor Unite, de către secretarul general al Organizației, Ban Ki-Moon.

Declarația de la Lyon privind Accesul la Informare și Dezvoltare solicită Statelor Membre ale Națiunilor Unite să facă un angajament internațional și prin agenda de dezvoltare post 2015, să se asigure că fiecare persoană are acces la informație, este capabilă să înțeleagă, să utilizeze și să distribuie informația necesară pentru promovarea societății democratice și a dezvoltării sustenabile. IFLA solicită statelor membre ale Organizației Națiunilor Unite să recunoască faptul că accesul la informație și abilitățile de utilizare eficientă a acesteia sunt obligatorii pentru dezvoltarea sustenabilă și să garanteze recunoașterea lor în agenda de dezvoltare post 2015.

Pentru a reuși în acest demers IFLA a elaborat un ghid privind facilitarea activității de advocacy care va ajuta comunitatea bibliotecară să abordeze decidenții de orice nivel pentru a-i convinge de importanța accesului la informație pentru dezvoltare. IFLA își propune să ajute membrii și partenerii săi să folosească această oportunitate pentru a se plasa în interiorul discuțiilor privind dezvoltarea în așa fel ca decidenții să recunoască valoarea bibliotecii

și contribuția ei la dezvoltarea generală. Ca urmare, bibliotecile vor beneficia, prin faptul că vor fi incluse în programele de dezvoltare de orice nivel. Declarația de la Lyon este scutul care va apăra biblioteca în următorii ani, de rând cu Manifestul UNESCO privind biblioteca publică și alte documente care promovează importanța și valoarea bibliotecii publice.

Indiferent cum va arăta viitorul cadru de dezvoltare post 2015, bibliotecile vor avea de câștigat dacă vor identifica căile pe care pot ajuta comunitățile să atingă obiectivele trasate. Unicul lucru care trebuie să fie foarte clar și recunoscut de toți factorii implicați este faptul că **nu există dezvoltare fără acces la informație**. Bibliotecile oferă acces la informație pentru toți, indiferent de situație și pot lucra cu specialiștii din domenii de dezvoltare concrete, cu decidenții, cu utilizatorii pentru a susține dezvoltarea în orice formă.

Dacă programul de dezvoltare post 2015 va recunoaște rolul accesului la informație ca element fundamental care susține dezvoltarea, atunci pentru biblioteci se deschide un spațiu concret de advocacy în sectorul dezvoltare.

Pentru realizarea scopului propus, IFLA solicită implicarea tuturor bibliotecilor.

Cum se pot implica bibliotecile pentru a contribui la reușita acestui demers?

- În primul rând, bibliotecile trebuie să contribuie la diseminarea Declarației de la Lyon și a informațiilor adiacente, utilizând toate mijloacele disponibile, inclusiv posibilitățile oferite de rețea.
- În al doilea rând, trebuie să organizeze discuții publice cu participarea decidenților pentru a-și face vocea auzită la nivel de comunitate.
- Și în al treilea rând, trebuie să promoveze principiile Declarației și să se asigure că mesajul a fost auzit, cât mai larg posibil.

Cum pot influența bibliotecile dezvoltarea? Există numeroase posibilități, dar cele mai importante activități pe care le pot face, în acest sens, sunt următoarele:

- să ajute oamenii să găsească informația privind diverse oportunități economice;
- să ajute persoanele să-și îmbunătățească sănătatea (un sondaj realizat la noi demonstrează, că informația privind sănătatea este pe primul loc în șirul informațiilor pe care respondenții le solicită bibliotecii);
- să ajute la dezvoltarea comunității.

Biblioteca publică între percepția tradițională și utilizatorul modern

Proiectele de dezvoltare, inițiate de comunitate, sunt mai efective atunci când se bazează pe resursele existente și instituțiile locale pe care oamenii le cunosc și în care au încredere, cum sunt bibliotecile publice. Bibliotecile sunt puternice pentru că au susținerea publică și un minim de finanțe dedicate și, de aceea, autoritățile și diverse agenții de dezvoltare trebuie, mai bine, să susțină serviciile oferite de bibliotecă, decât să investească în infrastructuri noi. În țară, sunt cunoscute numeroase cazuri când în localități relativ mici există centre de informare la doar câteva case distanță de biblioteca publică.

Bibliotecile trebuie să-și impună prezența și să facă parteneriate în diverse domenii, incluzând sănătatea, agricultura, angajamentul civic, educația, alfabetizarea informațională, câmpul forței de muncă, etc. Împreună cu partenerii lor, bibliotecile trebuie să convingă decidenții și membrii comunității că pot servi ca centre importante pentru schimbările sociale și economice care se produc constant. Bibliotecile pot ajuta organele administrative de toate nivelurile să-și realizeze obiectivele privind dezvoltarea comunității.

O bibliotecă bine dotată și întreținută este grija supremă a administrației publice locale față de membrii comunității, iar punerea la lucru a resurselor materiale, tehnologice, umane și exploatarea în deplină măsură a acestora în vederea îmbunătățirii calității vieții membrilor comunității este responsabilitatea directă a bibliotecarului.

Ca instituție și profesie, biblioteca și bibliotecarul se află la o curbă foarte interesantă a existenței. Pe de o parte, profesia de bibliotecar este marginalizată, inclusă chiar în șirul celor zece profesii amenințate cu dispariția în următorii ani, pe de altă parte profesioniștii și susținătorii insistă pe rezistența în timp a bibliotecii așa cum s-a întâmplat pe parcursul a peste 4 milenii.

Cum poate fi transformată biblioteca? Pentru realitatea începutului de secol XXI contează enorm de mult transformarea tehnologică. Această transformare deja a demarat în forță și se întâmplă în mare parte datorită Programului NOVATECA. Dinamica bibliotecilor dotate cu calculatoare și acces Internet este următoarea:

- 2010 – 238 biblioteci, inclusiv 149 dispuneau de acces Internet
- 2011 – 278 biblioteci, inclusiv 162 – acces Internet
- 2012 – 336 biblioteci, inclusiv 220 – acces Internet
- 2013 – 401 biblioteci, inclusiv 291 – acces Internet
- 2014 – 549 biblioteci, inclusiv 467 – acces Internet.

Implementarea Programului NOVATECA, oferă bibliotecilor țării o șansă reală de transformare. Programul oferă posibilitatea de

a schimba din rădăcină percepția bibliotecii în comunitate. Există nenumărate posibilități care se deschid în fața bibliotecilor. Există șanse reale de a scoate biblioteca din conul de umbră în care se află. Pe acest val, bibliotecarii trebuie să-și ia un angajament de a spori vizibilitatea bibliotecii în societate, de a pune cu toții umărul pentru a scoate biblioteca din umbră și a o menționa la vedere.

Dacă Programul NOVATECA va realiza sarcina propusă de a dota aproximativ 1000 de biblioteci publice, putem afirma că până la finalul programului toate bibliotecile vor fi dotate cu TIC. Așa cum programul NOVATECA prevede și instruirea bibliotecarilor, putem vorbi și despre o transformare a bibliotecarilor din bibliotecile publice, deși aici este încă enorm de muncit. Bibliotecarii trebuie să muncească mult pentru a se poziționa ca lideri digitali în comunitate și așa cum necesitățile sunt în continuă creștere să-și actualizeze permanent competențele proprii și să contribuie la dezvoltarea competențelor utilizatorilor.

În paralel, bibliotecile se pot axa pe transformarea și diversificarea serviciilor în bază de TIC. Ce trebuie să ofere la etapa de început o bibliotecă modernizată tehnologic?

- acces la calculatoare
- acces internet
- instruire în vederea dezvoltării competențelor tehnologice ale utilizatorilor
- resurse on-line.

Acesta este minimul de servicii pe care îl oferă o bibliotecă dotată cu calculatoare și acces Internet.

TIC disponibile în biblioteci și bibliotecarii care le pot face față este calea sigură spre o nouă imagine pozitivă a bibliotecii în rândurile membrilor comunității. Dar este de scurtă durată. Conform studiilor realizate de Centrul de e-Guvernare, 64% dintre cetățenii din R. Moldova dispun de cel puțin un calculator în gospodărie și acestea vor veni la bibliotecă nu numai pentru utilizarea calculatorului sau a internetului. Vor veni să învețe ceva nou, să distribuie cunoștințele proprii, să învețe pe alții, să se implice în activitatea bibliotecii și în viața comunității. Utilizatorii trebuie să fie conștienți și de valoarea, și importanța bibliotecarului. Cunoscutul scriitor englez, Neil Gaiman menționa, în acest sens, că Google poate oferi 100,000 de răspunsuri, bibliotecarul ofera numai unul – pe cel corect.

Odată cu dezvoltarea competențelor în TIC, bibliotecarii trebuie să cunoască avantajele și dezavantajele utilizării TIC, bazele securității

Biblioteca publică între percepția tradițională și utilizatorul modern

și utilizării raționale a TIC și să transmită cunoștințele utilizatorilor. O responsabilitate aparține bibliotecarii care servesc utilizatorii: copiii și adolescenții.

Paralel cu computerizarea și oferirea accesului Internet, bibliotecarii trebuie să acorde o atenție sporită promovării securității cibernetice. Utilizatorii noi de servicii în bază de TIC trebuie să cunoască atât avantajele, cât și dezavantajele utilizării TIC.

Ca exemple, în acest sens, pot fi invocate marile personalități din domeniul tehnologiilor informaționale. Majoritatea managerilor giganților TI limitează timpul în care copiii, lor stau în fața ecranelor, indiferent dacă este vorba de computer, smartphone, tabletă, etc. Steve Jobs, de numele căruia este legată crearea mai multor gadgeturi și realizări în TI, limita copiilor săi timpul când se puteau folosi de iPad sau iPhone. În familia lui Jobs exista interdicția de a folosi gadgeturile în timpul nopții sau în zilele de odihnă.

Este cert ca omul care a muncit atâta la dezvoltarea TI să cunoască mai mult despre nocivitatea lor decât alții. În relațiile cu copiii săi Steve Jobs înlocuia gadgeturile cu discuții despre cărți, istorie, etc. Ca rezultat, copiii săi nu au devenit dependenți de internet.

Chris Anderson, fostul redactor al revistei *Wired*, și actualul director 3D Robotics, a limitat și el timpul în care cei cinci copii ai săi pot folosi gadgeturile. El chiar le-a programat că acestea nu pot fi folosite mai mult de câteva ore, argumentând această decizie prin faptul că știe mai bine care sunt efectele negative ale utilizării exagerate a Internetului și nu vrea ca membrii familiei sale să se confrunte cu problemele prin care a trecut personal. Anderson subînțelege prin pericolele internetului conținuturile irelevante și posibilitatea ca minorii să devină dependenți de internet, cum au devenit mulți maturi.

Evan Williams, fondatorul Blogger și Twitter, susține că cei doi fii ai săi tot au restricții. În casa lor sunt sute de cărți în format tradițional și copiii pot citi cât vor, în schimb tabletele sau smartphoanele pot fi utilizate nu mai mult de o oră în zi.

Cercetările demonstrează, că minorii de până la 10 ani sunt foarte sensibili la noile tehnologii și pot deveni rapid dependenți de ele. Steve Jobs avea dreptate: cercetătorii vorbesc despre faptul că un copil nu ar trebui să folosească tabletele mai mult de jumătate de oră în zi, iar smartphonul mai mult de două ore. Elevii între 10-14 ani le pot folosi mai mult, dar numai pentru pregătirea lecțiilor pentru acasă. Limitarea utilizării TI devine o modă în casele americanilor.

Unii părinți interzic copiilor să folosească rețelele sociale. Așa pot să nu se îngrijoreze despre ce plasează copiii în rețea, pentru că ceea ce postează copiii, pot să prezinte neplăceri, atunci când devin maturi.

Specialiștii consideră că vârsta la care restricțiile pot fi anulate este cea de 14 ani.

În viitor bibliotecile se vor transforma, vor adopta noi roluri, vor dezvolta noi servicii, dar axa activității nu va exclude rolurile tradiționale:

- Promovarea accesului la informație
- Îmbunătățirea educației (studiile demonstrează, că oamenii solicită bibliotecii cât mai multe servicii și activități în parteneriat cu instituțiile de învățământ). Accentul principal se va pune în continuare pe instruirea pe tot parcursul vieții:

- Oferirea oportunităților de recreare
- Consolidarea comunității.

Ofertele speciale ale bibliotecii se vor axa pe lectura cărților, indiferent de format, utilizarea calculatoarelor și a internetului, un șir larg de instruire pe diverse teme și cât mai multe servicii axate pe necesitățile membrilor comunității. Exploatând posibilitățile oferite de TIC, bibliotecile vor dezvolta o varietate tot mai largă de servicii. Dar pentru orice serviciu bibliotecarii trebuie să prevadă problemele cu care se vor confrunta în viitor: finanțarea din ce în ce mai redusă; concurenții care încearcă să perceapă taxe pentru servicii pe care biblioteca tradițională le oferă gratuit; tehnologiile care se schimbă atât de rapid încât investiția de azi poate deveni mâine o mare povară (câte calculatoare zac fără întrebuintare?). Indiferent de dotări, condiții, posibilități financiare, un minim de servicii care să corespundă necesităților membrilor comunității fiecare bibliotecă este datoare să-l ofere.

Bibliotecile există atât timp cât au utilizatori. Din aceste considerente devine tot mai evidentă necesitatea unor strategii de fidelizare a utilizatorilor. Viitorul bibliotecii, atât de discutat în ultimii ani, depinde de utilizatorii tineri care sunt și cei mai activi utilizatori. Relația bibliotecă – copii, adolescenți și tineret trebuie să fie una specială. Conform situațiilor statistice privind activitatea bibliotecilor publice din Republica Moldova, din numărul total de utilizatori înregistrați în bibliotecile publice în anul 2013, 43,4% sunt copiii până la 16 ani. Viitorul bibliotecii depinde de percepția

Biblioteca publică între percepția tradițională și utilizatorul modern

ei de către aceștia. Iar lucrurile nu sunt tocmai strălucite în acest sens. Raportul unui sondaj realizat la finele anului 2013, de către Pew Research Center, care sintetizează câțiva ani de cercetări privind rolul bibliotecilor publice în viețile americanilor și a comunităților, constată că deși utilizatorii între 16-29 de ani accesează mai frecvent decât maturii site-urile bibliotecilor și citesc la fel de mult ca și adulții, doar 19% consideră că închiderea bibliotecii publice ar putea avea un impact major asupra lor.

Evident, că nici pe acest segment al utilizatorilor nu există un consens privind importanța bibliotecii. Deși părerile că bibliotecile sunt de modă veche și chiar inutile în era electronică sunt tot mai frecvent auzite, studiile demonstrează o corelație între realizările bune ale studenților și elevilor și existența unei biblioteci bine dotate atât cu resurse, cât și cu personal. Studiile demonstrează că studenții și elevii care au acces la o bibliotecă bună și bine dotată învață mai bine, au note mai mari, au rezultate mai bune la diverse testări. Studenții și elevii sunt de părerea că o bibliotecă bine dotată este cel mai bun lucru într-o instituție de învățământ. În linii mari, studenții preferă bibliotecile iPad-urilor. Studiile care compară lectura tradițională și lectura electronică demonstrează, că adulții și copiii citesc la repezeală și înțeleg mai puțin atunci când citesc pe tabletă sau alte echipamente electronice.

Una dintre prioritățile de activitate ale bibliotecii publice în anul 2015 va rămâne demonstrarea proprie-i valori.

„Bibliotecile au o sarcină deosebită – de a convinge decidenții de importanța lor. Pentru a face această muncă mai eficientă noi trebuie să ne facem auziți, să unim eforturile, atât în interiorul comunității bibliotecare, cât și cu alți parteneri” – este convingerea excelenței sale Prințesa Laurentien a Olandei, care este și fondatoarea și președinta de onoare a *Fundației Lectură și Scris*, fundație ce înclină spre a fi succesoarea Programului Bibliotecii Globale. Cu acest mesaj Prințesa Laurentien a Olandei s-a adresat bibliotecarilor în mesajul de salut a participanților la Conferința IFLA 2014.

La 22 septembrie, 2014 Fundația Lectură și Scris prin Proiectul „Public Libraries 2020” a distribuit celor 751 membri ai Parlamentului European infografica *Bibliotecile schimbă vieți* care conține fapte și cifre despre cum bibliotecile publice pot ajuta în sfere, precum incluziunea digitală, angajarea în câmpul muncii și instruirea pe tot parcursul vieții. Pornind de la aceste și alte argumente, fiecare bibliotecă trebuie să fie pregătită să facă lobby pro bibliotecă, să-și

pledeze cauza în orice moment, când o cere situația.

Biblioteca trebuie să fie pregătită să activeze în condițiile unor schimbări majore permanente în domeniul informației, tehnologiilor, interacțiunii sociale, serviciilor și resurselor. Cantitatea de informații crește tot mai repede, informațiile devin tot mai disponibile, viteza de accesare a acestora tot mai mare. În doar câteva minute o informație de pe Twitter este indexată și poate fi căutată pe Google. Conectarea este în cele mai multe cazuri instantanee.

Schimbările în tehnologii sunt și ele la fel de spectaculoase: crește numărul posesorilor de telefoane inteligente, tablete, cititoare de cărți electronice; crește numărul persoanelor care utilizează mediile sociale; crește volumul conținuturilor create de utilizatori; se schimbă abilitățile utilizatorilor de a accesa, utiliza și interacționa cu informația. Natura socială a informației permite legături mai puternice între oameni, comunități, surse de informare, furnizori de informații.

Comunitățile se schimbă la rândul lor. Sunt tot mai multe persoane de vârsta a treia; inegalitatea digitală devine tot mai accentuată. Nivelul de alfabetizare tradițională, tehnologică și informațională devine tot mai divers.

Schimbări esențiale se produc și în sfera serviciilor și a utilizării acestora. Descrește (în lume, până când nu și la noi) numărul publicațiilor tradiționale. Descrește numărul tranzacțiilor de referință. Mediile sociale sunt tot mai utilizate și în bibliotecile publice. Crește necesitatea instruirilor în vederea utilizării TIC.

Pentru utilizatorii bibliotecii publice actuale în continuă transformare contează mai puțin numărul de resurse și servicii, și mai mult răspunsurile imediate la solicitare, oferirea serviciilor, resurselor, materialelor de oriunde și oricând, implicarea utilizatorilor în diverse activități prin intermediul tehnologiilor sociale, alfabetizarea digitală pentru diverse categorii de populație, crearea comunităților conectate digital. O bibliotecă bună presupune nu numai o dotare bună, dar și personal bine instruită, și dispusă, să ajute utilizatorii. Cum trebuie să fie bibliotecarii pentru a face față acestor provocări? Întreprinzători și inovativi; capabili să servească diverse categorii de utilizatori; orientați spre incluziunea digitală a comunității; capabili să caute și să formeze parteneriate; capabili să ajute utilizatorii să creeze și să administreze conținuturi; flexibili.

Crește tot mai mult ponderea activității inovaționale. Inovațiile au și vor avea în continuare ca scop satisfacerea necesităților și

Biblioteca publică între percepția tradițională și utilizatorul modern

rezolvarea problemelor membrilor comunității și se vor axa în special pe: crearea cunoștințelor, în special de nivel local; servicii noi, parteneriate, spații, tehnologii.

Dintre toate Legile lui Ranganathan Tagore cea mai actuală rămâne: „Economisește timpul cititorului”. Această lege trebuie să ghideze activitatea tuturor bibliotecarilor. La 30 iunie 2014 a fost publicat un nou raport OCLC realizat în baza unui studiu privind comportamentul utilizatorilor. Autorii au reconsiderat și reinterpretat cele cinci legi ale lui Ranganathan Tagore pentru a reflecta resursele, serviciile și comportamentul utilizatorilor din zilele noastre. Constatările principale sunt următoarele:

- utilizatorii bibliotecii de azi provoacă bibliotecarii să avanseze de la simpla declarație „salvează timpul cititorului” la acțiuni reale axate pe satisfacerea necesităților utilizatorilor prin incorporarea serviciilor și sistemelor de bibliotecă în spațiul existențial al acestora: muncă, studii, odihnă, etc;

- legea „fiecărei persoane cartea sa” astăzi ar putea fi redefinită „cunoaște comunitatea și necesitățile ei”;

- legea „cărțile sunt pentru a fi citite” în interpretarea de azi s-ar concentra pe dezvoltarea infrastructurii fizice și tehnice necesare pentru furnizarea materialelor, serviciilor;

- interpretarea legii „fiecărei cărți cititorul său” se axează pe îmbunătățirea rezultatelor căutării, accesul și utilizarea resurselor în mediul existențial al utilizatorului.

Concluzii:

În ultimii ani activitatea bibliotecilor din întreaga lume este influențată masiv de mai mulți factori, care vor persista și în viitor, și care includ: dezvoltarea și modernizarea rapidă a tehnologiilor ce afectează căile prin care oamenii se conectează la informații, cunoștințe și cultură; reducerea volumului cheltuielilor publice; implicarea tot mai activă a cetățenilor în crearea și distribuirea serviciilor publice și necesitățile în permanentă schimbare ale populației.

Toate strategiile de dezvoltare a bibliotecii trebuie să pornească de la ideea că biblioteca nu mai este unicul promotor de informații și conectivitate electronică pentru membrii comunității.

Bibliotecile publice pot ajuta cetățenii să-și dezvolte și să creeze abilitățile, cunoștințele și ideile de care au nevoie pentru a participa în deplină măsură și independent în viața societății. Bibliotecile sunt spații de încredere, deschise pentru toți unde cetățenii pot învăța,

descoperi și distribui, pot schimba în bine viețile oamenilor.

Tendențele generale care vor modela ecosistemul informațional sunt cele formulate în anul 2013 și pot fi accesate pe site-ul IFLA.

Tendențe care s-au conturat în ultimul timp și vor persista și în continuare includ:

- Dezvoltarea resurselor și serviciilor va avea la bază necesitățile utilizatorilor și includerea unor noi tipuri de resurse;
- Provocările bugetare vor continua;
- Modernizarea tehnologiilor va solicita bibliotecarilor noi competențe;
- Va avea loc extinderea digitizării și folosirea în comun a resurselor;
- Biblioteca va tinde să fie acolo unde sunt utilizatorii.

În următorii ani va fi tot mai vizibilă mișcarea:

- De la formatul tipărit la formatul digital;
- Schimbarea macazului de la lectură la comunicare și invers;
- De la împrumutul documentelor la crearea conținuturilor;
- De la spații liniștite pentru lectură la spații pentru activități în grup.

Tot mai evidentă este o nouă schimbare de paradigmă, de la prezervarea cărților la prezervarea ideilor. Din 2010 și până acum Biblioteca Congresului a conservat peste 600 miliarde de mesaje twitter, iar provocarea este de a face această informație coerentă și utilizabilă.

Reieșind din cele menționate, prioritățile *Anului bibliologic 2015* se vor centra pe:

- Promovarea valorilor europene;
- Promovarea Declarației IFLA de la Lyon, privind accesul la informare și dezvoltare;
- Demonstrarea valorii bibliotecii;
- Promovarea strategiilor de imagine și de fidelizare a utilizatorilor;
- Formarea parteneriatelor comunitare;
- Concentrarea eforturilor în vederea realizării cu succes a proiectului pilot NOVATECA;
- Modernizarea, asimilarea și utilizarea TIC în activitatea bibliotecilor;
- Asigurarea accesului la tehnologiile noi și Internet;
- Diversificarea serviciilor în conformitate cu necesitățile utilizatorilor și ale comunității;
- Formarea profesională continuă a bibliotecarilor. Dezvoltarea

Biblioteca publică între percepția tradițională și utilizatorul modern

competențelor. Consolidarea rolului bibliotecarului de mentor, instructor, animator, facilitator, element de coeziune socială, etc.

Institutul de Politici Publice a prezentat la 18 noiembrie rezultatele sondajului „Barometrul Opiniei Publice”. Republica Moldova. Octombrie – Noiembrie 2014. Potrivit sondajului cele mai importante surse de informare sunt:

- televizorul – 63% dintre respondenți;
- Internetul – 19%;
- familia – 10%;
- radioul – 6%;
- prieteni, vecini – 4%;
- ziare – 3%.

Sursele în care respondenții au cea mai mare încredere sunt televizorul – 39% și Internetul – 15%.

Observăm că biblioteca, instituție cu finanțe dedicate, care are printre funcțiile principale promovarea informației, nici măcar nu figurează printre potențialele opțiuni. Este un motiv de mare îngrijorare pentru bibliotecari.

La Conferința Directorilor Bibliotecilor Publice din Republica Moldova care a avut loc la 19 noiembrie 2014, Anului bibliologic 2015 a fost declarat *Anul promovării valorilor europene*. În acest context e bine de știut că la întrebarea din BOP „În ce măsură sunteți informat despre ce înseamnă Acordul de Asociere dintre UE și RM?”, răspunsurile sugerează că aproximativ 60% dintre respondenți cunosc foarte puțin sau nu cunosc deloc despre aceasta:

- Cunosc foarte bine / sunt foarte informat – 6%.
- Cunosc destul de mult / sunt destul de informat – 31%.
- Cunosc destul de puțin / sunt puțin informat – 48%
- Deloc nu cunosc / deloc nu sunt informat – 12%.

Există, deci, un câmp de activitate enorm unde bibliotecile se pot impune spre schimbarea în bine a viitorului țării.

Referințe:

„Barometrul Opiniei Publice”. Republica Moldova. Octombrie - Noiembrie 2014. 101 p.

Declarația privind accesul la informare și dezvoltare [on-line]. 2014 [citat 12.01.2015]. Disponibil: http://www.bibnat.ro/dyn-img/noutati/Declaratie_Lyon_final.pdf

Filippova, Tatiana. Россия не Европа. În *Bibliotecinoe delo*. 2014, Nr. 05, p. 3

Ghenieva, Ecaterina. *Interviu. „Universitetskaia kniga”* [on-line]. 06.11.2014 [citat 11.02.2015]. Disponibil: <http://www.unkniga.ru/face/3624-ekaterina-genieva-biblioteka-dolzha-udivlyat.html>

Guidelines for National Libraries [on-line]. Paris, 1987 [citat 12.01.2015]. Disponibil: <http://unesdoc.unesco.org/images/0007/000761/076173EB.pdf>

How Americans Value Public Libraries in Their Communities [on-line]. 11.12.2013 [citat 12.01.2015]. Disponibil: <http://libraries.pewinternet.org/2013/12/11/section-1-an-overview-of-americans-public-library-use/>

How to make libraries exciting [on-line]. 7.09.2014 [citat 02.03.2015]. Disponibil: <http://www.economist.com/blogs/demo-cracyinamerica/2014/09/public-libraries>

IFLA trends [on-line] [citat 06.02.2015]. Disponibil: <http://trends.ifla.org/>

Internetul devine o sursă de informare tot mai importantă pentru moldoveni [on-line]. 30.09.2014 [citat 15.10.2014]. Disponibil: <http://unimedia.info/stiri/internetul-devine-o-sursa-de-informare-tot-mai-importanta-pentru-moldoveni-82503.html>

Libraries change lives [on-line] [citat 06.01.2015]. Disponibil: <https://www.facebook.com/media/set/?set=a.264377797105641.1073741833.216890555187699&type=1>

New report reorders Ranganathan's laws to reflect today's library resources, services and user behaviors [on-line]. 13 iunie 2014 [citat 12.08.2014]. Disponibil: <http://www.oclc.org/research/news/2014/06-30.html>

New trends in libraries [on-line] [citat 05.09.2014]. Disponibil: <http://ntrls.org/ConsultantReports/NTRLS-Todaro-Trends.pdf>

Osoianu, Vera. *Tendencies and priorities in public libraries activity* [on-line]. Martie 2013 [citat 14.10.2014]. Disponibil: <http://connection.ebscohost.com/c/articles/90223531/tendencies-priorities-public-libraries-activity>

Public Libraries 2020 [on-line] [citat 16.09.2014]. Disponibil: <https://www.facebook.com/pl2020>

Public Libraries on-line [on-line]. 9 mai 2014 [citat 19.08.2014]. Disponibil: <http://publiclibrarieson-line.org/2014/05/2013-plds/>

Public libraries Shelved [on-line]. 16 septembrie 2014 [citat 21.10.2014]. Disponibil: <http://www.ifla.org/node/9045>

Raport statistic centralizator privind activitatea bibliotecilor publice în anul 2013 [on-line] [citat 05.03.2014]. Disponibil: <http://www.bnrm.md/index.php?lang=ro&pid=statistica-de-biblioteca>

ACTIVITATEA DE CERCETARE ȘI DEZVOLTARE ÎN DOMENIUL BIBLIOTECONOMIC

În materialul ce urmează voi face o succintă prezentare privind cercetarea în domeniul biblioteconomic, pornind de la starea cercetării în ansamblu pe țară, posibilitățile oferite de colaborarea internațională, accentuând problemele majore și sugerând unele soluții de ameliorare a situației.

Activitatea de cercetare, de care depinde dezvoltarea contemporană a cunoașterii, se confruntă la nivel național cu diverse probleme printre care pot fi menționate: resursele bugetare austere, necesitatea reformării domeniului, lipsa unui mediu favorabil pentru activitatea în domeniul cercetare-dezvoltare, criza profundă a infrastructurii, exodul masiv al potențialului uman din domeniul cercetare, etc. Ca rezultat, puținele proiecte de cercetare sunt formulate reieșind din capacitățile existente și nu din necesitățile domeniului.

O situație similară este atestată în mai multe state din spațiul ex-sovietic și ex-socialist. În lucrarea „Numai cercetarea salvează” (2013), reputatul scriitor și biblioteconomist român, Ion Stoica, face o trecere în revistă privind cercetarea în instituțiile infodocumentare din România, inclusiv în biblioteci, sugerând și niște pași concreți cu care ar putea începe redresarea și ameliorarea situației.

Starea de lucruri în domeniul biblioteconomic din țara noastră pare a fi o copie fidelă a acestui tablou. Putem subscrie ideii că „Spațiile infodocumentare și, cu deosebire bibliotecile, n-au avut o tradiție consolidată în cercetarea științifică a obiectivelor specifice” și că „Noi [românii]...n-am promovat o politică de cercetare în domeniul bibliotecilor și a centrelor de documentare”. Printre motivele invocate de domnul Stoica un loc aparte ocupă: lipsa unei „politici adecvate”, „insuficiența resurselor”, lipsa profesioniștilor cu pregătire universitară în domeniul cercetării și neîncurajarea în această direcție, lipsa disponibilității pentru cercetare. Domnul Stoica sugerează și faptul că poate „cea mai puternică frână o reprezintă absența unui sistem real de cooperare între actorii proceselor din această sferă”. Putem vorbi aici atât de actorii interni, cât și de cei externi.

Cooperarea internațională este unul dintre pilonii principali pe care se bazează cercetarea și dezvoltarea în Republica Moldova. Motivele rezidă în dimensiunile relativ mici ale comunității

științifice și confluența culturală cu mai multe spații. În ultimii ani au fost lansate programe bilaterale, în diverse domenii de cercetare, cu instituții din Germania, România, Italia, Ucraina, Belarus, Federația Rusă. În domeniul biblioteconomic fenomenul internaționalizării cercetării încă nu a prins contururi prea evidențiate, deși au fost atestate și unele experiențe. Date fiind multiplele afinități dintre cele două comunități profesionale, respectiv din România și Republica Moldova, o gândire strategică comună ar rezolva multe dintre problemele acumulate în timp.

Activitatea de cercetare și dezvoltare în Republica Moldova este reglementată de un șir de documente care în ultimii ani au cunoscut mai multe modificări. În anul 2004, a fost revizuit cadrul legal pentru activitățile de cercetare și inovare, prin adoptarea *Codului cu privire la știință și inovare în Republica Moldova* (30.07.2004 în Monitorul Oficial Nr. 125-129, art. 663). Pe parcursul a zece ani, din anul 2004 și până în anul 2014, Codul a fost modificat de 11 ori, ultima modificare fiind cea din 17.07.14, MO256-260/29.08.14 art. 577; în vigoare 01.09.14. În anul 2013 a fost elaborat proiectul *Strategiei de cercetare-dezvoltare a Republicii Moldova până în 2020*. Organigrama sistemelor de cercetare - dezvoltare și inovare a Republicii Moldova nu include printre actorii principali Ministerul Culturii și nici bibliotecile, în schimb figurează Ministerul Educației și agenții cu care domeniul biblioteconomic are mai multe tangențe, precum Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova, Agenția de stat pentru proprietatea intelectuală a Republicii Moldova (AGEPI) și Institutul Național de Standardizare. Către anul 2020 domeniul cercetării-dezvoltării al Republicii Moldova urmează să dispună de un management al priorităților în cercetare.

Conform proiectului Hotărârii de Guvern *Cu privire la aprobarea Strategiei de cercetare-dezvoltare a Republicii Moldova până în anul 2020*, responsabilă de monitorizarea realizării *Planului de acțiuni pentru implementarea Strategiei...* este desemnată Academia de Științe a Moldovei (AȘM). În acest sens, între Guvern și AȘM, există un acord de parteneriat privind delegarea prerogativelor, privind elaborarea și implementarea politicilor în domeniul cercetării AȘM. Obiectivele generale ale Strategiei sunt perfect aplicabile, pot fi preluate și adoptate și în domeniul biblioteconomic. Nici strategia, nici hotărârea de Guvern nu au fost încă publicate în Monitorul Oficial. Textele în variantă de proiect pot fi descărcate de pe site-ul AȘM.

Biblioteca publică între percepția tradițională și utilizatorul modern

Începând cu 1 ianuarie 2012, Republica Moldova a devenit prima țară din Parteneriatul Estic și a doua țară din cadrul Politicii Europene de Vecinătate, asociată la Programul Cadru 7 al Uniunii Europene pentru știință și dezvoltare tehnologică. Această calitate oferă noi oportunități de participare în cadrul Spațiului European de Cercetare. În această ordine de idei, se impune necesitatea analizei tendințelor globale, dar mai ales a celor europene în elaborarea politicilor publice pentru cercetare științifică și inovare, identificarea conceptelor și mecanismelor care stau la baza construcției acestor categorii de politici publice.

Pe site-ul Direcției Relații Externe a AȘM, compartimentul *Integrare europeană* pot fi accesate informații despre proiectele de succes implementate în cadrul PC7 al UE. Mai apropiate de domeniul nostru sunt informațiile din capitolul 5 *Societatea informațională și tehnologii de comunicare*. Programul Cadru 7 al Uniunii Europene este succedat de „Orizont 2020” cel mai important program al UE pentru cercetare și inovare, care a început în anul 2014. La 21 octombrie 2014 la București a fost aprobată de Guvern și la 28 octombrie 2014 publicată în MO Strategia națională de cercetare, dezvoltare și inovare 2014-2020 (România). Documentul este aliniat cu *Strategia Europa 2020* – inițiativa *O Uniune a inovării* și în strânsă legătură cu instrumentul de implementare *Horizon 2020*. Zona de interes pentru noi este compartimentul *Cultură, educație și tineret*. Oportunitățile oferite de asocierea la aceste proiecte, în special cele ce țin de integrarea tehnologică, încă urmează a fi explorate de domeniul biblioteconomic.

Cercetările din spectrul conținuturilor digitale vor ocupa un loc tot mai evidențiat în activitatea viitoare a bibliotecilor. Încă în anul 2003 *Planul de acțiune Oeiras*, elaborat pentru realizarea *Manifestului de la Oeiras Agenda PULMAN pentru e-Europa*, propunea cercetări și activități privind elaborarea conținutului și digitalizare la nivel național și european, unde e necesar, bazate pe parteneriat cu suportul organizațiilor și companiilor din sectoarele private, inclusiv a celor abilitate în accesul la informație. În acest sens, lumea bibliotecară trebuie să țină în vizor și să stabilească parteneriate cu Institutul de Dezvoltare a Societății Informaționale care și-a stabilit ca misiune „Realizarea de cercetări, proiecte și sisteme informatice-suport pentru activitățile de creare, diseminare și utilizare a conținuturilor informaționale, în vederea creșterii și punerii în valoare a potențialului științific și tehnologic al Republicii Moldova”.

Tratatul de la Lisabona plasează în centrul politicii de cercetare crearea unui Spațiu European de Cercetare care să permită libera circulație a cercetătorilor, a cunoștințelor științifice și a tehnologiei.

Consiliul European de Cercetare (CEC) – prima agenție paneuropeană pentru finanțarea cercetării, are rolul de a finanța cercetarea europeană la frontierele științei, cercetare care prezintă riscuri mai ridicate, având totuși potențialul de a genera și câștiguri mai mari.

Un document de interes european pentru domeniu este *Recomandarea comisiei din 11 martie 2005 privind Carta europeană a cercetătorilor și Codul de conduită pentru recrutarea cercetătorilor*. Cooperarea internațională nu este cu totul străină domeniului biblioteconomic, deși nu putem nega faptul, semnalat și anterior, că oportunitățile oferite de aceasta nu sunt exploatate la maximă valoare. La diferite etape, bibliotecile din țară au fost implicate în proiecte internaționale, precum Pulman, Calimera, Phare, etc.

Dacă facem o analiză a *Repertoriului de lucrări, publicații și activități științifice pe anii 2014-2015 Cercetare și dezvoltare în cadrul Sistemului Național de Biblioteci (SNB)* observăm că elementul internațional apare, începând cu compartimentul 4 *Cercetare și Dezvoltare: zona complementară*. Drept parteneri în diverse cercetări figurează CD a ONU, NATO, Institutul Goethe, București, Asociația Culturală Pro Bucovina și Basarabia, etc. Publicațiile periodice de specialitate, elaborate de SNB și prezentate în capitolul cinci al *Repertoriului Activități de aprobare și diseminare a rezultatelor cercetării și dezvoltării* semnaleză documente reprezentative de importanță internațională și diseminează informații, experiențe relevante, privind activitatea bibliotecilor lumii. Practic nu există articol de proporții care să nu conțină o bogată listă de referințe. Destul de bine componenta internațională este reprezentată și în capitolul 5.2 *Foruri și reuniuni științifice și praxiologice*. Aici este mai larg și spectrul partenerilor: Institutul Confucius din Moldova, Universitatea din Bergen, Norvegia, Centrul de Informare Publică a Băncii Mondiale, Centrul de Informare al Uniunii Europene, etc.

Posibilități de extindere a cooperării internaționale sunt suficiente, și beneficiile ar fi pe potrivă, iar cel mai mare impediment în acest sens este slaba cunoaștere a limbilor străine de către specialiștii antrenați în munca de cercetare. Cunoașterea slabă a limbii engleze de către cercetători este menționată și la punctele slabe în analiza SWOT a domeniului cercetare-dezvoltare a *Strategiei de cercetare-*

Biblioteca publică între percepția tradițională și utilizatorul modern

dezvoltare a Republicii Moldova până în 2020.

Printre problemele majore cu care se confruntă cercetarea în domeniul biblioteconomic pot fi menționate lipsa unei politici de cercetare; insuficiența resurselor; lipsa unei tradiții și multe altele. Însă cea mai mare dintre probleme este insuficiența pregătirii personalului pe acest segment, neîncurajarea în acest domeniu, lipsa disponibilității pentru cercetare. Marile biblioteci ale țării, cu câteva excepții fericite, nu au în structură un serviciu special care să se ocupe de activitatea de cercetare și dezvoltare în biblioteconomie. Aceste responsabilități sunt atribuite altor specialiști care nu au nici timpul, nici pregătirea necesară pentru lucrări de asemenea amploare și complexitate. Direcția Cercetare și Dezvoltare în Biblioteconomie, BNRM a făcut în anul 2013 o analiză a situației curente în cadrul bibliotecilor centre metodologice de nivel teritorial. Din cele 35 de biblioteci raionale, municipale, orașenești plus UTA Găgăuzia, doar 22 dispun în prezent de o persoană responsabilă de activitatea biblioteconomică. O parte din aceste persoane ocupă funcția de bibliotecar metodist prin cumul, unii chiar având ca post principal pe cel de director al bibliotecii. Din totalul de persoane angajate în activitatea metodologică, 15 au studii superioare de specialitate și 7 – studii medii de specialitate. Situația este și mai complicată în raioanele: Basarabeasca, Cimișlia, Criuleni, Florești, Ialoveni, Ocnița, Râșcani, Ștefan-Vodă, Șoldănești unde biblioteca orașenească nu are și statut de bibliotecă raională, respectiv responsabilități metodologice pentru rețeaua de biblioteci publice din raion.

În ultimii ani a crescut, foarte ne semnificativ, numărul cercetătorilor cu grad științific antrenați în domeniul biblioteconomic. (printre aceștea numărându-se un doctor habilitat și 5 doctori în științe).

Începând cu 05.11.2014, Ministerul Culturii a inițiat consultarea publică a Proiectului hotărârii de Guvern „Cu privire la Instituția publică Centrul de Cercetare și Formare în domeniul Culturii”. Crearea Centrului este prevăzută în Strategia de Dezvoltare a Culturii „Cultura 2020”.

Proiectul a fost elaborat în vederea susținerii dezvoltării competențelor și potențialului oamenilor de cultură prin intermediul procesului de formare continuă profesională și prin dezvoltarea sectorului de cercetare și proiecte. Beneficiarii proiectului de decizie sunt: toate segmentele domeniului cultură / structurile / instituțiile / ONG-urile din domeniu și societatea civilă. Printre sarcinile de bază ale Centrului este menționată și „consolidarea sectorului de cercetare

în domeniul culturii prin atragerea de programe și proiecte”, iar rezultatele scontate prevăd și „dezvoltarea sectorului Cultură prin realizarea de studii și gestionarea, implementarea de proiecte”.

Posibilități sunt mai multe, cum vom reuși să le punem să lucreze în slujba profesiei depinde de noi. Cert este un singur lucru, că fără a pune la punct cadrul formativ, formarea unor specialiști competitivi pe segmentul cercetare în domeniul biblioteconomic nu are nici o șansă.

O altă problemă foarte serioasă specifică domeniului de cercetare, dezvoltare, inovare ține de terminologie. Gravitatea problemei este recunoscută și prin faptul că la BNRM formularul de evaluare a personalului include printre alte criterii și cunoașterea și asimilarea terminologiei noi. Ion Stoica, în articolul „Proprietate și autoritate în terminologia infodocumentară” inserat în lucrarea „Numai cercetarea salvează” menționa că „...problemele privind terminologia adecvată, construirea logosului determinant al acestei sfere de cunoaștere și de acțiune umană, conturarea identității sale specifice ar trebui să se afle în zona centrală a programelor de cercetare și de cooperare”.

Convingerea domnului Ion Stoica este că „În spațiul terminologic infodocumentar e nevoie de ordine, de multă ordine” și că „Nici o profesie nu-și poate contura cu autoritate perimetrul specific înainte de a-și defini identitatea și profilele terminologice”.

Stagnarea în domeniul terminologiei de specialitate este o problemă paneuropeană. În materialul *e-Book: definiții, impozite în UE*, directorul editurii „Cartier”, Gheorghe Erizanu semnalează faptul că la propunerea sa adresată Parlamentului Republicii Moldova privind unele modificări ce țin de activitatea editorială: introducerea într-un câmp al legii pentru noile forme de cărți (e-book, audiobook), Secția analiză și studiu parlamentar, Direcția generală informațional – analitică a studiat situația din câteva țări europene. Termenul e-book nu figurează în majoritatea țărilor cercetate. Acești termeni sunt definiți doar în *Dicționarul sloven de terminologie din domeniul bibliotecar*: cartea electronică este o monografie pe suport electronic, în special pe discuri optice, în Internet; cartea audio este o transcriere audio a textului dintr-o carte. În conformitate cu Terms Bank (Baza de termeni) din Lituania (gestionat de Comisia și Oficiul *Seimas-ului* privind limba de stat) o carte electronică (e-book) este o carte compilată în format digital care poate fi citită de pe ecranul computerului. Cartea audio nu este definită în Terms Bank. De menționat că este vorba de termeni care au intrat în vocabularul uzual de mai mulți ani.

Biblioteca publică între percepția tradițională și utilizatorul modern

Majoritatea termenilor utilizați în publicații, comunicări, etc. sunt traduși din engleză, franceză, sau în spațiul nostru, și din rusă. De cele mai multe ori traducerea și utilizarea acestora este arbitrară. În unele cazuri prin unul și același cuvânt diferite persoane subînțeleg lucruri diferite. Nu sunt rare cazurile când același proces este redat prin termeni diferiți. Cel mai elocvent exemplu reprezintă în acest sens procesul de digitalizare, „digitization” în spațiul vorbitor de limbă engleză. În traducere din franceză se folosește și numerizare. Ca regulă, termenii sunt preluați din standardele internaționale în domeniu care în varianta originală apar în principalele limbi de circulație internațională: engleză sau franceză. Toate celelalte țări le traduc în limba de circulație internă. Calitatea traducerilor depinde în mare măsură de faptul dacă se face de pe varianta originală sau dintr-o altă traducere și de cât de bine cunoaște traducătorul specificul domeniului. Cei care au avut prilejul să contrapună varianta tradusă originalului au observat că în unele cazuri discrepanțele sunt enorme.

Un set de termeni specifici domeniului de cercetare conține *Codul cu privire la știință și inovare în Republica Moldova – capitolul 2: Noțiuni și definiții*, respectiv articolele 4-54. Acestea au fost preluați și de BNRM în capitolul 6: *Noțiuni și definiții referitoare la câmpul de cercetare și dezvoltare al Repertoriului de lucrări, publicații și activități științifice pe anii 2014-2015 Cercetare și dezvoltare în cadrul Sistemului Național de Biblioteci*. Un set mai larg de termeni găsim în *CADRUL METODOLOGIC pentru evaluarea proiectelor și programelor de cercetare-dezvoltare în Republica Moldova*, elaborat de Institutul de Dezvoltare a Societății Informaționale și publicat în anul 2013. Ultima actualizare: 12.02.2014 16:53:30. *Glosarul de termeni aferenți procesului de evaluare a proiectelor de CDI* conține 171 de termeni. Fiecare termen este însoțit și de echivalentul în limba engleză. O mare parte de termeni au fost preluați din surse de limbă engleză, precum:

- *Glossary of Key Terms in Evaluation and Results Based Management Guide to Cost-Benefit Analysis of Investment Projects Structural Funds*,
- *Cohesion Fund and Instrument for Pre-Accession*
- *On-line Dictionary for Library and Information Science*
- *OECD Guidelines for managing conflict of interest in the public service*.

În listă figurează și termeni din diverse surse editate în România. Marele avantaj îl prezintă faptul că majoritatea surselor sunt

disponibile on-line, iar trimiterea la sursă se face de la termenul în limba de origine a documentului. Autorii recomandă pentru extinderea listei lucrarea *Managementul proiectelor*.

Termeni specifici domeniului cercetare pot fi selectați și din *Dicționarul on-line de terminologie standardizată în domeniul informațional, biblioteconomic și editorial* elaborat și actualizat de Serviciul Dezvoltare în biblioteconomie, BNRM.

Ca și în alte domenii, în câmpul biblioteconomic, cercetarea și asigurarea metodologică sunt interdependente. Toate deciziile și recomandările metodologice trebuie să fie bazate pe rezultatele activității de cercetare. Generarea, asimilarea și valorificarea rezultatelor cercetării-dezvoltării au de cele mai multe ori drept rezultat final implementarea inovațiilor. Activitatea inovațională este specifică tuturor bibliotecilor, dar un rol esențial îl au bibliotecile – centre biblioteconomice care au și responsabilitatea studierii practicii bibliotecare în scopul depistării ideilor novatoare, diseminării inovațiilor în rețea și asistență de specialitate în vederea implementării inovației. Un aspect foarte important al activității metodologice în acest sens este asistența bibliotecarilor în depășirea rezistenței psihologice provocată de schimbări, în special de schimbările ce țin de implementarea în activitatea bibliotecilor a tehnologiilor moderne de informare și comunicare.

În cazul inovațiilor propuse de bibliotecile centre metodologice un loc aparte îl ocupă instruirea bibliotecarilor din rețea în vederea implementării inovației. Noțiunea de inovație include metodele și formele noi de activitate bibliotecară sau rezultatele modernizării formelor și metodelor vechi. Cele mai frecvente inovații din ultimii ani se bazează pe folosirea tehnologiilor moderne de informare și comunicare, a instrumentelor Web 2.0, a resurselor electronice, etc. Procesul inovațional are mai multe etape și începe cu studierea activității practice a bibliotecii în scopul identificării necesității inovației. Inovațiile care ar putea rezolva o problemă sau alta, sau ar duce la îmbunătățirea serviciilor pentru public pot fi identificate cu ajutorul publicațiilor noi, participării la diverse conferințe, seminare, simpozioane, cunoașterea practicii de activitate a unor biblioteci concrete, vizite de documentare, stagieri, etc. O etapă importantă este evaluarea inovației. Sursa *Glossary of Key Terms in Evaluation and Results Based Management* dă următoarea definiție a evaluării (eng. *evaluation*) – „Apreciere sistematică și obiectivă a unui proiect, program sau a unei politici, în curs de desfășurare sau terminate, a

Biblioteca publică între percepția tradițională și utilizatorul modern

concepției lor, a punerii în practică și a rezultatelor. Scopul evaluării este de a determina relevanța și îndeplinirea obiectivelor, eficiența, iar în materie de dezvoltare, eficacitatea, impactul și durabilitatea. O evaluare ar trebui să furnizeze informații credibile și utile. Termenul de evaluare presupune, de asemenea, un proces cât mai sistematic și obiectiv prin care se determină valoarea și scopul unei acțiuni de dezvoltare proiectate, în curs de realizare sau terminate. Remarcă: evaluarea presupune definirea de norme adecvate, aprecierea performanțelor în raport cu normele, precum și analiza rezultatelor așteptate și obținute”. În baza evaluării se decide oportunitatea implementării inovației în bibliotecă.

În ultimii ani au fost instituite câteva mecanisme de măsurare a performanțelor domeniului de cercetare-dezvoltare și a rezultatelor acestuia. Măsurarea cantitativă a rezultatelor este completată cu evaluări calitative, bazate pe indicatorii de performanță, precum și publicațiile în reviste internaționale, citări, punerea în aplicare a rezultatelor cercetării etc. Dar așa cum numărul publicațiilor este redus, corespunzător este redusă și vizibilitatea activității de cercetare.

Orice inovație dacă nu este preluată de la altă bibliotecă presupune creativitate, iar rezultatele depind de fundamentarea inovației pe necesitățile utilizatorilor țintă. O inovație de mare succes într-o bibliotecă poate să lase indiferenți utilizatorii altei biblioteci. În toate cazurile bibliotecarii trebuie să țină cont de faptul că nu tot ce este nou este și bun. Actorul lituanian Donatos Banionis scria: „*Trebuie să căutăm în artă nu ce este nou, dar ce este veșnic, dacă am îmbrăca sacoul și pantalonii întorși invers ar fi ceva nou, dar ridicol*”.

Obiectivele generale ale Strategiei de cercetare-dezvoltare a Republicii Moldova până în 2020 prevăd:

- Dezvoltarea capacităților umane, instituționale și de infrastructură.
- Definirea și managementul priorităților de cercetare.
- Dialogul continuu între știință și societate, diseminarea cunoștințelor și implementarea în practică a rezultatelor cercetării.
- Internaționalizarea cercetării, integrarea în spațiul european de cercetare și creșterea vizibilității internaționale.
- Guvernarea domeniului cercetării-dezvoltării în baza unui model consensual de administrare, orientat spre performanță și excelență.

Acestea sunt și obiectivele, dar într-o variantă mai simplificată, ale domeniului biblioteconomic.

O tendință care se conturează foarte clar în lume este realizarea

cercetărilor de proporție de către companii, agenții, organizații independente, nonprofit cum ar fi OCLC, Centrul de Cercetare Pew, etc. Cele două studii mari, care au vizat domeniul bibliotecar, realizate la noi, respective sondajul național – *Bibliotecile publice și accesul la informație în Republica Moldova*, realizat din inițiativa și cu susținerea Fundației Bill și Melinda Gates, de IREX, Washington (2012) și pentru primul studiu comandatarul a plătit peste 60 mii de dolari. Nici o bibliotecă nu-și poate permite asemenea cheltuieli.

Lipsa unor studii de amploare realizate de biblioteci este recompensată de mai multe studii care oglindesc, într-o măsură mai mare sau mai mică, și situația în domeniul biblioteconomic, studii rezultatele cărora sunt diseminate în rândurile bibliotecarilor prin utilizarea tuturor modalităților disponibile. De menționat aici:

- Studiul sociologic ***Fișele de raportare a cetățenilor. Republica Moldova***, scopul principal al căruia a fost evaluarea nivelului de solicitare, al accesibilității și calității serviciilor prestate, nivelului corupției și identificarea dificultăților cu care se confruntă cetățenii în obținerea serviciilor publice solicitate, printre cele 30 de instituții prestatoare de servicii publice, numărându-se și bibliotecile;

- Sondajul național – *Bibliotecile publice și accesul la informație în Republica Moldova*, realizat din inițiativa și cu susținerea Fundației Bill și Melinda Gates, de IREX (Washington), care a avut ca scop „determinarea nivelului de acces la informație, de percepție a bibliotecilor publice, de informare și cunoaștere a computerului de către populația Republicii Moldova”. Raportul IREX *Acces la informație prin bibliotecile publice din Republica Moldova* ne permite o comparație a situației bibliotecilor din Moldova cu situația și tendințele bibliotecilor publice la nivel internațional, prezentată de Raportul OCLC ***Percepția bibliotecii și a resurselor informaționale*** (2005 și 2010), alte studii efectuate în bibliotecile lumii. Ca și studiul OCLC, Sondajul Național a scos în evidență faptul că „majoritatea cetățenilor și oficialilor publici consideră bibliotecile ca locuri de păstrare a cărților și nu ca locuri de accesare a informației, într-un sens mai larg”;

- Studiul Național de Analiză a Comunității (2013), realizat de IMAS-INC Chișinău la comanda IREX Moldova și a programului NOVATECA;

- Sondajul Național 2013 „Percepția, asimilarea și susținerea, de către populație a e-Transformării Guvernării în Republica Moldova”, efectuat la comanda Centrului de Guvernare Electronică în scopul

Biblioteca publică între percepția tradițională și utilizatorul modern

determinării și monitorizării dinamicii nivelului de înțelegere, susținere de către cetățeni a procesului de e-Transformare, gradului de deschidere al cetățenilor spre utilizarea serviciilor publice electronice și nivelul de utilizare a produselor de e-Guvernare în țară;

- „Barometrul de Opinie Publică” (din diverși ani), etc.

- Aceste cercetări de rând cu cercetările realizate în mediul biblioteconomic permit compararea situației înregistrate în țară cu situația înregistrată la nivel global sau în diverse țări ale lumii. Pentru comparații sau ca puncte de reper sunt utilizate mai frecvent:

- Studiile OCLC *Percepția bibliotecii și a resurselor informaționale* (2005, 2010);

- Cercetările Centrului Pew de Cercetare a Internetului și a Vieții Americanilor // *Pew Research Center's Internet & American Life Project*, care se ocupă în mod special de explorarea impactului Internet-ului asupra copiilor, familiilor, comunităților, locului de muncă, școlii, sănătății, asupra vieții civice și politice;

- Tendințele IFLA;

- *Topul a zece tendințe și probleme în activitatea bibliotecilor din învățământul superior*, realizat în mediul academic american de *Research Planning and Review Committee (ACRL)*, din componența căruia fac parte specialiști cu nume notorii în biblioteconomie și știința informării, persoane de mare prestigiu în mediul bibliotecilor universitare. O dată la doi ani, comitetul realizează topul în baza studierii literaturii de specialitate, participării la diverse întruniri profesionale, analizării părerilor experților familiari despre tendințele învățământului superior. Ultimul top de acest fel a fost realizat în anul 2012. Tendințele și problemele identificate sunt prezentate în ordine alfabetică (în traducerea engleză) și includ:

1. Comunicarea valorii;

2. Descrierea, stocarea eficientă, managementul și utilizarea datelor;

3. Prezervarea digitală;

4. Schimbările în învățământul superior;

5. Tehnologiile informaționale;

6. Mediul mobil;

7. Achiziționarea cărților electronice;

8. Comunicarea științifică; Accesul deschis;

9. Personalul;

10. Comportamentul și așteptările utilizatorilor.

Printre cercetările frecvent utilizate și citate în mediul biblioteconomic de la noi sunt, de asemenea:

- Servicii de bibliotecă în Era Digitală/*Library Services in the Digital Age*

- Bibliotecile consolidează comunitățile/*Libraries building*

communities

- Viitorul bibliotecii/The library of the future
- Percepțiile utilizatorilor privind beneficiile TIC în bibliotecile publice din România
- Eurobarometrul **Cultural Access and Participation** realizat în perioada 26 aprilie-14 mai, 2013 la solicitarea Comisiei Europene. Pentru a înțelege mai bine evoluția situației pe segmentul cultură, rezultatele au fost prezentate în comparație cu eurobarometrul realizat în anul 2007.

O importanță imensă pentru cunoașterea procesului inovațional actual reprezintă raportul *Viziunea bibliotecii viitorului*, realizat de Consiliul Britanic al Artelor și publicat în mai 2013. Menirea studiului a fost să scoată în evidență valoarea, rolul și scopul bibliotecilor publice și să identifice căile pe care acestea pot răspunde schimbărilor de tot felul pentru a rămâne relevante și utile comunității.

Toate aceste studii luate în ansamblu ne permit cunoașterea problemelor la rezolvarea cărora vor fi conjugate eforturile bibliotecilor în anii care vin.

Pentru concluzii, voi reveni la domnul Ion Stoica, care în lucrarea citată mai sus menționa că: „*Cercetarea în biblioteci trebuie integrată unei gândiri strategice, organizată, condusă, finanțată, exploatată și regenerată permanent. Este nevoie de un cadru, de reglementări, de resurse, pentru ca procesul să se desfășoare firesc, urmându-și logica proprie și antrenând cele mai înalte valori profesionale*”.

Referințe:

Bibliotecile publice din Republica Moldova: dinamica activității 2008-2012. În *Biblioteca*. 2014, Nr.4, P.101-110; [on-line] [citată 08.10.2014]. Disponibil: <http://www.slideshare.net/bibliotecipublice/comunicare-ab-2012>

Bibliotecile publice și accesul la informație în Republica Moldova [on-line]. 12 decembrie 2012 [citată 08.10.2014]. Disponibil: <http://www.novateca.md/ro/publications/category/reports>

Cadrul metodologic pentru evaluarea proiectelor și programelor de cercetare-dezvoltare în Republica Moldova [on-line]. 2013 [citată 08.10.2014]. Disponibil: http://idsi.md/files/file/Cadrul_metodologic_Glosar_final.pdf

Carta europeană a cercetătorilor și Codul de conduită pentru recrutarea cercetătorilor [on-line] [citată 08.10.2014]. Disponibil: http://ec.europa.eu/euraxess/pdf/brochure_rights/RO.pdf

Codului cu privire la știință și inovare în Republica Moldova (30.07.2004). În *Monitorul Oficial*. 2004, Nr. 125-129, art Nr.: 663 [on-line] 30.07.2004 [citată 08.10.2014]. Disponibil: <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=286236>

Consiliul European de Cercetare (CEC) [on-line] [citată 02.09.2014].

Biblioteca publică între percepția tradițională și utilizatorul modern

Disponibil: http://ec.europa.eu/research/fp7/pdf/fp7-brochure_ro.pdf

Cu privire la Instituția publică Centrul de Cercetare și Formare în domeniul Culturii [on-line] [citată 08.10.2014]. Disponibil: <http://mc.gov.md/ro/content/consultare-publica-proiectului-hotararii-de-guvern-cu-privire-la-institutia-publica-centrul>

Cultural Access and Participation [on-line]. noiembrie 2013 [citată 02.09.2014]. Disponibil: http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_399_en.pdf

Dicționar de terminologie standardizată în domeniul informațional, biblioteconomic și editorial [on-line]. 2010 [citată 10.09.2014]. Disponibil: <http://dic.andries.eu/>

Envisioning the library of the future. Phase 1: a review of innovations in library services [on-line] [citată 02.09.2014]. Disponibil:

http://www.artscouncil.org.uk/media/uploads/pdf/Envisioning_the_library_of_the_future_phase_1_a_review_of_innovations_in_library_services.pdf

Erizanu, Gheorghe. *e-Book: definiții, impozite în UE* [on-line]. 21 octombrie 2014 [citată 24.10.2014]. Disponibil: <http://erizanu.cartier.md/ebook-definitii-impozite-in-ue-7446.html>

Fișele de raportare a cetățenilor. Republica Moldova [on-line]. ianuarie 2011 [citată 24.09.2014]. Disponibil: http://www.ipp.md/public/files/Publicatii/2010/Raport_CRC_2011-01-19_Rom1.pdf

The IFLA trends report [on-line]. August 2013 [citată 4.08.2014]. Disponibil: <http://trends.ifla.org/>

Integrare europeană [on-line]. 2013 [citată 30.09.2014]. Disponibil: <http://international.asm.md/eu-integration/pc-7/pc7-materials/1506-proiecte-de-succes-implementate-in-cadrul-pc-7-al-ue.html>

Libraries building communities [on-line]. februarie 2005 [citată 30.09.2014]. Disponibil: http://www2.slv.vic.gov.au/pdfs/aboutus/publications/lbc_execsumm.pdf

The library of the future [on-line]. 2013 [citată 19.08.2014]. Disponibil: <http://www.artscouncil.org.uk/what-we-do/supporting-libraries/library-of-the-future>

Library Services in the Digital Age [on-line]. 22 ianuarie 2013 [citată 30.09.2014]. Disponibil: <http://libraries.pewinternet.org/2013/01/22/library-services>

Managementul proiectelor [on-line] [citată 30.09.2014]. Disponibil: <http://www.edecon.ro/carte/126/managementul-proiectelor-glosar-editia-i-asiatiatia-project-management-romania>

Noul cadru de acțiune privind Accesul Deschis în România [on-line]. 3 noiembrie 2014 [citată 05.11.2014]. Disponibil: <http://www.kosson.ro/acces-deschis/51-cronica-oa/946-noul-cadru-de-actiune-acces-deschis-2014-strategia-cdi-si-ogp>

Osoianu, Vera. *Statistica - vector de imagine* [on-line]. 8 iunie 2010 [citată 04.08.2014]. Disponibil: <http://www.slideshare.net/cdbclub/statistica>

Percepțiile utilizatorilor privind beneficiile TIC în bibliotecile publice din România [on-line]. 15 mai 2013 [citată 30.09.2014]. Disponibil: <http://www.slideshare.net/cdbclub/studiul-pan-european-asupra-bibliotecilor-publice-romania-ro1>

Puncte Naționale de Contact [on-line] [citată 30.09.2014]. Disponibil: <http://fp7.asm.md/>

Raportul Acces la informație prin bibliotecile publice din Republica Moldova [on-line] [citată 30.09.2014]. Disponibil: http://www.novateca.md/images/files/Raport_irex_PRINT_ro.pdf

Repertoriul de lucrări, publicații și activități științifice pe anii 2014-2015 Cercetare și dezvoltare în cadrul Sistemului Național de Biblioteci (SNB) [on-line]. 10 aprilie 2014 [citată 10.04.2014]. Disponibil: http://www.slideshare.net/VasilicaVictoria/repertoriu-de-lucrari-pe-anii-2014-2015?qid=64768005-5355-47fb-9e77-7c50a8bf31d1&v=default&b=&from_search=1

Serviciile bibliotecilor publice în percepția cetățenilor [on-line]. 28 septembrie 2011 [citată 30.09.2014]. Disponibil: <http://www.slideshare.net/cdbclub/serviciile-bibliotecilor-publice-n-percepia-cetenilor>

Sondajul Național 2013: Percepția, asimilarea și susținerea, de către populație a e-Transformării Guvernării în Republica Moldova [on-line]. 10 februarie 2014 [citată 30.09.2014]. Disponibil: http://egov.md/index.php/ro/comunicare/stiri/item/2012-sondaj-national-2013-cetatenii-tarii-sunt-mai-deschisi-pentru-accesarea-serviciilor-publice-in-regim-on-line#.UvnD0IHL_GL

Stoica, Ion. *Numai cercetarea contează* [on-line] [citată 30.09.2014]. Disponibil: <http://www.lisr.ro/6-stoica.pdf>.

Stoica, Ion. *Numai cercetarea salvează* / Ion Stoica.- Constanța: Ex Ponto, 2013, 179 p.

Strategia cercetării-dezvoltării a Republicii Moldova până în anul 2020: Proiect [on-line] [citată 21.08.2014]. Disponibil: <http://asm.md/galerie/144013476-Strategia-cap-1%281%29.pdf>

Strategia de Dezvoltare a Culturii „Cultura 2020. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*. 2014, nr. 92-98, art. 298

Strategia națională de cercetare, dezvoltare și inovare 2014-2020 (România) [on-line]. 21.10.2014 [citată 30.10.2014]. Disponibil: <http://legestart.ro/strategia-nationala-de-cercetare-dezvoltare-si-inovare-2014-2020/>

Ten Trends in Academic Libraries A Review of the Trends and Issues Affecting Academic Libraries in Higher Education [on-line]. Iunie 2012 [citată 22.08.2014]. Disponibil: <http://ref-notes.blogspot.com/2012/06/acrl-news-2012-top-ten-trends-in.html>.

Tratatul de la Lisabona [on-line] [citată 19.08.2014]. Disponibil: http://europa.eu/lisbon_treaty/glance/better_life/index_ro.htm

CARTEA ȘI LECTURA: TEMELIA DEZVOLTĂRII

În perioada 31 august–5 septembrie a avut loc ediția a IV-a 2014 a Festivalului Național al Cărții și Lecturii (FNCL) sub patronajul Comisiei Naționale a Republicii Moldova pentru UNESCO și a Primei Doamne a Țării – Margareta Timofti. Ediția 2014 a Festivalului Național al Cărții și Lecturii a fost consacrată integrării europene a Republicii Moldova și poetului, prozatorului, publicistului și dramaturgului Dumitru Matcovschi, membru titular al Academiei de Științe a Moldovei, unul din simbolurile mișcării de renaștere națională din Republica Moldova.

FNCL a avut, încă de la prima ediție 2011 drept scop inițierea unor acțiuni de amploare care ar genera o atitudine nouă față de bibliotecă, carte și lectură, iar prin implicarea bibliotecilor publice din întreaga țară, ar da o nouă dimensiune și valoare acestor activități.

Este adevărat că promovarea cărții și a lecturii este baza activității de zi cu zi a bibliotecii, însă o dată în an această activitate are nevoie de veșmânt de sărbătoare.

Încă de la prima ediție au existat voci care au afirmat că perioada de desfășurare a FNCL nu este cea mai potrivită. Experiența din acest an însă convinge o dată în plus că decizia a fost una corectă. Cartea este prin esența ei o sărbătoare și poate da culoare oricărei alte sărbători. Organizat în preajma a două mari sărbători naționale: *Ziua Independenței* și *Ziua Limbii Noastre*, incluzând ziua de 1 septembrie – prima zi de școală și *Ziua Cunoștințelor*, FNCL este o platformă ideală pentru a demonstra marea importanță a limbii, a cărții, a lecturii, a comunicării, în difuzarea culturală, în diseminarea cunoașterii, în dezvoltarea și consolidarea noastră ca popor.

Practic nu există manifestare la care cartea să nu poată fi pusă în valoare și la care să nu poată vorbi despre importanța cărții, indiferent de format, dar mai ales despre importanța lecturii, care este aceeași în orice format.

FNCL se înscrie printre activitățile culturale de proporții menite să celebreze cartea, lectura și biblioteca – toate cu implicații deosebite pentru fiecare cetățean, dar și să scoată în evidență problemele majore cu care acestea se confruntă. În această ecuație un rol foarte important revine bibliotecarului care cunoaște rolul accesului la informație în dezvoltarea persoanelor și a comunităților și are rolul de intermediar

între carte, informația de calitate în general și cititor.

Este cunoscută afirmația lui Dimitrie Cantemir, că moldovenii nu se prea trag la carte. Cercetătorii serioși susțin că ilustra personalitate se referea cu totul la altceva când făcea această afirmație. Dar în studiile sociologice din ultimii ani întâlnim constatări de felul „moldovenii nu citesc” sau „moldovenii citesc din ce în ce mai puțin” sau „moldovenii citesc mai puțin decât în țările UE”. Putem fi sau nu de acord cu aceste constatări. Vlad Pohilă, de exemplu, cunoscut publicist, traducător și redactor de carte, un nume de referință în ziaristica și literatura noastră, care cunoaște foarte bine procesul cultural de la noi afirma recent, într-o emisiune radiofonică, că nu este adevărat că moldovenii nu citesc. Nu sunt adevărate nici afirmațiile că industria de editare a cărții stagnează. În anul editorial 2013 în țară au fost editate 2685 titluri de cărți și broșuri într-un tiraj de 3.052,4 exemplare.

Degradarea culturală, despre care se vorbește tot mai frecvent, este atestată pretutindeni în lume, poate în proporții diferite, și ca motive principale în ultimii ani sunt invocate extinderea internet-ului și dezvoltarea tehnologiilor de informare și comunicare, dar și un șir de alți factori.

Ultimul *Barometru European* pe teme culturale, realizat în 2013 demonstrează o degradare simțitoare față de primul sondaj efectuat în 2007, cu predilecție în cazul țărilor din sudul Europei și în unele din fostele state comuniste, între care nominalizate cel mai des sunt România, Bulgaria și Ungaria.

Motivele? Conform *Barometrului European* principalul motiv al neangajării în activități culturale a devenit „lipsa de interes”; al doilea motiv al neparticipării la activități de ordin cultural ar fi „lipsa de timp”, urmat de faptul că, în ansamblu, cultura este „prea scumpă”. Drept argument vom invoca faptul că în conformitate cu unele calcule, în prima jumătate a anului 2014 prețul mediu al unei cărți a fost de aproximativ 160 lei sau 10% din coșul minimal de consum. “Fapul că în Republica Moldova cărțile nu curg de pe rafturile librăriilor ci se datorează prețurilor exagerate” sau poate exagerate în raport cu veniturile moldovenilor.

Cenzura economică, caracteristică pentru toate țările, pentru noi are rădăcini mult mai adânci. Pentru că anul acesta marcăm și 25 de ani de la declararea limbii române ca limbă de stat și adoptarea alfabetului latin, votarea legislației privitoare la limba de stat și alfabet și declararea zilei de 31 august sărbătoare națională în

Biblioteca publică între percepția tradițională și utilizatorul modern

Republica Moldova, vom remarca că după un sfert de veac cartea în limba română încă rămâne în minoritate. În anul 1989 statisticele oficiale raportau existența în fondurile bibliotecilor publice a 33,3% de publicații în limba moldovenească. Situația nu s-a schimbat prea mult. După 25 de ani, publicațiile în limba română (alfabet latin și chirilic) constituie doar 48% din fondul total de publicații, mult sub nivelul necesităților și a echității sociale. Volumul publicațiilor cu grafie latină, la fel, crește foarte încet. În anul 2013 acestea au constituit 30,7% din fondul total de publicații, și 58,6% din fondul de publicații în limba română.

Toate aceste cifre trebuiesc comunicate membrilor comunității, societății civile, decidenților politici și financiari care pot influența și contribui la schimbarea situației. Fiecare bibliotecă trebuie să-și calculeze și să comunice instituțiilor responsabile și membrilor comunității indicatorii de performanță care permit o cunoaștere mai bună a situației, compararea situației bibliotecilor de același tip, din aceeași unitate administrativă, din diverse localități, contrapunerea situației mediilor de nivel național, etc.

Este un prilej de a măsura, și cu această ocazie, grija față de membrii comunității prin acești indicatori cu implicații deosebite pentru viitor.

Biblioteca și bibliotecarul, de rând cu alți profesioniști de pe segmentul cultură, educație, dar și a decidenților de tot felul, fiecare pe partea sa de responsabilitate pot contribui la schimbarea situației. Dar numai prin eforturi comune idee promovată pe toată durata FNCL. FNCL este o platformă ideală pentru sporirea capitalului de imagine pozitivă a bibliotecii.

Biblioteca, cartea și lectura sunt percepute ca triumphiul cunoașterii cu implicații deosebite în dezvoltare. Despre aceasta trebuie de amintit constant membrilor comunității. Oamenii trebuie să audă cât mai des vorbindu-se despre importanța bibliotecii, a cărții și a lecturii, despre influența acestora asupra fiecărei persoane în parte și a comunității în întregime.

Bibliotecarii din țările nordice, atunci când au inițiat campania „goana după non-utilizatori”, au fost șocați să descopere, că oamenii nu vin la bibliotecă, pentru că au uitat de existența ei, iar concluzia a fost „acum că ne-ați amintit vă vom vizita mai des”.

Despre viitorul bibliotecii și a cărții se discută foarte mult. Sunt expuse păreri care de cele mai multe ori nu au nici bază reală, nici justificare. Scenariile făcute în jurul viitorului bibliotecii și al cărții

sunt cele mai diverse, de la scenarii apocaliptice soldate cu dispariția bibliotecii, la scenarii de instituții prospere, care se vor axa și va uni și consolida comunitatea.

Biblioteca există de peste patru milenii și foarte multă lume consideră că va exista în continuare.

În plină eră digitală în lume se construiesc edificii fundamentale pentru biblioteci. La 18 august 2014, excelența sa Prințesa Laurentien a Olandei, care este și fondatoarea și președinta de onoare a Fundației Lectură și Scris, fundație ce se înclină spre a fi succesoarea Programului Bibliotecii Globale, în mesajul de salut a participanților conferinței generale IFLA, menționa, în mod special, faptul că bibliotecile au o sarcină deosebită – de a convinge decidenții de importanța lor: „Pentru a face această muncă mai eficientă, noi trebuie să ne facem auziți, să unim eforturile, atât în interiorul comunității bibliotecare, cât și cu alți parteneri”.

O lume fără biblioteci publice este una sinistră, fără îndoială și un atac asupra lor trebuie perceput ca ceva foarte alarmant.

Marguerite Yourcenar, prima femeie primită în Academia franceză, scria referindu-se la biblioteci: „Când întemeiezi biblioteci, pregătești hambare publice, strângi rezerve menite să preîntâmpine o iarnă a spiritului”.

Oamenii sunt diferiți, au interese diferite, dar există și câteva lucruri care ne unesc, printre ele sunt bibliotecile publice, unde toți sunt egali. Și unde poți veni chiar dacă ai buzunarul gol.

Lumea bibliotecară se pregătește pentru o nouă schimbare de paradigmă, de la conservarea, prezervarea cărților la conservarea ideilor. În acest scop Biblioteca Națională a Germaniei și-a propus conservarea site-urilor, Biblioteca Congresului (BC) – conservarea mesajelor Twitter. Din 2010 și până acum BC a conservat peste 600 miliarde de mesaje, iar provocarea este de a face această informație coerentă și utilizabilă.

De ce bibliotecile sunt atât de importante? Biblioteca modernă nu mai este doar loc de păstrare a cărților. Pentru a rămâne relevante, bibliotecile își asumă tot mai multe responsabilități, crează servicii noi, implementează tehnologii de informare și comunicare fără de care o bibliotecă nu mai poate activa eficient, dar cartea și lectura indiferent de format trebuie să rămână axa tuturor activităților. Mai ales atât timp cât în țară doar aproximativ 30% din totalul de biblioteci dispun de tehnologii de informare și comunicare.

Oamenii nu vin la bibliotecă numai după cărți, iar tehnologiile

Biblioteca publică între percepția tradițională și utilizatorul modern

nu oferă soluții pentru toate problemele. Biblioteca este loc de întruniri pentru membrii comunității, oferă resurse publice inclusiv calculatoare și acces internet pentru cei ce nu le au la domiciliu, oferă asistență în utilizarea tehnologiilor, etc. Însă acceptând inovațiile, nu trebuie să uităm de sfânta sfintelor, care ține biblioteca pe verticală de peste partu milenii – cartea. Simțul măsurii trebuie să ne ghideze în orice început.

Toate ideile valoroase născute pe parcursul civilizației umane au ajuns până la noi în mare parte datorită cărții. Cu toate investițiile enorme în informatizarea bibliotecii – marca bibliotecii rămâne a fi cartea, considerată una dintre cele mai puternice mărci din lume.

Spre deosebire de trecutul nu prea îndepărtat cea mai actuală, recentă și importantă informație nu mai poate fi găsită doar în cărți. Însă cartea, mai ales cartea în format tradițional va fi baza lecturii de plăcere spre deosebire de lectura informativă și lectura motivațională care se va axa mai mult pe formatul electronic.

Cartea tipărită versus, cartea electronică este o altă dezbatere actuală. Unii profesioniști prezic dispariția treptată a cărții în format tradițional, în timp ce alții consideră că viitorul bibliotecii ar putea să depindă anume de cartea în format tradițional. Un lucru este cert că indiferent de format, lectura în era cunoașterii devine din ce în ce mai importantă.

Oamenii trebuie încurajați să citească de plăcere. Lectura este asociată de cele mai multe ori cu programul școlar sau necesitățile profesionale care nu oferă prea multe bucurii. Lectura de plăcere contribuie la dezvoltarea vocabularului și a logicii, etc.

Cartea este unica armă accesibilă tuturor, dar mânărită cu înțelepciune, poate fi de mare ajutor: poate salva de sărăcie, de singurătate, de ignoranță, poate ajuta orice persoană să cunoască lumea, prosperitatea, să învețe, să fie puternică, de aici și importanța și grija care o merită.

Într-un interviu recent dnul Vasile Botnaru, cunoscut jurnalist, comentator politic, pictor, etc. vorbește: „Soluția universală a lecturii”, menționând că în orice situație „...refugiul cel mai la îndemână ni-l oferă cartea” și concluzionând că „lectura într-adevăr vindecă, nu doar igienizează”. ... Sunt idei la care trebuie să revenim mai des.

În cadrul ediției 2014 a FNCL au fost realizate mai multe proiecte de nivel național:

- Cinci concursuri, respectiv: *Cel mai activ cititor*, *Cea mai activă familie cititoare*, *Cel mai bun clip video de promovare a cărții* și

lecturii, Cel mai original proiect de promovare a cărții și lecturii, Cel mai original proiect de promovare a cărții și lecturii în spațiul virtual (site-uri, rețele sociale, bloguri, etc);

- Au fost continuate două proiecte mari inițiate la ediția 2013 a FNCL; Seria de întâlniri cu scriitorii, însoțite de donația Centrului de Carte și Cultură Românească. În acest proiect au fost selectate 9 biblioteci publice raionale și comunale / satești din 5 raioane;

- FNCL pe site-ul BNRM, Facebook, Blogul de Biblioteconomie și Știința Informării, Blogul bibliotecilor publice, unde au fost semnalate cele mai relevante materiale, documente, informații despre importanța bibliotecii, cărții și lecturii;

- Proiectul Cartea și lectura în viața personalităților.

Feedback-ul obținut reprezintă un arsenal impresionant de gânduri, amintiri, citate, argumente pro carte și lectură care pot face mai puternic orice mesaj în acest sens. În baza acestui proiect a fost făcută o sinteză care scoate în evidență cărțile care au avut un loc aparte în formarea mai multor personalități de la noi: scriitori, diplomați, editori, jurnaliști – formatori de opinie. Un prim material de sinteză realizat în baza răspunsurilor surprinde (sau poate nu) prin faptul că în topul listei se află Ion Creangă și Mihai Eminescu. Revista on-line *Mother Jones* publica în unul din numere rezultatele unui sondaj, privind provocările lecturii, realizat printre utilizatorii Facebook (ceva similar a fost realizat și la noi), iar constatarea este foarte interesantă. Aproape toate cărțile din topul celorla nominalizate care au influențat viața persoanelor participante la sondaj au fost scrise pentru copii. Această constatare încă urmează a fi interpretată de către specialiști.

În lipsa unui mecanism care ar monitoriza situația în teritoriu este greu de spus cum se implică în organizarea FNCL bibliotecile publice comunale și satești. Informațiile acumulate în baza deplasărilor, a dosarelor prezentate la concursurile naționale, precum și a celorla din mediul electronic sunt prea puține pentru a ne forma o privire de ansamblu despre implicarea bibliotecilor din teritoriu. Dar aceasta este responsabilitatea direcțiilor cultură și a bibliotecilor centre metodologice.

Dinamica participării la concursurile de nivel național la cele patru ediții este următoarea:

2014 – 47 dosare din 26 de biblioteci;

2013 – 43 dosare, reprezentând 20 biblioteci publice raionale, municipale, orașenești, comunale;

Biblioteca publică între percepția tradițională și utilizatorul modern

2012 – 28 dosare, reprezentând 16 biblioteci publice raionale, orașenești, comunale;

2011 – 61 dosare și 67 desene pe marginea operei lui Gr. Vieru.

Putem, deci, vorbi despre o dinamică pozitivă, atât ca număr de dosare, cât și ca număr de biblioteci participante. Dar cifrele invocate demonstrează și faptul că nu toți bibliotecarii au conștientizat în deplină măsură potențialul pe care îl oferă FNCL; nu se simte o mobilizare totală în organizarea FNCL. Toate aceste probleme urmează a fi rezolvate la edițiile viitoare ale FNCL.

Este complicat de evaluat impactul unei activități de asemenea proporții, dar numeroasele proiecte, întâlniri, discursuri, poezii învățate pe de rost vor face ca mesajul pro carte, lectură, bibliotecă să se facă auzit, urmând să fie amplificat la edițiile viitoare.

Pe parcursul organizării și desfășurării FNCL am avut mai multe deplasări în raioanele țării și constatarea îmbucurătoare este că în ultimii ani s-au reparat mai multe drumuri, în special cele ce leagă capitala cu Rezina și Soroca, semn clar că lucrurile încep să se schimbe în bine. Drumurile au fost dintotdeauna căile comunicante cu lumea și în acest context mi-am amintit de un gând expus de domnul Vasile Romanciuc într-un material publicat recent: „Azi, dintre toate drumurile basarabene, cel care are nevoie – în primul rând! – de reparație capitală este drumul spre carte”.

În această lucrare FNCL poate avea un rol determinant, dacă vom ști cum să-i exploatăm la maximum toate posibilitățile.

Drumul cărții este cel mai rapid drum spre lume și cărțile, în primul rând, ne vor uni cu Europa căreia îi aparținem.

MARCA BIBLIOTECII: BALANȚA DINTRE CARTEA TIPĂRITĂ ȘI CARTEA ÎN FORMAT ELECTRONIC

Marca bibliotecii – cartea este una dintre cele mai vechi și mai puternice mărci constituite vreodată. În lume există doar câteva mărci de asemenea mărime. A fost nevoie de secole pentru constituirea acestei mărci și, deci, nu va fi ușor de a o înlocui. Dr. Steve Matthews, autorul blogului 21st Century Library Blog – în articolul *Physics of Your Library Brand* menționează: „Că mărcii bibliotecii îi poate fi aplicată Legea lui Newton, care adaptată la realitatea bibliotecii ar suna cam așa, cu cât este brandul mai masiv, cu cât conține mai mult bagaj, cu atât mai multe forțe vor fi necesare pentru a-i schimba poziționarea”.

Deci, cu cât este mai veche și mai puternică marca, cu atât va fi mai greu de schimbat. Dacă trebuie schimbat cu adevărat, este o altă întrebare. Ca în multe alte domenii, în mediul profesioniștilor de specialitate, nu există și nici nu poate exista unanimitate în această dispută. Dar suficient că mulți bibliotecari se întreabă, cum poate biblioteca să se reinventeze și să-și schimbe marca pentru a supraviețui în era tehnologiilor și a informației? Unii consideră că biblioteca trebuie să-și promoveze schimbările din interiorul profesiei pentru a schimba percepția utilizatorilor și a publicului în general. Alții sunt convinși că până când stereotipurile vechi nu vor fi schimbate cu simbolurile bibliotecii noi a secolului XXI, bibliotecarii vor fi sub presiunea grea a întrebărilor de felul: „De ce mai avem nevoie de biblioteci?”, „Bibliotecile nu au termen de expirare?”.

Cum poate biblioteca să se reinventeze pentru a supraviețui în era tehnologiilor și a informației? Pentru a grăbi schimbarea mărcii, unii profesioniști recomandă bibliotecilor să-și schimbe logourile pentru programele de bibliotecă, să inițieze evenimente și campanii unde să nu figureze cuvintele „carte” sau „bibliotecă”.

Pentru mine personal este mult mai apropiată poziția lui Steve Coffman, vicepreședinte al Companiei Library Systems & Services (LSSI), responsabil de proiectarea unor noi produse și servicii de bibliotecă, inițiatorul serviciilor de referințe virtuale.

În articolul „The Decline and Fall of the Library Empire”, citat foarte frecvent de comunitatea bibliotecară internațională, cunoscutul bibliolog american Steve Coffman accentuează faptul că în ultimii 30 de ani istoria bibliotecii a cunoscut numeroase proiecte,

Biblioteca publică între percepția tradițională și utilizatorul modern

planuri și uneori doar vise, privind căile prin care biblioteca ar putea să joace un rol mai important în revoluția digitală, care continuă să transforme mediul informational. Steve Coffman face o analiză a proiectelor mari care se credea că pot fi salvarea bibliotecilor: Catalogul Colectiv al Resurselor On-line; Biblioteca 2.0, Referințele Virtuale (Reference Services 24/7, QuestionPoint), Dotarea bibliotecilor cu computere pentru accesul public, Cărțile Electronice, Biblioteca Electronică. Prin aceste proiecte bibliotecarii au jucat un rol important în revoluția digitală, care a transformat informația și industria digitală din ultimile câteva decenii. Dar lumea se schimbă, serviciile promovate de biblioteci în mediul digital sunt înlocuite de tehnologii mai noi sau mai bune sau de instituții poziționate mai bine pentru a promova aceste servicii electronice, cum ar fi Amazon cu Biblioteca de Împrumut pentru Posesorii de Kindle. Steve Coffman consideră că după 50 de ani pe piața digitală, bibliotecile au ajuns exact acolo de unde au pornit. Ceea ce rămâne foarte clar sunt spațiile, cărțile fizice și oamenii care încă mai vin să le utilizeze. A descoperi cum să exploatăm aceste valori în mediul nou nu va fi ușor. Autorul se întreabă dacă nu ar fi înțelept „să lăsăm în pace biblioteca electronică și să ne concentrăm asupra cărților și a spațiilor. S-ar putea ca acestea să definească biblioteca viitorului”.

Tot mai mulți utilizatori din generația Google, vorbesc despre faptul, că cu cât folosesc mai mult cititoarele de cărți electronice, cu atât se conving mai mult de avantajele cărții în format tradițional. În articolul „E-book, grupuri vs Carte, cenaclu / OPINIE”, scriitorul Alexandru Vakulovski aduce dovezi grele de ce nu crede în dispariția cărții în format tradițional.

La Conferința *Internet Librarian 2012* cu genericul „Transformational Power of Internet Librarians: Promise & Prospect”, care a avut loc între 22-24 octombrie 2012 în Monterey, California, Steve Coffman a revenit la ideile expuse în articol și mai convins de faptul că „unicul produs pe care s-a ținut, se ține și se va ține în viitor biblioteca este cartea tipărită”. Coffman sugerează bibliotecarilor să înceteze să risipească resursele și așa limitate pe diverse inițiative și să se orienteze mai mult spre cartea tipărită. El consideră că imperiul Bibliotecii încă poate fi transformat, dacă:

- Vom pune la baza misiunii bibliotecii promovarea cărții și a informației tipărite;
- Ne vom axa pe formatul tipărit cât acesta mai contează;
- Vom folosi în avantajul nostru mediul hibrid-hibrid? pentru a

susține și promova valorile existente;

- Vom folosi tehnologiile pentru a distribui eficient serviciile și a reduce costurile de funcționare;

- Ne vom pregăti să concurăm cu alți prestatori de servicii bibliotecare în domenii unde producția tipărită dispare.

Dacă nu vom face noi acest lucru, consideră Coffman, se vor găsi alții să o facă în locul nostru.

Putem fi sau nu fi de acord cu Steve Coffman, însă mesajul vine de la un profesionist, cu multă experiență la activ, inițiatorul proiectului referințe virtuale care dezvoltă diverse servicii virtuale și care cunoaște lucrurile din interiorul profesiei.

Deși se credea că informația, tehnologiile vor înlocui marca bibliotecii acum doar foarte puțini insistă pe această idee. Tehnologiile își au rostul lor, dar nu pot fi un substituit al cărții și a lecturii. Și una și alta pot fi practicate cu succes, atât în spațiul virtual cât și în spațiul fizic al bibliotecii. Indiferent de evoluția tehnologiilor, bibliotecarul trebuie să rămână în centrul activității bibliotecii. Lucrul acesta îl înțeleg și corporațiile care prosperă din contul tehnologiilor. Deși Fundația Familiei Paul G. Allen, cofondator Microsoft, investește în programe de dotare a bibliotecilor cu tehnologii moderne, cea mai mare investiție pe care o va face în anul 2013 în biblioteci se va axa pe un program de îndrumare a utilizatorilor bibliotecilor din Multnomah, Oregon care prevede asistarea acestora de către bibliotecari în procesul de alegere a cărților pentru lectură și crearea unor relații utilizator-bibliotecar de lungă durată. Un program similar este în desfășurare în Biblioteca Publică Seattle. Cititorii răspund unor întrebări, sugestii oferite de bibliotecari despre ce li s-ar potrivi să citească în continuare. Noul Program din Oregon se dorește a fi un model care ar putea fi urmat de alți bibliotecari din SUA. Într-o lume a roboților asistența din partea unei ființe umane sensibile este mai valoroasă decât oricând. Studiile demonstrează, că oamenii prețuiesc mai mult biblioteca atunci când au o relație bună cu un bibliotecar.

Bibliotecile din țările dezvoltate unde populația are acasă tehnologii și acces internet și unde accesul internet în biblioteci nu mai este o atracție, deja sunt în fața întrebării „ce urmează?”. Noi, încă, urmează să parcurgem această cale. Potrivit statisticilor, 55% din populația Republicii Moldova utilizează Internetul. Dar deja de pe acum trebuie să potrivim bine balanța între promovarea cărții și a lecturii, promovarea informației, promovarea serviciilor oferite de bibliotecă.

Biblioteca publică între percepția tradițională și utilizatorul modern

Toate sondajele efectuate în ultimii ani demonstrează faptul că marca bibliotecii este cartea. Cititorii revistei *American Libraries* întrebați, ce teme ar dori să vadă mai frecvent în revistă? Au răspuns, „cărțile”. Un studiu efectuat recent în Marea Britanie scotea în evidență faptul ca majoritatea respondenților la întrebarea „care este scopul frecventării bibliotecii?”, au răspuns „pentru a împrumuta cărți”. Răspunsul trezește cel puțin nedumerire pentru ca Marea Britanie țară puternic industrializată nu putea să nu investească masiv în informatizarea bibliotecilor. Se pare că nu s-a investit suficient, dacă nici aici marca bibliotecii nu s-a extins mai departe de carte, pentru a cuprinde și informația.

Identificarea mărcii bibliotecii a fost printre scopurile principale a două studii mari efectuate de OCLC: „Percepția bibliotecii și a resurselor informaționale”, 2005, și „Percepția bibliotecilor: Context și Comunitate”, 2010. Organizatorii studiilor au încercat să găsească răspuns la întrebările: Ce gândesc consumatorii de informații despre biblioteca de azi? Cum identifică consumatorii de informații biblioteca în universul de continuă creștere a alternativelor? Care este imaginea bibliotecii? Care este identitatea bibliotecii în mințile consumatorilor de informații? Întrebarea care trebuia să clarifice aceste momente a fost „Care este primul lucru care vă apare în minte atunci cand vă gândiți la o bibliotecă?” În primul studiu au fost primite 3785 de comentarii de la 3163 de respondenți. 70% dintre aceștea din toate ariile geografice și din toate grupurile de vârstă asociază biblioteca în primul rând, și mai întâi de toate, cu cărțile. Cuvintele „carte” și „cărți” au fost menționate de 2152 de ori. Cuvântul „informație” de 291 de ori. Destul de rar apar cuvintele: acces, spațiu fizic, bibliotecar, „biblioteca spațiu pentru informare”. „Cărțile” și „informațiile” întrunesc cele mai pozitive asociații cu biblioteca. Peste tot domină ideea „brândul bibliotecii este egal cu cartea”.

Atunci când încearcă să descrie biblioteca sau serviciile oferite de bibliotecă, bibliotecarii folosesc frecvent cuvintele: încredere, intimitate, informație corectă, informație de calitate, educație, instruire, comunitate, acces. În răspunsurile la întrebarea formulată mai sus respondenții n-au folosit nici o dată cuvintele: încredere, informație calitativă, intimitate. Cuvântul calitate a fost menționat de două ori, educație de patru ori, instruire de nouă ori, gratuit de 70 de ori. Disonanța dintre asocierea de către utilizatori a bibliotecii cu cartea și asocierea de către bibliotecari a bibliotecii cu un set mai larg de produse și servicii rezidă în lipsa de educație a utilizatorilor.

Studiul din 2005 a demonstrat că utilizatorii de informații nu sunt conștienți despre ceea ce pot oferi în prezent bibliotecile. Majoritatea cetățenilor nu cunosc serviciile pe care le oferă biblioteca din aria de servire. 58% dintre respondenți nu cunosc faptul că bibliotecile oferă reviste electronice, baze de date on-line. 34% nu cunosc că bibliotecile lor au site-uri Web. Nivelul scăzut de conștientizare a resurselor electronice a fost evident și în studiul din anul 2010. Cei mai mulți consumatori de informații nu cunoșteau faptul că bibliotecile oferă baze de date on-line (56%), cărți electronice (56%), reviste electronice (60%).

Organizatorii studiului „Bibliotecile, utilizatorii și cărțile electronice”, realizat de Centrul Pew de Cercetare a Internet-ului și a Vieții Americanilor au fost șocați să descopere că cei mai mulți dintre americani nu cunosc faptul că bibliotecile împrumută cărți electronice, deși 76% de biblioteci publice oferă acest serviciu.

De ce este lumea atât de neinformată? Este oare nefamiliarizarea indivizilor cu resursele electronice ale bibliotecii cauza sau efectul unui punct de vedere potrivit căruia marca bibliotecii este promovarea cărții? Poate că respondenții nu cunosc că bibliotecile au Web site-uri și resurse electronice pentru că nu se așteaptă ca în biblioteci să găsească mai mult decât cărți? Aceste întrebări ar trebui să dea de gândit lumii bibliotecare.

La fel de important precum cunoașterea mărcii bibliotecii în prezent este de a înțelege perspectivele mărcii. Poate oare marca să fie extinsă ori actualizată? Care sunt posibilitățile? Poate marca să se schimbe sau să se extindă. Ce potențial există pentru extinderea mărcii bibliotecii dincolo de carte? Pentru a explora perspectivele mărcii bibliotecii, respondenții au fost rugați să privească dincolo de prima impresie și să răspundă la întrebarea „Care este misiunea principală a bibliotecii?”. Puțin mai mult de jumătate (53%) au indicat *informația*. 31% au indicat că scopul principal al bibliotecii este *cartea*. Răspunsuri de felul „a promova resurse pentru instruire, cercetare și pentru destindere”, indică un punct de vedere multidimensional despre rolul bibliotecii. Au fost menționate și instruirea, cercetarea etc. Majoritatea respondenților au indicat că din punctul lor de vedere misiunea bibliotecii este mai largă decât numai cartea.

Să vedem cum s-au schimbat percepțiile utilizatorilor după cinci ani, ani în care bibliotecile au investit enorm în resursele electronice. Conform statisticilor generate de Institute of Museum and Library

Biblioteca publică între percepția tradițională și utilizatorul modern

Services, bibliotecile publice din SUA, din anul 2003 și până în anul 2008, au crescut cheltuielile pentru procurarea resurselor electronice cu 66%. În aceeași perioadă în bibliotecile universitare au crescut cheltuielile pentru resursele electronice cu 233%, conform National Center for Education Statistics.

Studiul din 2010 demonstrează încrederea că bibliotecile înseamnă cărți este chiar mai puternică decât în anul 2005. Deși tehnologiile și serviciile on-line ocupă consumatorilor tot mai mult timp, percepția acestora a bibliotecii echivalent carte se consolidează.

Dacă în anul 2005, cei mai mulți americani (69%) declarau, că primul lucru care le vine în minte atunci când se gândesc la bibliotecă sunt cărțile, atunci în anul 2010 deja 75% cred că marca bibliotecii este cartea.

Și la întrebarea care este scopul principal al bibliotecii, percepția nu s-a schimbat prea mult. Cei mai mulți americani pun pe primul loc informația și pe locul doi promovarea cărții. Atât percepția mărcii, cât și a scopului bibliotecii rămân neschimbate.

Întinerirea mărcii bibliotecii depinde de abilitățile membrilor comunității bibliotecare de a reorienta serviciile bibliotecii în așa fel ca bogatele resurse – tradiționale și digitale – pe care le administrează să fie disponibile atât în format tradițional cât și virtual. Datele sunt clare. Consumatorii de informație văd rolul bibliotecilor în comunitate ca loc pentru studiu, loc pentru lectură, loc unde informația circulă liber, loc pentru alfabetizare, loc unde poți folosi un computer, sau accesa Internetul. Aceste servicii de bibliotecă sunt relevante și diferențiate.

Nimic nu poate concura mai serios cartea, decât calculatorul și informația care poate fi obținută cu ajutorul Tehnologiilor de Informare și Comunicare (TIC).

Despre marca bibliotecii se discută mai ales în contextul dezbaterilor privind viitorul bibliotecii. Este firesc ca despre acest fenomen să se discute și în mediul bibliotecar de la noi. Suita de manifestări consacrate aniversării de 135 de ani de la fondarea BM “B.P.Hasdeu” a început anume cu colocviul consacrat imaginii bibliotecii. S-a vorbit mult și despre *brand* și *branding*. Situația de la noi nu diferă prea mult de situația din alte țări. Raportul IREX (*Acces la informație prin bibliotecile publice din Republica Moldova*) ne permite o comparație a situației bibliotecilor din Moldova cu situația și tendințele bibliotecilor publice la nivel internațional, prezentată de Raportul OCLC *Percepția bibliotecii și a resurselor informaționale*

(2005 și 2010), alte studii efectuate în bibliotecile lumii. Ca și studiul OCLC, Sondajul Național a scos în evidență faptul, că „majoritatea cetățenilor și oficialilor publici consideră bibliotecile ca locuri de păstrare a cărților și nu ca locuri de accesare a informației, într-un sens mai larg”. Deci, și la noi ca și în alte țări marca bibliotecii rămâne a fi cartea.

Pe contul Blogului de Biblioteconomie și Știința Informării de pe site-ul Slideshare este postată o selecție de citate despre cărți. Săptămânal sistemul trimite informația despre materialele cele mai accesate. De foarte multă vreme acest material este în topul accesărilor, 5.458 la aproximativ un an de la postarea pe site. Mai mult decât acest material a fost accesată doar lucrarea. “Imaginea bibliotecii publice în comunitate” – 6.624, dar aceasta în aproximativ 2 ani de la postarea pe site.

Profioniștii domeniului înțeleg foarte bine că pentru a-și asigura viitorul, biblioteca trebuie să-și schimbe imaginea, să se debaraseze de stereotipuri vechi, să uimească utilizatorii cu servicii și oferte noi. Lucrul acesta este sugerat și de utilizatori, mai ales cei din generația net care au impresia că se întorc în timp (revista *American Libraries*) atunci când pășesc pragul unei biblioteci total refractară schimbărilor și modernizării. Despre necesitatea schimbării bibliotecii spune foarte sugestiv un respondent al sondajului IREX (Raportul *Acces la informație prin bibliotecile publice din Republica Moldova*): „Aceleași haine pe care le purtăm – ele de când sunt? Au ieșit alte modele și ne-au propus să îmbrăcăm altele. Așa și bibliotecii, îi trebuie o altă haină, ca să mă exprim așa, ca să meargă mai multă lume acolo. (F, 22 ani, învățătoare).

Importanța schimbării nu se mai discută. Dar biblioteca poate fi schimbată și sub aceeași marcă. Care dintre resursele, produsele sau serviciile oferite de bibliotecă ar putea înlocui marca bibliotecii? Informația? Poate informația să devină marca bibliotecii? În sondajul OCLC din anul 2005 doar 2% de respondenți declarau că încep căutarea informației de la site-ul bibliotecii și 84% de la un motor de căutare. În sondajul din anul 2010 nimeni nu mai începe căutarea pornind de la site-ul bibliotecii. Informația poate fi accesată de oriunde există un computer conectat la internet.

Care alte produse și oferte? *Serviciile pentru utilizatori*? Aici oferta depinde de necesitate.

Biblioteca își va asuma, revendica tot mai multe roluri: centru de informare, cultură și cunoaștere, centru comunitar, spațiu

Biblioteca publică între percepția tradițională și utilizatorul modern

pentru socializarea membrilor comunității, spațiu pentru instruire pe tot parcursul vieții, loc pentru lectură, suport sprijin pentru alfabetizare tehnologică, loc de instruire și dezvoltare pentru copii, etc. Bibliotecarii vor învăța, vor inventa, vor face eforturi pentru a-și păstra profesia, pentru a-i asigura un loc în viitor, dar toate sub aceeași marcă – cartea. Pentru că însuși numele biblioteca /termenii grecești *biblos* (carte) și *theke* (cufăr)/ de la carte se trage. Fără carte locul numit bibliotecă va fi altceva. Și acel altceva va avea altă marcă pe care încă trebuie să o câștige.

Personal consider că marca bibliotecii este o problemă falsă. Atât de apreciată, elogiată, cântată, cartea nu poate face decât bine. Problemele bibliotecii sunt multe și trebuiesc căutate... dar în altă parte.

În perioada 15 octombrie-10 noiembrie 2012 Pew Research Center's Internet & American Life Project, cu un grant de la Fundația Bill și Melinda Gates, a realizat un sondaj național al americanilor de la 16 ani în sus privind atitudinile și așteptările americanilor de la bibliotecile publice. Sondajul este parte componentă a unui sondaj mai mare privind rolul bibliotecilor în viața oamenilor și în comunități. Raportul explorează lumea în schimbare a serviciilor de bibliotecă oferite în prezent și a serviciilor pe care cetățenii le așteaptă de la biblioteci.

Constatările raportului:

Internetul are un impact major asupra modului în care oamenii găesc și accesează informația. Cărțile electronice schimbă obiceiurile de lectură. Pe fonul acestor schimbări, bibliotecile încearcă să-și adapteze, ajusteze, serviciile la acestor noi realități și în același timp să facă față necesităților care continua să fie axate, încă contează, axate pe resursele tradiționale. Sondajul demonstrează că mulți utilizatori sunt nerăbdători să vadă extinderea serviciilor digitale, dar totodată consideră că publicațiile tipărite rămân importante în era digitală.

Disponibilitatea computerelor și a Internetului rivalizează împrumutul cărților și activitatea de referință ca serviciu vital al bibliotecii:

- 80% americani consideră că împrumutul cărților este un serviciu foarte important oferit de biblioteci
- 80% susțin că bibliotecarul de referință este foarte important
- 77% susțin că accesul la computer și internet este foarte important

Este cunoscut faptul că percepția bibliotecii de către membrii comunității nu ține pasul cu schimbările care au loc în societate

și în comunitate. Imaginea bibliotecii a rămas blocată în trecut și nu depășește cu mult percepția de loc unde utilizatorii vin pentru a împrumuta cărți. Toate sondajele recente demonstrează acest lucru. Bibliotecarii trebuie să învețe cum pot extinde imaginea spre a include informația, servicii de calitate, etc. și cum pot implica utilizatorii în promovarea imaginii pozitive a bibliotecii.

Referințe:

Biblioteca de Împrumut pentru Posesorii de Kindle [on-line]. 18.05.2012 [citat 19.05.2012]. Disponibil: <http://clubbib2.wordpress.com/2012/05/18/biblioteca-de-impurmut-pentru-posesorii-de-kindle>

Cartea – marca bibliotecii [on-line]. 16 octombrie 2012 [citat 16.10.2012]. Disponibil: <http://clubbib2.wordpress.com/2012/10/16/cartea-marca-bibliotecii>

Coffman, Steve. *The Decline and Fall of the Library Empire* [on-line]. Aprilie 2012 [citat 08.08.2012] <http://www.infotoday.com/searcher/apr12/Coffman--The-Decline-and-Fall-of-the-Library-Empire.shtml>

E-book, grupuri vs Carte, cenaclu/ OPINIE [on-line]. 26.10.2012 [citat 30.10.2012]. Disponibil: <http://www.moldova.org/e-book-grupuri-vs-carte-cenaclu-opinie-233647-rom/>.

Matthews, Steve. *The Physics of Your Library Brand* [on-line]. 17.08.2011 [citat 12.05.2014]. Disponibil: <http://21stcenturylibrary.com/2011/08/17/the-physics-of-your-library-brand/>

Perceptions of Libraries and Information Resources (2005) [on-line]. 2005 [citat 01.08.2012]. Disponibil: <http://www.oclc.org/reports/2005perceptions.en.html>

Perceptions of Libraries, 2010: Context and Community [on-line]. 2010 [citat 01.08.2012]. Disponibil: <http://www.oclc.org/reports/2010perceptions.en.html>

Physics of Your Library Brand [on-line]. 17 august 2011 [citat 01.08.2012]. Disponibil: <http://21stcenturylibrary.com/2011/08/17/the-physics-of-your-library-brand>

Raportul Acces la informație prin bibliotecile publice din Republica Moldova [on-line]. [citat 30.09.2014]. Disponibil: http://www.novateca.md/images/files/Raport_irex_PRINT_ro.pdf

Selecție de citate despre carte și lectură [on-line]. 18 august 2011 [citat 16.10.2012]. Disponibil: <http://www.slideshare.net/cdbclub/citate-carti>

BIBLIOTECA PUBLICĂ ÎN BENEFICIUL COMUNITĂȚII: REEVALUAREA PRIORITĂȚILOR A RESURSELOR ȘI A SERVICIILOR

Studiul *Bibliotecile publice din Republica Moldova: dinamica activității între anii 2008-2012*, rezultatele căruia au fost prezentate la Simpozionul Științific *Anul Bibliologic 2012*, demonstrează că în ultimii cinci ani activitatea bibliotecilor publice din Republica Moldova a cunoscut o stagnare profundă. Această stagnare persistă de mai mulți ani și chiar decenii. Deși se discută la diverse niveluri de responsabilitate despre necesitatea schimbării, schimbarea în fapte întârzie să se producă. Problemele sunt multe și țin atât de aspectul financiar, cât și de mentalități și atitudini. Cert este că schimbările care se produc vin mai frecvent din exterior decât din interior, lucru remarcat foarte clar de către bibliologul român Ion Stoica în cartea „Sensul schimbării în universul infodocumentar”.

Pentru bibliotecarii moldoveni un val al schimbării a fost provocat de programele și proiectele finanțate de Fundația Soros Moldova, care au scos pentru o perioadă bibliotecile și bibliotecarii din amorțire. În ultimul deceniu al secolului trecut în biblioteci au apărut primele calculatoare, a început diversificarea serviciilor în baza acestora, a fost îmbogățită componența colecțiilor prin diverse proiecte de dezvoltare a colecțiilor. Dar valul a trecut, cei care au participat la concursurile de proiecte au schimbat câte ceva în activitatea bibliotecilor lor, cei care s-au orientat mai târziu au rămas pe pozițiile vechi. Există încă biblioteci cu responsabilități metodologice la nivel raional care nici până azi nu dispun de echipamente tehnologice și acces Internet. Discrepanța dintre primii și ultimii este enormă. Un alt val s-a produs la sfârșitul anului 2012, începutul anului 2013, când în urma unui concurs de proiecte 68 de biblioteci din 12 raioane au fost selectate pentru proiectul pilot NOVATECA – Biblioteci Globale în Moldova, proiect finanțat de Fundația Bill și Melinda Gates. De reușita acestui proiect pilot depinde în mare măsură extinderea programului Biblioteci Globale Moldova spre nivel național. Iată de ce printre prioritățile declarate ale activității bibliotecilor publice în anul 2013 un loc aparte este rezervat concentrării tuturor eforturilor în vederea realizării cu succes a proiectului pilot NOVATECA și a pregătirii tuturor bibliotecilor în vederea extinderii programului.

Există șanse mari de reușită. Foarte multă lume este interesată ca acest program să fie aprobat de către donatori și realizat prin conjugarea tuturor eforturilor, atât de nivel internațional, cât și de nivel național, zonal și local. Realizarea acestui program înseamnă schimbări radicale, iar rezultatul final constă în beneficiile pe care biblioteca publică le va oferi membrilor comunității. Scopul *Programului Bibliotecii Globale* este de a îmbunătăți calitatea vieții pentru cât mai mulți oameni, prin oferirea oportunităților de informare, învățare și cunoaștere. Proiectele de asemenea anvergură se sprijină pe parteneriate solide, implicând atât sectorul public, cât și sectorul privat. Fiecare componentă are în proiectul pilot, și va avea mai departe, partea sa de responsabilitate.

Care sunt responsabilitățile fondatorilor, a organelor locale și respectiv a bibliotecii? Menționăm pe cele mai importante: spațiile, colecțiile, serviciile, potențialul intelectual.

Anii grei de stagnare nu au afectat prea serios infrastructura și aceasta deja este un lucru bun. Bibliotecile dispun numeric de spații, resurse, personal. Unii parametri corespund recomandărilor organizațiilor internaționale de profil. Calitatea poate fi îmbunătățită. Poate mai puțin spațiile, care devin din ce în ce mai importante. În lucrarea *The Decline and Fall of the Library Empire*, citat foarte frecvent de comunitatea bibliotecară internațională, cunoscutul bibliolog american Steve Coffman vorbește despre faptul că s-ar putea ca viitorul bibliotecii să fie axat anume pe spații și cartea tipărită, și cheamă bibliotecarii să exploateze posibilitățile oferite de acestea, cât ele mai contează. Comunitatea internațională vorbește tot mai frecvent despre conceptul „biblioteca a treia casă”, alternativa tuturor alternativelor în drumul oamenilor de la serviciu spre casă. În articolul *Hibridizare: biblioteca – al treilea spațiu, OPAC – rețea de socializare* (traducere Ludmila Pânzari) Laurent Hautbout, autorul site-ului www.jvbib.com (jocuri video și biblioteca) remarcă foarte corect: „...dacă vrei să faci un loc să fie atrăgător și primitiv, trebuie să oferi totul pentru ca o persoană să vrea, să rămână acolo. Aceasta este legată de design interior, amenajarea spațiului, confort”.

Dacă biblioteca tradițională are în centru cartea, biblioteca erei digitale trece printr-o reconceptualizare a bibliotecii ca și spațiu fizic, centrându-și activitatea pe utilizator, pentru a corespunde noilor cerințe. Tendința bibliotecilor este de a elibera cât mai mult spațiu pentru utilizatori. Spațiile trebuie să fie flexibile, pentru a putea fi reconfigurate în locuri pentru întruniri comunitare, săli de

Biblioteca publică între percepția tradițională și utilizatorul modern

clasă pentru alfabetizarea digitală, spații în care utilizatorii crează conținuturi, etc. Conținutul de interes local este responsabilitatea directă a bibliotecii publice, iar la elaborarea lor sunt implicați parteneri din alte sectoare. Pe de altă parte, utilizatorii au păreri împărțite dacă bibliotecile trebuie să reamplaseze cărțile tipărite pentru a elibera mai mult spațiu pentru echipamente tehnice, spații pentru lectură și evenimente culturale. Într-un studiu realizat de Centrul de Cercetare Pew (2012), 20% dintre respondenți optează pentru aceste schimbări, 39% nu sunt convinși și spun că „poate ar trebui” și 36% sunt împotriva acestor schimbări.

Cert este că toate studiile, realizate în ultimii ani, demonstrează că utilizatorii doresc spații curate, luminoase, încălzite, securizate, confortabile, etc. În condițiile actuale, la noi, nu se poate pune problema unor construcții noi sau reconstrucții capitale, dar reamenajarea spațiilor existente sau dobândirea unor spații mai bune sau a unor spații suplimentare poate fi realizată.

Calitatea colecției este o altă problemă care trebuie să constituie grija permanentă a decidenților și a bibliotecarilor. Achizițiile noi sunt foarte importante. Dar nu mai puțin importantă este și calitatea colecției, respectiv curățarea colecției de publicațiile învechite fizic și moral. Atâta timp cât organele responsabile nu-și pot onora obligațiile față de membrii comunității, punându-le la dispoziție publicațiile reprezentative de care au nevoie, bibliotecarii trebuie să pună în mișcare spiritul inovativ și să găsească căi și metode alternative care ar duce la ameliorarea situației. Rata medie pe țară de înnoire a fondului în bibliotecile publice este de 40 de ani, indicele mediu de circulație a publicațiilor de numai 1,2 vorbesc despre calitatea extrem de scăzută a colecțiilor. Situația este mai serioasă în bibliotecile care încă nu dispun de acces Internet. În aceste condiții implicarea utilizatorilor în crearea conținuturilor, elaborate de biblioteci, este mai redusă și se limitează în mare parte la elaborarea istoriei locale și a bibliografiei locale.

Procesele dinamice de dezvoltare a societății și implicit a bibliotecii impun noi competențe profesionale bibliotecarului, care nu mai este doar custode al colecției de publicații, dar și cunoscător al TIC, navigator în resursele informaționale electronice din Internet, promotor al culturii informaționale, manager și specialist în marketing al sferei resurselor info-documentare, etc. Cetățenii vor bibliotecari pregătiți și implicați activ în viața comunității. Principala deosebire dintre bibliotecarul tradițional și bibliotecarul erei digitale constă în

faptul că primul este mai mult umanist, iar cel din urmă este sau trebuie să fie și un bun cunoscător al tehnologiilor. O problemă care trebuie pusă constant în fața decidenților este remunerarea muncii bibliotecarilor. Salariile actuale nu corespund muncii depuse și nici importanței acestei munci, dat fiind faptul, că sfera umanitară în care se încadrează bibliotecile este strâns legată de situația culturală generală a națiunii.

Diversificarea serviciilor. Biblioteca zilelor noastre trebuie să fie proactivă, să unească membrii comunității, să-i implice în activitatea bibliotecii și în viața comunității, să devină partener activ în dezvoltarea și transformarea comunității.

Deși diversificarea serviciilor are la bază în mare parte tehnologiile moderne de informare și comunicare, bibliotecile care încă nu dispun de tehnologii au la dispoziție numeroase oportunități de a intriga și atrage utilizatorul. În cartea *Jurnalul bibliotecarului*, Dumitru Crudu aduce în actualitate numeroase activități, care sporesc capitalul de imagine pozitivă a bibliotecii și adună împreună membrii comunității. „Nu e zi ca în bibliotecă să nu se întâmple ceva: întâlniri cu poeți pentru copii, întâlniri cu poeți pentru maturi, cu editori, lansări de carte, lecturi literare, ateliere de pictură, cursuri de actorie, cursuri de oratorie, un atelier de dramaturgie, un atelier de scriere creativă, clubul poezilor copii, întâlniri cu actori, întâlniri cu păpușari, cu cinești, cu directori de publicații literare, cenecluri de literatură religioasă”. Adăugăm aici și un program de reeducare, prin intermediul lecturii, a persoanelor condamnate. Autorul punctează doar câteva din numeroasele manifestări, menite să atragă oamenii în bibliotecă. Observăm că toate acestea se pot întâmpla fără utilizarea tehnologiilor moderne de informare și comunicare, lipsa cărora este invocată frecvent de bibliotecari pentru a justifica situația de amortire din unele biblioteci.

Tema conferinței IFLA 2012 a fost: „Bibliotecile acum! – Inspiră, Surprind. Dau Putere”. Iar ideea promovată este că utilizatorii trebuie să găsească în biblioteci lucruri despre care nici nu bănuiesc că pot fi găsite acolo.

Diversificarea serviciilor trebuie să se bazeze pe necesitățile utilizatorului. Totodată, biblioteca trebuie să ofere servicii inovative. Creativitatea și spiritul inovativ al bibliotecarului sunt foarte importante și înalt apreciate de membrii comunității.

Bibliotecarul trebuie să cunoască foarte bine profilul, agenda, preocupările, aspirațiile utilizatorilor reali și a celor potențiali.

Biblioteca publică între percepția tradițională și utilizatorul modern

Să vedem, care este stilul de viață și obiceiurile informaționale ale cetățenilor Republicii Moldova? Un sondaj efectuat în anul 2012, în țară, scoate în relief faptul că: persoanele care au un loc de muncă sau sunt implicate în studii, caută mai activ informații legate de domeniul lor de activitate; Internetul a devenit principala sursă de căutare a informațiilor; există o diferență mare între utilizatorii și nonutilizatorii de Internet. Cele mai populare locuri unde oamenii se adună pentru a face schimb de informații sunt vecinii, oficiul de asistență medicală, piața, magazinele, primăria, biserica. Această enumerare sugerează bibliotecarilor unde trebuie să-și intersecteze pașii cu cei ai potențialului utilizator.

Cum arată timpul liber și activitatea de recreere a cetățenilor? Pe primele locuri se află navigarea pe Internet pentru recreere; navigarea pe Internet pentru informare; comunicarea și rețelele sociale (Skype, Odnoklasniki, Facebook); lectura presei și cărților; vizionarea programelor TV. Observăm că activitățile de top pe care oamenii le efectuează în timpul liber ar putea să se consume și în bibliotecă, în condițiile în care aceasta ar fi dotată cu echipamentele necesare și resursele relevante pentru membrii comunității.

Cum percep cetățenii țării biblioteca publică ca centru de servicii comunitare? Nu toți oamenii știu despre existența unei biblioteci publice în localitatea lor. Este o problemă la rezolvarea căreia se lucrează în mai multe țări ale lumii. Proiectul „Goana după nonutilizatori”, realizat în țările nordice a demonstrat că mulți oameni au uitat de existența bibliotecilor. Biblioteca publică a fost nominalizată printre sursele de informare într-un număr mic de cazuri. Cărțile rămân o sursă importantă de informații. Condițiile și facilitățile existente în biblioteci sunt raportate ca fiind necorespunzătoare. Oamenii nu cunosc serviciile oferite de biblioteci, nu simt prezența bibliotecarului. Respondenții au menționat că bibliotecarul trebuie să fie mai bine pregătit și mai implicat în viața comunității.

Ce pretinde societatea bibliotecilor? Iată o întrebare foarte frecventă la care încearcă să răspundă bibliotecile publice din mai multe țări. În SUA există un proiect care studiază și oferă informații despre problemele, atitudinile și tendințele care modelează America și lumea: Pew Research Center's Internet & American Life Project. Proiectul explorează impactul Internetului asupra copiilor, familiilor, comunităților, locului de muncă, scolii, sănătății, asupra vieții civice și politice.

În perioada 15 octombrie-10 noiembrie 2012, cu susținerea unui

grant de la Fundația Bill și Melinda Gates, Centrul de Cercetare Pew a realizat un sondaj național în rândul americanilor de peste 16 ani, privind atitudinile și așteptările acestora de la bibliotecile publice. Sondajul este parte componentă a unui sondaj mai vast privind rolul bibliotecilor în viața oamenilor și în dezvoltarea comunității. Raportul explorează serviciile de bibliotecă oferite în prezent și serviciile pe care cetățenii le așteaptă de la biblioteci.

Care sunt concluziile principale? Utilizatorii salută implementarea noilor tehnologii, le folosesc și ar dori mai multe, dar, încă destul de mulți, doresc ca publicațiile tipărite să-și mențină locul principal. Americanii susțin că bibliotecile sunt importante pentru familiile lor (76%) și pentru comunități (91%), dar uneori nu cunosc toate serviciile oferite de biblioteci.

Priorități publice pentru biblioteci. Întrebați: ce așteaptă de la biblioteci? Ce servicii (priorități) bibliotecile ar trebui să ofere publicului? Majoritatea americanilor optează pentru:

- Colaborarea mai strânsă cu școala;
- Programe de alfabetizare informațională pentru copii;
- Mai multe spații confortabile pentru lectură, muncă și relaxare;
- Ofertă mai mare de cărți electronice;

Care sunt schimbările care au survenit în utilizarea bibliotecii în ultimii ani?;

- 52% din respondenți menționează că modul în care utilizează serviciile de bibliotecă nu a suferit schimbări majore;
- 26% susțin că utilizarea bibliotecii s-a îmbunătățit;
- 22% susțin că utilizarea bibliotecii s-a înrăutățit.

Raportul Centrului de Cercetare Pew mai constată că:

Internetul are un impact major asupra modului în care oamenii găsesc și accesează informația. Cărțile electronice schimbă obiceiurile de lectură. Pe fonul acestor schimbări, bibliotecile, încearcă să-și ajusteze serviciile realităților noi și în același timp să facă față solicitărilor privind resursele tradiționale. Sondajul demonstrează că mulți utilizatori sunt nerăbdători să vadă extinderea serviciilor digitale, dar totodată consideră că publicațiile tipărite rămân importante în era digitală.

Cele mai solicitate servicii sunt: serviciul de referință on-line „Întrebă bibliotecarul”, instruirii privind împrumutul electronic și utilizarea cititoarelor electronice.

Numai 22% dintre respondenți susțin că știu ce servicii oferă biblioteca, 46% știu câte ceva și 31% nu știu prea multe sau nimic

despre ofertele bibliotecii.

Ce caută americanii pe Internet? Fac cercetări pentru școală sau muncă, se distrează, utilizează poșta electronică, caută informații despre sănătate, accesează site-uri guvernamentale, caută de lucru, vizitează rețelele sociale, etc.

Care sunt motivele americanilor de a vizita biblioteca? Conform sondajului Pew:

- 73% caută cărți sau media
- 73% împrumută cărți
- 54% cercetează o temă de interes
- 50% apelează la ajutorul bibliotecarului

Alte ocupații: se odihnesc, citesc, studiază, ascultă sau privesc media, utilizează baze de date, etc.

La 29 ianuarie 2013 pe site-ul *Proiectului Centrul de Cercetare Pew* a fost publicat un articol semnat de Zickuhr, Kathryn, *Innovative library services „in the wild”*. Referindu-se la rezultatele sondajului, autoarea menționează faptul, că scopul raportului *Pew* a fost nu numai să scoată în evidență necesitățile americanilor de a utiliza bibliotecile publice, dar și serviciile și programele pe care americanii consideră că biblioteca ar trebui să le ofere și ce ar dori să utilizeze în viitor. Articolul este însoțit de o selecție de servicii inovatoare.

Lista de mai jos prezintă exemple de servicii considerate inovatoare, oferite de bibliotecile de pe întreg teritoriul SUA:

- Servicii de referințe virtuale „Întrebă bibliotecarul”. Acesta este cel mai solicitat serviciu.
- Consultații în vederea utilizării diferitor echipamente tehnologice, precum tablete, cititoare de cărți electronice, etc.
- Ajutor în vederea creării și distribuirii conținuturilor: video, muzică, fotografii.
- Cursuri de învățare a calculatorului cu implicarea voluntarilor.
- Studiarea limbilor.
- Împrumutul la domiciliu (ca regulă pentru 2 săptămâni): cititoare de cărți electronice, tablete, instrumente muzicale, tablouri, instrumente de măsurare a tensiunii electrice, telescoape, instrumente de pescuit pentru copii, instrumente sportive, etc.
- Asistență în vederea completării declarațiilor pe venit pentru inspectoratele fiscale.
- Vizite la domiciliu pentru a duce cărți din donații, carduri de bibliotecă, informații despre bibliotecă, programe și evenimente, etc.
- Discuții în grup despre tehnologii și cum acestea pot ajuta

persoanele, organizațiile non profit și micul business; despre cum poate fi economisită apa, curentul electric, banii, despre curele de slăbire, machiaj, cumpărături on-line, creșterea viermilor de mătase, etc.

- Grup pe interese pentru persoanele pasionate de astronomie.
- Programul „Un bibliotecar acasă”. Bibliotecarul se deplasează la domiciliul persoanelor cu probleme pentru a-i învăța cum să utilizeze tehnologiile.

- „Pierduți printre rafturi” – emisiuni radiofonice săptămânale. Bibliotecarii sau voluntarii prezintă cărți noi, cărți de top în preferințele de lectură ale utilizatorilor, ecouri despre cărțile noi, selecții din lucrările solicitate mai frecvent, recitaluri de poezie, scenete cu implicarea cititorilor, etc.

- Crearea în comun a conținuturilor: „Romanul comunității”, „Istoria locală”, „Împreună scriem o poveste”.

- Cursuri de yoga.
- Adolescenții scriu o carte on-line.
- Lecții privind comportamentul în timpul unei situații de pericol: incendiu, cutremur, inundație.

- Colecții de cărți (5-10) pentru învățători, educatori, medici, etc.
- Carte vie. Utilizatorii discută sau iau un interviu de la o personalitate din localitate sau un invitat.

- Călătorii în timp. Bibliotecarul împreună cu învățătorul de istorie stabilesc o perioadă, un personaj sau un eveniment pe care sunt axate discuțiile.

- Clubul colecționarilor: monede, timbre, desene, cutii, etc. Expoziții. Schimb. Vânzări.

La această listă de idei am putea adăuga și alte propuneri:

- Proiectul „Colegi de clasă, a mai rămas ceva de învățat. Ne întâlnim la bibliotecă”.

- „Schimb păpușa pe o carte”.
- „Cartea cea mai dragă mie o împart cu voi”.
- Expoziția celor mai interesante cărți (la sugestia cititorilor).
- Diverse oportunități de învățare alternativă: menținerea unui acvarium, îngrijirea păsărilor de colivie.

- Ultimul sunet la bibliotecă. Școala transmite ștafeta bibliotecii.
- Sărbătoarea (festivalul) primelor cireșe, căpșuni, primul stup (poate fi făcut cu vânzarea produselor).

- Expoziții de prăjituri în formă de carte. Poate fi făcută o licitație. Bani adunați pot fi folosiți la achiziționarea unor cărți noi.

Biblioteca publică între percepția tradițională și utilizatorul modern

O trecere în revistă a serviciilor inovatoare oferite de biblioteci găsim și în raportul *Viziunea bibliotecii viitorului // Envisioning the library of the future. Phase 1: a review of innovations in library services*, realizat de Consiliul Englez al Artelor și publicat în mai 2013. Printre serviciile inovatoare care ar putea prinde rădăcini și în bibliotecile noastre menționăm: „Bazarul Digital”, organizat lunar la Biblioteca Lambeth, Regatul Unit. Membrii comunității locale se adună pentru a cunoaște tehnologii noi, a solicita ajutor sau a împărtăși propriile cunoștințe în vederea utilizării tehnologiilor. Persoanele vin să învețe cum să folosească telefoanele mobile, cum să plaseze fotografii on-line, să folosească materiale de referință on-line, să împrumute cărți electronice, să vândă sau să cumpere on-line, să vorbească cu familia sau rudele, utilizând opțiunea video, etc. Participanții aduc cu ei dispozitivele despre care vor să învețe mai mult. Evenimentul este moderat de traineri voluntari, dar fiecare participant se implică cu tot ce cunoaște, împărtășind altora cunoștințele proprii.

La o etapă mai avansată, unele biblioteci crează „Laboratoare Digitale / Fab Lab” (colecție de instrumente și echipamente). Aceste proiecte încurajează persoanele să preia controlul asupra tehnologiilor și să creeze conținuturi în loc de a consuma informații și idei. Când biblioteca publică se implică în această mișcare se poziționează ca spațiu unde oamenii nu numai învață despre tehnologiile recente, dar și învață să facă lucruri care anterior puteau fi făcute doar de profesioniști IT.

Centrele de sănătate folosesc bibliotecile publice în susținerea scopului lor de a oferi suport informațional și emoțional la cât mai mulți oameni. Grupul țintă sunt non pacienții din rândurile minorităților și persoane care au mai puține posibilități de a se informa. Asistența se axează pe sfaturi de prevenire a bolilor. Proiectul presupune și întâlniri față în față (specialist în domeniu-utilizator) în anumite zile ale săptămânii.

Tot mai solicitate devin serviciile de asistență juridică – servicii gratuite, interactive, on-line. Acestea presupun conferințe video în care un consultant răspunde la întrebările utilizatorilor. Bibliotecile sunt percepute în acest caz ca o modalitate accesibilă, convenabilă și prietenoasă de a oferi servicii persoanelor care nu pot beneficia de asemenea servicii în alte părți.

Serviciile noi nu reprezintă nici o valoare dacă membrii comunității nu le cunosc. Promovarea bibliotecii, a serviciilor, a resurselor și a

evenimentelor este o problemă foarte serioasă a bibliotecilor din întreaga lume. Studiile recente demonstrează că cetățenii nu cunosc ce servicii oferă bibliotecile și cum pot beneficia de aceste servicii. Un exemplu elocvent reprezintă și studiul *Centrului Pew* menționat mai sus. Această problemă ar trebui să fie printre prioritățile activității bibliotecare. Este foarte importantă implicarea membrilor comunității în această activitate. Aici trebuie pusă în valoare toată creativitatea și spiritul inovator al bibliotecarilor. Mediul virtual oferă posibilități nebănuite anterior de promovare a bibliotecii. Deosebit de eficientă este promovarea bibliotecii prin rețelele de socializare și Wikipedia. Recent Biblioteca Națională a Marii Britanii a anunțat intenția de a angaja un specialist care să monitorizeze și să actualizeze pagina de pe Wikipedia, percepută ca cel mai direct mijloc pentru marketing și informarea potențialilor vizitatori despre serviciile și evenimentele organizate de bibliotecă.

Bibliotecarii avocații bibliotecilor. Dicuțiile despre rolul, importanța, viitorul bibliotecilor în era Internetului și a tehnologiilor se poartă foarte frecvent și implică atât utilizatorii, cât și decidenții politici și financiari la diverse niveluri de responsabilități. Bibliotecarii trebuie să fie pregătiți pentru a pleda cauza bibliotecii și a fi avocații propriei profesii.

Argumente pro bibliotecă. Promovarea valorii bibliotecii este una dintre preocupările majore ale bibliotecarilor. Decidenții politici și financiari trebuie să cunoască cât de mare poate fi impactul bibliotecii asupra comunității atunci când este echipată și dotată corespunzător pentru a face față necesităților acestora. Nici o altă instituție din comunitate nu poate influența mai multă lume decât o poate face biblioteca publică. Biblioteca are un rol important în învățarea informală și non-formală – o componentă esențială a politicii de învățare continuă a Comisiei Europene.

Biblioteca publică este o instituție culturală, economică și socială de mare importanță. Prin colectarea și diseminarea informației, promovarea lecturii și a cunoașterii, oferirea spațiilor pentru întruniri comunitare, ajută la dezvoltarea comunității. Biblioteca este mai mult decât cărți și tehnologii. Este locul care unește comunitatea. Fără o bibliotecă, localitatea este fără suflet. Pentru multe localități, biblioteca reprezintă unicul centru de cultură și constituie epicentrul vieții culturale.

Cu toate că tehnologiile de informare și comunicare se modernizează și se dezvoltă rapid, bibliotecile vor continua să existe.

Biblioteca publică între percepția tradițională și utilizatorul modern

Extinderea Internetului, dezvoltarea industriei de cărți electronice vor afecta vizitarea bibliotecilor, dar nu atât de serios cum pare la prima privire. Volumul de informații care pot fi găsite în publicațiile tipărite este mai mare decât cel care poate fi găsit în Internet. Producătorii de informații vor să fie remunerați. Deci, pentru cea mai mare parte din informația de calitate din Internet va trebui de plătit. Numai bibliotecile pot procura informații de interes pentru întreaga comunitate. Fiecare persoană în parte nu poate face față situației, exact ca în cazul cărții tipărite. Biblioteca a rămas printre puținele instituții care oferă servicii gratuite membrilor comunității, iar cea mai mare valoare a bibliotecii o constituie bibliotecarii.

Bibliotecile și bibliotecarii își pot impune prezența și pot face enorm de mult pentru membrii comunității mai ales în următoarele sfere:

- Lichidarea inegalității digitale prin oferirea accesului gratuit la tehnologii și Internet. Bibliotecile pot contribui, de asemenea, la dezvoltarea competențelor digitale.

- Crearea comunităților bine informate prin oferirea ajutorului în vederea localizării și evaluării informației. Accesul la informații favorizează mai ales educația, inovația, incluziunea socială, angajarea în câmpul muncii.

- Alfabetizarea și învățarea pe tot parcursul vieții prin promovarea celor mai diverse programe.

- Crearea capitalului social prin oferirea spațiilor pentru întruniri, crearea legăturilor între oameni, grupuri și guvernarea la nivel local și național.

Pentru mulți utilizatori biblioteca publică este unicul loc unde pot beneficia de calculatoare și acces internet. Potrivit studiului *Percepțiile utilizatorilor privind beneficiile TIC în bibliotecile publice din România*, realizat de TNS la solicitarea Fundației Bill și Melinda Gates, utilizarea gratuită a calculatoarelor și internetului este motivația principală a frecventării acestora (99% – România și 92% – media în UE). Media mai mică din UE se explică prin numărul mai mare de calculatoare personale.

Este cunoscut faptul că percepția bibliotecii de către membrii comunității nu ține pasul cu schimbările care au loc în societate și în comunitate. Imaginea bibliotecii a rămas blocată în trecut și nu depășește cu mult percepția de loc unde utilizatorii vin pentru a împrumuta cărți. Toate sondajele recente demonstrează acest lucru. Bibliotecarii trebuie să învețe cum pot extinde imaginea spre a

include informația, servicii de calitate, și cum pot implica utilizatorii în promovarea imaginii pozitive a bibliotecii. Un exemplu excelent în acest sens poate servi blogul *Libraries Changed My Life*. Este un blog foarte util despre rolul bibliotecii în viața oamenilor, a familiilor și a comunităților. Conține istorii reale despre cum bibliotecile au schimbat în bine viața unor utilizatori și idei pentru argumentarea importanței și necesității bibliotecii. Blogul oferă și puncte de reper pentru cei care pledează cauza bibliotecilor, pentru promotorii bibliotecii și ai profesiei.

Libraries Changed My Life (LCML) este o mișcare inițiată de două bibliotecare din SUA: Ingrid, bibliotecar pentru copii din New York și Natalie, bibliotecar de rețea din Florida. Scopul blogului este crearea unui spațiu virtual, unde oamenii pot să povestească despre relațiile lor cu biblioteca, promovând dragostea pentru bibliotecă, carte, lectură. Persoanele preocupate de promovarea valorii bibliotecilor pot vedea care este impactul acestora asupra oamenilor. Într-un mesaj plasat pe blog, la 21 mai, 2013, un utilizator fidel al bibliotecii publice scrie: „Nu există suficiente cuvinte pentru a exprima ce a însemnat biblioteca noastră publică pentru familia mea. De mai bine de 50 de ani noi vizităm biblioteca pentru cărțile corespunzătoare vârstei, video, reviste, programe în susținerea lecturii, utilizarea computerului, întruniri, programe privind lectura de vară a copiilor, discuții în cadrul Clubului Cărții, jocuri, șah, socializare cu alte persoane, învățarea regulilor de comportament într-o bibliotecă, protecția cărților și a echipamentelor... Dacă n-ai descoperit biblioteca locală este pierderea ta”.

Este evident că cei mai buni promotori ai bibliotecii sunt chiar utilizatorii ei. Iată câteva titluri reprezentative din articolele publicate pe blogul *Libraries Changed My Life*:

Bibliotecile: surse de minuni.

Unii dintre prietenii mei apropiați sunt cei pe care i-am întâlnit la bibliotecă.

Gnomul (bibliotecarul) care mi-a schimbat viața.

Cele mai bune locuri din lume.

Sfaturi utile. Majoritatea oamenilor sunt în permanentă criză de timp. Pornind de la această realitate, bibliotecarii trebuie să aibă grijă ca durata manifestărilor organizate să nu fie exagerată, în special atunci când este vorba de un auditoriu mare. Informațiile prezentate trebuie să fie succinte, să cuprindă esența discuției sau a temei în dezbateri.

Biblioteca publică între percepția tradițională și utilizatorul modern

O grijă aparte solicită relațiile cu utilizatorii. Utilizatorii vor bibliotecari binevoitori care să le ofere ajutor, atunci când este necesar și să-i facă să se simtă importanți. Când un utilizator pășește pragul bibliotecii, bibliotecarul trebuie să ridice privirea, să-l privească în ochi și să zâmbescă. Comunicând virtual, informația care urmează să fie trimisă trebuie recitată pentru a evita greșelile gramaticale. Important este să se înțeleagă că utilizatorul este rațiunea de existență a bibliotecii și biblioteca va exista atât timp, cât va avea utilizatori.

Concluzii:

Bibliotecile publice sunt spații de încredere, deschise pentru toți, axate pe promovarea lecturii, informației, cunoașterii și culturii. Ele au știut dintotdeauna să se adapteze și să se reinventeze pentru a face față necesităților în continuă schimbare ale oamenilor și comunităților. Oamenii apreciază serviciile oferite de biblioteci și doresc servicii noi, care să fie promovate corespunzător.

În ultimii ani bibliotecile trebuie să facă față mai multor provocări dictate de modernizarea tehnologiilor, care influențează căile prin care oamenii aleg să acceseze și să distribuie informația; reducerea cheltuielilor, implicarea cetățenilor în crearea și distribuirea conținuturilor, necesitățile tot mai diverse ale cetățenilor.

În aceste condiții bibliotecarii și fondatorii bibliotecilor trebuie să învețe să aleagă prioritățile. Acestea depind de mai mulți factori și în linii mari includ:

Plasarea bibliotecii în centrul comunității. Biblioteca – centru comunitar;

Implicarea bibliotecii în diminuarea inegalității digitale. Biblioteca – centru tehnologic;

Demonstrarea valorii bibliotecii. Asigurarea flexibilității și sustenabilității;

Formarea profesională continuă a personalului. Dezvoltarea competențelor.

Referințe:

Bibliotecile publice din Republica Moldova: dinamica activității între anii 2008-2012. În *Biblioteca*.2014, Nr.4, P.101-110;

[on-line]. 30 martie 2013 [citat 02.04.2014]. Disponibil:

<http://www.slideshare.net/bibliotecipublice/comunicare-ab-2012-uv>

Coffman, Steve.*The Decline and Fall of the Library Empire* [on-line].

Aprilie 2012 [citat 02.04.2014]. Disponibil:

<http://www.infotoday.com/searcher/apr12/Coffman--The-Dcline-and->

[Fall-of-the-Library-Empire.shtml](#)

Crudu, Dumitru. *Jurnalul bibliotecarului* / Bibl. Municipală “B.P.Hasdeu”. Chișinău: Grafema Libris, 2013, 83 p.

Envisioning the library of the future. Phase 1: a review of innovations in library services [on-line] [citat 02.04.2014]. Disponibil: http://www.artscouncil.org.uk/media/uploads/pdf/Envisioning_the_library_of_the_future_phase_1_a_review_of_innovations_in_library_services.pdf

Hautbout, Laurent. *Hibridizare: biblioteca – al treilea spațiu, OPAC – rețea de socializare* (traducere Ludmila Pânzari) [on-line]. 20.05.2013 [citat 03.02.2014]. Disponibil: <https://echipahasdeu.wordpress.com/2013/05/20/hibritizare-biblioteca-al-treilea-spatiu-opac-retea-de-socializare/>

Hicks, Bill. *Paperless public libraries switch to digital* [on-line]. 22.05.2013 [citat 05.02.2014]. Disponibil: <http://www.bbc.co.uk/news/business-22160990>

Libraries building communities [on-line]. 2005. [citat 03.02.2014]. Disponibil: http://www2.slv.vic.gov.au/pdfs/aboutus/publications/lbc_execsumm.pdf

Libraies Changed my Life [on-line] [citat 19.02.2014]. Disponibil: <http://librarieschangedmylife.tumblr.com>.

The library of the future [on-line]. 2013 [citat 19.02.2014]. Disponibil: <http://www.artscouncil.org.uk/what-we-do/supporting-libraries/library-of-the-future>

Percepțiile utilizatorilor privind beneficiile TIC în bibliotecile publice din România [on-line]. 2013 [citat 04.02.2014]. Disponibil:

<http://www.slideshare.net/cdbclub/studiul-pan-european-asupra-bibliotecilor-publice-romania-ro1>

Pew Research Center's Internet & American Life Project [on-line] [citat 19.02.2014]. Disponibil: <http://www.pewinternet.org>

Stoica, Ion. ”*Sensul schimbării în universul infodocumentar*”. Constanța: Ed. Pontos, 2009. 225 p.

Zickuhr, Kathryn. *Innovative library services “in the wild”* [on-line]. 29.01.2014 [citat 21.01.2014]. Disponibil: <http://libraries.pewinternet.org/2013/01/29/innovative-library-services-in-the-wild>

Zickuhr, Kathryn; Rainie, Lee and Purcell, Kristen. *Library Services in the Digital Age* [on-line]. 22.01.2013 [citat 04.02.2014]. Disponibil: <http://libraries.pewinternet.org/2013/01/22/library-services>

BIBLIOTECA 2.0 ÎN CONTEXTUL TRANZIȚIEI – DE LA MODELUL TRADIȚIONAL LA CĂL MODERN

Dezvoltarea spectaculoasă a tehnologiilor de informare și comunicare, extinderea Internetului influențează din ce în ce mai mult toate domeniile și sferile de activitate. Biblioteconomia a fost și ea profund modelată și influențată de această dezvoltare fenomenală.

Pe fonul acestor mutații, generația actuală de bibliotecari are de înfăptuit schimbarea Modelului Biblioteconomic Tradițional și crearea Modelului Biblioteconomic Modern, care să corespundă tendințelor actuale de dezvoltare a societății, de aici și responsabilitățile imense, care stau pe umerii înaintașilor domeniului, responsabilități inerente acestei perioade de tranziție. Ca instituții de informare și cunoaștere, bibliotecile publice se numără, probabil, printre instituțiile din sectorul public, care sunt implicate cel mai activ în revoluția digitală. În condițiile Erei Digitale, bibliotecile se transformă din instituții mai mult sau mai puțin închise, în instituții cu acces deschis. În ultimii ani, pretutindeni în lume, se fac eforturi mari pentru dezvoltarea serviciilor virtuale și a activităților noi orientate spre utilizator, toate acestea contribuind esențial la crearea unei noi imagini a bibliotecii.

Discuțiile despre Biblioteca 2.0 domină deja de câțiva ani, toate activitățile importante organizate de comunitatea bibliotecară internațională. Ce este Biblioteca 2.0 despre care vom discuta în continuare? Este clar că este doar unul dintre sinonimele bibliotecii moderne, pentru că presa mondială de specialitate deja scrie despre Biblioteca 3.0, Biblioteca 4.0 și așa mai departe. Biblioteca 2.0 și mai departe Biblioteca 3.0 înseamnă o nouă generație de produse și servicii de bibliotecă, iar Bibliotecarul 2.0 și 3.0 trebuie să dețină abilitățile necesare pentru a crea aceste produse și servicii și a le oferi celor interesați. Pentru majoritatea bibliotecarilor de la noi este, încă, un concept relativ nou aceasta fiind și justificarea pentru tema Seminarului Național din anul 2010.

Conceptul Biblioteca 2.0 a fost împrumutat de la *Web 2.0*, de la care a derivat și *Business 2.0*, *Învățământ 2.0* etc. și urmează unul și același concept bazat pe „arhitectura participării”. Conceptul include servicii on-line precum sistemele OPAC, sisteme de referințe virtuale, blog-uri, wiki-uri, podcasting-uri, deci un torent în creștere de informații de la utilizator înapoi spre bibliotecă.

Sintagma *Web 2.0* a fost definită și propusă de Tim O'Reilly, fondatorul O'Reilly Media și un aprig susținător al mișcării privind sursele deschise. Acesta este considerat unul dintre cei mai buni editori de carte electronică din lume. De menționat faptul, că *Mișcarea 2.0* a apărut spontan și numai după ce s-a afirmat ca o nouă mișcare specialiștii din domeniul informării și comunicării au definit-o *Web 2.0*.

În articolul „Ce este *Web 2.0*?” Tim O'Reilly vorbește despre conceptul privind exploatarea inteligenței colective a tuturor celor care folosesc un produs. În mediul on-line aceasta ia forma feedback-ului, recenzii scrise de utilizatori, rețele sociale create de utilizatori etc. Diverse site-uri precum Flickr – site de partajare a imaginilor, YouTube – site de partajare a filmulețelor video, Amazon, MySpace, Facebook, Wikipedia, și foarte multe altele, toate depind de nivelul înalt de participare a utilizatorilor în vederea extinderii valorii produsului. Să încercăm printr-un exemplu concret să demonstrăm, care este puterea aplicațiilor *Web 2.0*.

După cum se cunoaște, protestele din 6-7 aprilie 2009 din Chișinău au fost cunoscute lumii ca fenomenul *Revoluția Twitter*. Presa mondială a scris despre acest eveniment ca despre prima *Revoluție Twitter*. Ceva mai târziu s-a vorbit și despre a doua revoluție Twitter, care a avut loc în Guatemala, despre protestele după alegerile prezidențiale din Iran etc. *The Telegraph* anunța lumii că toată mobilizarea s-a făcut cu ajutorul Internetului, mai exact a rețelei de socializare și informare Twitter. Rețeaua a fost creată în anul 2007 de un student american și este un fel de serviciu de SMS-uri cu milioane de utilizatori răspândiți în întreaga lume. Practic poți trimite același SMS la toți membrii rețelei. A fost creat pentru a descoperi și a împărtăși cu alții ce se întâmplă momentan în lume, prin intermediul unui schimb de mesaje scurte publice. Este rețeaua cu cea mai mare rată de creștere din istoria Internetului – 1382 la sută. Pentru comparație Facebook a avut o rată de creștere de 228 la sută.

Se consideră că în zilele de 6-7 aprilie 2009, rolul Twitter și a altor social media a fost enorm în mobilizarea și raportarea evoluției protestelor. Mesajele și relatările prin intermediul rețelei Twitter au fost o reală sursă de informare atât pentru populație cât și pentru televiziuni și agenții de presă. Oamenii au înțeles, poate pentru prima oară, puterea comunicațiilor on-line. Nu numai oameni simpli, dar și redactori de la televiziuni de știri, agenții de presă au urmărit TwitterFall, Monitter, YouTube, Flickr etc. pentru a se informa.

Revoluția Twitter a demonstrat, că acei, care încearcă să controleze

Biblioteca publică între percepția tradițională și utilizatorul modern

și să blocheze informația au pierdut deja. Discuțiile despre *Revoluția Twitter* relevă faptul, că despre evenimentele din Chișinău, din zilele de 6-7 aprilie ale anului 2009, ne vom aminti nu după culoarea steagurilor, care au fluturat în piață, dar după tehnologiile sociale de rețea folosite. Ca să ne apropiem de domeniul bibliotecar și să accesăm *situl Library Thing*.

Library Thing (catalogul tuturor sau un fel de catalog colectiv) <http://www.librarything.com/>, este o aplicație Web 2.0 creată de Tim Spalding. Site-ul a fost lansat în august 2005. Practic, este *Clubul on-line al bibliofililor din întreaga lume*. În noiembrie 2009 număra peste 907 000 de bibliofili din toată lumea și 45 milioane de cărți catalogate. Utilizatorii pot cataloga cărțile personale, pot posta eseuri despre cărți, pot discuta cu persoane, care au aceleași cărți. În *Library Thing* poți găsi oameni cu gusturi similare de lectură, oameni, care citesc aceeași carte ca și tine, poți găsi cărți noi pentru lectură, poți efectua diverse comparații, poți obține statistici.

În catalogul personal pot fi introduse gratuit 200 cărți. Pentru o taxă de 10 dolari anual poți introduce ori câte cărți vrei pe parcursul unui an, iar pentru o perioadă de mai mulți ani (toată viața) se plătește 25 de dolari. Interfața este disponibilă în mai multe limbi, inclusiv în limba română.

Elementul esențial al *Library Thing* este catalogarea automată prin importarea datelor de la biblioteci și librării, folosind conexiunea Z39.50. Utilizatorii pot importa informații de la peste 680 biblioteci, inclusiv Biblioteca Congresului, Biblioteca Muzeului Britanic, Biblioteca Națională a Australiei, Catalogul Național Canadian. Odată depistată notița bibliografică este adăugată printr-un click la catalogul utilizatorului. Dacă nu poate fi găsită în cataloagele disponibile poate fi creată manual. Utilizatorii care au în catalog peste 50 de titluri asemănătoare se regăsesc în rubrica „Membri cu aceleași cărți”.

Deși există posibilitatea de a păstra catalogul personal privat, cei mai mulți utilizatori aleg să-l facă public, pentru a găsi persoane, care au predilecții de lectură similare sau din diverse alte motive.

La 9 noiembrie 2009, dna Mariana Kiriakov, directorul Centrului de resurse al Ambasadei SUA din Moldova, anunța comunitatea bibliotecară din țară că Centrul folosește softul *Library Thing* pentru crearea catalogului electronic. Cum pot profita bibliotecile ca entități colective de această posibilitate, rămâne de văzut. Cert este că acest site poate fi o bună bază de practică pentru bibliotecarii curioși.

Cei abonați la diverse *liste de discuții* cunosc cât de mare este importanța acestora pentru actualizarea cunoștințelor, pentru a cunoaște mișcarea de idei în domeniu, pentru informare, instruire continuă etc.

Paginile Web ale bibliotecilor sunt și ele izvoare neprețuite de informații on-line. Toate bibliotecile tind să ofere publicului tot ce au mai bun: cataloage on-line, referințe virtuale, expoziții, eseuri despre intrările noi, publicațiile de specialitate. Având aceste instrumente de informare, dar și de cunoaștere utilizatorul nu mai este izolat. Cu cât mai multe informații vor putea fi accesate de pe pagina Web, cu cât mai multe documente vor putea fi descărcate, cu atât mai mult va crește importanța bibliotecii pentru comunitate și respectiv imaginea pozitivă a ei. Bibliotecile din întreaga lume depun eforturi colosale pentru a face paginile web cât mai utile, accesibile și prietenoase.

De exemplu, Catalogul electronic al Bibliotecii Naționale a Germaniei este unit cu baza de date, privind cărțile aflate în sistemul de comerț, creată și actualizată de Federația Editorilor din Germania, și atunci, când utilizatorul accesează fișa cărții din catalog, pe ecran apare și informația din baza de date, din care se poate afla dacă publicația respectivă se află în sistemul de comerț și în ce librării și la ce preț poate fi cumpărată.

Pentru a face catalogul on-line și mai prietenos, Biblioteca Națională a Germaniei a început un proiect de scanare a paginii care conține cuprinsul cărții. La accesarea fișei cărții se deschide și cuprinsul, iar așa cum este posibilă și căutarea după cuvintele cheie, rezultatele pot fi mai mult decât îmbucurătoare.

Un site care oferă posibilitatea practicării creativității colaborative este *www.storybird.com* (în traducere „pasărea cu povești”). Site-ul oferă posibilitatea de a crea povești împreună cu familia și prietenii. Se pune la dispoziția utilizatorului o colecție de ilustrații, pornind de la care se poate scrie o poveste. Site-ul oferă acces și la poveștile create de alți utilizatori. În procesul de creație „scriitorii” pot sta alături la același computer, se pot afla la computere diferite, sau se pot afla chiar în țări diferite și colaborează de la distanță.

Blogurile și tot felul de wiki-uri sunt noi modalități de angajare a publicului în crearea noilor conținuturi. Instituțiile folosesc blogurile pentru a plasa informații, noutăți, a oferi loc pentru discuții on-line etc. Motorul de indexare a blogurilor Tehnocrati indexa în anul 2008 peste 113 milioane de bloguri. Dintre toate instrumentele moderne de informare, blogul este cel mai simplu de creat și întreținut. Este

Biblioteca publică între percepția tradițională și utilizatorul modern

un site puternic personalizat, dar mult mai dinamic decât un site obișnuit. Nu necesită cunoștințe de programare. Blogul poate fi atât personal, cât și colectiv.

Toate acestea sunt elemente de Web 2.0 și implicit Bibliotecă 2.0.

Conform prezentării din Wikipedia, Biblioteca 2.0 reprezintă forma modernizată a serviciilor de bibliotecă, care reflectă felul în care, în perioada de tranziție prin care trece lumea bibliotecară modernă, serviciile sunt oferite utilizatorilor. Accentul se pune pe schimbarea utilizatorului și participarea acestuia la crearea conținuturilor și la viața comunității.

Biblioteca 2.0, permite actualizarea și reevaluarea serviciilor de bibliotecă pentru a face față necesităților în permanentă schimbare ale utilizatorilor. Biblioteca 2.0 tinde, de asemenea, să implice utilizatorii bibliotecii și să-i mobilizeze la crearea și implementarea serviciilor de bibliotecă prin încurajarea participării și a feedback-ului. Susținătorii acestui concept prezic că modelul „Biblioteca 2.0” pentru servicii în cele din urmă va înlocui serviciile tradiționale, unilaterale, care caracterizează bibliotecile de secole.

În articolul „Servicii pentru următoarea generație de bibliotecii” publicat în *Library Journal* (2006), Michael E. Casey și Laura C. Savastinuk menționează faptul, că „Biblioteca 2.0” poate revitaliza modul în care noi servim și interacționăm cu utilizatorii.

Esența Bibliotecii 2.0 este schimbarea centrată pe utilizatori. Este un model pentru serviciile pentru utilizatori, care încurajează schimbarea constantă, solicitând participarea utilizatorului atât în crearea serviciilor fizice cât și a celor virtuale, pe care aceștia și le doresc. Se intenționează, de asemenea, să se ajungă la noi utilizatori, iar cei actuali să fie mai bine serviți prin îmbunătățirea ofertelor pentru utilizatori.

Tehnologiile Web 2.0 joacă un rol important în a face față necesităților utilizatorilor în continuă schimbare. Modernizarea tehnologiilor din ultimii ani a permis bibliotecilor să creeze servicii noi care anterior nu erau posibile, cum ar fi referințe virtuale, interfețe OPAC, să descarce din Internet diverse materiale, pe care utilizatorii să le folosească, atât în bibliotecă, cât și la domiciliu. Disponibilitatea tehnologiilor permite bibliotecii abilitatea de a oferi utilizatorilor servicii noi centrate pe necesitățile lor. Anterior fluxul informațional era într-o singură direcție: de la bibliotecă spre utilizator. Cu noile tehnologii informația poate curge în diverse direcții: de la bibliotecă spre utilizator, de la utilizator spre bibliotecă, de la bibliotecă spre

altă bibliotecă, de la utilizator spre alt utilizator.

În lumea bibliotecară actuală, în special în instituțiile publice, noi suntem obișnuiți să axăm serviciile pe persoanele care deja sunt utilizatorii bibliotecii. Multe dintre serviciile oferite de biblioteci nu sunt folosite de majoritatea populației țintă. Iar de aici pornesc și discuțiile despre eficiența și eficacitatea activității bibliotecare. Motivele pentru care biblioteca nu poate ajunge la foarte mulți potențiali utilizatori sunt diverse, dar cele mai importante sunt finanțele insuficiente și spațiile neadecvate.

Se presupune că profesioniștii din biblioteconomie și informare vin în contact cu cei mai pricepuți membri ai societății. Aceasta presupune că bibliotecarii trebuie să-i informeze despre ceea ce ei nu cunosc și să-i ajute să folosească cele mai noi tehnologii, care pot avea un impact asupra succesului lor de mai departe și pentru îmbunătățirea calității vieții.

Este clar, ca toate tehnologiile Web 2.0 pot fi aplicate și în bibliotecă. Marea valoare a Web 2.0 și a Bibliotecii 2.0 constă în nivelul de integrare și interoperabilitate proiectat în interfața portalului bibliotecii.

Mișcarea Web 2.0 oferă utilizatorilor instrumentele necesare pentru a se implica, pentru a face un comentariu, a susține o discuție, a crea un conținut, precum și a descărca din Internet materialele care îi interesează. În aceasta constă puterea reală de a folosi experiența utilizatorilor. Pentru a beneficia de acest concept esențial, este important de a contribui la îmbunătățirea conținuturilor.

Prin ce se caracterizează Web 2.0 și implicit Biblioteca 2.0?

• Tehnologii de informare și comunicare complexe în continuă modernizare;

- Rețele interpersonale;
- Folosirea inteligenței colective;
- Crearea și distribuirea conținuturilor;
- Descentralizarea autorității;
- Protejarea intimității;
- Posibilitatea de folosire în comun a resurselor;
- Reutilizarea resurselor.

Care este profilul utilizatorului 2.0?

- Dornic să învețe și să reușească;
- Instruit, ocupat, dezorientat, cu foarte puțin timp liber, grăbit și în căutare de răspunsuri imediate, corecte și complexe;
- Cu abilități tehnice din ce în ce mai evaluate; cu experiență, de

Biblioteca publică între percepția tradițională și utilizatorul modern

cele mai multe ori, mai mare decât a bibliotecarului;

- Dorește un răspuns acum și nu-l interesează cum este găsit;
- Își cunoaște drepturile și profită din plin de ele;
- Crede, că Google rezolvă toate problemele.

Bibliotecarul trebuie să accepte situația, că persoana, care caută informația poate fi una, care știe mai bine ce răspunsuri sunt relevante într-un context anume. Tot mai mulți utilizatori se bazează pe cunoștințele proprii în procesul de evaluare a calității informației. Utilizatorii post tradiționaliști nu mai vor să fie simpli spectatori, ei vor să contribuie și să comunice. Este clar, că oricâte concesii nu vor fi dispuși bibliotecarii să facă, cooperarea cu utilizatorii în sfere, care tradițional erau restricționate profesioniștilor domeniului bibliotecar, va fi foarte greu de acceptat.

În condițiile în care se schimbă permanent căile de difuzare și comunicare a informației, profilul utilizatorului, bibliotecile nu pot rămâne împietrite cum erau cu secole în urmă și nu au altă alternativă decât schimbarea. Este adevărat, că foarte mulți bibliotecari vor fi tentați să argumenteze imposibilitatea schimbării prin finanțarea insuficientă, lipsa echipamentelor moderne, lipsa conectării internet, lipsa banilor pentru achiziții, reparații, lipsa mobilierului adecvat etc. Însă bibliotecile nu înseamnă numai clădiri, cărți, echipamente, dar și oameni, și de ei, de poziția lor, de cunoștințele lor depind multe, dacă nu totul. Schimbarea infrastructurii bibliotecilor încă nu înseamnă schimbarea activității.

Cum ar trebui să fie Bibliotecarul 2.0 pentru a face față tehnologiilor moderne și utilizatorului modern?

- Să cunoască tendințele actuale de dezvoltare, schimbările în infosferă, tehnologiile de informare și comunicare, limbile de circulație internațională;
- Să învețe permanent pentru a căpăta noi cunoștințe și competențe ca să poată face față noilor cerințe;
- Să se impună prin:
 - gândire inovatoare;
 - aptitudini superioare de înțelegere, cunoaștere, comunicare;
 - capacitatea de schimbare și adaptare la noile condiții.

Și în acest context este perfect aplicabilă teoria evoluționistă a lui C. Darwin, conform căreia în procesul de selecție naturală supraviețuiesc nu cele mai puternice și inteligente specii, ci acelea care se adaptează mai ușor schimbărilor.

Bibliotecarul 2.0 se străduie să:

- Înțelegeă puterea oportunităților oferite de Web 2.0;
- Învețe instrumentele principale ale Web 2.0 și Biblioteca 2.0;
- Combine resursele electronice și formatele tradiționale;
- Dezvolte metodele de căutare și să adopte standardele necesare;
- Conecteze în context oamenii, tehnologiile și informațiile;
- Nu se ferească de catalogarea și clasificarea non-tradițională;
- Folosească informația, imaginile, sunetele, semnele pe format netradițional;
- Înțelegeă puterea conținuturilor vechi și a celor noi;
- Vadă potențialul folosirii resurselor electronice precum Google Print, Open WorldCat;
 - Conecteze utilizatorii împreună pentru a participa la discuții, conversații și să participe ei înșiși la acestea;
 - Folosească instrumentele noi de comunicare (precum Skype, pentru a conecta conținuturi, experiențe, oameni);
 - Folosească și să se implice în dezvoltarea rețelelor sociale avansate;
 - Conecteze cu oricine folosind mijloacele lor de comunicare: telefon, Skype, SMS;
 - Încurajeze utilizatorii ca să elaboreze conținuturi și comentarii;
 - Să înțelegeă impactul inteligenței colective și a blog-urilor, wiki-urilor.

Dacă la începutul acestui deceniu s-a vorbit mult despre biblioteca hibridă, acum se vorbește la fel de mult despre bibliotecarul hibrid. Literatura de specialitate sugerează necesitatea specialistului hibrid cu specializare în biblioteconomie și știința informării, tehnologii de informare și comunicare și încă o oricare altă specializare (în literatură, muzică, arhivistică, științe exacte, istorie). Convergența dintre biblioteci, muzee și arhive în mediul virtual dictează necesitatea reflectării acestor realități în formarea profesională continuă.

Extinderea Internetului este percepută de mulți bibliotecari ca un mare pericol, un atac asupra profesiei de bibliotecar. Lucrurile se mișcă atât de repede, circuitul de idei este atât de rapid, încât bibliotecarii, care urmăresc și sunt conștienți de evoluția domeniului sunt cuprinși de disperare. Tot mai mult se vorbește despre tehnostress-ul bibliotecarilor. Studiile recente susțin că bibliotecarii sunt mai stresați decât pompierii și șoferii. Profesioniștii din domeniul informării trebuie să accepte ideea că vor trebui să învețe pe tot parcursul vieții.

Este clar că biblioteca și bibliotecarul, în formulele cunoscute de

Biblioteca publică între percepția tradițională și utilizatorul modern

noi nu vor rezista în timp. Încă în anul 2005 peste 200 de salariați ai Bibliotecii Congresului au fost nevoiți să beneficieze de pensionarea timpurie pe motiv că nu aveau abilitățile necesare pentru a face față noilor tehnologii.

Concurența în infosferă deja dictează și va continua să dicteze bibliotecii noi priorități de activitate. Biblioteca are concurenți foarte serioși atât în sfera promovării informației și a cunoștințelor, cât și în sfera organizării timpului liber. Această concurență se va întări și mai mult în viitor. Foarte curând biblioteca va fi aici doar unul dintre actori și, fără îndoială, nu cel mai important.

Pentru a schimba atitudinea comunității față de bibliotecă, trebuie să situăm biblioteca în centrul comunității, să convingem atât utilizatorii cât și decidenții politici și financiari că această instituție este indispensabilă comunității. Investițiile în baza tehnico-materială, în achiziții, echipamente moderne vor veni, dacă vom putea convinge comunitatea și liderii ei că toate acestea sunt necesare pentru ei și pentru copiii lor.

Este cunoscut faptul că în tendința de a se menține la vedere, bibliotecarii se apucă de orice, implementează forme noi de activitate, dar în același timp renunță foarte greu la formele vechi. Prea greu acceptăm, că formele vechi de activitate, care și-au făcut datoria la timpul lor trebuie înlocuite cu forme noi bazate pe cele mai recente realizări în domeniul tehnologiilor de informare și comunicare. Promovarea cărții, lecturii și a informației vor fi și de acum încolo importante în activitatea bibliotecii, dar forma de prezentare trebuie să fie alta.

Problemele nu pot fi rezolvate la acel nivel de gândire la care au apărut, respectiv trebuie să ne gândim la viitor. Iar viitorul își are începutul în prezent. Și pornind de la această idee trebuie să înțelegem prin ce se deosebesc embrionii noului de formele de activitate care și-au trăit traiul, de modelul biblioteconomic deja depășit.

Deși există mai multe concepte privind instituția bibliotecară, în ultimii ani s-au conturat, mai mult, două dintre ele: conceptul de bibliotecă – depozit, activitatea căreia este axată pe fondul de resurse infodocumentare, conservarea memoriei, a moștenirii culturale și respectiv funcția patrimonială și utilizator și conceptul de bibliotecă – centru de informare, cu accentul pe promovarea informației. Cel din urmă este tot mai contestat de către unii profesioniști, în special din sfera informării, și dacă analizăm bine lucrurile s-ar putea să le și dăm dreptate. În condițiile extinderii spectaculoase a Internetului,

când informația poate fi accesată de oriunde, tot mai mulți dintre utilizatorii reali și potențiali nu mai leagă obținerea informației de bibliotecă.

Un studiu al Intel România, rezultatele căruia au fost publicate pe site-ul ziarului *Gândul* www.gandul.info în octombrie 2009 scoate în relief faptul că: „Internetul a devenit principala sursă suplimentară de studiu pentru studenți, 72% dintre aceștia folosind mediul virtual pentru a învăța. Doar 22% dintre tinerii de pe băncile facultăților mai preferă biblioteca, și doar 6% folosesc presa scrisă sau alte forme de informare”.

Potrivit „Barometrului de Opinie Publică (în continuare BOP)” prezentat la 8 decembrie 2009 de către Institutul de Politici Publice, Internetul este considerat cea mai importantă sursă de informare de către 14% de cetățeni ai Republicii Moldova. Presa on-line depășește ziarele la capitolul încredere din partea populației. Astfel, în timp ce Internetul este cotate cu 6,7% de încredere din partea populației, ziarele acumulează 4,5% de încredere.

Pe primul loc în topul încrederii populației este televiziunea cu 60,9%, fiind urmată de radio cu 8,5%. UNIMEDIA preciza că, potrivit BOP, Internetul este considerat cea mai importantă sursă de informare de către 13,6% și ocupă locul patru, după televiziune, radio și presa scrisă. Sondajul „Barometrul de Opinie Publică” a fost realizat în perioada 16-30 noiembrie 2011 pe un eșantion de 1118 persoane. Marja de eroare a sondajului este de 3%.

Modelul biblioteconomic tradițional se axează pe patru elemente: document, utilizator, bibliotecarul, intermediar între fond și utilizator și spații, implicit baza tehnico-materială. Bazate pe aceste elemente bibliotecile de azi se deosebesc foarte puțin de bibliotecile ce își au istoria în adâncul secolelor. Valoarea principală a acestui model a fost și încă mai este cartea. Cât de solidă este această bază, ne vorbesc și rezultatele studiului OCLC *Perceperea bibliotecii și a resurselor informaționale*, care scoate în relief faptul că deși investițiile în informatizarea bibliotecilor sunt enorme brandul bibliotecii încă rămâne cartea.

Este adevărat, că unele biblioteci încearcă să evadeze din spațiul închis, dictat de acest model, consolidând relațiile cu lumea din afară, reorganizând spațiile interioare, implementând tehnologii de informare și documentare, dezvoltând noi funcții. Dar eforturile nu dau rezultatele scontate și nici nu vor da până nu va fi regândit rolul bibliotecarului, ca pilon principal în mișcarea mecanismelor atât de

Biblioteca publică între percepția tradițională și utilizatorul modern

complexe a unui organism multidimensional cum este biblioteca. Problema principală constă în faptul că *Modelul biblioteconomic tradițional are la bază forma unilaterală de comunicare, unde rolul utilizatorului este aproape inexistent și care nu mai corespunde cerințelor actuale*. Aici trebuie făcută marea schimbare.

Principala deosebire între Biblioteca 1.0 și Biblioteca 2.0 constă în faptul că modelul tradițional este caracterizat de spații închise și activitatea centrată pe bibliotecar și colecții, iar biblioteca modernă este deschisă, interactivă și are activitatea axată pe necesitățile utilizatorilor și implicarea acestora în activitatea bibliotecii și a comunității. Biblioteca 1.0 este caracterizată prin resurse infodocumentare impuse „de sus” de către și la latitudinea bibliotecarului, acces limitat, servicii accesibile numai în interiorul bibliotecii, posibilități limitate de extindere a serviciilor, flux informațional într-o singură direcție: de la bibliotecar spre utilizator. Biblioteca 2.0 este o platformă interactivă axată pe utilizator, resursele infodocumentare sunt concentrate pe interesele utilizatorului și create cu participarea acestuia; oferă acces nelimitat, gratuit, servicii accesibile de oriunde și oricând. Fluxul informațional este în orice direcție: de la bibliotecă spre utilizator, de la utilizator spre bibliotecă, de la o bibliotecă spre altă bibliotecă, de la un utilizator spre alt utilizator. Biblioteca are „spațiul” său în rețele sociale, lumea virtuală etc.

Bibliotecarul 1.0 este mai mult custode al cărților, intermediar între informație și utilizator. Bibliotecarul 2.0 este acolo unde este utilizatorul și în momentul când utilizatorul are nevoie de el. Ajută utilizatorul să dobândească competențe noi, aptitudini care să-i asigure succesul și să contribuie la îmbunătățirea calității vieții.

În Modelul Biblioteconomic Modern, care se conturează fondul tradițional de publicații nu mai este elementul de bază al bibliotecii. Este doar unul din numeroasele izvoare de informații. Încă foarte important, după cum au demonstrat Cable Library, filială a Bibliotecii Orașeneși Helsinki și Centrul de informare non-stop de la Wayne State University din Detroit, care au început activitatea bazându-se pe asistența computerelor, dar au ajuns să înțeleagă că nu pot face față utilizatorilor fără informația pe suport tradițional.

În biblioteca modernă un rol tot mai important capătă izvoarele de informație în format electronic.

Odată cu apariția dispozitivelor portative pentru lectura cărților electronice crește interesul pentru cartea electronică, iar aceasta ar putea revigora și funcția de împrumut a bibliotecii.

Cititorul de cărți electronice Kindle este o îmbinare de soft și hard fără fir, care poate fi folosit oriunde. A fost elaborat de Amazon.com. Prima ofertă a apărut în 2007 și costă 399 dolari. Există deja mai multe generații: Kindle original, Kindle 2. Kindle 2 International Version. Ecranul este puțin mai mic decât o pagină A4. Amazon declara recent că Kindle este cel mai solicitat produs de pe site-ul lor.

Recent rețeaua de librării Barnes & Noble a prezentat un nou dispozitiv pentru lectura cărților electronice – Nook. Prețul este același ca și la Kindle – 259 dolari. Poate ține în memorie 1,500 cărți electronice. Adăugând un micro CD poți extinde biblioteca personală la 17 mii titluri, inclusiv imagini, muzică, documente PDF. Utilizatorii pot să marcheze pe text, să sublinieze, să adauge notițe etc.

Așa cum prețul unei e-cărți continuă să scadă, în scurt timp va fi mai mic decât prețul cărților pe hârtie. Este adevărat că biblioteca va trebui să împrumute cartea electronică cu tot cu dispozitiv, însă pentru utilizatorii care au acasă un Kindle sau Nook, lucrurile se simplifică.

Dacă invocăm fenomenul telefonului mobil și cât de repede s-a răspândit vedem că nu este nimic din lumea poveștilor.

În era internetului când informația poate fi găsită foarte ușor, va crește rolul bibliotecii de spațiu fizic, centru de comunicare între autor și cititor, între cititor și autor, între elev și învățător etc.

Biblioteca nu mai rămâne un spațiu închis. Alte accente capătă comunicarea în mediul virtual. Se conturează mai bine două componente ale activității bibliotecii: a) componenta internă: resurse infodocumentare, cataloage, conținuturi elaborate de bibliotecă și b) componenta externă: resursele accesibile prin Internet. Tot mai esențială devine folosirea inteligenței colective la formarea conținuturilor și organizarea activităților, care este esența „Bibliotecii 2.0”. Capătă noi dimensiuni funcția de comunicare. Cu totul altul este rolul cititorului, comunicarea dintre cititor și bibliotecar capătă noi valențe. Cititorul se implică mult mai mult în activitatea bibliotecii și crearea conținuturilor.

O altă dominantă a acestui model este funcția de socializare a bibliotecii și funcția hedonică, utilizatorii sunt implicați tot mai frecvent în organizarea activităților de destindere. Tot mai mulți utilizatori percep lectura ca mijloc de destindere. În ultimul timp se observă o creștere a ponderii mediului informatic în organizarea timpului liber. Internetul a schimbat enorm felul în care oamenii

Biblioteca publică între percepția tradițională și utilizatorul modern

își petrec timpul liber. Biblioteca este veriga care unește împreună membrii comunității. Se așteaptă că biblioteca viitorului va avea un aport deosebit în învățarea pe tot parcursul vieții.

Trecerea de la societatea informațională la societatea cunoașterii presupune o schimbare similară a priorităților de activitate a bibliotecii publice. Care este rolul principal al bibliotecii în condițiile când majoritatea oamenilor au acces la o sumedenie de informații și posibilități de distracție? Cum pot bibliotecarii să-și definească rolul profesional când utilizatorii îndeplinesc singuri multe din funcțiile efectuate pe vremuri de profesioniști? Trebuie să menționăm faptul că bibliotecarii nu sunt singurii care se confruntă cu dificultăți, care apar odată cu extinderea Internetului. Învățătorii deja de mai multă vreme au probleme cu elevii care vin cu referatele gata scoase din Internet. Medicii trebuie să înfrunte pacienții, care consideră că au identificat boala și tratamentul corect pe Internet și vin la cabinet numai pentru a primi rețeta.

Serviciile virtuale oferite de bibliotecă și folosirea largă a motoarelor de căutare au creat noi roluri atât pentru utilizatori cât și pentru bibliotecari. Suplimentar la rolul tradițional de intermediar între utilizator și informație (care pierde din importanță, dar este încă destul de relevant) biblioteca va fi antrenată tot mai mult în elaborarea de conținuturi. În Internet poți găsi multe, dar dacă o bibliotecă nu va elabora bibliografii și full texte de interes local, care pot fi prezentate atât în format electronic cât și tradițional, cine va face acest lucru pentru ea? În aceasta constă responsabilitatea supremă a bibliotecii. La elaborarea conținuturilor pot participa și utilizatorii.

Succesul bibliotecii va depinde în mare măsură de abilitatea bibliotecarului de a lucra cu utilizatorii, de a-i motiva să-și ofere ajutorul în situații, când pregătirea și cunoștințele lor pot fi de mare folos; de a-i implica în crearea conținuturilor despre și în ajutor comunității locale, a le crea impresia, că sunt de mare folos comunității și a le arăta toată grațitudinea atunci când au meritat-o.

Devine tot mai clar, că biblioteca trebuie să avanseze de la rolul de promotor al alfabetizării informaționale la rolul de centru multimodal de cunoaștere, incluzând în aceeași măsură informația și distracția, căutarea și găsierea informației, dar și producerea ei.

Termenul alfabetizare multimodală intră în literatura de specialitate la începutul acestui deceniu și definește abilitățile de a accesa, dar și de a folosi formele mediatice ale comunicării; denotă abilitatea de a găsi și a primi, dar și de a produce asemenea forme

de comunicare. Și ce-i mai important semnaleză, că informația este numai un element într-un spectru larg de expresii mediatice.

Bibliotecile publice în versiune fizică precum și virtuală sunt spații unde oamenii intră liber și în timpul lor liber. În modelarea noii viziuni pentru bibliotecile societății cunoașterii, această imagine ar putea fi, poate, cea mai fundamentală valoare. Prin ofertele lor bibliotecile publice sunt o șansă unică pentru învățare continuă în societatea cunoașterii. Învățarea electronică este mai diversă și mai avansată decât formele tradiționale de învățare. Aceste constatări sugerează că o parte din utilizatorii bibliotecii de azi și cei mai mulți dintre utilizatorii de mâine deja posedă un vast repertoriu neformal pentru învățarea multimodală. Biblioteca publică poate să creeze aceste tendințe prin redefinirea bibliotecii fizice ca centru neformal de cunoaștere și prin dezvoltarea competențelor profesionale, toate, în strânsă colaborare cu alți parteneri din domeniul cunoașterii, atât din sectorul public, cât și din cel privat. O asemenea dezvoltare trebuie să respecte principiile democratice ale accesului pentru toți, principii, care sunt la baza activității bibliotecii publice.

Dacă aceste centre de cunoaștere sunt pentru a facilita dezvoltarea competențelor multimodale solicitate de societatea cunoașterii, fără a afecta fundamentul democratic al bibliotecilor, atunci cunoașterea trebuie definită în termeni mult mai largi decât în cazul alfabetizării informaționale. După cum vedem, alfabetizarea multimodală cuprinde ambele: informația și distracția, găsirea și recepționarea, producerea și utilizarea.

Dezvoltarea acestui fel de cunoaștere implică prezența în biblioteca fizică și învățarea colectivă.

Conceptul de bibliotecă – centru comunitar este dezvoltat tot mai mult și este valabil atât pentru comunitățile mari, cât mai ales pentru comunitățile mici. Bibliotecile moderne construite acum (în Franța, de exemplu, sunt numite mediateci) presupun și spații pentru muzeu, reprezentații teatrale, concerte, cafenele, spații pentru activități în grup, cum ar fi cluburile pe interese, spații pentru lucru individual. În condițiile noastre mult prea modeste, la toate acestea putem doar să visăm, deși avem și biblioteci tip, cu spații mari, care chiar ar trebui să se gândească ce s-ar putea face pentru a evada din stereotip. Bibliotecile din Ungheni, Briceni, Leova, Dondușeni, Cimișlia, Fălești, Orhei, care nu au problema spațiului poate chiar ar trebui să se gândească la niște proiecte, care ar putea fi susținute de Ministerul Culturii, organele finanțatoare locale.

Biblioteca publică între percepția tradițională și utilizatorul modern

În literatura de specialitate se vehiculează, încă, ideea că bibliotecarii sunt ultimii specialiști de formațiune enciclopedică. Iar pentru a susține această idee, bibliotecarii chiar trebuie să răspundă provocărilor impuse de modernizarea tehnologiilor de informare și comunicare. Este și logic, pentru că în condițiile unei comunități cine și-ar mai putea asuma și această responsabilitate.

Utilizatorii, în special cei noi, au nevoie de asistență în utilizarea catalogului în special a catalogului electronic, utilizarea bazelor de date, utilizarea motoarelor de căutare. Despre cât de importantă este această nouă activitate a bibliotecii vorbește și faptul, că noul Standard „Statistici internaționale de bibliotecă” (ISO 2789:2015) recomandă evidența și colectarea datelor despre orientarea și instruirea utilizatorului. Acest tip de informații sunt solicitate și de Chestionarul IFLA-UNESCO privind statistica internațională de bibliotecă.

Bibliotecarul modern trebuie să fie gata nu numai să arate utilizatorului unde să caute informația, dar și să-l ghideze în procesul de căutare.

Un alt aspect în activitatea bibliotecarului modern este consultanța în procesul de căutare a informației, în special a informației factografice, folosirea enciclopediilor, dicționarelor, translaatoarelor on-line. Serviciile de traducere, oferite de Google, site-ul Traduno.com nu te mai fac să pari neputincios în fața postărilor Internet, care în marea lor majoritate sunt în limbi străine.

Foarte mulți dintre potențialii utilizatori au rude plecate la muncă în străinătate. A-i învăța să-și deschidă un cont de poștă electronică este echivalent cu a le deschide o nouă cale de comunicare, rapidă și fără implicații financiare.

Foarte importante devin în noul context parteneriatele. Soluțiile oferite de tehnologiile de informare și comunicare deschid noi posibilități de activitate în cooperare cu partenerii din diverse instituții. Bibliotecile trebuie să depună eforturi enorme pentru ca serviciile oferite să devină cat mai prietenoase și să îmbunătățească calitatea vieții cetățenilor.

În practica bibliotecară este cunoscută activitatea de a informa utilizatorii despre evenimente, intrările noi, prin utilizarea tehnologiilor tradiționale. Aceasta se practică mai ales în bibliotecile care au relații constante cu utilizatorii. Acum tot mai frecvent este folosită poșta electronică, Skype care nu implică și cheltuieli financiare. Este mult mai ușor, pentru că o dată ce ai o bază de date

cu adresele electronice, informația este difuzată tuturor printr-un singur click. Condiția este ca utilizatorul să fie de acord cu acest serviciu. Ca regulă, utilizatorii sunt întrebați, dacă sunt interesați de acest serviciu, atunci, când primesc cardul de utilizator. Gama de informații făcută disponibilă prin această modalitate este foarte diversă: de la informații generale despre evenimentele organizate de bibliotecă, schimbări în orarul de funcționare, informații tematice, la publicațiile de strictă specialitate.

În ultimul timp tot mai mult se vorbește despre conceptul „biblioteca a treia casă” (după casa propriu-zisă, cea de locuit, și „casa” reprezentată de locul de muncă). Tot mai mulți oameni percep biblioteca publică ca loc de formare, informare, instruire, cercetare, comunicare, recreare, socializare etc.

Tot mai evident devine faptul, că numai schimbând percepția noastră privind rolul bibliotecarului și a bibliotecii putem schimba modelul bibliotecii ca instituție socială și edifică acest model pe un fundament nou, care să corespundă necesităților actuale.

La această etapă de tranziție sarcina noastră principală este de a rupe stereotipurile formate în timp, de a re poziționa biblioteca în centrul comunității, de a schimba imaginea bibliotecii și a bibliotecarului. În acest fel, biblioteca poate face față postulatului de a oferi cât mai mult și la cât mai multe persoane, care este esența bibliotecii publice.

Michael E. Casey, părintele conceptului Biblioteca 2.0, scrie în unul din articole „În timp ce o mulțime de discuții despre Biblioteca 2.0 implică tehnologiile, bibliotecile cu finanțe limitate pentru tehnologii ori din comunitățile afectate de inegalitatea digitală mai pot lucra având Biblioteca 2.0 doar în perspectivă. Dacă posibilitățile tehnologice sunt limitate, pot fi luate în considerare funcțiile fizice, care corespund necesităților utilizatorilor actuali precum și dezvoltarea unor servicii noi. Pot fi dezvoltate idei pentru oferte noi, incluzând servicii fizice, preluate experiențele altor biblioteci, studiind necesitățile utilizatorilor actuali și potențiali”.

Mulți fac o analogie dintre Biblioteca 1.0 și Biblioteca 2.0 și teatru și televizor. Așa cum apariția televizorului nu a făcut ca teatrul să pară depășit, tot așa Internetul nu va exclude bibliotecile, iar computerul, publicațiile în format tradițional. Să ne amintim de articolul lui Umberto Eco „De la Internet la Gutenberg”, care demonstrează de ce cartea tipărită nu va putea fi substituită de cea electronică. Cineva a mers chiar mai departe și a spus, că a pretinde

Biblioteca publică între percepția tradițională și utilizatorul modern

că apariția Internetului face bibliotecile să pară învechite este la fel de lipsit de sens precum a pretinde, că pantofii fac picioarele să fie de prisos”.

Însă dacă va trebui să ne debarasăm și să uităm de ceva, atunci va trebui să uităm de rafturile îmbâcsite cu cărți vechi și prăfuite, de care nu se ating nici bibliotecarii nici utilizatorii. Și care mai stau acolo pentru că nu avem ce pune în loc. Cum? Sa ne gândim fiecare în parte și toți împreună.

O idee care se desprinde din discuțiile despre Revoluția Twitter este, că într-o Moldova 1.0 un Chișinău 2.0 nu are nici cea mai mică șansă. Timpul va arăta câtă doză de adevăr există aici. Pornind însă de la această idee, să reflectăm asupra faptului, că multe din marile biblioteci din Chișinău deja sunt în mare parte biblioteci 2.0, sau cel puțin conțin elemente din Biblioteca 2.0. Ce se întâmplă însă în majoritatea bibliotecilor din restul țării este lucru bine cunoscut. Să sperăm că ele au totuși o șansă, iar cu ele pot avea șanse și celelalte biblioteci.

Referințe:

Abram, Stephen. *Web 2.0, Library and Librarian 2.0: Preparing for the 2.0 World* [on-line]. 2007 [citat 14.01.2014]. Disponibil:

<http://adsabs.harvard.edu/full/2007ASPC..377..161A>

Casey, Michael E; Savastinuk, Laura C. Library 2.0. Service for the next generation library. În: *Library Journal* [on-line]. 2006, nr. 9/1. [citat 02.02.2014]. Disponibil: <http://lj.libraryjournal.com/2010/05/technology/library-2-0/>

Habib, M. *Conceptual model for academic library 2.0* [on-line]. 25 iunie 2014 [citat 05.08.2014]. Disponibil: <http://mchabib.com/?q=http://mchabib.blogspot.com/2006/06/conceptual-model-for-academic-library.html>

Lietzau, Zeth. *IL 2008: Public Libraries & Web 2.0. Library 2.0*. [on-line]. 2008 [citat 12.08.2014]. Disponibil: http://en.wikipedia.org/wiki/Library_2.0

Maness, Jack M. *Library 2.0 Theory: Web 2.0 and Its Implications for Libraries* [on-line]. 19.06.2006 [citat 19.08.2014]. Disponibil: <http://www.webology.ir/2006/v3n2/a25.html>

O'Reilly, Tim. *What Is Web 2.0* [on-line]. 30.09.2005 [citat 12.08.2014]. Disponibil: <http://www.oreilly.com/pub/a/web2/archive/what-is-web-20.html>

Saw, Grace. *Library 3.0: where art our skills?* [on-line] 2007 [citat 19.08.2014] Disponibil: http://works.bepress.com/grace_saw1/6/

BIBLIOTECA PUBLICĂ ȘI IMPACTUL ASUPRA COMUNITĂȚII: CONTRIBUȚII ÎN SFERE VITALE PENTRU CETĂȚENI

Activitatea de relansare și afirmare a bibliotecii publice ca centru comunitar, declarată de Biblioteca Națională a Republicii Moldova prioritară în anul 2014 este extrem de importantă, foarte complexă și deloc ușor de realizat. Toate componentele acestei activități implică schimbarea despre care cunoscutul scriitor și bibliolog român, Ion Stoica scria că în perimetrul infodocumentar „...vine mai des din exterior, ca o presiune, ca o amenințare”. Și în cazul nostru bibliotecile publice vor avea influența unui factor exterior, dar schimbarea trebuie înfăptuită și nu numai pentru că Programul Bibliotecii Globale în Moldova NOVATECA oferă o șansă reală de schimbare, care nu poate fi ratată, dar și pentru că fără schimbare bibliotecile, pur și simplu, nu mai pot rezista și treptat se vor autodizolva. În formula actuală, majoritatea bibliotecilor publice, mai ales din spațiul rural au căzut din schema culturală și s-au transformat în depozite de cărți vechi. Biblioteca de astăzi activează într-un mediu informațional în care unicul lucru constant este schimbarea. Comunitatea se schimbă și respectiv biblioteca trebuie să se schimbe odată cu ea. De această dată schimbările superfeciale, cantitative nu mai sunt suficiente, este necesară schimbarea fundamentală în felul cum sunt percepute și rezolvate problemele.

La ora acuală cele mai grave probleme, care s-au acumulat cu deceniile, sunt concentrate în bibliotecile din mediul rural, iar așa cum acestea reprezintă 88,2% din totalul bibliotecilor publice, toate forțele, la divers nivel de responsabilitate, trebuie să aibă în vizor anume aceste instituții. Este evident, că schimbarea bibliotecilor din mediul rural nu poate fi efectuată fără reanimarea unei verigi foarte importante în lanțul factorilor care pot influența dezvoltarea – bibliotecile raionale, în special secțiunile biblioteconomie sau oficiile consultative din structura acestora. Constrânși de situație, unii directori de biblioteci au început reducerile anume cu aceste unități, care s-a considerat eronat că afectează mai puțin activitatea interioară a bibliotecii. A fost slăbită o verigă foarte importantă, intermediară între politica statului în domeniu și bibliotecile din mediul rural. Pe termen scurt au fost salvate niște mijloace financiare, pe termen lung au fost scoase pe linie moartă bibliotecile publice comunale / satești.

Biblioteca publică între percepția tradițională și utilizatorul modern

În condițiile noastre, fără reanimarea rolului bibliotecii raionale de centru metodologic de nivel teritorial cu toate responsabilitățile ce reiesă din acest statut nu putem vorbi despre schimbare. Asigurarea metodologică eficientă a activității bibliotecare are o importanță deosebită pentru dezvoltarea bibliotecii, implementarea inovațiilor și formarea profesională continuă a personalului. Pentru a face față acestor responsabilități, bibliotecile raionale trebuie să opereze remanieri de personal, să identifice cei mai pregătiți bibliotecari și să-i reorienteze spre acest sector. Pe toată perioada implementării programului NOVATECA, bibliotecarii metodiști trebuie să fie și formatori NOVATECA. Aceasta pentru a corespunde responsabilităților conform postului. Activitatea metodologică și de specialitate este cea mai complicată și complexă din tot spectrul biblioteconomic. Cum vor motiva directorii bibliotecilor raionale ca bibliotecarii să-și asume aceste responsabilități, rămâne la latitudinea lor. Cert este că oamenii întâmplători, „de sezon”, care nu au vocație pentru această activitate și nici competențele necesare nu sunt decât timp și bani pierduți.

Bibliotecile din Republica Moldova sunt parte componentă a rețelei globale de biblioteci, sunt influențate de aceiași factori, tendințe și modelul de dezvoltare, precum și toate problemele pot fi discutate doar în acest context. Pentru a înțelege mai bine, care sunt tendințele și prioritățile de dezvoltare în activitatea bibliotecilor lumii, care este situația bibliotecilor noastre în raport cu acestea și respectiv, care sunt pașii de urmat pentru a racorda activitatea bibliotecilor la necesitățile membrilor comunităților pe care-i servesc, vom apela la documentele oficiale, studiile și cercetările realizate recent, în special pe parcursul anului 2013, și la materialele de atitudine citate mai frecvent în literatura de specialitate, respectiv:

- IFLA trend report / Raportul IFLA despre tendințele actuale;
- IFLA Statement on Libraries and Development / Declarația IFLA privind bibliotecile și dezvoltarea;
- Declaration for the Right to Libraries / Declarația privind dreptul la bibliotecă;
- Studiul Național de Analiză a Comunității;
- Eurobarometrul Cultural Access and Participation;
- Percepțiile utilizatorilor privind beneficiile TIC în bibliotecile publice din România;
- Library Services in the Digital Age / Serviciile de bibliotecă în era digitală;

- Libraries building communities / Bibliotecile consolidează comunitățile;

- The library of the future / Biblioteca viitorului.

În ultimii ani activitatea bibliotecilor din întreaga lume este influențată masiv de mai mulți factori, care vor persista și în viitor, și care includ: dezvoltarea și modernizarea rapidă a tehnologiilor ce afectează căile prin care oamenii se conectează la informații, cunoștințe și cultură; reducerea volumului cheltuielilor publice; implicarea tot mai activă a cetățenilor în crearea și distribuirea serviciilor publice și necesitățile culturale ale unei populații caracterizate printr-un ritm rapid de îmbătrânire.

În Republica Moldova, de exemplu, coeficientul de îmbătrânire a populației a crescut pe parcursul anului 2013 cu 0,5%. Conform datelor Biroului Național de Statistică (BNS), actualmente, 15,3 la o sută din locuitorii țării sunt persoanele de peste 60 de ani, rata critică de îmbătrânire fiind de 14%.

În mediul rural, persoanele în vârstă de peste 60 de ani reprezintă 15,8% din totalul populației, față de 14,6% cât se atestă în mediul urban. La începutul acestui an, Republica Moldova avea 544 de mii de persoane cu vârsta de peste 60 de ani. Potrivit datelor Casei Naționale de Asigurări Sociale, la 1 ianuarie 2013 au fost înregistrați circa 650 de mii de pensionari, cu 11 600 de persoane mai mult comparativ cu anul trecut.

Studiile demonstrează că practic nu există domeniu de activitate în care biblioteca nu poate influența și favoriza dezvoltarea. Pornind de la această idee, în luna august 2013, în timpul Conferinței IFLA, de la Singapore, Biroul Executiv IFLA a aprobat *Declarația IFLA privind bibliotecile și dezvoltarea*. Potrivit declarației, accesul la informație este un drept fundamental al omului care poate sparge ciclul sărăciei și susține dezvoltarea. În multe localități, biblioteca este unicul loc, unde oamenii pot accesa informațiile care-i ajută să-și îmbunătățească educația, să dezvolte abilități noi, să găsească locuri de muncă, să înceapă o afacere, să ia decizii argumentate informațional, privind sănătatea, agricultura, să înțeleagă mai bine problemele mediului înconjurător. Rolul unic pe care îl joacă în comunitate fac bibliotecile, parteneri importanți pentru dezvoltare, atât prin promovarea accesului la informație în toate formatele, cât și prin oferirea serviciilor și programelor care corespund necesităților de informare într-o societate complexă, în continuă schimbare. Prin această declarație IFLA se alătură eforturilor Națiunilor Unite de

Biblioteca publică între percepția tradițională și utilizatorul modern

creare a cadrului care va ghida dezvoltarea mondială post – 2015 și cheamă toți factorii de decizie să recunoască că în orice parte a lumii bibliotecile pot fi mecanisme de nădejde în sprijinirea programelor de dezvoltare, afirmând că:

- Bibliotecile oferă posibilități pentru toți;
- Bibliotecile ajută oamenii să se dezvolte individual;
- Bibliotecile oferă acces la cunoaștere;
- Bibliotecarii oferă asistență calificată;
- Bibliotecile sunt parte a unei societăți complexe.

Prin această declarație IFLA îndeamnă, factorii de decizie politică și factorii antrenați în activitatea practică de dezvoltare să folosească aceste resurse importante și să se asigure că orice agendă de dezvoltare post-2015:

- Recunoaște rolul accesului la informație ca element fundamental care sprijină dezvoltarea;
- Recunoaște rolul bibliotecii și a bibliotecarului ca agenți ai dezvoltării;
- Încurajează statele membre ale Națiunilor Unite să susțină dezvoltarea prin promovarea rețelelor, a resurselor informaționale și umane, precum bibliotecile și alte instituții de interes public.

Este cunoscut faptul că ecosistemul informațional este în continuă modernizare, schimbare și transformare. Apare și fireasca întrebare, cum utilizatorii vor accesa, utiliza și beneficia de informație într-o lume hiper-conectată? *Raportul IFLA despre tendințele actuale* identifică cinci tendințe de top care vor juca un rol cheie în modelarea viitorului ecosystem informațional:

- Tehnologiile noi vor extinde și vor limita în egală măsură accesul persoanelor la informații (Potrivit lui Eric Schmidt de la Google, la fiecare două zile rasa umană generează atâta informație cât a fost generată de la începutul civilizației umane până în anul 2003);
- Educația on-line va democratiza și va transforma învățarea la nivel mondial (în ultimii 5 ani numărul studenților care folosesc măcar un curs on-line a crescut cu 96%). În Michigan există legislație care obligă elevii ca în perioada liceului să urmeze cel puțin un curs on-line, pentru a fi pregătiți în vederea urmării cursurilor la nivel de colegiu și apoi universitate;
- Limitele de protecție a vieții private și a datelor vor fi redefinite;
- Societățile hiper-conectate vor asculta și vor face mai puternice noi voci și grupuri;
- Mediul informațional global va fi transformat de noile tehnologii.

Potrivit studiilor, oamenii leagă viitorul bibliotecii de transformarea ei și de diversificarea serviciilor, care în final să poată contribui la:

- Îmbunătățirea sănătății;
- Îmbunătățirea abilităților și cunoștințelor necesare comunității;
- Îmbunătățirea rezultatelor procesului de învățare;
- Accesibilitatea informațiilor și conținuturilor guvernamentale pentru un număr cât mai mare de membri ai comunității;
- Dezvoltare a carierei și implicarea în activitățile comunitare.

De menționat că tot mai multe persoane leagă importanța bibliotecii de posibilitatea de a-și îmbunătăți sănătatea. Care sunt tipurile de informații pe care vor să le obțină în bibliotecă moldovenii? Conform ultimului sondaj realizat în Moldova, necesitățile cetățenilor arată după cum urmează:

- 85% – Informații despre sănătate;
- 78% – Noutăți despre comunitate;
- 67% – Evenimente culturale;
- 61% – Rețete de gătit bucate;
- 60% – Creșterea și educarea copiilor;
- 55% – Utilizarea noilor tehnologii;
- 53% – Locuri de muncă;
- 51% – Rata de schimb valutar.

În linii mari, utilizatorii Erei Digitale au nevoie de serviciile bibliotecii publice pentru a continua să învețe, a-și dezvolta abilitățile profesionale, a accesa servicii de e-Guvernare, a căuta informații despre modul sănătos de viață, a se conecta cu prieteni sau familia, a căuta locuri de muncă. Pentru a reuși în acest demers, bibliotecarii trebuie să cunoască care cunct prioritățile comunității, necesitățile membrilor comunității și să ajusteze serviciile oferite de bibliotecă acestor priorități și necesități.

Un sondaj realizat recent în Finlanda constată că membrii comunității solicită bibliotecilor:

- Acces la TIC. Acces internet. Wi-Fi
- Conținuturi create în bibliotecă
- Asistență în căutarea informației
- Materiale care nu pot fi cumpărate în librării
- Bibliotecari vizibili. TV. Presă
- Activitate în zilele de odihnă și în orele din afara programului
- Proiecții de filme
- Evenimente culturale
- Posibilitatea de a asculta muzică

- Liniște. Spații flexibile. Căfea

Care sunt sferele cheie de implicare eficientă a bibliotecii în favoarea comunității? Studiile definesc foarte clar patru sfere importante, iar șirul poate începe cu lichidarea inegalității digitale (sau cel puțin contribuția la diminuarea efectelor inegalității digitale), cu accentul pe: asigurarea accesibilității TIC și exploatarea TIC în beneficiul comunității.

Agenda Digitală 2020 a Comisiei Europene își propune următorul obiectiv: până în 2015, 50% din cetățeni și 80% din afaceri să folosească servicii de e-Guvernare. Serviciile publice sunt printre cele mai importante pentru Comisia pentru Agenda Digitală, iar bibliotecile publice sunt poziționate ideal pentru a servi ca puncte de acces la servicii de e-Guvernare. Condiția este ca bibliotecarii să fie instruiți în acest sens. Comisia de Agendă Digitală a Comisiei Europene are șapte piloni pe care se bazează:

1. O singură piață digitală
2. Standarde clare și interoperabilitate
3. Securitate
4. Acces la internet rapid
5. Cercetare și inovație
6. Îmbunătățirea alfabetizării digitale și incluziunii populației
7. Beneficii europene din domeniul TIC

Trei dintre acestea se încadrează perfect în agenda bibliotecilor publice.

Europeenii beneficiază de acces internet în proporție de 77%. Potrivit studiilor în Republica Moldova 69% din populație are acces internet în general și 64 % au acces internet la domiciliu. Experiența țărilor care au trecut prin boom-ul tehnologic înaintea noastră demonstrează, că tehnologiile nu mai sunt motivul principal pentru care utilizatorii vin la bibliotecă. Explicații sunt suficiente. Dar tot în bibliotecile din țările dezvoltate sunt și cei mai mulți utilizatori, deci succesul trebuie căutat și în alte servicii și facilități. În primul rând, bibliotecile din țările dezvoltate dispun de spațiile, resursele, dotările care pot satisface, bucura, intriga și atrage utilizatorii și în al doilea rând, bibliotecile dezvoltă servicii care corespund necesităților utilizatorilor și priorităților comunității.

Pentru noi, apariția TIC în biblioteci este factorul care, pentru început, va contribui la îmbunătățirea imaginii bibliotecii ca centru tehnologic și a bibliotecarului ca persoană, care are competențele necesare pentru a face față noilor tehnologii. Exemplul Bibliotecii

Publice Raionale Căușeni este foarte elocvent în acest sens. Dna Liuba Osipov, directoarea bibliotecii, menționa într-o discuție recentă: „Că biblioteca cu greu face față numărului de persoane care se înscriu în rândul de așteptare pentru a face cursurile de utilizare a calculatorului. Grupele sunt completate cu câteva luni înainte de începerea cursului. În luna septembrie toate locurile erau ocupate până la sfârșitul anului”.

Vizibilitatea comunității, dezvoltarea socială și economică, nivelul de comunicare și interacțiune depind din ce în ce mai mult de faptul dacă membrii comunității pot accesa și utiliza informațiile și tehnologiile. Abilitățile de utilizare a acestora nu sunt distribuite egal printre membrii comunității. Ca și în cazul formatului tipărit, bibliotecilor publice le revine un rol important în garantarea protecției sociale în cultură. Oamenii cu venituri modeste sau din grupuri dezavantajate fizic și social trebuie să aibă posibilitatea de a utiliza informația și tehnologiile și a-și dezvolta abilitățile necesare pentru utilizarea acestora. Accesul la Internet devine un serviciu crucial oferit de bibliotecile publice. Este o soluție perfectă pentru persoanele care nu și-l pot permite acasă, nu-l au la serviciu sau alte instituții unde au acces.

Utilizatorii trebuie echipați cu abilități, cunoștințe care-i vor ajuta să se descurce eficient și să prospere într-o lume în continuă globalizare. Tehnologiile oferă putere și oportunități de a câștiga cunoștințe și experiențe dincolo de cărțile tipărite. Ele sparg toate barierele fizice și sociale, ajută membrii comunității să se conecteze, să colaboreze și să creeze. Serviciile inovatoare trebuie să ajute membrii comunității să-și îmbunătățească oportunitățile sociale și economice.

Crearea unei comunități bine informate este o altă sferă cu contribuții esențiale din partea bibliotecii publice. Informația face oamenii mai puternici. În același timp, abundența de informații disponibile datorită tehnologiilor complică situația persoanelor care nu știu cum să evalueze și să selecteze informația de calitate care poate fi transformată în cunoștințe. Această situație este oglindită perfect în raportul IFLA, menționat mai sus, și deschide topul tendințelor „Tehnologiile noi atât vor extinde, cât și vor limita accesul persoanelor la informații”. Crește rolul bibliotecarului în calitate de expert informațional, deși studiile demonstrează că utilizatorii de informații au încredere egală în motoarele de căutare și în bibliotecari. Bibliotecile devin din ce în ce mai importante, atât în diseminarea

Biblioteca publică între percepția tradițională și utilizatorul modern

informației în mediul comunitar, cât și în crearea și diseminarea informațiilor locale. Nimic din ceea ce ține de comunitate nu va putea fi găsit în Internet, dacă nu va fi creat și plasat acolo de către sau cu implicarea membrilor comunității. Bibliotecarii trebuie să ajute utilizatorii să facă alegeri înțelepte, mai ales dat fiind faptul că tot ce aceștea plasează on-line este public, permanent, și identificabil.

Bibliotecile oferă membrilor comunității spații unde aceștea continuă să învețe, dezvoltându-și abilitățile de bază, necesare pentru participarea în viața socială, culturală și economică a comunității. Aceasta presupune dezvoltarea culturii generale, studierea limbilor, dezvoltarea abilităților de lectură, dezvoltarea competențelor tehnologice, etc. Un loc deosebit în activitatea bibliotecii continuă să ocupe promovarea cărții și a lecturii. Prin activitățile organizate diferențiat pentru diverse categorii de utilizatori bibliotecile stimulează ideile, discuțiile, cultura dialogului și implicit creativitatea.

Problema spațiilor este una foarte discutată în ultimii ani. În timp ce unii profesioniști consideră că odată cu extinderea digitalizării spațiile fizice vor pierde din importanță, alții consideră că acest spațiu comunitar va rămâne la fel de relevant pentru comunitate. Bibliotecarii din BiblioTech (biblioteca „fără cărți”), San Antonio, Texas, deschisă în anul 2013, consideră că deși biblioteca nu are cărți tipărite, și utilizatorii nu trebuie neapărat să vină la bibliotecă pentru a le împrumuta, spațiul fizic, care este un important spațiu comunitar, reprezintă încă cheia succesului bibliotecii.

Cu totul altă părere expune pe blogul *Biblioteci și arhitectură* în articolul „Spre un model nou de bibliotecă”, Daniel Gil. Autorul este convins că viitorul aparține spațiilor mici, flexibile cu un minim de publicații tipărite, cu acces internet și maximum posibil de conectări Wi-Fi. Restul spațiilor autorul consideră că trebuie să fie destinate activităților de tot felul. Daniel Gil optează pentru activități mici, apropiate de utilizatori și presupune că cheia supraviețuirii bibliotecilor pot fi optimizarea cheltuielilor și apropierea de fiecare persoană în parte.

O contribuție aparte bibliotecile publice au la crearea capitalului social. Bibliotecile publice asigură incluziunea socială, adună împreună oamenii din diverse substraturi sociale, oferind membrilor comunității: spațiu primitor și atitudine binevoitoare; contribuind la inocularea mândriei pentru comunitate; promovând toleranța și înțelegerea diversității culturale. Bibliotecile oferă membrilor comunității legătura între trecut, prezent și viitor. Studiile recente

demonstrează că șomerii și persoanele din familii cu venituri modeste sunt bine reprezentate în rândurile utilizatorilor bibliotecii publice. O practică care ia amploare în ultimul timp, apreciată mult de membrii comunității, este activitatea extramuros, având ca scop incluziunea persoanelor care nu pot ajunge la bibliotecă din varii motive sau au reședința în localități izolate.

Bibliotecile reprezintă podul care leagă comunitatea și guvernarea la diverse niveluri de responsabilități, iar prin oferirea informațiilor și conținuturilor guvernamentale promovează și o față mai prietenoasă a guvernării. Pentru mulți utilizatori, bibliotecile sunt sau vor fi în timpul apropiat primul punct de contact cu e-Guvernarea. Odată cu apariția unui volum tot mai mare de informații și servicii guvernamentale on-line, bibliotecile devin cel mai important loc unde oamenii pot accesa servicii, iar bibliotecarii le pot oferi asistența necesară în vederea utilizării lor.

Pentru a putea contribui cât mai eficient la realizarea acestor deziderate, bibliotecile trebuie să-și regrupeze forțele și posibilitățile, să-și definească prioritățile, pornind de la ideea că în timpul care vine potențialul financiar, va rămâne același sau chiar va fi în descreștere. Decidenți politici și financiari și profesioniști ai domeniului bibliotecar din diverse țări încearcă să înțeleagă care este viitorul bibliotecilor și cum pot fi ajutate acestea să se dezvolte și chiar să prospere.

După furtuna prin care au trecut bibliotecile publice din Regatul Unit în anul 2012, care s-a soldat cu închiderea a peste 200 de biblioteci și având în vedere prognozele că până în anul 2016 vor mai fi închise aproximativ 400 de biblioteci, Consiliul Englez al Artelor a decis să realizeze un studiu, rezultatele căruia au fost făcute publice în luna mai 2013, raportul intitulându-se *Envisioning the library of the future / Viziunea bibliotecii viitorului*.

Menirea studiului a fost să scoată în evidență valoarea, rolul și scopul bibliotecilor publice și să identifice căile pe care acestea pot răspunde schimbărilor de tot felul pentru a rămâne relevante și utile comunității. Realizatorii studiului identifică patru priorități de viitor pentru bibliotecile publice:

- Plasarea bibliotecii în centrul comunității. Biblioteca – centru comunitar (Probleme de rezolvat: regândirea utilizării spațiilor de bibliotecă, încurajarea activității creative; integrarea spațiului fizic și virtual, oferirea spațiilor pentru diverse necesități comunitare).

- Afirmarea bibliotecii ca centru al inovațiilor digitale. Biblioteca

Biblioteca publică între percepția tradițională și utilizatorul modern

– centru tehnologic. (Tehnologiile digitale vor reprezenta cheia serviciilor viitoare. Bibliotecile vor dezvolta infrastructura tehnologică necesară pentru inovații și servicii mai bune și mai calitative, și vor instrui utilizatorii în vederea utilizării tehnologiilor noi.

- Demonstrarea valorii bibliotecii. Asigurarea flexibilității și sustenabilității (bibliotecile vor trebui să reducă cheltuielile și să găsească surse extrabugetare pentru a suplimenta sumele alocate de autoritățile locale, să dezvolte noi modalități de activitate. Bibliotecile trebuie să fie echipate pentru a presta și alte servicii publice, iar alte instituții să poată oferi și servicii bibliotecare).

- Formarea profesională continuă a personalului. Dezvoltarea competențelor.

Una dintre problemele majore cu care se va confrunta biblioteca viitorului va ține de competențele necesare personalului pentru a face față tehnologiilor și serviciilor inovatoare, dezvoltate în baza acestor tehnologii. Bibliotecarii vor trebui să fie mai activi și la fel să încurajeze membrii comunității să se implice mai activ în crearea serviciilor și în activitatea bibliotecii. Instruirea pe care pot conta bibliotecarii nu este suficient de relevantă pentru a face față cerințelor actuale. Problemă de rezolvat: dezvoltarea competențelor necesare bibliotecarilor pentru a dezvolta serviciile necesare membrilor comunității, pentru a putea ajuta utilizatorul digital. Sondajul *Viziunea bibliotecii viitorului* scoate în prim plan o idee care se conturează atât de evident pentru prima oară. Chiar dacă în viitor biblioteca nu va mai fi atât de relevantă pentru membrii comunității, importanța bibliotecarului ar putea crește semnificativ. Cum trebuie să fie acest bibliotecar pentru a putea fi perceput ca o adevărată valoare pentru comunitate nu este greu de imaginat.

Dacă urmărim evoluția lucrurilor pe segmentul bibliotecii, se pare că în Regatul Unit se dă o luptă înverșunată pentru salvarea bibliotecii publice în formula cunoscută de noi. În septembrie 2013, presa britanică relata despre intenția consiliului orașului Sheffield, de a închide 16 din cele 28 biblioteci, care servesc 184 mii de utilizatori înregistrați, în cazul dacă nu se vor găsi grupuri comunitare (voluntari, structuri de business, etc.) care să le salveze. Potrivit prognozelor, biblioteca centrală și cele 11 filiale rămase vor lucra câte șase zile pe săptămână. Pentru cinci biblioteci, din numărul celor ce urmează a fi închise, consiliul a indentificat niște resurse care le va permite să activeze încă doi ani, dar resursele nu prevăd și costuri de personal. Se presupune că se vor găsi voluntari care să administreze bibliotecile.

Celelalte 11 biblioteci amenințate cu închiderea vor deveni facilități „independente”. Există și propunerea de a deschide în spațiile acestor filiale baruri sau restaurante, iar biblioteca să rămână ca o anexă. Decizia nu este finală. Consiliul local urmează să consulte membrii comunității și discuțiile publice vor demara în scurt timp. Ca și în cazul reducerilor care au fost anunțate, pretutindeni în Regatul Unit, la începutul anului 2012, membrii comunității s-au ridicat în apărarea bibliotecilor. Au fost adunate peste 10 000 de semnături împotriva închiderii bibliotecilor. Dar deja sunt și dintre acei care consideră că „dezvoltarea parteneriatelor cu alții este o idee bună”. Mesajul nu este nou pentru lumea bibliotecară, dar venit dintr-o țară cu puternice tradiții conservatoare este foarte alarmant.

Însă tot din Anglia vine și cea mai frumoasă pledoarie pro bibliotecă rostită în ultimul timp. La 14 octombrie 2013, scriitorul englez Neil Gaiman a ținut o prelegere la Centrul Barbican din Londra intitulată „De ce viitorul nostru depinde de biblioteci, lectură și fantezie”, la solicitarea Reading Agency. Agenția a fost inițiată în anul 2012 ca o platformă pentru scriitori și gânditori renumiți pentru a distribui idei originale și îndrăznețe despre lectură și biblioteci. Potrivit lui Neil Gaiman: „Bibliotecile înseamnă libertate. Libertatea de a citi, libertatea ideilor, libertatea comunicării. Bibliotecile înseamnă instruire, care nu se termină în ziua când terminăm școala sau universitatea. Biblioteca înseamnă destindere, spații sigure, acces la informații. Alfabetizarea este mai importantă acum ca niciodată. Oamenii trebuie să știe să scrie și să citească, să înțeleagă ceia ce citesc, să înțeleagă nuanțe și să se facă înțeleși. Bibliotecile sunt într-adevăr porți spre viitor. Din păcate în toată lumea observăm autorități locale ocupându-se de căutarea oportunităților de a închide bibliotecile ca o cale ușoară de a salva bani, fără a realiza că ei fură de la viitor pentru a plăti pentru azi. Ei închid porți care ar trebui să fie deschise. Este foarte important ca membrii comunității să cunoască ce înseamnă biblioteca și bibliotecarul ca să le poată apăra pentru binele lor și pentru binele copiilor lor”.

Situația bibliotecilor publice este atent monitorizată în SUA. La 25 septembrie 2013, Institute of Museum and Library Services / Institutul serviciilor de muzeu și bibliotecă a publicat un comunicat de presă despre rezultatele primului studiu privind tendințele de dezvoltare și utilizare a serviciilor bibliotecilor publice mici și a celorla din spațiul rural. Raportul oferă o imagine amplă despre distribuirea, utilizarea serviciilor, situația fiscală și personalul acestor

Biblioteca publică între percepția tradițională și utilizatorul modern

bibliotecii. Realizatorii studiului consideră că raportul trebuie să fie citit de decidenții care au în responsabilitate sănătatea și vitalitatea Americii.

Constatările principale ale raportului includ următoarele: din cele 8 956 de biblioteci publice care activau în anul 2011 în SUA, 77,1% pot fi clasificate la categoria biblioteci mici. Aproape jumătate din totalul de biblioteci, 46,8% sunt biblioteci rurale. În anul 2011 au fost înregistrate 167,6 milioane de vizite a bibliotecilor rurale sau cu 4,2% mai mult decât în anul precedent. Faptul că utilizarea serviciilor de bibliotecă este în continuă creștere în acest tip de biblioteci, în timp ce alte categorii de biblioteci cunosc declinul, vorbește despre relevanța acestor biblioteci pentru comunitățile mici. Este și firesc pentru că în localitățile mai mici posibilitățile de informare, cunoaștere, destindere, etc. sunt mai reduse.

Rata medie de accesare a computerelor conectate la internet și a cărților electronice pe cap de locuitor este mai mare decât în bibliotecile urbane. Aceste date vorbesc despre rolul important pe care bibliotecile îl joacă în promovarea accesului la resursele digitale și dezvoltarea abilităților necesare oamenilor în secolul XXI.

În Moldova la începutul anului 2013, în spațiul rural funcționau 1213 biblioteci sau 87,7% din totalul de biblioteci publice. Aici sunt concentrate și cele mai multe și cele mai mari probleme.

Toate studiile realizate recent demonstrează că pentru a rezista în timp, a-și asigura un viitor, a spori capitalul de imagine pozitivă, și a atrage comunitatea de partea lor, bibliotecile trebuie să-și regândească întreaga activitate pentru a fi în stare:

- Să ajute membrii comunității la dezvoltarea competențelor necesare în mediul în care trăiesc și muncesc;
- Să sprijine micul business și creșterea economică;
- Să contribuie la dezvoltarea și păstrarea moștenirii locale;
- Să ajute membrii comunității să-și dezvolte creativitatea;
- Să ajute membrii comunității să-și îmbunătățească sănătatea și bunăstarea;
- Să contribuie la dezvoltarea democrației prin promovarea accesului la informația de calitate, în baza căreia oamenii își formează opiniile proprii.

Toate programele de activitate trebuie să aibă ca țintă realizarea acestor sarcini. În acest scop trebuie să lucreze valorile pe care biblioteca le pune la dispoziția comunității și care includ, în primul rând:

- Spații sigure, creative, ușor de utilizat, atât în format tradițional cât și virtual;
- Colecția de publicații, resursele digitale și alte conținuturi;
- Bibliotecarii bine instruiți, prietenoși, gata de a ajuta utilizatorii să găsească informațiile și conținuturile de care au nevoie.

Necesitatea transformării bibliotecii devine tot mai evidentă iar aceasta înseamnă nu doar schimbări cantitative, dar și schimbări calitative. Aceasta presupune schimbări fundamentale în felul ce facem și cum facem lucrurile noi. Bibliotecile există într-un mediu în continuă schimbare care include schimbări fundamentale în comunitate, în relațiile comunitare, așteptările utilizatorilor, serviciile pentru utilizatori, colecții, spații fizice, câmpul forței de muncă în domeniul bibliotecar, etc.

Biblioteca zilelor noastre trebuie să fie proactivă, trebuie să implice membrii comunității, iar bibliotecarii trebuie să devină parteneri activi în dezvoltarea și schimbarea comunității, să adune membrii comunității, să fie printre membrii comunității, acolo unde aceștea își petrec timpul.

Bibliotecile interacționează cu utilizatorii și prin rețelele sociale. Tot mai multe biblioteci implică utilizatorii în crearea conținuturilor. Generația curentă, care reprezintă partea leului în spectrul utilizatorilor, este prima născută digital și așteaptă servicii disponibile 24/7, vrea interactivitate și participare activă în viața bibliotecii. Pe o implicare mai activă contează și utilizatorii de vârstă a treia și reprezentanții micului business. La această etapă, bibliotecile trebuie să se gândească să ofere spații și servicii pentru laboratoare de business, să creeze laboratoare media unde utilizatorii pot învăța să producă propriile conținuturi. Transformarea spațiilor presupune flexibilitate și că pot fi ușor schimbate în spații pentru întruniri comunitare, laboratoare tehnologice, spații de clasă unde persoanele învață utilizarea tehnologiilor, crează conținuturi, învață, etc. Bibliotecarul trebuie să cunoască tehnologiile, să poată răspunde la întrebări, să rezolve probleme, inclusiv de funcționare a tehnologiilor, trebuie să știe cum să inoveze și să experimenteze.

Pentru a rămâne relevante pentru comunitate, bibliotecile trebuie să găsească căi noi de a se face utile comunității. Orice inactivitate este un pas spre dispariție. Organizată și gestionată corect biblioteca publică poate deveni „steagul de cultură” al comunității fără de carte dacă-l invocăm pe Nicolae Iorga un popor, în cazul nostru o comunitate „e o gloată, nu o oaste”.

Concluzii:

Concluziile care se impun, după analiza mai multor studii:

- Țările cu cel mai înalt nivel de trai au și cei mai mulți utilizatori de biblioteci publice.

Argumentele le găsim și în Eurobarometrul *Cultural Access and Participation*, realizat în perioada 26 aprilie-14 mai, 2013 la solicitarea Comisiei Europene. Pentru a înțelege mai bine evoluția situației pe segmentul cultură, rezultatele au fost prezentate în comparație cu eurobarometrul realizat în anul 2007. Datele ce țin de lectura cărților și utilizarea bibliotecilor publice relevă faptul că respondenții din țările nordice sunt mai angajați în activitățile culturale, decât cei din alte țări. În anul de referință respondenții au citit măcar o carte, după cum urmează: Suedia – 90%, Olanda – 86%, Norvegia – 82%, Anglia – 80%. În partea de jos a clasamentului: Portugalia – 40%, Grecia – 50%, România – 51%, Cipru 54%.

Țările nordice sunt în fruntea clasamentului și după numărul de persoane care în anul de referință au vizitat măcar o singură dată o bibliotecă publică: Suedia – 74%, Finlanda – 66%, Danemarca – 63%. Partea de jos a eurobarometrului Cipru – 8%, Grecia – 10%, Portugalia – 15%. În țara noastră această cifră a oscilat în ultimii ani între 23-25%.

Eurobarometrul demonstrează că în ultimii cinci ani activitatea culturală a cetățenilor Uniunii Europene a cunoscut declinul, cu excepția vizitelor la cinema. Numărul cetățenilor care vizitează bibliotecile publice a fost, de asemenea, în descreștere, de la 35% în anul 2007 la 31% în anul 2012.

Barierile principale invocate de respondenți sunt: lipsa interesului (43%) și lipsa timpului (27%). Întrebarea ce se impune este cum putem câștiga de partea bibliotecii cele 43%? Dacă declinul continuă cu același ritm nu este greu de calculat peste câți ani bibliotecile vor rămâne fără utilizatori. Iar dacă nu sunt utilizatori nu există nici bibliotecă.

- Biblioteca de astăzi activează într-un mediu informațional în care unicul lucru constant este schimbarea.

- Comunitatea se schimbă și respectiv biblioteca trebuie să se schimbe odată cu ea. Bibliotecile trebuie să se adapteze și să se reinventeze pentru a corespunde necesităților în continuă schimbare ale oamenilor și comunităților.

- Este timpul de a reevalua valoarea, rolul și scopul bibliotecii publice și a decide cum poate răspunde schimbărilor în așa fel ca să

rămână relevantă pentru comunitate.

- Flexibilitatea rămâne cuvântul cheie care definește activitatea bibliotecii.
- Biblioteca va colabora cu alți parteneri pentru a oferi cetățenilor serviciile de care au nevoie, și e-Guvernarea este cap de listă.
- Oamenii vor să aibă un cuvânt de spus în crearea serviciilor de care au nevoie.
- Toate concepțiile despre viitorul bibliotecii trebuie să aibă la bază cele două mari activități specifice bibliotecii: promovarea cărții și a lecturii și promovarea informației. Acestea două nu pot lipsi nici dintr-un calcul și nici dintr-o ecuație.
- Misiunea bibliotecarului este îmbunătățirea societății prin facilitarea creării cunoștințelor necesare membrilor comunității și integrarea acestora în circuitul valorilor.
- Biblioteca viitorului trebuie să fie echipată pentru a presta și alte servicii publice, iar alte instituții să poată oferi și servicii bibliotecare.
- Chiar dacă în viitor biblioteca nu va mai fi atât de relevantă pentru membrii comunității, importanța bibliotecarului ar putea crește semnificativ. Cum trebuie să fie acest bibliotecar pentru a putea fi perceput ca o adevărată valoare pentru comunitate nu este greu de imaginat.

Referințe:

Arts Council. (2013). The library of the future / Biblioteca viitorului [on-line]. 2012 [citat 10.10.2014]. Disponibil: <http://www.artscouncil.org.uk/what-we-do/supporting-libraries/library-of-the-future>

Declaration for the Right to Libraries [on-line]. 2013 [citat 7.10.2014]. Disponibil: <http://www.ala.org/advocacy/declaration-right-libraries>

Farrington, Joshua (2013) *Sheffield Libraries To Add Wine Bars / Bibliotecile din Sheffield ar putea deveni baruri* [on-line]. 20.09.2013 [citat 07.08.2014]. Disponibil: <http://www.thebookseller.com/news/sheffield-libraries-could-become-wine-bars>

The first bookless library: BiblioTech offers only e-books [on-line]. 08.10.2013 [citat 09.09.2014]. Disponibil: http://money.cnn.com/2013/10/08/technology/innovation/bibliotech-ebook-library/index.html?iid=HP_LN

Gaiman, Neil. (2013). *Why our future depends on libraries, reading and daydreaming / De ce viitorul nostru depinde de biblioteci, lectură și fantezie* [on-line]. 15.10.2013 [citat 06.10.2014]. Disponibil: <http://www.theguardian.com/books/2013/oct/15/neil-gaiman-future-libraries-reading->

Biblioteca publică între percepția tradițională și utilizatorul modern

daydreaming

Gil, Daniel. (2013). *Towards a New Library Model / Spre un model nou de bibliotecă* [on-line]. 2013 [citată 06.10.2014]. Disponibil: <http://www.bauenblog.info/2013/09/26/towards-a-new-library-model>

IFLA Statement on Libraries and Development [on-line]. 10.02.2015 [citată 09.05.2015]. Disponibil: <http://www.ifla.org/publications/ifla-statement-on-libraries-and-development>

IFLA. (2013). Trend report / Raportul IFLA despre tendințele actuale [on-line]. 2013 [citată 07.10.2014]. Disponibil: <http://trends.ifla.org/>

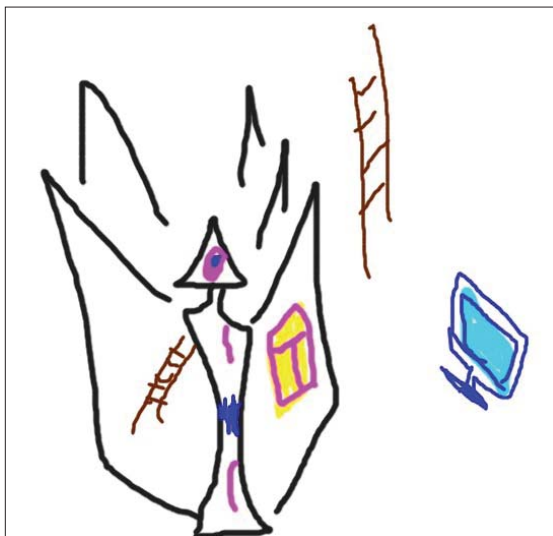
Libraries building communities [on-line]. 2005 [citată 06.10.2014]. Disponibil: http://www2.slv.vic.gov.au/pdfs/aboutus/publications/lbc_execsumm.pdf

Library Services in the Digital Age [on-line]. 22.01.2013 [citată 17.01.2014]. Disponibil: <http://libraries.pewinternet.org/2013/01/22/library-services>

O agendă digitală pentru Europa [on-line]. 2010 [citată 14.10.2014]. Disponibil: http://europa.eu/legislation_summaries/information_society/strategies/si0016_ro.htm

Percepțiile utilizatorilor privind beneficiile TIC în bibliotecile publice din România [on-line]. 15.5.2013 [citată 14.10.2014]. Disponibil: <http://www.slideshare.net/cdbclub/studiul-pan-european-asupra-bibliotecilor-publice-romania-rol>

Siegler, M.G. *The end of the library / Sfârșitul bibliotecii* [on-line]. 13.10.2013 [citată 16.09.2014]. Disponibil: <http://techcrunch.com/2013/10/13/the-end-of-the-library>

BIBLIOTECILE PUBLICE DIN REPUBLICA MOLDOVA: DINAMICA ACTIVITĂȚII ÎNTRE ANII 2008-2012

În anul 2008 a fost elaborat și publicat studiul *Statistica ca vector de imagine* (3 157 accesări la 10.04.2015) în care se făcea o analiză a indicilor de bază și a indicatorilor de performanță privind activitatea bibliotecilor publice din țară comparată cu activitatea bibliotecilor din alte țări precum și cu standardele și recomandările forumurilor internaționale de profil, în special recomandările IFLA/UNESCO, privind dezvoltarea serviciilor oferite de bibliotecile publice. Între timp, în anul 2010 a fost publicată o nouă ediție IFLA/ UNESCO privind serviciile bibliotecii publice, care include aspecte noi ale activității bibliotecare, în special ce țin de valoarea bibliotecii publice, iar terminologia specifică domeniului de biblioteconomie și știința informației este adaptată la tendințele actuale de dezvoltare. În studiul menționat a fost făcut și un clasament al bibliotecilor cu cele mai bune rezultate în activitatea de dezvoltare a serviciilor, la baza căruia a stat metodologia aplicată în studiul LIBECON (un studiu internațional axat pe cercetarea finanțării) pentru clasamentul țărilor cu cele mai dezvoltate servicii pentru publicul larg de utilizatori. La cinci ani după efectuarea studiului, ani în care bibliotecile au străbătut o puternică criză financiară, se impunea un studiu nou pentru a scoate în relief care au fost tendințele de creștere sau descreștere în domeniu, care sunt problemele ce s-au acumulat și ce trebuie de întreprins în vederea diminuării în timp a efectelor negative provocate de crize. Accentele importante în studiu au fost puse pe: resursele umane, formarea profesională continuă, dezvoltarea colecțiilor, dotarea cu tehnologii și accesul internet, utilizarea serviciilor, biblioteci și spații de amplasare. A fost, de asemenea realizat și un nou clasament al bibliotecilor cu cele mai bune servicii pentru public, rezultatele căruia sunt prezentate în finalul studiului.

Resursele umane

Problema resurselor umane se numără printre problemele majore cu care se confruntă comunitatea bibliotecară. Și nu numai bibliotecile publice, dar toate categoriile de biblioteci. Comitetul Research Planing and Rewiew Committee (ACRL), care o dată la doi ani face o trecere în revistă a problemelor bibliotecilor din învățământul superior din SUA, în baza analizei literaturii de

Biblioteca publică între percepția tradițională și utilizatorul modern

specialitate, participării la conferințe, contactării specialiștilor familiari cu situația în învățământul superior, și publică topul a zece tendințe și probleme în activitatea bibliotecilor universitare, în materialul „2012 top ten trends in academic libraries” constată că în topul problemelor specifice instituției bibliotecare se află cele ce țin de personal.

Pentru modelarea bibliotecii în conformitate cu schimbările sociale, evoluția și modernizarea tehnologiilor și necesitățile utilizatorilor, bibliotecile au nevoie de bibliotecari competenți.

În perioada la care se face referire în studiu s-a înregistrat o scădere constantă, deși nesemnificativă a numărului de bibliotecari, inclusiv în echivalent norme întregi, respectiv:

- 2008 – 2506 bibliotecari (2390 echivalent norme întregi/ e.n.î.)
- 2009 – 2504 (2369 e.n.î.)
- 2010 – 2470 (2336 e.n.î.)
- 2011 – 2458 (2305 e.n.î.)
- 2012 – 2431 (2157 e.n.î.)

Diferența dintre numărul maxim de bibliotecari, înregistrat în anul 2008 și numărul minim, înregistrat în anul 2012 este de 75 de bibliotecari. Dată fiind perioada de criză financiară, cifra nu este una semnificativă. Mult mai serioasă este diferența dintre bibliotecari echivalent norme întregi, care a scăzut cu 233 persoane (aproximativ 10% din numărul total de bibliotecari) și scoate în relief faptul că foarte mulți bibliotecari muncesc pe normă incompletă, iar aceasta deja influențează calitatea activității. Pe fonul acestor scăderi se evidențiază creșterea numărului de bibliotecari cu studii superioare, de la 1195 în 2008, la 1276 în 2012. A crescut, dar nu atât de semnificativ și numărul bibliotecarilor cu studii superioare de specialitate de la 770 în anul 2009 la 792 în anul 2012. O scădere destul de accentuată a înregistrat numărul de bibliotecari cu studii medii, inclusiv de specialitate: de la 1311 în 2008, la 1155 în anul 2012 și respectiv bibliotecarii cu studii medii de specialitate de la 811 în anul 2008, la 645 în anul 2012. Această scădere poate fi explicată prin faptul că specialiștii cu studii medii se retrag din câmpul muncii prin pensionare, iar Facultatea de Biblioteconomie și Știința Informării și a Colegiului de Arte de la Soroca, care și-a reluat activitatea de câțiva ani, încă nu are capacitatea de a acoperi golul format.

La capitolul număr de bibliotecari, media pe țară demonstrează o situație destul de bună. IFLA-UNESCO recomandă o unitate de

bibliotecar echivalent normă întreagă la 2500 de persoane. Media înregistrată la noi este de 1650. Sub acest aspect lucrurile nu s-au schimbat prea mult. În anul 2008 media era de 1500 locuitori la un bibliotecar echivalent normă întreagă.

Un număr mai mare de bibliotecari decât cel recomandat de forumurile de profil ar putea fi justificat dacă este însoțit de un număr mare de utilizatori, împrumuturi, vizite, referințe, evenimente culturale și științifice, activități de instruire a utilizatorilor per bibliotecar, extinderea serviciilor în spațiul virtual, crearea conținuturilor și diseminarea on-line a acestora etc. Sub acest aspect situația evoluează foarte lent. Cu toate schimbările care s-au produs în ultimii ani, unui bibliotecar îi revin în mediu 427 de utilizatori, volum de muncă mult mai mic decât recomandările existente, deși trebuie să remarcăm că cifra este în continuă creștere, chiar dacă este puțin semnificativă. Situația ar putea să se schimbe radical odată cu perfectarea evidenței activității bibliotecare, prin extinderea spre spațiul virtual.

Formarea profesională continuă

Marea problemă a bibliotecilor țării este formarea profesională continuă. Biblioteca actuală are nevoie de personal care să poată face față noilor probleme printr-o abordare creativă, angajând personal nou sau dezvoltând competențele personalului existent. Marea majoritate a bibliotecarilor din bibliotecile publice nu posedă competențele necesare pentru activitatea în condițiile erei digitale. Formarea profesională continuă, dezvoltarea profesională personală, angajarea pe posturile vacante sau pe posturile noi a unor persoane care dețin competențele necesare erei digitale, perfecționarea calificării personalului existent sunt căile esențiale prin care bibliotecile pot să-și formeze personalul de care au nevoie. Formarea profesională continuă este cea mai sigură cale de dezvoltare a competențelor, de schimbare a mentalității, a atitudinilor, valorilor și comportamentului. Importanța creării unui sistem instituționalizat de formare profesională continuă este accentuată și de faptul că din numărul total de bibliotecari care activează în bibliotecile publice doar 59% au studii superioare sau studii medii de specialitate.

Pentru managerii bibliotecilor este foarte important să înțeleagă care este diferența dintre competențele reale, pe care bibliotecarii le dețin la moment și competențele necesare la care trebuie să ajungă, pentru a activa eficient în conformitate cu tendințele societății cunoașterii și necesitățile utilizatorilor de azi.

Biblioteca publică între percepția tradițională și utilizatorul modern

În ultimii ani puțini dintre bibliotecarii din bibliotecile publice au avut șansa să-și actualizeze competențele sau să dobândească competențe noi, participând la cursuri de instruire de lungă sau de scurtă durată. Actualizarea și dezvoltarea competențelor s-a bazat, în mare parte, pe simpozioanele, conferințele, seminarele de nivel național, zonal sau local, instruirea la locul de muncă și pe autoinstruire. Cum pot deveni profesioniști desăvârșiți, niște bibliotecari care nu cunosc ce se întâmplă „în afara patratului”?

Situația se agravează și prin faptul că majoritatea bibliotecilor n-au posibilitatea să viziteze alte biblioteci, nu cunosc suficient de bine limbile străine pentru a urmări ce se publică, ce se întâmplă în bibliotecile lumii?

După sistarea în anul 2006 a activității Școlii de Biblioteconomie din Moldova, susținută financiar de Fundația Soros Moldova și Open Society, în cadrul căreia pe parcursul celor șase ani de existență au fost organizate 158 de acțiuni de instruire, axate pe 70 de subiecte și au fost instruiți 3545 de bibliotecari, procesul de formare profesională continuă a fost lipsit de o acoperire de nivel național.

În anul 2012 au fost făcute primele încercări de creare a unui sistem de formare profesională continuă a bibliotecarilor de către Universitatea de Stat din Moldova. Cum se vor desfășura lucrurile rămâne încă de văzut.

O schimbare esențială în acest sens este legată de Programul Biblioteci Globale în Moldova – NOVATECA. La 23 mai 2012 a avut loc lansarea oficială a proiectului urmată de o perioadă de înviorare a activității bibliotecarilor dictată de implicarea în completarea formularelor pentru concursul de selectare a celor 12 raioane și respectiv 68 de biblioteci care au fost acceptate în proiectul pilot. Concomitent au fost selectate și cele șase Centre Regionale de Formare (CRF) și câte doi formatori pentru fiecare din aceste centre. În perioada 26 noiembrie -7 decembrie 2012 au avut loc Cursurile de Formare a Formatorilor, unde trainerii selectați au fost inițiați în metodele moderne de instruire și în particularitățile utilizării tehnologiilor moderne de informare și comunicare în activitatea bibliotecară. În zilele de 22-23 ianuarie 2013 a avut loc testarea finală a formatorilor Centrelor Regionale de Formare. În lunile februarie-martie (12 februarie–Leova, 26 februarie – Ciadâr Lunga, 20 februarie – Căușeni, 27 februarie–Ungheni, 28 februarie – Soroca, 13 martie – Orhei) au avut loc inaugurarea celor șase Centre Regionale de Formare și persoanele certificate au început instruirea

bibliotecarilor la nivel local. Acest nucleu de formatori va avea de jucat un rol deosebit în diversificarea serviciilor pentru utilizatori, iar cel mai important serviciu pe care bibliotecile, dotate cu calculatoare, îl pot oferi la moment este instruirea utilizatorilor în vederea utilizării tehnologiilor.

Pentru început, în CRF vor fi instruiți peste 100 de bibliotecari din bibliotecile selectate în etapa pilot a Programului NOVATECA, după care vor urma bibliotecarii din bibliotecile care nu au fost selectate în proiectul pilot, dar au în dotare calculatoare și alte tehnologii, mai apoi bibliotecarii care nu dispun încă de calculatoare în biblioteci, dar le pot utiliza la domiciliu, în instituțiile publice din localitate și care sunt doritori să învețe.

Pentru comunicarea în mediul grupului de formatori a fost creat un grup pe Facebook destinat comunicării între trainerii programului NOVATECA, între trainerii NOVATECA și membrii comunității bibliotecare din Republica Moldova. A fost creat, de asemenea, un grup NOVATECA pe Skype.

Centrele Regionale de Formare deja sunt o realitate, cu un câmp de activitate bine definit și sarcini concrete: instruirea bibliotecarilor în vederea utilizării tehnologiilor și diversificarea serviciilor pentru public în baza lor. Dar deja de pe acum trebuie de gândit asupra sustenabilității CRF și crearea unui sistem instituționalizat de formare profesională continuă, care să coordoneze activitățile la nivel național.

Într-un interviu pentru revista Dilema Veche „Mă impresionează pasiunea oamenilor” – Paul-Andre Baran, *directorul Programului Biblionet România* menționa printre cele mai mari probleme întâmpinate în perioada realizării programului, relația incompletă dintre Biblioteca Națională a României și bibliotecile județene și că pe final de program intenționează să creeze un Centru Național de Training la Biblioteca Națională a României.

La noi nu există probleme de acest gen, pentru că pe parcursul anilor BNRM a menținut și dezvoltat relații corecte și trainice cu bibliotecile publice ale țării, achitându-se cu onoare de responsabilitatea de a „corela activitatea bibliotecilor publice” stipulată în Legea cu privire la biblioteci. Relațiile BNRM cu bibliotecile publice au fost bazate întotdeauna pe profesionalism, corectitudine, încredere, ajutor reciproc și la acest capitol nu pot exista nici un fel de obstacole. Bibliotecile publice pot conta pe ajutorul BNRM în realizarea oricărui proiect de interes pentru biblioteci și proiectul NOVATECA

nu reprezintă o excepție.

Țările care au început implementarea Programului Bibliotecii Globale înaintea noastră au acumulat deja o experiență bogată din care pot fi preluate unele practici de calitate. Participarea în programul Bibliotecii Globale a favorizat schimbări rodnice, mai ales pe segmentul instruirea bibliotecarilor.

În Mexic, de exemplu, instruirea cu frecventarea unor cursuri față-în-față este foarte scumpă, din pricina cheltuielilor de deplasare. Pentru a rezolva problema Direcția Generală Bibliotecii Publice a creat o versiune nouă a cursului de bază cu utilizarea a două metode de instruire la distanță:

1. Un tutorial cu un ghid de învățare pe DVD.

2. Un model de instruire on-line pentru bibliotecarii conectați la Internet (în bibliotecă sau acasă). Aceste metode noi permit instruirea a mai mult de 50% de bibliotecari în dependență de materialele care trebuiesc difuzate și cursurile oferite. Metodele permit oferirea unor teme noi de curs, care anterior se ofereau doar în regim față-în-față.

Unele țări au folosit pentru formarea formatorilor traineri invitați din afara domeniului. Această modalitate s-a încununat de succes, mai ales, în Letonia, țară care a implementat un program de instruire de 140 ore pentru 1800 de bibliotecari în șapte luni.

Bulgaria a ales să folosească trainerii din rândul bibliotecarilor care a permis echipei să influențeze îmbunătățirea infrastructurii de instruire existentă. Ei au elaborat materiale și un program propriu de instruire cu ajutorul a 15 traineri principali care au acoperit patru teme: *Tehnologiile de informație și comunicare, Managementul bibliotecii, Servicii pentru utilizatori și Abilități de utilizare a soft-urilor*. Polonia a ales de asemenea trainerii din afara domeniului. România a ales un model mixt.

Ucraina, pe lângă rețeaua de centre regionale de instruire, care permite echipei de traineri să acopere toate regiunile țării, a creat un Centru Național de Formare care are scopul de a organiza și a aproba programele de instruire și a învăța trainerii din centrele regionale de instruire. Autorii programelor de instruire au fost selectați în bază de concurs din rândurile celor mai proeminenți experți de bibliotecă din Ucraina. Centrul Național de Formare organizează instruirii în 24 centre de formare regionale care la rândul lor instruiesc bibliotecarii din întreaga țară. Centrul Național de Formare învață trainerii din Centrele Regionale de Formare metodele de instruire și cum să rezolve problemele logistice de instruire – determinarea priorităților,

elaborarea materialelor, formarea grupurilor, invitarea participanților, etc.

Dezvoltarea colecțiilor

În anii 2008-2012, colecțiile bibliotecilor publice au cunoscut o ușoară descreștere, de la 17120,0 în 2008, la 16901,1 în anul 2012. Concomitent, a sporit ritmul de creștere a publicațiilor în limba română, de la 7642,3 în anul 2008, la 7954,2 în anul 2012, ponderea acestora în raport cu fondul total de publicații constituind în anul 2012 aproximativ 47%. În anii examinați a crescut treptat numărul achizițiilor, inclusiv a publicațiilor în limba română, de la 344,3 și respectiv 270,5 în anul 2008 la 422,0 și respectiv 365,0 în anul 2012. Sporirea numărului de achiziții a influențat rata medie de înnoire a fondului care era în anul 2012 de aproximativ 40 de ani, oscilând între 50 ani în 2008, 65 ani în 2009, 54 ani în 2010 și 57 ani în 2011. Este cea mai bună situație înregistrată în țară, deși mult mai mare decât recomandările IFLA/UNESCO de 7-10 ani. Media pe țară pe perioada celor 5 ani examinați a constituit aproximativ 50 de ani.

Unicul indicator constant în toți acești ani a rămas indicele mediu de circulație a fondului care constituie 1, 2 (împrumuturi raportate la fond). Conjugat cu indicele mediu de înnoire a fondului acesta scoate în evidență calitatea colecțiilor și gradul de învechire a acestora. Un alt indice care pe parcursul acestor ani a rămas constant este numărul de publicații per bibliotecă care constituie aproximativ 12,300. Rămâne extrem de scăzut numărul achizițiilor pe cap de locuitor care a constituit în anul 2012 aproximativ 0,11 sau 118 cărți la 1000 de locuitori, în timp ce IFLA/UNESCO recomandă 0,25 sau 250 cărți la 1000 de locuitori. O scădere esențială a înregistrat indicele mediu de lectură (cărți împrumutate la domiciliu sau lecturate în sălile de lectură) care a ajuns la 21,8 în anul 2012 deși pe parcursul anilor precedenți media a fost de 24,4.

La negocierea bugetului pentru achiziția de publicații trebuie luată ca bază formula de calcul folosită în practica bibliotecară internațională: total populație X 0,25 X prețul mediu al unei cărți). Este clar, că puțini vor fi cei care se pot măcar apropia de sumele necesare, dar ca orientare această formulă trebuie luată în calcul. Costul mediu al unei cărți în anul 2012 a fost în BNRM de 175 lei; Ungheni – 49 lei; Soroca – 42 lei, Orhei – 73 lei media pe raion și 68 lei media în Biblioteca Publică Raională „A.Donici” Chișinău – 68,49. Diferența de prețuri se explică prin faptul că bibliotecile din teritoriu achiziționează mai multe cărți pentru copii, prețul cărora este relativ mai mic.

Biblioteca publică între percepția tradițională și utilizatorul modern

Descreșterea volumului de publicații se datorează eliminărilor, numărul cărora a depășit numărul intrărilor. Iar acest proces este unul logic atât timp cât rata medie de înnoire a fondului este mult peste limita recomandărilor. Curățarea colecției de publicațiile depășite fizic și moral, trebuie să constituie o grijă aparte a managerilor bibliotecilor publice. O eficientizare în acest sens ar duce la îmbunătățirea calității servirii, îmbunătățirea spațiilor de depozitare, îmbunătățirea aspectului estetic, etc. La acest capitol bibliotecile au rezerve, indicele de performanță cărți total per capita constituind 4,7, indice care se menține pe parcursul mai multor ani, recomandările fiind de 1,5-2,5.

O altă problemă foarte serioasă a bibliotecilor publice o constituie insuficiența publicațiilor cu grafie latină. În anul 2012 publicațiile cu grafie latină au constituit 27,8% din fondul total de publicații, cel mai bun indicator 61,7, fiind înregistrat la Strășeni, și 60,8% din fondul total de publicații în limba română, cel mai bun indicator 98,0 înregistrat la Chișinău. În Unitatea Teritorial Administrativă Găgăuzia acest indicator este de 100%, dar aici specificul este un pic altul decât în alte localități.

Aceste cifre ar trebui să constituie un subiect aparte în procesul de negociere a bugetului pentru achiziții, dar și o atenționare serioasă pentru politica editorială și industria cărții a țării.

Dotarea cu tehnologii moderne de informare și comunicare și accesul la Internet

Pe fonul problemelor cu care se confruntă bibliotecile țării se evidențiază foarte serios în continuare dotarea cu tehnologii de informare și comunicare. Conform sondajelor, doar 7% de utilizatori accesează informații de pe site-urile bibliotecilor publice. O cifră alarmantă pentru biblioteci este numărul extrem de mic al respondenților care utilizează internetul în bibliotecă. Doar 3% dintre aceștia raportează că utilizează acest serviciu în biblioteci (și oficii poștale). Potrivit studiului sociologic *Fișele de raportare a cetățenilor. Republica Moldova* (2011), bibliotecile sunt la acest capitol pe ultimul loc, din cele 30 de instituții care prestează servicii publice. Cei mai mulți dintre respondenți – 66% accesează internetul acasă. Cifra extrem de mică se explică prin nivelul scăzut de automatizare și de informatizare a serviciilor bibliotecilor publice. Din cele 1374 biblioteci publice, la începutul anului 2013, doar 336 dețineau computere și doar 220 biblioteci erau conectate la Internet.

Pentru a contacta serviciile bibliotecii, 94% dintre respondenți se deplasează la bibliotecă, 9% apelează prin telefon și 4% folosesc poșta electronică sau pagina Web a bibliotecii. De remarcat, însă, că numărul bibliotecilor care dețin calculatoare se mărește treptat, de la 191 în 2008, 202 – 2009, 238 – 2010, 278 – 2011 și 336 – 2012. S-a mărit treptat și numărul de biblioteci conectate la Internet de la 129 în 2008 la 220 în 2012. Numărul total de calculatoare disponibile în bibliotecile publice în anul 2012 a fost de 1132, din ele 831 conectate la internet. Potrivit calculelor aproximativ 24,4% din totalul de biblioteci publice dețin calculatoare și 16% sunt conectate la internet. Este foarte mare diferența dintre spațiul urban și rural unde procentul bibliotecilor deținătoare de calculatoare este de numai 18% și doar 9% de biblioteci au acces la internet. Este o discordanță foarte mare între oferta bibliotecilor și necesitățile utilizatorilor. Conform studiilor în jurul a 55% din populația țării de 18 ani și peste utilizează internetul. Studiile arată, de asemenea, că nu toți utilizatorii au un nivel de abilități foarte avansat. Aici se ascunde marele potențial al bibliotecilor!

O schimbare la acest capitol s-a anunțat că în anul 2013 prin Proiectul pilot NOVATECA vor fi dotate cu calculatoare și acces internet 68 biblioteci din 12 raioane.

Este încă foarte mic numărul bibliotecilor care au creat site-uri sau bloguri. Dar deja putem vorbi despre un început de rețea virtuală a bibliotecilor publice. Cele 71 pagini Web și bloguri ale bibliotecilor, multe dintre care oferă și full-textele publicațiilor de specialitate editate de biblioteci, inclusiv site-ul BNRM, Blogul de biblioteconomie și știința informării, Blogul Bibliotecile Publice din Republica Moldova, alte 7 bloguri dezvoltate de diverse secții ale BNRM, site-ul și Blogul Bibliotecii Naționale pentru Copii „I.Creangă”, cele 37 de site-uri și bloguri ale BM „B.P.Hasdeu”, paginile bibliotecilor pe diverse rețele de socializare formează rețeaua virtuală de informare și comunicare profesională, care unește bibliotecarii țării, indiferent de subordonare departamentală sau dimensiune geografică.

O explicație pentru creșterea lentă a numărului de site-uri și bloguri create de bibliotecile publice, care nu ține pasul cu creșterea numărului de biblioteci conectate la internet este lipsa specialiștilor în domeniul tehnologiilor informaționale, dar și insuficiența competențelor tehnologice ale bibliotecarilor. Dacă pentru site-uri mai complicate pentru dezvoltarea cărora sunt necesare finanțe suplimentare care nu se regăsesc în bugetele bibliotecilor există

Biblioteca publică între percepția tradițională și utilizatorul modern

explicație, atunci nu există nici un fel de explicații pentru crearea blogurilor, prin utilizarea unor platforme gratuite, cum ar fi Wordpress. Blogul este practic același site, doar că pentru crearea lui nu sunt necesare cunoștințe de programare.

Ca exemplu de eficiență în utilizarea instrumentelor Web 2.0 poate servi Blogul de Biblioteconomie și Știința Informării. Blogul a fost conceput ca o platformă de comunicare și informare în domeniu, având ca obiectiv țintă profesioniștii din biblioteconomie și știința informării. Conform statisticelor furnizate de panoul de control (situația de la 10.0.2015), în mai puțin de trei ani de la lansare prin intermediul blogului au fost diseminate 3178 documente, informații, link-uri, structurate în 69 de categorii, care oferă posibilitatea căutării în arhiva blogului. Blogul a fost accesat de peste 200 000 ori. Cele mai multe accesări vin din țară, dar numărul accesărilor din România, Spania, SUA nu este de neglijat. În anul 2012 printre cele mai accesate articole au figurat: *Lansarea Programului Global Libraries în Moldova; Festivalul Național al Cărții și Lecturii, ediția 2012; Repertoriu de forme și teme pentru programul FNCL, ediția a II-a, 2012*. Interesul este evident pentru că aceste manifestări au fost printre evenimentele de importanță majoră ale anului 2012.

În discuțiile profesionale, prin postări, comentarii, se implică tot mai insistent și bibliotecarii din spațiul rural, accesul cărora la informații și evenimente este, sau a fost până la apariția internetului, mai limitat. În perioada la care facem referire au fost înregistrate 500 comentarii.

Un alt exemplu la fel de pozitiv este site-ul SlideShare <http://www.slideshare.net>. Prin intermediul contului de pe site-ul Slideshare, care are intrare directă de pe Blogul de Biblioteconomie și Știința Informării <http://www.slideshare.net/cdbclub>, bibliotecarii din țară pot accesa prezentările PowerPoint, de la activitățile științifice organizate la nivel național, zonal, sau local, documente Word și PDF, documente video etc. A fost practic creată o minibibliotecă de specialitate on-line. În condițiile în care, din cauza penuriei financiare constante, bibliotecile pot edita publicațiile seriale sau alte lucrări elaborate doar untr-un tiraj foarte limitat, comunicarea informațiilor și a cunoștințelor pe această cale este foarte importantă. Un exemplu de eficiență poate servi lucrarea *Imaginea bibliotecii publice* <http://www.slideshare.net/cdbclub/imaginea-bibliotecii-publice> accesată de 6315 ori; selecția *Citate despre cărți* <http://www.slideshare.net/cdbclub/citate-carti> accesat de 4578 ori; studiul *Statistica ca vector*

de imagine, <http://www.slideshare.net/cdbclub/statistica> 2829 accesări; Prezentarea PowerPoint *Formarea Profesională Continuă: preocupări strategice* <http://www.slideshare.net/cdbclub/formarea-profesional-continuu> - 2362 accesări.

Utilizarea serviciilor oferite de bibliotecile publice

În ultimii cinci ani a oscilat semnificativ numărul utilizatorilor serviciilor bibliotecare. Utilizatorii unici au fost în creștere:

- 2008 – 847,7
- 2009 – 851,5
- 2010 – 839,1
- 2011 – 820,8
- 2012 – 921,4

Corespunzător, a oscilat și procentul utilizatorilor raportat la numărul total al populației:

- 2008 – 19,5%
- 2009 – 24%
- 2010 – 23,3%
- 2011 – 23,1%
- 2012 – 25,9%

Numărul de vizite a înregistrat o continuă scădere:

- 2008 – 8542,4
- 2009 – 8287,7
- 2010 – 8254,0
- 2011 – 7972,7
- 2012 – 7888,0

A crescut în schimb numărul de vizite virtuale:

- 2008 – 647,1
- 2009 – 870,0
- 2010 – 925,9
- 2011 – 693,0
- 2012 – 1871,6

Numărul de împrumuturi a scăzut de la 20527,0 în anul 2008 la 20052,2 în anul 2012. A crescut în schimb numărul de împrumuturi în limba română de la 12945,3 în anul 2008, la 13730,6 în anul 2012. Aceste cifre reflectă exact creșterea fondul total de publicații în limba română și achiziții total în limba română care, la fel, a fost în creștere.

Care sunt explicațiile pentru descreșterea unor indici atât de importanți pentru activitatea bibliotecilor publice precum utilizatori, frecvențe, împrumuturi. Printre motive pot fi enumerate mai multe: calitatea colecției de publicații, numărul nesemnificativ de

Biblioteca publică între percepția tradițională și utilizatorul modern

achiziții noi, condițiile neatractive ale spațiilor fizice, competențele și comportamentul bibliotecarilor. Dar motivul principal rezidă în repertoriul redus de servicii oferite cetățenilor. Bibliotecarii n-au excelat în încercarea de a ieși din propria zonă de confort. Tendința actuală este de a oferi membrilor comunității servicii despre care anterior nici nu gândeau că pot fi oferite de bibliotecă. Calculatoarele și accesul la Internet care oferă posibilități enorme pentru diversificarea serviciilor încă nu sunt soluția perfectă pentru bibliotecile publice ale țării. Majoritatea bibliotecilor încă nu oferă acces internet. În aceste condiții marea majoritate a bibliotecilor încă limitează serviciile la împrumutul publicațiilor la domiciliu, expoziții de carte, liste tematice de literatură și poate încă 2-3 servicii, nimic mai mult. Ori, bibliotecarul trebuie să fie acolo unde este utilizatorul, bibliotecarul trebuie să atragă și să uimească, să plaseze biblioteca în centrul comunității, să inoculeze cetățenilor ideea că bibliotecarul îi poate ajuta să găsească răspuns la întrebări, să se implice în activitatea bibliotecii și în viața comunității, să-i facă pe utilizatori să se simtă importanți. Biblioteca trebuie să ofere populației toată informația de care are nevoie. Câte biblioteci se pot lăuda că s-au angajat pe acest drum?

Cum au diversificat serviciile cele 220 de biblioteci care au acces Internet? Ce programe au elaborat pentru utilizatorii maturi și pentru copii? I-au învățat care sunt avantajele internetului, în ce scopuri pot utiliza o rețea de socializare, ce pot face cu ajutorul Skype-ului, pe Flickr, Youtube, Facebook? Cum le pot folosi cu folos, nu doar să-și piardă timpul. Probabil nu, pentru că nici majoritatea bibliotecarilor nu cunosc prea multe în acest sens. Unde se învață flexibilitatea atât de importantă pentru domeniul bibliotecar? Biblioteca trebuie să ofere oamenilor cu aceleași interese posibilitatea de a fi împreună, a împărtăși idei, a elabora proiecte. Bibliotecarul trebuie să fie în vârtoarea evenimentelor, să cunoască necesitățile membrilor comunității, să le intuiască, să propună lucruri care le pot fi de folos. De mai mulți ani se vorbește despre bibliotecă – centru comunitar. Ce a făcut fiecare bibliotecă în parte pentru a se plasa cu adevărat în centrul comunității?

Bibliotecile trebuie să-și extindă serviciile spre a include micul business și dezvoltarea afacerilor, educația și învățarea pe tot parcursul vieții, alfabetizarea tehnologică, comunicarea prin utilizarea tehnologiilor de informare și comunicare TIC, căutarea locurilor de muncă, sănătate, etc. Bibliotecile trebuie să se implice tot mai activ

în formarea competențelor digitale de bază ale cetățenilor.

În studiul sociologic *Fișele de raportare a cetățenilor. Republica Moldova* (2011), rezultatele cărui au fost publicate în anul 2011, pe fondul celor 30 de instituții prestatoare de servicii publice, bibliotecile publice nu arată foarte rău, dovadă că fenomenele trebuie examinate în context. Bibliotecile se prezintă destul de bine după „Ponderea persoanelor care s-au confruntat cu dificultăți în obținerea serviciilor publice”, situându-se pe penultima poziție cu 3,7%. Conform sondajelor, bibliotecile se situează destul de bine la capitolul timpul mediu de așteptare pentru a obține un serviciu public. 76% de respondenți raportează că timpul mediu de așteptare este de până la 15 minute.

Nivelul de satisfacție al respondenților, privind calitatea serviciilor oferite de bibliotecile publice este de 6,36, pe o scară de la 1 la 7, unde 1 reprezintă „complet nesatisfăcut” și 7 „complet satisfăcut”. După nivelul de satisfacție privind serviciile instituțiilor publice bibliotecile se află pe locul doi cu 89%.

Cum văd respondenții îmbunătățirea serviciilor bibliotecilor publice? 55% dintre respondenți sugerează îmbunătățirea finanțării bibliotecilor, 21% – îmbunătățirea competențelor personalului, 14% – organizarea (reorganizarea spațiilor), 7% accesul la informația de calitate, 3% sugerează un comportament mai politic al personalului.

Biblioteci și filiale. Spații de amplasare

Scopul oricărei biblioteci trebuie să fie crearea condițiilor relevante pentru asigurarea accesului utilizatorilor la resurse și servicii moderne și a unei ambianțe atractive și confortabile. Necesitățile comunității servite și asigurarea activității trebuie să fie factorii primordiali în determinarea spațiului alocat pentru bibliotecă.

Contrar acestor deziderate, bibliotecile, în marea lor majoritate, nu dispun de spații care să corespundă misiunii, sarcinilor și funcțiilor bibliotecii, volumului și normativelor de păstrare a resurselor, numărului și necesităților utilizatorilor. Spațiile existente cu greu pot fi adaptate ca să permită implementarea tehnologiilor moderne de informare și comunicare. De mai multe decenii în țară n-a fost construit nici un spațiu cu destinație specială pentru bibliotecă. Potrivit datelor statistice, la 01.01.2013 în structura rețelei de biblioteci publice din țară activau 1374 de biblioteci publice și filiale, aproximativ câte o bibliotecă la fiecare 2500 de locuitori, cifră care corespunde recomandărilor IFLA/UNESCO pentru această categorie de biblioteci. În anul 2012 au fost închise 9 biblioteci din diverse

Biblioteca publică între percepția tradițională și utilizatorul modern

motive, în special comasate cu alte biblioteci (Hâncești – 3; Rîșcani – 2; Călărași – 1; Comrat – 1; Ciadâr Lunga – 1; municipiul Chișinău – 1 (Colonița). În ultimii cinci ani numărul de biblioteci a fost relativ constant, variind între 1385 cel mai mare număr, înregistrat în 2009 și 1374 cel mai mic număr, înregistrat în anul 2012, diferența fiind de 11 biblioteci. În condițiile financiare cu care se confruntă țara este aproape o victorie faptul că s-a reușit păstrarea infrastructurii rețelei de biblioteci publice. În alte țări situația este mult mai serioasă. Un articol publicat la 10 decembrie 2012 de The Guardian *UK lost more than 200 libraries in 2012* vine să demonstreze cât de serioasă este problema demonstrării valorii bibliotecii publice și lupta pentru protejarea bibliotecilor. Conform publicației menționate, în anul 2012 Regatul Unit a pierdut 201 filiale. Tendința este în creștere, pentru că în anii 2010-2011 au fost închise 146 de filiale. Concomitent a scăzut și numărul bibliotecarilor, cu 8%. Respectiv a scăzut și numărul de vizite a bibliotecilor.

În anul 2012 numărul bibliotecilor școlare din Republica Moldova s-a micșorat cu 57 ca urmare a reformelor din sistemul de învățământ, cele mai multe fiind din spațiul rural. Ca urmare a crescut responsabilitățile bibliotecilor publice care vor trebui să ia în calcul acest moment în procesul de achiziție a publicațiilor noi. Eliberarea spațiilor fostelor școli ar putea fi o soluție pentru îmbunătățirea condițiilor bibliotecilor publice și concentrarea mai multor servicii publice sub același acoperiș, tendință specifică dezvoltării bibliotecilor în ultimii ani.

În perioada 2008-2012 s-au îmbunătățit puțin condițiile fizice ale unor spații de amplasare prin efectuarea unor reparații curente sau capitale. Dacă în anul 2009, 252 de încăperi necesitau reparații capitale, în anul 2012 numărul acestora a fost de 175. A scăzut concomitent și numărul bibliotecilor amplasate în spații avariate de la 28 în 2008, la 15 în 2012.

Clasamentul bibliotecilor

Studiul din anul 2008 a inclus și rezultatele clasamentului bibliotecilor cu cele mai dezvoltate servicii pentru public, realizat în conformitate cu metodologia LIBECON la baza căruia au fost luați 8 indicatori de performanță, după cum urmează:

- Vizite per capita;
- Împrumuturi per capita;
- Rata medie de înnoire a stocului;
- Indice mediu de circulație a fondului;

- Indice mediu de lectură;
- Cheltuieli pentru achiziții per capita;
- Cheltuieli total per capita;
- Utilizatori ca procent din populație.

Pentru a scoate în evidență schimbările care s-au produs în ultimii 5 ani am realizat un clasament asemănător, după aceeași metodologie, în baza indicatorilor de performanță ai anului 2012. În tabelul de mai jos pot fi vizualizate rezultatele ambelor clasamente.

2008	2012 (în ordine alfabetică)
Chișinău	Anenii Noi
Căușeni	Căușeni
Telenești	Chișinău
Dubăsari	Dondușeni
Taraclia	Dubăsari
Nisporeni	Edineț
Strășeni	Leova
Rezina	Nisporeni
Leova	Orhei
Anenii Noi	Rezina
	Ștefan-Vodă
	Telenești

De remarcat, că situația nu s-a schimbat esențial. 8 biblioteci din clasamentul anterior și-au păstrat poziția, și doar două, Taraclia și Strășeni, au cedat locurile de top altor biblioteci. În clasamentul anului 2012, bibliotecile sunt prezentate în ordine alfabetică pentru că 9 biblioteci au apărut în top la diverși indicatori de câte 6 ori și diferențele dintre acestea 9 și celelalte trei n-au fost prea accentuate. Dar, deja, este clar că indicatorii, care stau la baza clasamentului, trebuie completați cu indicatori care reprezintă și rezultă din realitatea actuală: prezența în spațiul virtual, număr de calculatoare, disponibilitatea accesului internet, vizite virtuale per utilizator, servicii noi, instruirea utilizatorilor, etc.

Concluzii:

Analiza cifrelor demonstrează faptul că diferența dintre nivelul minim și maxim a indicilor principali de activitate și a indicatorilor de performanță privind activitatea bibliotecilor nu este esențială. Putem

Biblioteca publică între percepția tradițională și utilizatorul modern

vorbii mai mult despre o stagnare decât despre declinul activității. Această concluzie se deduce și din clasamentul bibliotecilor cu cei mai buni indicatori de performanță. La o serie de indicatori bibliotecile publice corespund recomandărilor IFLA/UNESCO (locuitori per bibliotecă, locuitori per bibliotecar, fond total per locuitor).

A fost păstrată infrastructura. În cinci ani marcați de profundă criză financiară și de identitate, rețeaua bibliotecilor publice s-a micșorat cu 11 unități. Nu este mult, dacă comparăm situația bibliotecilor de la noi și cu ea ce se întâmplă în bibliotecile din alte țări. Unei biblioteci îi revin în mediu 2500 de locuitori, cifră care corespunde recomandărilor IFLA/UNESCO pentru această categorie de biblioteci. În condițiile financiare precare cu care se confruntă țara este aproape o victorie faptul că s-a reușit păstrarea rețelei de biblioteci publice.

La capitolul număr de bibliotecari, media pe țară demonstrează o situație relativ bună. IFLA-UNESCO recomandă o unitate de bibliotecar echivalent normă întreagă la 2500 de persoane. Media înregistrată la noi în anul 2012 este de 1650. Diferența dintre numărul maxim de bibliotecari, înregistrat în anul 2008 și numărul minim, înregistrat în anul 2012 este de 75 de bibliotecari. Mult mai serioasă este diferența la capitolul bibliotecari echivalent norme întregi, numărul cărora a scăzut cu 233 unități (aproximativ 10% din numărul total de bibliotecari). Rămâne mult sub nivelul recomandărilor volumul de muncă pentru un bibliotecar, caruia îi revin în mediu 427 de utilizatori.

Formarea profesională continuă și dezvoltarea competențelor indispensabile a erei digitale este cea mai mare problemă a bibliotecilor publice. Odată cu crearea Centrelor Regionale de Formare au fost create premisele necesare pentru grăbirea procesului de dezvoltare a competențelor tehnologice a bibliotecarilor. Se impune crearea urgentă a unui sistem de formare profesională continuă la nivel național.

Nivelul de utilizare a resurselor depinde de numărul intrărilor noi și de calitatea intrărilor pentru care nu există un indicator de performanță. Indicatorii de performanță indice mediu de circulație a fondului de numai 1,2 care se menține stabil pe parcursul a 5 ani și rata medie de înnoire a fondului de 50 de ani (media pe 5 ani) reflectă calitatea scăzută și gradul de învechire a colecției.

Publicațiile în limba română constituie doar 47% din fondul total de publicații.

Volumul publicațiilor cu grafie latină crește foarte încet. În anul 2012 acestea au constituit 27,8% din fondul total de publicații, și 60,8% din fondul total de publicații în limba română. 39,2% din fondul de publicații în limba română sunt publicațiile cu grafie chirilică.

Aceste cifre ar trebui să constituie un subiect aparte în procesul de negociere a bugetului pentru achiziții, dar și o atenționare serioasă pentru factorii de decizie responsabili pentru politica de editare și pentru industria cărții a țării.

Dotarea cu tehnologii moderne de informare și comunicare este mult sub nivelul necesităților. Doar 24,4% din totalul de biblioteci publice dețin calculatoare și 16% sunt conectate la Internet. Este foarte mare diferența dintre spațiul urban și spațiul rural unde procentul bibliotecilor deținătoare de calculatoare este de numai 18% și doar 9% de biblioteci au acces internet. Este în continuă creștere numărul vizitelor virtuale.

Bibliotecile nu pot fi prospere într-o societate care nu este prosperă. Cu toate problemele cu care se confruntă bibliotecile: starea inadecvată a spațiilor care nu corespund nici standardelor, și nici necesităților și așteptărilor utilizatorilor, insuficiența și calitatea resurselor infodocumentare, insuficiența tehnologiilor moderne de informare și comunicare, insuficiența competențelor bibliotecarilor, 89% dintre respondenții sondajului *Fișele de raportare. Republica Moldova* (2011) se declară satisfăcuți de serviciile prestate de biblioteci. Aceasta înseamnă că pe fonul altor servicii publice, serviciile oferite de biblioteci par relativ bune.

În linii mari schimbarea nu s-a produs. Sau încă nu se văd efectele schimbării. Unele elemente se întrezăresc. Nu ne putem schimba printr-o directivă de sus. Schimbarea începe cu fiecare în parte. Bibliotecarii sunt cei cu care începe transformarea bibliotecilor.

La elaborarea strategiei de dezvoltare a culturii, în care un capitol aparte este rezervat bibliotecilor, toate aceste probleme trebuie să-și găsească oglindire cu termeni și responsabili concreți de soluționare a lor.

Referințe:

2012 *top ten trends in academic libraries* [on-line]. 2012 [citat 06.02.2014]. Disponibil: <http://crln.acrl.org/content/73/6/311.full>

Anuarul statistic al Republicii Moldova, 2011 [on-line]. 2012 [citat 03.02.2014].

Biblioteca publică între percepția tradițională și utilizatorul modern

Disponibil: <http://www.statistica.md/pageview.php?l=ro&id=2193&idc=263>

Baran, Paul-Andre „*Mă impresionează pasiunea oamenilor*” [on-line]. Decembrie 2012 [citată 03.02.2014]. Disponibil: <http://dilemaveche.ro/sectiune/tema-saptamanii/articol/ma-impresioneaza-pasiunea-oamenilor-interviu-paul-andre-baran>

Bibliotecile publice și accesul la informație în Republica Moldova: sondaj național [on-line]. 06.07.2011 [citată 03.02.2014]. Disponibil: <http://clubbib.wordpress.com/2011/07/06/bibliotecile-publice-si-accesul-la-informatie-in-republica-moldova-sondaj-national>

Blogul de Biblioteconomie și Știința Informării [on-line]. Disponibil: <http://clubbib2.wordpress.com>.

Fișele de raportare a cetățenilor. Republica Moldova (2011) [on-line]. 2011 [citată 03.02.2014]. Disponibil: http://www.ipp.md/public/files/Publicatii/2010/Raport_CRC_2011-01-19_Rom1.pdf

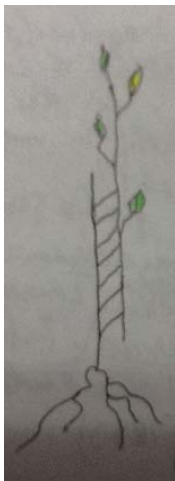
Global Libraries training guide. Bill & Melinda Gates foundation, 2012, 56 p.

Global Library Statistics 1990-2000 [on-line]. Septembrie 2003 [citată 03.02.2014]. Disponibil: www.ifla.org/III/wsis/wsis-stats4pub_v.pdf

IFLA public library service guidelines. 2nd, completely rev ed./edited by Cristine Koontz and Barbara Gubbin. 2010, 150 p.

Osoianu, Vera, Dmitric, Ecaterina. *Statistica - vector de imagine* [on-line]. 08.06.2010 [citată 19.02.2014]. Disponibil: <http://www.slideshare.net/cdbclub/statistica>

Serviciile bibliotecilor publice în percepția cetățenilor [on-line]. 28.09.2011 [citată 19.02.2014]. Disponibil: <http://www.slideshare.net/cdbclub/serviciile-bibliotecilor-publice-n-perceptia-cetenilor>

BIBLIOTECA ȘI TEHNOLOGIILE: INTEGRARE, MISIUNE, FUNCȚII, MIJLOACE

În condițiile modernizării societății, serviciile informaționale oferite de biblioteci și tehnologiile informaționale, autonome cândva, nu au putut să-și păstreze autonomia. Treptat s-a produs integrarea acestora și acum este greu să-ți imaginezi o bibliotecă, lucrând eficient fără a utiliza tehnologiile de informare și comunicare. Integrarea acestora două oferă posibilități enorme de a oferi utilizatorilor servicii noi și diferențiate pe căi inovatoare.

Practic tot ce se întâmplă nou și fascinant în biblioteca de azi se face în baza TIC, utilizarea cărora ajută atât la implementarea unor servicii moderne, cât și la modernizarea serviciilor tradiționale.

Instrumentele tehnologice, care stau la dispoziția bibliotecilor de azi, oferă posibilități mult mai puternice decât în orice altă perioadă din trecut, deși se pare că ritmul de dezvoltare a bibliotecilor niciodată nu va fi suficient de rapid pentru a face față schimbărilor și modernizării în sfera tehnologiilor.

Bibliotecile continuă să se confrunte cu probleme enorme care-și au sorginea în finanțarea din ce în ce mai insuficientă și în același timp toate procesele de activitate devin din ce în ce mai complexe. Într-o perioadă când motoarele de căutare, rețelele sociale, site-urile comerciale se întrec în oferte de tot felul pentru a capăta atenția și timpul utilizatorilor, bibliotecile trebuie să facă eforturi extraordinare pentru a propune utilizatorilor resurse și servicii care să-i impresioneze și să-i atragă și, în același timp, să nu afecteze misiunea și valorile esențiale ale bibliotecii.

Societatea bazată pe utilizarea tehnologiilor de informare și comunicare este mai puternică, iar productivitatea muncii este mai mare decât era anterior. Societatea digitală (informațională) are mai multe caracteristici distinctive. Cea mai importantă este dinamismul, urmat de inovații. Totul în jur se schimbă rapid și instituțiile care nu fac față schimbărilor tehnologice (o generație de tehnologii se schimbă o dată la 3-5 ani) sunt sortite dispariției. Bibliotecile nu reprezintă o excepție. Pentru a ieși din zona de risc, bibliotecile trebuie să-și schimbe constant atât formele de activitate, cât și conținutul.

Tot mai frecvent biblioteca este percepută ca obiect pasiv al informatizării și mai puțin ca subiect activ care influențează umanizarea, îmbunătățirea societății. Decidenții sunt tot mai convinși

Biblioteca publică între percepția tradițională și utilizatorul modern

că locul cărții este în muzeu și nu în societatea informațională. Aceasta în timp ce lumea bibliotecară este convinsă, că societatea poate fi îmbunătățită nu cu ajutorul tehnologiilor, ci cu ajutorul schimbărilor sociale și culturale unde un bibliotecar bun are un loc bine definit. Contradicția între felul cum percep decidenții și o parte dintre membrii comunității locul și rolul bibliotecii și a bibliotecarului în societate și cum o percep bibliotecarii, și o altă parte a membrilor comunității, poate fi demonstrată prin inițiativa primarului Londrei de a înlocui bibliotecarii profesioniști, plătiți din buget, cu voluntari și rezultatele sondajului „Viziunea bibliotecii viitorului”, realizat tot în Anglia, care constată că în viitor rolul bibliotecarului ar putea crește semnificativ.

De ce atâta atenție procesului firesc de integrare informațională? Integrarea informațională presupune că utilizatorii au acces la informație, conținuturi, full-texte indiferent de locul unde acestea sunt stocate. Utilizatorul modern dorește să poată accesa, vizualiza, descărca informații și conținuturi rapid, exact în momentul când are nevoie, de oriunde și oricând.

Pentru multe biblioteci de la noi integrarea informațională este încă un proces de început. Rațiunea de a declara anul 2013 – *Anul integrării informaționale a bibliotecilor publice*, în condițiile în care doar aproximativ 25% din totalul de biblioteci publice dețin tehnologii moderne de informare și comunicare și doar aproximativ 16% au acces, Internet rezidă în faptul că nu există timp de așteptare. Iar marele avantaj al acestei inițiative a fost faptul că anul 2013 a coincis cu anul implementării Proiectului pilot NOVATECA, în cadrul căruia au fost dotate cu tehnologii 68 de biblioteci, și au fost instruiți aproximativ 400 de bibliotecari în vederea utilizării acestora.

Conform situațiilor statistice, pe parcursul anului 2013 situația s-a ameliorat, iar odată cu extinderea programului NOVATECA se va schimba și mai mult. În același timp trebuie să ținem cont de situația generală înregistrată în țară și de necesitățile utilizatorului. Studiile demonstrează că pe an ce trece crește ponderea cetățenilor care solicită servicii publice on-line.

Sondajul Național 2013 „Percepția, asimilarea și susținerea, de către populație a e-Transformării Guvernării în Republica Moldova”, efectuat la comanda Centrului de Guvernare Electronică în scopul determinării și monitorizării dinamicii nivelului de înțelegere, susținere de către cetățeni a procesului de e-Transformare, al gradului de deschidere al cetățenilor spre utilizarea serviciilor publice

electronice și nivelul de utilizare a produselor de e-Guvernare în țară, demonstrează că cetățenii țării sunt mai deschiși pentru accesarea serviciilor publice în regim on-line.

Rezultatele sondajului efectuat în decembrie 2013 demonstrează creșterea cu 12% în comparație cu anul precedent (2012) a gradului de deschidere a cetățenilor pentru utilizarea e-serviciilor (prin intermediul calculatorului și/sau telefonului mobil): de la 53% în 2011, 57% în 2012 la 65% în 2013.

În 2013 s-a dublat numărul persoanelor care cunosc avantajele oferite de procesul de e-Guvernare, iar ponderea cetățenilor care susțin (de la moderat până la în deplină măsură) implementarea reformei a crescut de la 58% în 2012 până la 68% în 2013.

În același timp, în 2013 s-a mărit ponderea gospodăriilor care dețin cel puțin un calculator, de la 58% în 2012 până la 64%, iar ponderea gospodăriilor care au conexiune la internet a crescut cu circa 9% în comparație cu situația din 2012, ajungând în 2013 la 62%.

Pentru accesarea serviciilor on-line, circa 97% dintre respondenți au declarat că utilizează computerul, iar 3% - telefonul mobil.

Procesul de tehnologizare și integrare informațională este ireversibil, va continua, se va extinde, iar pentru rezolvarea corectă a problemelor și pentru ca mai apoi lucrurile să meargă pe făgașul firesc, există niște aspecte care trebuie precizate din start. Este vorba de: misiunea bibliotecii, funcțiile sociale și mijloacele de realizare a acestora.

Biblioteca informatizată, care servește utilizatorii, la sediu sau la distanță, operativ, confortabil, exhaustiv rămâne un obiect pasiv și nu un subiect activ pentru că-i este străină misiunea socială.

În încercarea de a-și ajusta activitatea tendințelor de dezvoltare, necesităților utilizatorilor și a-și asigura supraviețuirea, bibliotecile adoptă funcții noi, extrem de necesare uneori, dar lasă în umbră funcții, care reprezintă esența existenței bibliotecii. Lucrul acesta s-a văzut foarte clar la *Târgul inovațiilor, 2013*.

Funcția principală a bibliotecii a fost dintotdeauna funcția de informare, implicit promovarea cărții și a lecturii. Toate celelalte funcții, șirul cărora se lărgeste constant, sunt complementare acesteia. O componentă esențială a bibliotecii a fost și va rămâne cartea, indiferent de format. Steve Coffman, cunoscutul biblioteconomist american, părintele conceptului de referințe virtuale, care pe parcursul a zeci de ani s-a ocupat de dezvoltarea serviciilor virtuale

Biblioteca publică între percepția tradițională și utilizatorul modern

de bibliotecă, avertiza într-un cunoscut articol, că s-ar putea întâmpla ca până la urmă biblioteca să se mențină în baza cărții (și altor publicații) tipărite. Atât timp, cât există această funcție și purtătorii de informații, indiferent de format, există și biblioteca. Fără cărți, fără bibliotecari profesioniști, fără spații fizice, fără firma „Biblioteca” entitatea care se va crea va fi altceva. Toate studiile demonstrează că marca bibliotecii rămâne cartea. Aceasta se numără printre cele mai vechi și mai puternice mărci din lume. Biblioteca există de aproape 4000 de ani. Începând cu Amit Anu „custodele tăblițelor de lut” la biblioteca regală din Ur, considerat primul bibliotecar, sau primul despre care apare o mențiune în anii 2000 înaintea erei noastre, mii de bibliotecari au muncit pentru a crea bibliotecii un nume. Să sperăm că acum numele o va reprezenta, va lucra pentru ea.

Funcțiile sociale ale bibliotecii publice se materializează în scopul final al activității acesteia, respectiv, serviciile pentru membrii comunității.

Misiunea bibliotecii reprezintă schimbarea și îmbunătățirea societății în conformitate cu politica în vigoare și evoluțiile înregistrate. Îmbunătățirea societății se face prin promovarea rezultatelor cercetării și a creativității, promovarea egalității și toleranței, colaborare și ajutor reciproc, înțelegerea și respectarea altor culturi, etc. Acestea sunt valorile principale promovate de bibliotecii.

Bibliotecile au un rol aparte în combaterea degradării societății. Sarcina bibliotecii moderne rămâne aceeași – promovarea rezultatelor creativității intelectuale, asigurarea accesibilității acestora, atât în format tradițional, cât și în format virtual și dezvoltarea multilaterală a utilizatorilor.

Corelația dintre îmbunătățirea societății și informatizarea societății constă în faptul că progresul societății constituie scopul schimbărilor sociale, iar informatizarea, computerizarea, internetizarea constituie mijloacele ce conduc la realizarea acestui scop. Cu alte cuvinte tehnologiile informaționale trebuie să servească activitatea bibliotecară și nu invers. Informatizarea bibliotecilor se îndreptățește numai în cazul când rezultatul final este progresul societății și îmbunătățirea calității vieții oamenilor.

Scopurile și mijloacele necesare pentru atingerea acestor deziderate sunt interconectate. Scopul este primar și trebuie realizat indiferent de mijloace și mijloacele sunt secundare și sunt selectate în dependență de scopurile propuse (și posibilități). În programele strategice de activitate aceste idei trebuie să se completeze reciproc.

Nivelul înalt de informatizare nu contribuie la creșterea nivelului de umanizare a societății. Mai mult decât atât, în multe privințe poate fi chiar nociv. Informatizarea este un mijloc puternic de realizare a scopurilor și sarcinilor creative, dar și a celor distructive. Aici crește semnificativ rolul bibliotecii de a învăța oamenii să evalueze informația și conținuturile disponibile în internet, să le selecteze și să le promoveze pe cele de calitate.

Este cunoscut faptul că dezvoltarea instrumentelor de muncă determină modul de viață al oamenilor: poșta tradițională și telefonul fix sunt înlocuite de poșta electronică, de telefonul mobil, de Skype, chat Facebook, smartphone, iPad etc. Sistemul digital de comunicare reduce și va anula treptat procese funcționale care anterior constituiau esența profesiei. Activitatea de referință este un exemplu foarte elocvent. Conform studiilor OCLC 2010 nici o persoană nu începe căutarea informației pornind de la site-ul bibliotecii. Oamenii încep căutarea informației pornind de la motoarele de căutare. Sistemele integrate de bibliotecă permit simplificarea activității de catalogare. În rezultatul catalogării partajate, descrierile bibliografice pot fi descărcate din sistem și nu este nevoie ca mai multe persoane să efectueze același lucru, se exclude dublarea și paralelismul. Ca urmare a implementării TIC, în anul 2011 personalul Bibliotecii Congresului a fost redus cu 10%. A apărut și o tendință nouă – a scăpa de „balastul de personal” prin balast înțelegându-se persoanele care nu au asimilat tehnologiile. Încă în anul 2004 peste 200 de salariați ai Bibliotecii Congresului au fost nevoiți să se recalifice sau să accepte pensionarea timpurie pe motiv că nu dețineau competențele tehnologice necesare.

Bibliotecile publice din țară sunt la diferit nivel de integrare informațională, dar situația se schimbă foarte repede. Ritmul schimbării va fi accelerat și de Programul Bibliotecii Globale în Moldova – NOVATECA – care în anii următori intenționează să informatizeze cu aproximație o mie de biblioteci publice. Doar cu puțin timp în urmă conectarea unei biblioteci la internet părea de domeniul fantasticului, iar acum bibliotecarii crează site-uri, bloguri, asimilează tot mai intens mediile sociale și alte instrumente web 2.0. Treptat bibliotecarii și bibliotecile se transformă din utilizatori de informații în creatori de conținuturi și resurse necesare membrilor comunității. Bibliotecarii învață să disemineze informația despre resurse și servicii prin intermediul site-urilor, blogurilor, rețelelor sociale. Criteriul principal de selectare a informației fiind necesitățile

Biblioteca publică între percepția tradițională și utilizatorul modern

cetățenilor din aria de servire, actualitatea și importanța temei. Pentru comunicarea profesională și diseminarea informațiilor și conținuturilor sunt utilizate tot mai frecvent SlideShare, Calameo, Facebook (multe persoane folosesc Facebook ca principal distribuitor de știri) etc.

Activitatea de implementare a TIC este destul de complicată, dar tehnologiile trebuie asimilate, dacă vrem ca utilizatorii să ne perceapă de la egal la egal și să deschidă mai des ușile bibliotecii. Printre bibliotecari tot mai des este vehiculată ideea că: „Un bibliotecar este un puternic motor de căutare cu inimă”. În era Internet-ului, bibliotecarul care nu cunoaște tehnologiile și nu se simte confortabil în spațiul virtual nu se mai poate considera un bibliotecar bun, pentru că acestea sunt acum instrumentele primare de lucru. Există limite până unde poate merge bibliotecarul cu asimilarea TIC, dezvoltarea competențelor IT și ajutorul acordat utilizatorilor în cazul tehnologiilor, dar lucrurile esențiale trebuie cunoscute. Bibliotecarii trebuie să anticipeze lucrurile și să cunoască mai mult decât utilizatorii bibliotecii, dacă vor să fie de ajutor. În alt caz deviza bibliotecarilor „suntem aici pentru a ajuta” nu mai este de actualitate. Utilizatorii pun întrebări, iar acestea trebuie să motiveze bibliotecarii să învețe, să caute răspunsuri. Instruirea bibliotecarilor în vederea utilizării tehnologiilor și actualizarea cunoștințelor trebuie să fie permanentă. Modernizarea și dezvoltarea TIC va fi un constant motiv de stres și va deveni coșmarul permanent al bibliotecarilor.

Pentru a scăpa de stresul tehnologic, bibliotecarul trebuie să fie dispus să se instruiască pe tot parcursul carierei profesionale. Baza dezvoltării abilităților tehnologice trebuie să o constituie cursurile speciale de alfabetizare tehnologică. Dar permanent apar gadgeturi, echipamente, aplicații noi și bibliotecarii trebuie să învețe permanent. Sentimentul rămânerii în urmă va fi dominantă domeniului. Să luăm un exemplu cât se poate de simplu – prezentările Power Point. Deși la nivel internațional 7 din 10 prezentări se fac încă în Power Point deja nu te mai simți confortabil în acest format de prezentare, știind că Prezi sau altele oferă mai multe posibilități.

Tehnologiile și internetul au remodelat sfera învățământului, au pus alte accente pe întrebările: unde, când și de la cine învățăm? În raportul „Webinars and On-line Learning in 2013” se menționează că în anul 2013 mai mult de 13,300 de bibliotecari au participat la webinarurile interactive și altelele 22,000 de persoane au urmărit materialele arhivate ale webinarurilor. Pe parcursul anului paginile

webinarelor organizate de WebJunction au fost vizualizate de peste 100,000 de ori.

Este cunoscut faptul că posibilitățile de participare la cursurile de formare profesională sunt încă destul de limitate, deși în anul 2013 numai în cadrul Proiectului pilot NOVATECA au fost instruiți un număr de peste 400 de bibliotecari. În asemenea condiții autoinstruirea va fi baza actualizării și dezvoltării competențelor necesare bibliotecarului modern.

În intervalele dintre instruirile actualizarea cunoștințelor se poate face prin utilizarea tutorialelor on-line cu ajutorul cărora se poate învăța orice de la Microsoft Excel până la Cloud. Tutorialele oferă un început pentru autoinstruire, învățarea pe cont propriu.

Special în acest scop, încă la începutul anului 2013, împreună cu Eugenia Bejan, director adjunct al Bibliotecii Naționale pentru Copii „Ion Creangă” am elaborat și plasat on-line tutoriale-prezentări Power Point care încă mai pot servi dezvoltării competențelor în IT a bibliotecarilor:

Microsoft office Word;

Microsoft Excel 2010;

Crearea unui blog;

ABC-ul Internetului;

Protejarea calculatoarelor împotriva aplicațiilor malițioase.

Tutorialele „Crearea conturilor pe Skype și Facebook” au fost trimise bibliotecarilor prin poșta electronică.

Pentru o mai bună comunicare profesională și diseminarea eficientă a resurselor informaționale și a conținuturilor create, Direcția Cercetare și Dezvoltare în Biblioteconomie a BNRN a creat și actualizează în permanență un set de instrumente WEB, incluzând:

Site-ul BNRN:

<http://www.bnrn.md/index.php?lang=ro&pid=specialistul-va-raspunde;>

Blogul de Biblioteconomie și Știința Informării: [http://clubbib2.wordpress.com/;](http://clubbib2.wordpress.com/)

Blogul Bibliotecilor publice: [http://bibliotecipublicerm.wordpress.com/;](http://bibliotecipublicerm.wordpress.com/)

SlideShare: <http://www.slideshare.net/cdbclub;>

SlideShare: <http://www.slideshare.net/rmbibliotecii;>

Pagina Festivalului Național al Cărții și Lecturii pe Facebook: <https://www.facebook.com/pages/Festivalul-Na%C8%9Bional-al-C%C4%83r%C8%9Bii-%C8%99i-Lecturii/265084846839706;>

Pagina Blogului de Biblioteconomie și Știința Informării pe

Biblioteca publică între percepția tradițională și utilizatorul modern

Facebook: <https://www.facebook.com/pages/Blogul-de-biblioteconomie-si-stiinta-informarii/142586482424613>;

Pagina CODIBIP pe Facebook: <https://www.facebook.com/pages/CODIBIP-Conferin%C5%A3a-Directorilor-Bibliotecilor-Publice-din-RM/169949989757798>;

Dicționar on-line: <http://dic.andries.eu/>;

Traineri NOVATECA: <https://www.facebook.com/groups/trainereinovateca/>

Instrumentele pot fi folosite ca bază pentru comunicarea profesională virtuală. Această bază este întregită de numeroasele site-uri, bloguri, conturi slideshare, pagini Facebook create de celelalte biblioteci care oferă bibliotecarilor țării posibilitatea de a comunica, a se informa, a-și actualiza cunoștințele și dezvolta competențele personale, interpersonale și profesionale.

Prin intermediul site-ului BNRM, blogurilor de specialitate, paginilor de pe rețelele sociale, publicațiilor de specialitate, BNRM ține bibliotecarii țării la curent cu tot ce se întâmplă nou și important în lumea bibliotecară, prezentând noutățile și evenimentele principale de nivel internațional, național și local.

Prin tradiție, la 31 decembrie site-ul www.wordpress.com transmite bilanțurile tradiționale, privind utilizarea blogurilor create pe această platformă. Conform situațiilor prezentate de sistem, anul 2013 a fost pentru Blogul de biblioteconomie și știința informării un an destul de bun cu un total de 52 341 vizualizări (35 444 vizualizări la adresa nouă <http://clubbib2.wordpress.com> și 16 897 la adresa veche <http://clubbib.wordpress.com>). Cele mai multe accesări au fost înregistrate în lunile august și septembrie, perioada de pregătire și desfășurare a Festivalului Național al Cărții și Lecturii, când au fost plasate și cele mai multe informații și materiale. În luna august au fost plasate 169 postări, cel mai mare număr înregistrat într-o lună, pe tot parcursul anului. Cifrele anului 2013, la toate capitolele, sunt mai mari decât în toți anii precedenți. În total, de la lansarea la 27 aprilie 2010, Blogul de biblioteconomie și știința informării a fost vizualizat de 159 248 ori. Accesările vin din 63 de țări, pe locul întâi situându-se Republica Moldova, locul doi România și locul trei Statele Unite. Au fost plasate 2452 postări, indexate în 78 categorii. Cele mai multe vizualizări în anul 2013 – 321 - au fost înregistrate la 23 septembrie.

Interactivitatea și dialogul profesional sunt asigurate de comentariile expuse atât în caseta de discuții a blogului, cât și pe

Facebook, unde sunt diseminate informațiile despre postările de pe blog. De la lansarea blogului au fost înregistrate 599 comentarii. Cea mai comentată postare în anul 2013 a fost *În luna august nici o zi fără gândul la carte*. După numărul de comentarii pe primele locuri se află: Maia Balan, Victoria Vasilica, Alla Panici, Grupul local Amnesty Biliceniei Vechi, Mariana Harjevschi și Nadejda Pădure. Mulțumiri și cele mai alese urari de bine și în avans mulțumiri pentru feedback-ul viitor.

Conform statisticilor oferite de panoul de control, în topul site-urilor de pe care se face intrarea pe Blogului de biblioteconomie și știința informării se află, ca și anterior, rețeaua de socializare Facebook.com. Este dovada elocventă a importanței rețelelor de socializare în diseminarea informațiilor și conținuturilor. Societatea informațională are la bază comunicarea digitală și la acest capitol Facebook oferă foarte multe posibilități.

Multe persoane folosesc Facebook-ul ca pe un site de știri. Diferența dintre un site de știri adevărat și Facebook este că știrile de pe Facebook sunt diseminate, distribuite și chiar create de prietenii din listă. Pe Facebook pot fi selectate domeniile de interes, pentru a fi și pe această cale la curent cu noutățile din această zonă.

În lumea virtuală este mai ușor să găsești prieteni, să întâlnești oameni care au aceleași interese, să intri în discuție și chiar în polemică (civilizată), să oferi feedback, iar întâlnirea în spațiul virtual poate fi continuată în bibliotecă. Este evident că, informația curentă de specialitate ajunge mai repede la destinatar în format electronic. Mai ales tot ce ține de utilizarea tehnologiilor de informare și comunicare. Până apucă o lucrare să iasă din tipografie, informația este deja depășită. Utilizarea tehnologiilor digitale asigură rapiditate, eficiență, productivitate.

Facebook-ul a fost foarte repede adoptat de lumea bibliotecară și a devenit un loc de întâlnire cu implicații serioase pentru comunitate. Conform unui studiu realizat recent de Centrul de Cercetare Pew, privind utilizarea Facebook,

57% dintre adulți utilizează Facebook.

64% dintre utilizatorii Facebook utilizează rețeaua zilnic

Jumătate dintre utilizatorii adulți au peste 200 prieteni.

Niciodată anterior schimbul de informații, idei, conținuturi, etc. nu a fost mai intens și mai eficient decât este acum. Este suficient

Biblioteca publică între percepția tradițională și utilizatorul modern

să selectezi un set de pagini (mai importante pentru comunicarea profesională) pentru a te ține la curent cu mișcarea de idei în domeniu, cu evenimentele mai importante, cu documentele oficiale, atât de nivel național, cât și internațional, cu experiența avansată, cu posibilitățile de formare profesională continuă (webinare, conferințe, simpozioane, etc.). Și în acest caz, este foarte importantă evaluarea resurselor.

În anul 2013, comunitatea bibliotecară virtuală a căpătat un contur bine definit. Aproape că n-au mai rămas biblioteci centre metodologice de nivel teritorial (biblioteci raionale, municipale) care să nu fi creat site-uri sau blog-uri prin care să-și anunțe prezența în mediul virtual. Despre bibliotecile-centre biblioteconomice de nivel național și departamental nici nu se pune problema. Reprezentanții managementului superior sunt și ei tot mai prezenți în spațiul virtual și este suficient ca măcar o dată în zi să faci o trecere în revistă a paginii de Facebook pentru a fi la curent cu noutățile relevante ale domeniului. Sigur, este foarte importantă alegerea prietenilor pe rețelele de socializare. În primul rând, în lista de prieteni trebuie să figureze colegi de profesie și cei din profesii adiacente, formatori de opinii, decidenți politici și financiari care au tangențe cu domeniul de activitate, reprezentanți mass-media, personalități remarcabile din diverse domenii, etc. Îndemnul meu pentru comunitatea bibliotecară este să se concentreze (din punct de vedere profesional) pe Facebook. Aici este mai bine reprezentată componenta internațională, în al doilea rând este bine să ne menținem împreună ca profesie. Informații sunt foarte multe, timp foarte puțin și nu ajunge pentru a dispersa atenția spre prea multe fluxuri de informații. La fel și cu site-urile și blogurile de specialitate. La cele mai reprezentative merită să vă abonați și atunci informația este furnizată prin poșta electronică, fără a accesa resursa.

Interfața paginii de Facebook poate servi ca punct de comandă care oferă posibilitatea de a dirija fluxul de informații, de a urmări cum sunt accesate postările plasate, câte persoane și nominal cine a vizualizat postarea, cu-i i-a plăcut postarea suficient de mult încât să activeze butonul „like”. Prin comentarii persoanele interesate pot preciza informații, adauga alte informații referitoare la tema în discuție, etc. Pe partea dreaptă a ecranului sunt afișate persoanele care se află la un moment anume on-line și care pot fi antrenate în discuție, dacă există motive pentru declanșarea ei. Tot pe partea

dreaptă, în jumătatea de sus a ecranului pot fi vizualizate diverse informații despre activitățile persoanelor acceptate ca prieteni.

Persoanele interesate pot distribui mesajele pentru a le salva automat pe profilul personal și a le poziționa repetat în top-ul paginii, pentru a le ține mai mult timp în atenție publică. Pe partea stângă a ecranului sunt semnalate mesajele cu destinație personală, pot fi localizate paginile și grupurile favorite. Tot aici sunt afișate informațiile curente referitoare la pagina sau activitatea personală.

Un alt instrument, deosebit de util și important pentru diseminarea full-textelor, prezentărilor PowerPoint, materialelor video este Slideshare. La 14 ianuarie 2014, am primit notificarea, și felicitările de rigoare, ale amfitrionilor site-ului Slideshare, privind utilizarea contului Bibliotecii Naționale pe Slideshare, pe parcursul anului 2013.

La momentul notificării pe Slideshare erau plasate 83 materiale: 40 prezentări PowerPoint și 43 documente, respectiv prezentări PowerPoint de la activitățile științifice și culturale, organizate de BNRM la sediu și în teritoriu, comunicări, articole, studii, informații despre diverse evenimente, programe, etc. Conform situațiilor statistice prezentate de Slideshare, în anul 2013 conținuturile plasate au fost vizualizate de 40 674 (aproape cât este populația din Monaco, după cum precizează Slideshare) și se numără printre cele mai accesate conturi Slideshare. În topul țărilor de unde vin vizualizările sunt România – primul loc; Republica Moldova – locul doi și SUA – locul trei. De remarcat, că statisticile privind vizualizarea postărilor de pe Blogul de biblioteconomie și știința informării <http://clubbib2.wordpress.com> plasează pe primul loc Republica Moldova, locul doi – România și locul trei SUA.

Așa cum capacitatea de plasare pe contul Slideshare permisă gratis este de 100 mb, periodic postările mai vechi sunt anulate și înlocuite cu altele noi în limita spațiului permis. Pentru a putea posta mai multe documente on-line a mai fost creat un cont Slideshare <http://www.slideshare.net/rmbiblioteci> care are și intrarea directă de pe blogul *Bibliotecile publice din Republica Moldova* <http://bibliotecpublicerm.wordpress.com>. Postările (34) de pe acest cont au fost vizualizate în anul 2013 de 7347 ori. În total, postările plasate pe ambele conturi au fost vizualizate de 48 021 ori.

Din informația trimisă de Slideshare se vede și care sunt punctele slabe ale prezentărilor plasate pe slideshare: prea multe slide-uri la o prezentare și prea multe cuvinte pe un slide. Media internațională la

Biblioteca publică între percepția tradițională și utilizatorul modern

ambele categorii este mult mai mică.

Informația de la Slideshare este însoțită de mesajul „Începe anul 2014 învățând ce a funcționat bine în anul 2013”. Se pare că instrumentele asimilate de noi au funcționat destul de bine. Ne-am convins, o dată în plus, cât de mare este eficiența utilizării instrumentelor web 2.0. La început și munca a fost enormă, dar rezultatele contează mai mult. Se pare că internauții sunt de aceeași părere. Raportul Slideshare, poate fi vizualizat pe:

<http://www.slideshare.net/yearinreview/cdbclub/Qn6JAJQ>

În concluzie, se poate menționa, că pentru a-și asigura relevanța în lumea virtuală, biblioteca modernă trebuie să fie acolo unde este utilizatorul modern. Nu deschidem aici discuția despre bibliotecile care încă nu dispun de tehnologii. Bibliotecile mai norocoase nu pot sta în așteptare. Învățând lucruri noi vor face mai ușoară calea acelora care-și așteaptă rândul.

Comunicarea profesională cu utilizarea TIC și, în special a rețelelor sociale, a devenit foarte eficientă. Interactivitatea și dialogul profesional capătă noi valențe și proporții. Posibilitățile de a cunoaște și a ne cunoaște sunt mult mai mari decât anterior. Odată plasat în spațiul virtual conținutul ajunge la un număr impresionant de persoane. Transparența și dialogul sunt asigurate: cunoști cui i-a plăcut conținutul, cine l-a distribuit, cine l-a descărcat, cine și ce a comentat, etc.

Pentru a rămâne relevante, bibliotecile acestui început de secol trebuie să revină la conceptele inițiate de primele biblioteci – „protecția socială” și „economia distributivă” sau folosirea în comun a resurselor. În loc de a deveni proprietarul unui lucru care îi trebuie pentru o singură dată, persoana plătește sau în cazul bibliotecilor îl folosește gratis doar atunci când are nevoie de acest lucru, obiect etc. Exact după principiul împrumutului cărților. Mediul virtual oferă posibilități nelimitate. Trebuie să le găsim pe cele mai potrivite care ar adăuga valoare instituției bibliotecare. TIC sunt plasate ideal pentru a ajuta biblioteca să-și realizeze misiunea: îmbunătățirea societății și a calității vieții oamenilor.

Referințe:

- 2013 in blogging: Annual report* [on-line]. 2013 [citat 11.11.2013]. Disponibil: <http://clubbib2.wordpress.com/2013/annual-report>
Davey, Alan. (2013). *The library of the future / Biblioteca viitorului*. Arts Council England [on-line]. 2013 [citat 20.01.2014]. Disponibil: <http://>

www.artscouncil.org.uk/what-we-do/supporting-libraries/library-of-the-future

Ferrari, Ahniwa. *WebJunction 2014. „WEBinars and On-line Learning in 2013”* [on-line]. 31.01.2014 [citat 17.02.2014]. Disponibil: <http://www.webjunction.org/news/webjunction/webjunction-2014-looking-back-moving-forward.html>

Osoianu, Vera. *Anul 2013 – Anul integrării informaționale a bibliotecilor publice* [on-line] 2014 [citat 24.02.2014]. Disponibil: <http://clubbib2.wordpress.com/2013/01/page/4/>

Osoianu, Vera. *O oră pentru cunoașterea TI: experiențe* [on-line]. 22.02.2013 [citat 16.09.2013]. Disponibil: <http://clubbib2.wordpress.com/2013/02/22/o-ora-pentru-cunoasterea-ti-experiente>

Osoianu, Vera. *Facebook – spațiu de întâlnire pentru bibliotecari* [on-line]. 02.01.2014 [citat 20.01.2014]. Disponibil: <http://clubbib2.wordpress.com/2014/01/02/facebook-spatiu-de-intalnire-pentru-bibliotecari>

Perceptions of Libraries, 2010: Context and Community [on-line]. 2010 [citat 20.01.2014]. Disponibil: <http://www.oclc.org/reports/2010perceptions.en.html>

Percepția, asimilarea și susținerea, de către populație a e-Transformării Guvernării în Republica Moldova: Sondajul Național 2013 [on-line]. 10.02.2014 [citat 24.02.2014]. Disponibil: <http://egov.md/ro/communication/news/sondaj-national-2013-cetatenii-tarii-sunt-mai-deschisi-pentru-accesarea>

Webinars and On-line Learning in 2013 [on-line]. 31.01.2014 [citat 10.02.2014]. Disponibil: <http://www.webjunction.org/news/webjunction/webjunction-2014-looking-back-moving-forward.html>

ASISTENȚA DE SPECIALITATE A ACTIVITĂȚII BIBLIOTECILOR PUBLICE: IMBOLD PENTRU SCHIMBARE

Asistența metodologică și de specialitate acordată de BNRM bibliotecilor publice din țară are ca scop sporirea eficienței și a calității activității bibliotecare și are la bază două verigi importante, intermediare între politica statului în domeniu și rețeaua de biblioteci publice – bibliotecile naționale, centre metodologice de nivel național și bibliotecile raionale/municipale, centre metodologice de nivel teritorial. În anii care au trecut de la descentralizarea rețelelor de biblioteci publice, bibliotecile – centre metodologice de nivel teritorial, respectiv municipal și raional, impuse de împrejurări, au operat reduceri masive de personal. Au fost reduși, de regulă, specialiștii din sectoarele unde se considera în mod eronat că este mai puțin afectată activitatea generală a instituției. Pe termen scurt au fost salvate niște finanțe și sectoare mai înguste, pe termen lung s-a întâmpnat fenomenul care la noi, la moldoveni se cheamă a-ți fura căciula, pentru că unele biblioteci au redus secția biblioteconomie sau oficiul consultativ și practic au fost trecute pe linie moartă cele 1213 biblioteci publice din mediul rural, care constituie 87% din totalul de biblioteci publice. Influența centrelor metodologice teritoriale aproape că nu se simte în bibliotecile comunale / satești și din tot spectrul de probleme care constituie responsabilitatea bibliotecilor raionale: asistență de specialitate, activitatea inovațională, promovarea formelor și metodelor noi de activitate, formarea profesională continuă, au rămas numai seminarele bibliotecarilor pe care unele biblioteci le organizează din ce în ce mai rar, unele chiar o dată în trimestru.

După ce a fost descentralizată achiziția de publicații, funcția metodologică a rămas unica responsabilitate prin care biblioteca raională își justifică existența. Cât de puternică este această axă care ar trebui să unească rețeaua de biblioteci publice? Direcția Cercetare și dezvoltare în biblioteconomie a BNRM a făcut o analiză a situației curente, care s-a dovedit destul de sumbră. Din cele 35 de biblioteci centre metodologice de nivel raional / municipal plus Unitatea Teritorial Administrativă Găgăuzia, doar 22 dispun în prezent de o persoană responsabilă de activitatea metodologică, cu excepția Bibliotecii Publice Raionale Ungheni unde s-a păstrat

Secția biblioteconomie cu trei unități, corespunzător *Criteriilor de normare a resurselor umane în bibliotecile publice*. O parte din aceste persoane ocupă funcția de bibliotecar metodist prin cumul, unii chiar având ca post principal pe cel de director al bibliotecii. Din totalul de persoane angajate în activitatea metodologică, 15 au studii superioare de specialitate și 7 – studii medii de specialitate. Situația este și mai complicată în raioanele: Basarabeasca, Cimișlia, Criuleni, Florești, Ialoveni, Ocnița, Râșcani, Ștefan-Vodă, Șoldănești, Taraclia unde biblioteca orașenească nu are și statut de bibliotecă raională, respectiv responsabilități metodologice pentru rețeaua de biblioteci publice din raion. Potrivit proiectului legii pentru modificarea și completarea Legii nr. 286-XIII din 16 noiembrie 1994 cu privire la biblioteci „Statut de centru biblioteconomic deține biblioteca principală dintr-o rețea teritorială sau departamentală, abilitată cu funcții biblioteconomice, și o structură organizatorică corespunzătoare”. Această stipulare se regăsește și în *Regulamentul Sistemului de asistență metodologică și de specialitate în Republica Moldova* în vigoare acum. Această prevedere însă nu este respectată. Rămâne speranța că aprobarea modificărilor la lege va schimba această situație.

Care sunt responsabilitățile bibliotecarilor antrenați în activitatea metodologică și dacă contingentul existent face față acestor responsabilități? Iată ce crede despre aceasta doamna Lidia Sitaru, directoarea Bibliotecii Publice Raionale Orhei, specialist cu peste trei decenii de activitate bibliotecară la activ: „Consider că metodistul este creierul și enciclopedia bibliotecilor, a bibliotecarilor din rețea. Directorul propune, metodistul execută. Este necesar de organizat permanent instruire pentru bibliotecarii metodiști, iar ei, la rândul lor, să-i instruiască pe bibliotecari (50% au depășit limita vârstei de pensionare), să efectueze evaluarea activității bibliotecilor, bibliotecarilor și încă multe alte atribuții conform fișei postului. După mine atribuțiile metodiștilor se intercalează cu cele ale specialiștilor responsabili de activitatea bibliotecilor publice de la direcția cultură. Metodistul de azi se ocupă mai mult de organizarea activităților culturale de nivel local, raional. Foarte rar merge în teritoriu, din lipsă de transport”.

Activitatea metodologică și de specialitate este cea mai complicată și complexă din tot spectrul biblioteconomic. Se presupune că bibliotecarii responsabili de această activitate trebuie să cunoască toate particularitățile domeniului de biblioteconomie și știința

Biblioteca publică între percepția tradițională și utilizatorul modern

informării. Aceștia trebuie să poseze un spectru larg de cunoștințe privind tradițiile și prezentul domeniului, să cunoască tendințele de dezvoltare a domeniului, să aibă experiența avansată, să cunoască metodologia activității de cercetare, să muncească permanent în vederea dezvoltării unor competențe și abilități noi, să fie dispuși să învețe și să se instruiască pe tot parcursul vieții. Suplimentar acestor competențe, un metodist trebuie să fie și un bun organizator. Bibliotecarii antrenați în activitatea metodologică trebuie să dețină studii superioare de specialitate, să cunoască limbi străine de circulație internațională, să fie dispuși să ajute alți bibliotecari. Pentru această gamă de responsabilități metodistul are nevoie de o complexitate de aptitudini intelectuale, de competențe personale și interpersonale.

Asistența metodologică și de specialitate este responsabilitatea Serviciului biblioteconomic (oficiul consultativ) din cadrul bibliotecilor raionale / municipale, dar în realizarea acestei funcții trebuie să fie implicați toți profesioniștii din managementul superior al bibliotecii.

Asistența metodologică eficientă a activității bibliotecare are o importanță deosebită pentru dezvoltarea bibliotecilor. De ce s-a întâmplat diminuarea acestei activități în ultimii ani? Motivul principal ar putea fi căutat în faptul că apogeul acestei activități s-a întâmplat în anii când funcția ideologică domina întreaga activitate a bibliotecii. În exces de zel, metodiștii impuneau forme și metode de activitate care erau preluate de majoritatea bibliotecarilor fără a fi trecute prin sita creativității, care merge mână în mână cu inovația și bibliotecile începeau să semene ca niște gemeni, pierzându-și treptat identitatea.

Diminuarea importanței activității metodologice în bibliotecile țării are ca punct de început și se accentuează mai ales după descentralizare. Începând cu anul 1991 această activitate a pierdut puțin câte puțin din amploare, deși ordinul Ministerului Culturii și Cultelor al Republicii Moldova din 10.10.1991 „*Despre reșezarea organizatorică a bibliotecilor publice din Republica Moldova*” punctul 2 prevede: „A stabili, că în conformitate cu Regulamentul aprobat, bibliotecile publice orașenești (fostele biblioteci centrale raionale): 2.1 asigură asistența metodologică a bibliotecilor comunale (sătești), efectuează atestarea bibliotecarilor de la sate, avizează desemnarea lor în posturi”.

Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a bibliotecilor publice din Republica Moldova aprobat prin ordinul Ministerului

Culturii și Cultelor al Republicii Moldova, menționat mai sus, prevedea în punctul 2. Structura bibliotecilor publice, existența unui oficiu consultativ și faptul că „bibliotecile orășenești asigură asistența consultativă a bibliotecilor comunale (sătești). În baza acestor documente au fost elaborate *REGULAMENTUL-CADRU de organizare și funcționare a Serviciului biblioteconomic (oficiul consultativ) al bibliotecii publice* și respectiv *Fișa postului pentru șeful serviciului biblioteconomic (oficiul consultativ)*.

Criteriile de normare a resurselor umane în instituțiile bibliotecare, anexa nr. 2 la *Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a bibliotecii publice* aprobat prin ordinul Ministerului Culturii al Republicii Moldova nr. 283 din 25.09.2003 presupune existența unei unități de bibliotecar / metodist în raioanele cu până la 30 comune și 2 unități de bibliotecar / metodist în raioanele cu peste 30 comune. Situația reală însă nu corespunde nici pe departe recomandărilor din anexa la Regulament.

Activitatea metodologică și de specialitate trebuie să fie orientată spre dezvoltarea și perfecționarea activității bibliotecare, asimilarea și implementarea inovațiilor, introducerea în practică a unor forme și metode noi, avansate de activitate, formarea profesională continuă a bibliotecarilor.

Scopul activității metodologice și de specialitate este să ajute bibliotecarii să-și îmbunătățească și să-și diversifice activitatea, să ajute fiecărei biblioteci să-și demonstreze utilitatea și să devină indispensabilă comunității. Un studiu realizat în anul 2012 în rândul bibliotecarilor americani demonstrează, că managerii de nivel superior consideră că prioritatea lor este de a demonstra finanțatorilor valoarea și utilitatea bibliotecii pentru comunitate.

Activitatea metodologică trebuie gândită în așa fel ca să nu torpileze inițiativa și creativitatea bibliotecarilor, dar să contribuie la stimularea acestora. Bibliotecarii responsabili de activitatea metodologică trebuie să asiste la bibliotecarii în procesul de căutare și asimilare a inovațiilor bibliotecare. Recomandările metodiștilor nu poartă un caracter de obligativitate. Ele reprezintă doar niște sfaturi, propuneri, idei iar bibliotecarii decid dacă le acceptă și utilizează și care dintre ele corespund mai mult necesităților bibliotecii concrete. Tendința de a reglementa activitatea bibliotecilor poate duce la pierderea inițiativei creative a bibliotecarului, renunțarea la ideea de a lua decizii independente, experiență prin care bibliotecile țării deja au trecut.

Rostul metodistului este de a descoperi operativ neajunsurile și problemele cu care se confruntă bibliotecarii din rețea, de a găsi soluții și a oferi în timp util ajutorul metodologic și consultativ necesar pentru rezolvarea problemelor depistate.

Asigurarea metodologică a activității bibliotecii se bazează pe activitatea analitică, care la rândul ei se axează pe analiza dinamicii activității. Monitorizarea metodologică presupune studierea schimbărilor în activitatea bibliotecară. În baza acestor schimbări sunt efectuate recomandările metodologice în scopul perfecționării activității sau lichidării lacunelor depistate. Activitatea consultativă și practică se face atât în baza analizei activității bibliotecare, cât și în baza demersurilor bibliotecarilor, având teme și probleme concrete.

O importanță deosebită o are activitatea inovațională care include căutarea, depistarea, selectarea, evaluarea inovațiilor și adaptarea acestora la condițiile de activitate ale bibliotecii concrete. În cazurile când se impun niște schimbări, iar soluții de gata nu există, sunt elaborate și propuse soluții proprii care ar putea contribui la sporirea eficienței și calității activității bibliotecare.

Un loc aparte în asigurarea metodologică revine funcției informative în scopul diseminării operative a realizărilor și tendințelor de dezvoltare a profesiei, noutăților și experiențelor avansate în domeniu. La fel de importantă este și funcția de cercetare care presupune studierea și sintetizarea practicii bibliotecare de calitate.

Monitorizarea metodologică apreciată foarte mult de profesioniștii domeniului are drept obiectiv: dinamica indicatorilor privind activitatea bibliotecilor; schimbările în domeniul resurselor umane; depistarea, evaluarea, testarea și promovarea inovațiilor.

Monitorizarea dinamicii indicatorilor oferă posibilitatea evaluării activității bibliotecare și, în baza acesteia, elaborarea recomandărilor privind îmbunătățirea situației. Datele necesare sunt extrase din documente, precum programe și rapoarte de activitate, informații, materiale ale diferitelor activități, publicații, etc. Dar cea mai eficientă metodă este vizitarea bibliotecii și studierea stării de lucruri la fața locului. Toate informațiile despre activitatea bibliotecii sunt cumulate și păstrate în format tradițional sau electronic, alături de formularele statistice primare, rapoartele de activitate, fișierul personalului, fișierul inovațiilor, etc.

Regulamentul Sistemului de asistență metodologică și de specialitate în Republica Moldova stabilește responsabilitățile bibliotecilor la nivel național, teritorial (raional / municipal) și

departamental. Bibliotecile raionale / municipale sunt centre metodologice și asigură asistența de specialitate bibliotecilor din rețea pe toate direcțiile domeniului biblioteconomic și știința informării. În acordarea asistenței metodologice și de specialitate sunt antrenate nu numai persoanele direct responsabile de această activitate, dar și toți profesioniștii din subdiviziunile bibliotecii, responsabili de achiziții, catalogare, clasificare, indexare, activitatea de referințe, relații cu publicul, etc. Asistența de specialitate poate fi oferită direct la locul de muncă (demonstrații practice) sau prin consultații, fie orale, fie în formă scrisă (format tradițional sau electronic). Consultațiile pot fi oferite individual sau în grup. Consultațiile în grup trebuie să fie diferențiate, după: nivelul de studii, experiența de activitate, specializare, etc. Asistența de specialitate poate fi oferită la solicitarea bibliotecarilor sau poate fi inițiativa bibliotecarului metodist, în urma analizei activității și depistării unor sectoare vulnerabile care necesită îmbunătățiri. Toate recomandările trebuie să fie bine argumentate și să fie însoțite de resursele necesare de a fi consultate, stimulând în felul acesta autoinstruirea profesională a bibliotecarilor.

Bibliotecile centre metodologice au responsabilitatea depistării inovațiilor de succes și diseminării informațiilor despre acestea în rețeaua de biblioteci, precum și acordarea ajutorului practic în implementarea inovațiilor, respectiv a serviciilor noi.

Activitatea inovațională este foarte importantă, mai ales, în condițiile dinamizării vieții bibliotecare, impulsionată de implementarea tehnologiilor moderne în activitatea bibliotecară. Inovațiile sunt rezultatul exploarării creativității bibliotecarilor, dar depind și de abilitățile acestora de a căuta, evalua și adapta la condițiile bibliotecii concrete a inovațiilor testate cu succes de alte biblioteci.

Inovațiile din ultimii ani se bazează în special pe explorarea realizărilor domeniului tehnologii informaționale și a domeniilor adiacente. Instrumentele Web 2.0, blogurile, rețelele de socializare au făcut o adevărată revoluție în diseminarea informațiilor și conținuturilor specifice domeniului biblioteconomic și știința informării.

Informațiile despre ideile inovaționale, servicii noi pot fi depistate prin participarea la diverse întruniri de specialitate, studierea resurselor, atât a celor tradiționale, cât și electronice, înscrierea și participarea activă în diverse grupuri pe interese on-line, abonarea la fluxuri de informații (RSS), urmărirea postărilor de pe diverse

Biblioteca publică între percepția tradițională și utilizatorul modern

instrumente web 2.0 profesionale. Odată depistată o practică nouă de succes, un serviciu nou trebuie evaluat în baza următoarelor criterii: avantajele și eficiența în comparație cu practica tradițională, accesibilitatea pentru bibliotecarii din rețea, corespunderea condițiilor concrete de activitate.

Toate inovațiile trebuie să treacă mai întâi de „conservatorismul” bibliotecarilor care cu greu acceptă ieșirea din „zona de confort” și care prin tradiție au tendința de a opune rezistență schimbărilor. Bibliotecarii responsabili de asistența metodologică și de specialitate au un rol foarte important în schimbarea mentalității și a atitudinilor bibliotecarilor.

Un serviciu nou va fi implementat mai ușor dacă bibliotecarul va înțelege din start necesitatea și valoarea acestuia. Ca regulă, o inovație este experimentată în cadrul unei biblioteci și în dependență de rezultatele evaluării este propusă spre implementare în activitatea celorlalte biblioteci din rețea. În cazul inovațiilor, de cele mai multe ori metodiștii sunt și inițiatori și „avocați” și executanți.

O altă responsabilitate a bibliotecarilor metodiști este formarea profesională continuă a bibliotecarilor (FPC). În sistemul de formare profesională continuă a bibliotecarilor din bibliotecile publice un loc aparte revine actualizării și dezvoltării cunoștințelor profesionale și recalificării.

Scopul formării profesionale continue este dezvoltarea și aprofundarea cunoștințelor și abilităților profesionale în conformitate cu postul ocupat și obligațiunile funcționale, familiarizarea bibliotecarilor cu realizările curente, experiența avansată și noutățile domeniului, asimilarea unor cunoștințe noi, necesitatea cărora este condiționată de trecerea în altă funcție, implementarea unor noi tehnologii de informare și comunicare etc.

În lipsa unui sistem de FPC, în ultimii ani s-a mizat pe autoinstruire, iar cursurile, conferințele, simpozioanele și seminarele au fost doar un prim pas spre aceasta. Metodiștii trebuie să susțină autoinstruirea bibliotecarilor, să-i informeze despre resursele noi în domeniu, să pregătească liste de literatură pe teme de importanță majoră pentru profesie, să ofere consultanță bibliotecarilor privind autoinstruirea.

Biblioteca modernă este foarte dinamică. Fluxul informațional se schimbă atât de rapid, încât până și cel mai harnic și bine intenționat bibliotecar reușește cu greu să facă față situației și să fie la curent cu tot ce apare nou în domeniu și respectiv cu noutățile care ar putea fi de folos utilizatorilor din aria de servire. Tehnologiile de informare

și comunicare, care acaparează tot mai mult spațiu în biblioteci, în instituții adiacente și pretutindeni în comunități, solicită implicarea în forță a bibliotecarului. În condițiile în care sistemul instituționalizat de formare profesională continuă a bibliotecarilor este încă în proces de creare, autoinstruirea și instruirea la locul de muncă trebuie să fie un proces permanent.

Odată cu modernizarea tehnologiilor de informare și comunicare, cu extinderea aplicațiilor Web 2.0, s-au înmulțit și oportunitățile de formare profesională continuă. Informația și cunoștințele profesionale nu mai sunt disponibile numai pentru bibliotecarii din centru, care au mai multe posibilități de a participa la diverse forme de instruire: conferințe, simpozioane, seminare, întruniri, ateliere profesionale și altele – toate deosebit de importante pentru formarea profesională continuă. Circulația informației de specialitate și a cunoștințelor este mult mai rapidă și intensă decât era anterior. Bibliotecarii, indiferent de poziționarea geografică, nu se mai pot considera izolați. Paginile web ale bibliotecilor mari din rețeaua bibliotecilor publice, blogurile BNRM, BNC „Ion Creangă”, BM „B.P. Hasdeu”, altor biblioteci cu publicațiile de specialitate în format tradițional, majoritatea cărora sunt plasate și on-line pe paginile web ale bibliotecilor editoare, documentele plasate pe diverse site-uri și rețele de socializare, în special pe: Slideshare, Facebook, Flickr, YouTube etc., fac informația de specialitate mult mai accesibilă pentru orice persoană care are în față un computer conectat la internet, iar prin aceștia și pentru ceilalți bibliotecari.

Prin aceste instrumente noi, instituțiile responsabile de formarea profesională continuă pot acoperi un spectru mult mai larg de teme și probleme și mult mai multe persoane, ca beneficiari.

Organizarea reuniunilor profesionale este o altă responsabilitate majoră a bibliotecarilor metodiști. Până la descentralizare, seminarele raionale ale bibliotecarilor aveau loc cu o apreciabilă periodicitate, fixă, de cele mai multe ori, lunar. După conținut, puteau fi tematice sau cu teme mixte. Această tradiție s-a mai păstrat și până acum în unele raioane. La Strășeni, de exemplu, anual sunt organizate nouă seminare raionale pentru bibliotecarii din bibliotecile publice și o conferință împreună cu bibliotecarii din învățământ. Excepție sunt două luni de vară, când lumea se află, de regulă, în concediu.

Însă, dacă anterior bibliotecarii trebuiau să aștepte o lună pentru a afla ce se întâmplă nou în domeniu, acum au posibilitate să se informeze 24 de ore / 7 zile pe săptămână. Nu toți, dar deja mulți

Biblioteca publică între percepția tradițională și utilizatorul modern

au această posibilitate, iar informația cunoaște multiple metode de circulație. Ideea constă în faptul că bibliotecarii trebuie să accepte și să se obișnuiască cu modalitățile noi de formare profesională continuă. Posibilități există. Și chiar mai multe, decât pot fi asimilate. Trebuie să fie cunoscute, acceptate și utilizate cu cât mai multă eficiență. De la bibliotecari se cere doar puțin efort.

Cele mai multe activități de formare profesională continuă, în mare vogă în ultimul timp, se axează pe munca în echipă. Este vorba de exploatarea inteligenței colective pentru crearea unui produs. Esența bibliotecii 2.0! Există atâtea posibilități de a folosi inteligența colectivă pentru îmbogățirea reciprocă, pentru a împărtăși comunității profesionale ideile de care ar putea beneficia bibliotecarii, biblioteca și utilizatorii.

Cursurile on-line, care deja în mai multe țări reprezintă baza formării profesionale continue, oferă și posibilitatea de a vedea răspunsurile la întrebările tuturor celor implicați. Până a pune la punct, și la noi, niște cursuri on-line, ar fi bine să folosim oportunitățile oferite de aplicațiile Web 2.0, disponibile acum, comentariile etc. pentru a propune idei, a exprima păreri, a disemina informații și cunoștințe.

În documentul IFLA *Dezvoltarea profesională continuă: principii și acumularea celei mai bune experiențe*, elaborat de către Departamentul de dezvoltare profesională continuă și învățare la locul de muncă al IFLA este stipulat faptul că „aproximativ 10% din orele de muncă să fie asigurate atât pentru participarea la workshopuri / ateliere de lucru, conferințe, învățare la locul de muncă și alte activități educaționale, cât și pentru proiecte de învățare informală”.

Bibliotecile au foarte multe probleme, însă cele mai grave, care s-au acumulat cu deceniile, sunt concentrate în bibliotecile din mediul rural și respectiv toate forțele la diverse nivele de responsabilitate trebuie să aibă în vizor anume aceste instituții. Pentru a face față responsabilităților metodologice, bibliotecile raionale trebuie să facă remanieri de personal, să-i identifice pe cei mai pregătiți bibliotecari și să-i reorienteze spre acest sector. Pe toată perioada implementării programului NOVATECA, bibliotecarii metodiști trebuie să fie și formatori NOVATECA. Aceasta pentru a corespunde responsabilităților conform fișei postului. După cum menționam și cu altă ocazie activitatea metodologică și de specialitate este foarte complexă. Cum vor motiva directorii bibliotecilor raionale bibliotecarii să-și asume aceste responsabilități rămâne la latitudinea

lor. Cert este că oamenii întâmplători, de sezon, care nu au vocație pentru această activitate și nici competențele necesare nu sunt decât timp și bani pierduți.

Referințe:

Activitatea metodologică [on-line]. 2013 [citat 02.01.2014]. Disponibil: <http://clubbib2.wordpress.com/pagina-metodistului/>

Competențe de bază în biblioteconomie.Recomandări ALA [on-line]. 25.10.2011 [citat 10.02.1014]. Disponibil: <http://www.slideshare.net/cdbclub/ala-competente-traducere>

Competențe personale / interpersonal [on-line]. 02.12.2011 [citat 201.01.2014]. Disponibil: <http://www.slideshare.net/cdbclub/competente-personale>

Criterii de normare a resurselor umane în bibliotecile publice. În: *Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a bibliotecilor publice. Aprobato prin ordinul Ministerului Culturii al Republicii Moldova nr.283 din 25.09.2003* [on-line]. 2010 [citat 02.01.2014]. Disponibil: <http://www.bnrm.md/club> <http://clubbib2.wordpress.com/pagina-metodistului>

Instruirea și dezvoltarea personalului [on-line]. 04.11.2011 [citat 10.02.2014]. Disponibil: <http://www.slideshare.net/cdbclub/instruirea-i-dezvoltarea-personalului-competente>

Regulamentul Sistemului de asistență metodologică și de specialitate în Republica Moldova [on-line]. 2010 [citat 02.01.2014]. Disponibil: www.bnrm.md/club

Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a Serviciului biblioteconomic (oficiul consultativ) al bibliotecii publice [on-line] 2013. [citat 10.02.2014]. Disponibil: <http://clubbib2.wordpress.com/pagina-metodistului>

Serviciul biblioteconomic (oficiul consultativ) Fișa postului [on-line]. 2013 [citat 20.01.2014]. Disponibil: <http://clubbib2.wordpress.com/pagina-metodistului>

U.S. Public Libraries: A snapshot of priorities & perspectives [on-line]. 2012 [citat 20.02.2014]. Disponibil: <http://www.oclc.org/content/dam/oclc/reports/us-libraries/214758usb-A-Snapshot-of-Priorities-and-Perspectives.pdf>

Боршняк Елена Андреевна. *Привольная сельская библиотека района имени „Габита Мусрепова”* [biblioteca model] [on-line]. 04.06.2012 [citat 10.02.2014]. Disponibil: <http://www.nklibrary.kz/biblioteki-oblasti/modelnye-selskie-biblioteki/privolnaja-selskaja-biblioteka-raiona-imeni-gabita-musrepova.html>

BIBLIOTECA ȘI SCHIMBAREA: CU CE ÎNCEPEM?

Vorbim de mai mulți ani de la diverse tribune că schimbarea bibliotecii și a bibliotecarului este absolut necesară și că nu există altă alternativă schimbării. Sondajele din ultimul timp demonstrează același lucru. Membrii comunității doresc „altă haină” pentru biblioteca care nu mai ține pasul cu noutățile.

Cum se face trecerea de la vorbe la fapte? Ce pași sunt înfăptuiți? Unii bibliotecari înțeleg situația și fac eforturi pentru a ieși spre altă traiectorie a dezvoltării, alții refuză „să-și toarne lumină în cap” și „așteaptă să treacă ziua de muncă și să plece acasă”.

Antrenați în proiecte finanțate de diverse organizații internaționale și în unele cazuri chiar de organele administrative locale, unii bibliotecari dotează bibliotecile cu tehnologii, dezvoltă proiecte inovatoare de diversificare a serviciilor, fac reparații, alții se uită la calculatoarele din dotare ca la icoane uneori limitându-se a le folosi pentru dactilografierea unor texte. Puținele calculatoare sunt ținute în unele biblioteci departe de utilizatori cum altădată erau ținute, sub lacăt, cărțile mai valoroase.

Cum schimbăm situația? Cum construim podul încrederii pentru a ajunge la membrii comunității și a-i convinge că biblioteca are menirea să-i ajute și chiar îi poate ajuta. De unde începem? De ani buni, la diverse întruniri, vorbim despre necesitatea de a schimba atitudini și mentalități. Cum s-a schimbat atitudinea față de utilizatori și față de bunurile încredințate? Câți bibliotecari au înțeles că într-o societate democratică oamenii au drepturi și ele trebuiesc respectate?

În țară se realizează un proiect care va schimba fundamental fața bibliotecilor. Cât de pregătiți sunt bibliotecarii pentru a nu frâna această schimbare? NOVATECA vine cu niște oferte, dar nu poate schimba voința bibliotecarilor. Ceea ce trebuie de înțeles, și cu cât mai repede cu atât mai bine, este că după realizarea acestui proiect nimic nu va mai fi ca altădată. Asadar?

Este timpul ca fiecare bibliotecar să vină într-o dimineață la bibliotecă, să se oprească în prag sau chiar la poartă și să încerce să privească biblioteca cu alți ochi, cu ochii utilizatorului secolului XXI. Dacă cărarea spre bibliotecă nu se vede din buruieni, să rezolve problema pe loc, dacă firma este învechită sau uzată de timp să rezolve problema sau s-o bifeze la sarcini imediate, dacă orarul de funcționare nu este vizibil sau trebuie schimbat pentru a corespunde

intereselor tuturor membrilor comunității, să argumenteze primarului de ce este necesară schimbarea și să propună aprobarea unui program mai flexibil. Dacă este necesară o reparație cosmetică, să identifice mijloacele necesare pentru rezolvarea problemei. Atenție! Geamurile sparte sunt absolut inacceptabile.

Apoi să descuie lacătul, să se oprească în prag și să se întrebe. Oare ce senzație au utilizatorii când trec pragul? Că s-au întors în timp? Mirosul? Este de vopsea proaspătă de tipar sau de praf și mucegai? De câți ani rafturile stau în aceeași poziție? Când au fost schimbate ultima oară despărțitoarele de raft? Cum arată locul unde sunt păstrate ziarele? Nu sunt arse de soare sau și mai rău încercate de mucegai? Când a fost făcută ultima desprăfuire? În ce stare sunt documentele de evidență, or bibliotecarul are în gestiune niște bunuri pentru care răspunde în fața comunității.

Acum când am rezolvat problemele cu mirosul, impactul vizual, reamplasarea mobilei și a rafturilor, am actualizat documentele de evidență, am rezolvat alte probleme de funcționare avem tot timpul din lume să ne ocupăm de utilizatori.

Începem cu felul cum răspundem la binețe. Că de aici, practic, începe comunicarea. Când remarcăm prezența în bibliotecă a utilizatorului, schițăm un zâmbet, îl salutăm cu gura până la urechi, sau îl privim cu indiferență și supărare ca pe un oaspete nedorit care ne sustrage de la nu știu ce activități ce nu suportă amânare? Sau poate lăsăm totul la o parte și ne ocupăm de utilizator până am rezolvat problema pentru care a călcat pragul bibliotecii? Sau îi spunem că n-avem cartea sau informația solicitată și ne căutăm în continuare de lucru? Poate fi ceva mai important decât solicitarea utilizatorului pentru care biblioteca există și din impozitele căruia este finanțată?

Când vor înțelege cei 2474 de bibliotecari din bibliotecile publice că utilizatorul este rațiunea de existență a bibliotecii și că biblioteca va exista exact atât timp, cât va avea utilizatori. Eurobarometrul cultural realizat în anul 2013 atestă o scădere a numărului de utilizatori ai bibliotecilor publice din Europa ca procent din populație cu partu procente de la 35% în anul 2007 la 31% în anul 2013. Dacă ritmul descreșterii se menține, nu este complicat de calculat peste câți ani ușile bibliotecilor vor rămâne închise. Noi avem de muncit enorm pentru a schimba percepția membrilor comunității și a le demonstra că biblioteca poate fi de folos și îi poate ajuta. Iar pentru a reuși, utilizatorul trebuie să se simtă binevenit, să fie convins că bibliotecarul face tot posibilul pentru a-l ajuta, și dacă nu-l poate ajuta la moment

Biblioteca publică între percepția tradițională și utilizatorul modern

va face tot posibilul pentru a-i rezolva problema în cel mai scurt timp cu putință. Orice bibliotecă poate oferi ceva interesant utilizatorilor, indiferent de resurse și dotări, iar cultura dialogului, comportamentul și atitudinea binevoitoare nu pot fi niciodată în exces!

Exemple de urmat? Să revenim la experiența Finlandei, o țară doar un pic mai mare decât cea în care trăim. În Finlanda anual este realizat un studiu pentru a determina instituția sau compania națională, care oferă cel mai bun serviciu pentru public. Pe parcursul mai multor ani bibliotecile (ca rețea națională) au ocupat poziția a treia în clasament. Anul acesta bibliotecile finlandeze au obținut cea mai înaltă apreciere a cetățenilor – locul întâi. În listă au fost incluse aproximativ 100 de instituții (companii), iar criteriile de selecție au inclus: nivelul de servire în general, prima impresie, timp mediu de așteptare și servire, atitudinea personalului, competența personalului, corelația dintre preț și calitate, nivelul de confort al spațiului, flexibilitate, dorința de a reveni. Locul doi în clasament a fost ocupat de două bănci, locul patru de compania ALKO, locurile cinci și șase – de două farmacii.

Conform unui studiu realizat în anul 2004, Finlanda era considerată lider mondial în dezvoltarea serviciilor bibliotecare. Eurobarometrul cultural realizat în 2013 demonstrează, că Suedia devansează Finlanda la doi indicatori: vizite per capita la bibliotecă și indicele mediu de lectură. Probabil aceasta nu schimbă situația, iar nota cetățenilor țării este răsplată pentru eforturile depuse de bibliotecari pentru a ține biblioteca în prim-planul comunității. Este clar că acolo nu se pune problema supraviețuirii bibliotecii.

De ce nu se poate și la noi? E timpul să ne întrebăm fiecare în parte: ce ne scapă? Unde greșim? Ce nu facem corect? Și să începem a îndrepta lucrurile, cât nu este prea târziu.

Zăboviți mâine, când deschideți ușa, în prag și vă întrebați ce nu place ochiului unui om care este la prima întâlnire cu biblioteca? Opriți-vă în prag și remarcați, ce puteți schimba chiar acum și ce rămâne pentru o dată nu prea îndepărtată? Uitați-vă în oglindă și observați ce nu vă place și trebuie schimbat, analizați-vă comportamentul, fiecare pas și fiecare frază! Oare cum va fi prima zi dintr-un nou început?

Câțiva pași pe care-i putem parcurge împreună. Fără resurse suplimentare. Fără prea multe eforturi.

Pasul întâi. *Ne uităm în oglindă.*

Pentru profesia noastră contează foarte mult ținuta și codul vestimentar. În bibliotecă vin oameni de diferite vârste, de diferită pregătire educațională, cu diferită dispoziție, etc.

Să ne privim în oglindă și să ne întrebăm ce va vedea utilizatorul la masa de lucru a bibliotecarului? O persoană îngrijită cu o față deschisă și binevoitoare. La sigur, pe oricine avantajează: părul frumos aranjat, hainele curate, călcate, cu o lungime potrivită, fără decolteuri prea generoase, la limita decenței de transparențe sau mulate pe corp, cu o croială adecvată activității, etc.

Bijuteriile? Trebuie să fie discrete fără a concura podoabele bradului de anul nou.

Încălțăminte? Comodă, bine îngrijită. Ciupici de cameră? Uitați categoric de ei!

Passul doi. *Ne oprim la poartă sau la intrarea în bibliotecă și privim exteriorul.*

Este timpul pentru o îmborspătare a pereților, scărilor, etc? Pregătim argumentele pentru o discuție cu primarul și evaluăm împreună situația, dacă nu se poate rezolva cu puteri proprii. Foarte importantă firma. Este plasată la un loc vizibil și luminat? Dacă nu, o amplasăm într-o poziție mai bună, vizibilă pentru toți. Programul de activitate al bibliotecii? Trebuie plasat în așa fel ca să fie vizibil din exterior, să fie suficient de flexibil pentru a corespunde necesităților și programelor de activitate sau studii a tuturor membrilor comunității. În acest sens, solicităm opiniile acestora. Realizăm un sondaj pentru a putea convinge și finanțatorul despre necesitatea unui program mai flexibil.

Passul trei. *La intrarea în bibliotecă, ne oprim în prag și privim interiorul cu ochii utilizatorului.*

Ce senzație poate avea acesta? S-a întors în timp? Când au fost reamplasate ultima oară rafturile și mobila? Stau în același loc de la deschiderea bibliotecii? Începem prin a solicita părerile utilizatorilor, cum ar putea fi optimizată utilizarea spațiilor? Ne gândim la elemente noi care ar putea înviora atmosfera din încăperi. Dăm jos toate materialele informaționale și promoționale, despărțitoarele de raft, etc. îngălbenite de soare și timp și le înlocuim cu altele noi. Reamplasăm mobila pentru a da o senzație de noutate. Înlăturăm din calea utilizatorului tot ce supără ochiul și dă senzația de vechi, demodat și neîngrijit.

Bibliotecarii ruși care lucrează asupra unui nou concept de bibliotecă publică au apelat după ajutor la profesioniști, în special în domeniul arhitecturii de bibliotecă, în țări nordice precum Suedia, Finlanda. Au făcut spațiile cât mai flexibile, au eliberat cât mai mult spațiu posibil pentru utilizatori, au scos toate barierele. Au scos

Biblioteca publică între percepția tradițională și utilizatorul modern

draperiile ca oamenii să poată vedea din stradă ce se întâmplă în bibliotecă. Au început să organizeze cât mai multe activități. Au adus în biblioteci ceai, cafea, biscuiți... și lucrurile au început să se schimbe.

Pasul patru. *Facem ordine în documentele de ordine interioară.*

Verificăm dacă toate intrările sau casările sunt oglindite în Registrul Inventar sau Registrul de Mișcare a Fondurilor, facem ordine în actele de casare sau transfer, caietul de evidență zilnică, formularele statistice, programul și raportul de activitate, etc.

Pasul cinci. *Verificăm și actualizăm cataloagele, fișierele, mapele tematice, etc. Înnoim inscripțiile de pe lădițe, despărțitoarele și fișele de catalog. Aruncăm tot ce este învechit și înlocuim cu altele noi.*

Toate aceste activități de funcționare sunt absolute necesare, dar trebuie percepute doar ca activități secundare. Utilizatorii sunt rațiunea de existență a bibliotecii. Biblioteca există atât timp cât are utilizatori. Toată creativitatea și cunoștințele bibliotecarului trebuie să servească satisfacerii necesităților de informare, lectură și cunoaștere a acestora.

Postfață sau lozinca noastră pentru toți anii care vin:

Utilizatorul este rațiunea de existență a bibliotecii! Ne-am înțeles?

BIBLIOTECA ÎN ERA INTERNETULUI: TENDINȚE ȘI PROGNOZE

Marile valori care au făcut nume bibliotecii și i-au asigurat supraviețuirea pe parcurs de milenii sunt: spațiile, cărțile (resursele infodocumentare) și personalul. Era modernă marcată de tehnologizarea excesivă, de extinderea Internetului a adăugat celor trei piloni tradiționali, tehnologiile și serviciile în baza acestora, fără de care biblioteca modernă nu mai poate fi concepută. Acestea din urmă influențează masiv și remodelează biblioteca bibliotecarul și profesia în întregime. Dacă bibliotecarul tradițional este mai mult umanist prin formare, bibliotecarul erei digitale trebuie să fie și un bun tehnolog, fără cunoașterea tehnologiilor în scurt timp acesta nu va mai avea loc în bibliotecă.

Despre viitorul, locul și importanța bibliotecii în era digitală se discută mult și punctele de vedere sunt foarte diferite. Se discută în mediul profesional, discută decidenții și fondatorii, discută utilizatorii. Opiniile acestora din urmă sunt foarte importante, în special opiniile celor mai pregătiți dintre ei. În prima jumătate a lunii octombrie, la o distanță de doar două zile, în presă au apărut două articole, reprezentând puncte de vedere, diametral opuse, expuse de doi scriitori:

„Why our future depends on libraries, reading and daydreaming” / De ce viitorul nostru depinde de biblioteci, lectură și vise, semnat de scriitorul englez Neil Gaitman, publicat la 15 octombrie de *The Guardian* și „The end of the library” / Sfârșitul bibliotecii de scriitorul american MG Siegler, publicat la 13 octombrie 2013 de *Techcrunch*.

Ambele abordează viitorul bibliotecii, numai că Neil Gaitman se întreabă și răspunde de ce viitorul nostru depinde de biblioteci, lectură și visele de zi cu zi și face o pledoarie pro bibliotecă pe care fiecare bibliotecar, dispus să apere biblioteca și profesia, trebuie s-o învețe pe de rost, iar MG Siegler vorbește despre sfârșitul sigur a celor mai multe biblioteci sau despre sfârșitul bibliotecii în formula cunoscută de noi azi. Cu unele momente putem fi de acord cu altele nu, numai că, Neil Gaitman se bazează pe propria experiență, întreaga viață a acestuia fiind legată de bibliotecă, iar MG Siegler nu-și mai amintește când a fost ultima dată la bibliotecă și presupune că n-a mai vizitat-o din anii de școală. Seglier a fost taxat dur de comunitatea bibliotecară internațională. Dar în articolul semnat de el există niște

momente care nu pot fi neglijate. Siegler aduce trei argumente care nu pot fi contestate: presiunea economică; abundența de conținuturi din internet; diferența de preț.

Trebuie să ne obișnuim cu faptul că despre prezentul și viitorul bibliotecii, a cărții în format tradițional, despre șansele de supraviețuire a acestora și locul, și rolul bibliotecarului în era googlerizării se va discuta permanent. Important este ca prognozând viitorul să nu ne îndepărtăm prea mult de prezent. Dată fiind situația țării noastre unde există loc de mai bine pentru tehnologii, cărți electronice, acces deschis, s-ar putea crede că suntem încă departe de aceste provocări, dar deja avem biblioteci universitare cu doar cinci salariați, deja avem biblioteci raionale, cu responsabilități metodologice, cu doar 5-7 salariați, tot mai mulți rectori de universități mari (din Republica Moldova) consideră că finanțarea bibliotecii devine o povară tot mai grea și că numărul bibliotecarilor poate fi redus.

Cum putem asigura un loc bibliotecii și bibliotecarului în această lume în permanentă transformare, cum poate biblioteca și bibliotecarul să rămână relevante pentru societate și pentru comunitățile pe care le servesc? Cum pot bibliotecile supraviețui într-un viitor digital sau chiar hybrid? Cum vom accesa, utiliza și beneficia de informație într-o lume din ce în ce mai hiper-conectată? Care este locul bibliotecii în ecosistemul informațional modern? Sunt multe întrebări, la care nu există răspunsuri de gata sau nu există încă. Clar este doar faptul că lumea se schimbă, tehnologiile se modernizează și bibliotecile nu pot sta pe loc, că sunt necesare nu numai schimbări cantitative, dar schimbări calitative, schimbări fundamentale în felul în care vedem, percepem și rezolvăm problemele.

Profesioniști cu nume grele în domeniul bibliotecar consideră că toate inițiativele (mai ales cele digitale) din ultimii ani, care, la diverse etape, erau considerate a fi salvarea bibliotecilor au avut doar efect temporar. Întreg ecosistemul informațional, din care fac parte și bibliotecile, este în continuă modernizare, schimbare și transformare. Raportul IFLA despre tendințele actuale, care modelează societatea informațională, identifică cinci tendințe de top care vor juca un rol cheie și în modelarea viitorului ecosistem informațional:

- Tehnologiile noi vor extinde și vor limita în egală măsură accesul persoanelor la informații;
- Educația on-line va democratiza și va perturba învățarea la nivel mondial (în ultimii 5 ani numărul studenților care folosesc măcar un curs on-line a crescut cu 96%);

- Limitele de protecție a vieții private și a datelor vor fi redefinite;
- Societățile hiper-conectate vor asculta și vor face mai puternice voci și grupuri noi;
- Noile tehnologii vor transforma mediul informațional global.

Să dezvoltăm un pic doar prima tendință. Informația este valoroasă. Informația de calitate este extrem de valoroasă. Istoria umanității de până acum a cunoscut o penurie de informații. În ultimii câțiva ani societatea s-a mișcat de la o economie săracă în informații la o economie inundată de informații. Potrivit lui Eric Schmidt de la Google, la fiecare două zile rasa umană generează atâta informație cât a fost generată de la începutul civilizației umane până în anul 2003. Oamenii au nevoie de ajutor pentru a găsi informația de calitate de care au nevoie cu adevărat.

Tendențele identificate de IFLA reprezintă tendințele generale. Să vedem care sunt tendințele specifice activității bibliotecilor, și în special a bibliotecilor de cercetare?

În lumea academică americană există o structură numită Research Planning and Review Committee (ACRL), din componența căruia fac parte specialiști cu nume notorii în biblioteconomie și știința informării, persoane de mare prestigiu în mediul bibliotecilor universitare. O dată la doi ani, comitetul realizează *Topul a zece tendințe și probleme în activitatea bibliotecilor din învățământul superior*. Topul este realizat în baza studierii literaturii de specialitate, participării la diverse întruniri profesionale, analizării părerilor experților familiari cu tendințele învățământului superior. Ultimul top de acest fel a fost realizat în anul 2012 <http://ref-notes.blogspot.com/2012/06/acrl-news-2012-top-ten-trends-in.html>.

Tendențele și problemele identificate sunt prezentate în ordine alfabetică (în traducerea engleză) și includ:

1. Comunicarea valorii.
2. Descrierea, stocarea eficientă, managementul și utilizarea datelor.
3. Prezervarea digitală.
4. Schimbările în învățământul superior.
5. Tehnologiile informaționale
6. Mediul mobil.
7. Achiziționarea cărților electronice.
8. Comunicarea științifică. Accesul deschis.
9. Personalul.
10. Comportamentul și așteptările utilizatorilor.

Biblioteca publică între percepția tradițională și utilizatorul modern

În topul clasamentului se află problemele ce țin de personal. Bibliotecarii au restanțe, mai ales la capitolul dezvoltarea competențelor în domeniul tehnologiilor informaționale. Ce se întâmplă în era Internetului cu cele trei mai valori tradiționale pe care se ține biblioteca: spațiile, cărțile, potențialul intelectual? Cu toate investițiile în tehnologizarea bibliotecilor, cartea rămâne marca bibliotecii, fiind considerată una dintre cele mai vechi și mai puternice mărci din lume. Cele mai solicitate servicii sunt: serviciul de referință online „Întreabă bibliotecarul”, cursurile privind împrumutul electronic, cursurile privind utilizarea dispozitivelor de lectură electronice.

Dacă biblioteca tradițională are în centru cartea, biblioteca erei digitale trece printr-o reconceptualizare a bibliotecii ca spațiu fizic, centrându-și activitatea pe utilizatori, pentru a corespunde noilor cerințe ale acestora. Tendința bibliotecilor este de a elibera cât mai mult spațiu pentru utilizatori. Spațiile sunt gândite cât mai flexibile, pentru a putea fi transformate în locuri pentru studiul individual sau în grup, spații pentru întruniri comunitare, săli de clasă pentru alfabetizarea digitală, spații în care utilizatorii creează conținuturi, socializează, etc. Problema spațiilor este tratată foarte diferit în ultimii ani. În timp ce unii profesioniști consideră că odată cu extinderea digitalizării spațiile fizice vor pierde din importanță, alții consideră că acest spațiu comunitar va rămâne la fel de relevant pentru comunitate. La 14 septembrie 2013, în San Antonio, Texas a fost deschisă o bibliotecă nouă „fără cărți” BiblioTech. Catalogul bibliotecii conține peste 10.000 de cărți electronice. Pentru utilizarea în spațiul fizic al bibliotecii, la dispoziția utilizatorilor sunt puse 45 iPad-uri Apple, 40 laptop-uri, 48 de calculatoare, 600 de cititoare de cărți electronice și 200 de cititoare „îmbunătățite” pentru copii, care dispun de o aplicație ce ajută copiii să învețe a citi. Sunt disponibile de asemenea cărți audio și software educaționale. Într-un timp relativ scurt la bibliotecă s-au înscris peste 7 000 de utilizatori. Deși biblioteca nu are cărți tipărite, și utilizatorii nu trebuie neapărat să vină la bibliotecă pentru a le împrumuta, personalul consideră că spațiul fizic, perceput ca un important spațiu comunitar, reprezintă cheia succesului bibliotecii.

O cu totul altă părere a fost expusă în 2013 pe blogul *Biblioteci și arhitectură* <http://www.bauenblog.info/2013/09/26/towards-a-new-library-model/>. La 26 septembrie 2013 pe blog a fost publicat articolul *Spre un model nou de bibliotecă*, semnat de Daniel Gil. Autorul este convins că viitorul aparține spațiilor mici, flexibile,

dinamice, eficiente, independente, ușor operaționale, cu un minim de publicații tipărite, cu acces Internet și maximum posibil de conectări Wi-Fi. Restul spațiilor trebuie să fie destinate activităților de tot felul, în special pentru grupurile mici. Autorul presupune că cheia supraviețuirii bibliotecii ar putea fi reducerile (finanțe, personal) și apropierea de fiecare persoană în parte. Putem fi de acord cu autorul până la o anumită limită, dar nu trebuie să uităm de utilizatorii care încă se gândesc la bibliotecă ca la un loc unde vin să împrumute cărți și alte publicații, să participe la evenimente, să socializeze, etc. Deși, trebuie să recunoaștem că spațiile mari, costisitoare și greu de întreținut ar putea fi o problemă în viitor. Într-o postare pe lista Biblos dna Hermina Anghelescu scrie referindu-se la acest articol „o provocare cu care chiar ne-am confruntat pe campusul nostru (Wayne State University), unde pe 24 decembrie 2013 se va închide una dintre marile biblioteci – o clădire cu 8 etaje care adăpostea colecțiile de științe exacte și inginerie. Cum tendința este spre învățământul la distanță, necesitatea spațiilor vaste de bibliotecă nu se mai justifică. Bibliotecarul virtual poate lucra de oriunde pentru a recomanda resurse on-line utilizatorului de oriunde” (<http://www.lib.wayne.edu/blog/?p=6190>).

Deși opiniile sunt foarte diferite atât privitor la spații, cât și la resurse, toate plasează utilizatorul și necesitățile acestuia pe primul plan.

Este interesant de văzut cum percep schimbările pe segmentul biblioteconomie și știința informării utilizatorii din mediul academic, considerați cei mai pregătiți și versați în varii domenii.

La 19 iunie 2013, *The Guardian Higher Education Network* publica rezultatele unui sondaj realizat în mediul academic din Regatul Unit cu implicarea a 3500 de respondenți. Studiul demonstrează că: în viitor cercetătorii vor avea nevoie atât de biblioteca fizică, cât și de cea virtuală. Cercetarea nu mai începe ca altădată cu o vizită la bibliotecă, dar aceasta încă joacă un rol crucial. Formatul virtual ar putea depăși formatul tradițional, dar biblioteca încă are de jucat un rol pentru ambele. Deși cercetătorii solicită bibliotecii cărțile și revistele necesare pentru cercetare și pregătirea cursurilor, ei petrec mai puțin timp în spațiul fizic decât în cel virtual. Trei pătrimi dintre respondenți nu văd nici o problemă în faptul că biblioteca se abonează la reviste în format electronic. Totodată, recunosc necesitatea păstrării colecțiilor de reviste în format tradițional. Cărțile electronice devin și ele un element tot mai acceptat de mediul academic. Șase din zece

Biblioteca publică între percepția tradițională și utilizatorul modern

respondenți au indicat că în ultimele șase luni au folosit „des” sau „ocazional” cărți electronice. Cu toate acestea, aproximativ 90% de respondenți au menționat că este mai ușor să lucreze cu resursele în format tradițional, decât în format electronic. În timp ce căutarea și explorarea referințelor este mai ușoară în format digital, cercetarea și lectura serioasă este mai ușoară, utilizând formatul tipărit. Un procent foarte mic de respondenți – aproximativ 14% – consideră că în următorii cinci ani cartea electronică va înlocui cartea tipărită. Pentru 90% dintre respondenți, colecțiile bibliotecii sunt cele mai importante surse folosite în cercetare și profesorat. Pe locul doi sunt plasate materialele disponibile on-line. Când cercetătorii nu găsesc materialele necesare în colecțiile bibliotecii, 90% le caută în Internet. Următorul răspuns, ca număr de respondenți, a fost că renunță la căutare. Aceste cifre demonstrează cât de important este ca biblioteca să-și facă disponibile conținuturile on-line.

Care este în percepția respondenților rolul bibliotecii universitare? 90% dintre respondenți văd rolul principal al bibliotecii universitare în achiziționarea conținuturilor. 45% consideră că sunt foarte dependenți de bibliotecă pentru munca prestată. Numai 2% de respondenți încep cercetarea cu o vizită în spațiul fizic al bibliotecii. Potrivit Raportului OCLC 2010 *Percepția bibliotecii și a resurselor informaționale*, acum nimeni nu mai începe cercetarea pornind de la bibliotecă.

Interesant stau lucrurile și în mediul viitorilor studenți. În Regatul Unit, în fiecare an este realizat un studiu privind lectura copiilor în era digitală *Understanding the Children's Book Consumer in the Digital Age*. În anii 2012 – 2013, numărul copiilor cu vârste de până la 17 ani care nu citesc sau doar foarte rar se uită în cărți a crescut de la 20 la 28%. Tot mai puțini tineri citesc de plăcere. Pricina? Gadgeturile. Numărul copiilor care folosesc tabletele s-a dublat. Doar 20% le folosesc pentru a citi cărți electronice. Crește continuu numărul copiilor care citesc cărți în format electronic. Adolescenții între 14-17 ani recunosc că citesc în format electronic și aproape nu mai folosesc formatul tipărit.

Când cărțile electronice abia începeau să cucerească piața, profesioniștii domeniului sperau că datorită cititoarelor de cărți electronice copiii vor citi mai mult. Așteptările nu s-au adeverit. Acum experții se întrebă dacă nu este timpul să extindă cuvântul „lectură” dincolo de „lectura cărților”. La urma urmei studiarea conținuturilor on-line tot lectură este. Ultima parte a studiului britanic

se axează pe interesele de lectură ale adolescenților (11-17 ani). La această categorie predomină lucrările scenice fiction (SF), culegeri de curiozități, literatura umoristică și cărțile despre sport. Așa cum piața cărților electronice se va extinde și la noi ceea ce se întâmplă acum cu elevii din Regatul Unit este și viitorul nostru.

Potrivit unor surse, în rândurile copiilor de la noi cele mai solicitate cărți sunt cele din programul școlar și detectivale.

Ce se întâmplă cu cea mai mare valoare a bibliotecii – potențialul intelectual? În lumea bibliotecară nu există un consens privind viitorul bibliotecarului. Nu există o înțelegere clară nici în mediul decidenților de diverse responsabilități și, desigur, nici în mediul utilizatorilor reali și potențiali. Dacă un clasament al profesiilor, realizat în anul 2009 în SUA, situa profesia de bibliotecar printre 30 din cele mai prestigioase profesii, „*Topul celor mai prestigioase profesii și ocupații din Moldova*” plasează bibliotecarul pe ultima poziție. Cei 1111 respondenți care au constituit eșantionul studiului, realizat în august-septembrie 2012 de Institutul de Marketing și Sondaje, au taxat dur profesia de bibliotecar. În coada clasamentului se mai află **agricultorii, secretarele, chelnerii, dar... înaintea bibliotecarilor!** Aceștia au obținut un procentaj de **9, 8, 7** și, respectiv, **6 la sută**.

Dintr-o țară cu puternice tradiții conservatoare tot mai insistent vine ideea înlocuirii bibliotecarilor plătiți de la buget cu voluntari. În anul 2012 această idee a fost lansată de primarul Londrei, iar acum recent a fost preluată de municipalitatea orașului Sheffield care intenționează să închidă 16 din cele 28 biblioteci, ce servesc 184 mii de utilizatori înregistrați, în cazul dacă nu se vor găsi grupuri comunitare (voluntari, structuri de business, etc.) care să le salveze. Există și propunerea de a deschide în spațiile acestor filiale baruri sau restaurante, iar biblioteca să rămână ca o anexă.

Problema potențialului intelectual este considerată ca cea mai mare problemă a lumii bibliotecare, lucru constatat și de Research Planning and Review Committee (ACRL), despre care se menționa mai sus. Cum văd membrii comitetului căile esențiale prin care bibliotecile pot să-și creeze personalul de care au nevoie? Miza se pune pe:

- Formarea profesională continuă;
- Angajarea pe posturile vacante sau pe posturile noi a unor persoane care dețin competențele necesare Erei Digitale;
- Perfecționarea calificării personalului existent.

Concluzia principală care se impune este că biblioteca erei digitale are nevoie de un nou model de business care să corespundă mutațiilor în ecosistemul informațional și necesităților comunităților pentru care există.

Referințe:

2012 Top Ten Trends in Academic Libraries A Review of the Trends and Issues Affecting Academic Libraries in Higher Education [on-line]. 2012 [citat 27.01.2014]. Disponibil: <http://ref-notes.blogspot.com/2012/06/acrl-news-2012-top-ten-trends-in.html>.

The first bookless library: BiblioTech offers only e-books [on-line]. 08.10.2013 [citat 18.11.2013]. Disponibil: http://money.cnn.com/2013/10/08/technology/innovation/bibliotech-ebook-library/index.html?iid=HP_LN

Gaitman, Neil. *Why our future depends on libraries, reading and daydreaming* [on-line]. 15.10.2013 [citat 22.01.2014]. Disponibil:

<http://www.theguardian.com/books/2013/oct/15/neil-gaiman-future-libraries-reading-daydreaming>

The Guardian Higher Education Network [on-line]. 19.06.2013 [citat 21.01.2014]. Disponibil: <http://www.theguardian.com/higher-education-network/blog/2013/jun/19/academic-publishing-print-digital-libraries>

The IFLA trends report [on-line]. 2013 [citat 20.01.2014]. Disponibil: <http://trends.ifla.org/>

Libraries building communities [on-line]. 2005 [citat 28.01.2014]. Disponibil: http://www2.slv.vic.gov.au/pdfs/aboutus/publications/lbc_execsumm.pdf

The library of the future [on-line]. 2013 [citat 29.01.2014]. Disponibil: <http://www.artscouncil.org.uk/what-we-do/supporting-libraries/library-of-the-future>

Library Services in the Digital Age [on-line] 22.01.2013 [citat 28.01.2014]. Disponibil: <http://libraries.pewinternet.org/2013/01/22/library-services>

Percepțiile utilizatorilor privind beneficiile TIC în bibliotecile publice din România [on-line]. 15.05.2013 [citat 17.02.2014]. Disponibil: <http://www.slideshare.net/cdbclub/studiul-pan-european-asupra-bibliotecilor-publice-romania-rol>

Siegler, M.G. *The end of the library / Sfârșitul bibliotecii* de scriitorul american MG Siegler [on-line] 13.10.2013 [citat 28.01.2014]. Disponibil: <http://techcrunch.com/2013/10/13/the-end-of-the-library>

Towards a new library model [on-line]. 26.09.2013 [citat 18.11.2013]. Disponibil: <http://www.bauenblog.info/2013/09/26/towards-a-new-library-model/>

Farrington, Joshua (2013) *Sheffield Libraries To Add Wine Bars / Bibliotecile din Sheffield ar putea deveni baruri* [on-line]. 20.09.2013 [citat 07.08.2014]. Disponibil: <http://www.thebookseller.com/news/sheffield-libraries-could-become-wine-bars>

Zickuhr, Kathryn. *Innovative library services „in the wild”* [on-line]. 29.01.2013 [citat 21.01.2014]. Disponibil: <http://libraries.pewinternet.org/2013/01/29/innovative-library-services-in-the-wild>

CARTEA ȘI LECTURA – IZVOR DE CUNOAȘTERE
ȘI ÎNȚELEPCIUNE. FESTIVALUL NAȚIONAL AL
CĂRȚII ȘI LECTURII.
BILANȚURILE EDIȚIEI A III-A, 2013

Printre numeroasele festivaluri care în ultimii ani încearcă să prindă rădăcini: festivalul mărului, festivalul cartofului, festivalul străzii și multe, multe altele care fiecare în parte își are rostul său, FNCL are drept incontestabil de existență și este de datoria noastră să-l facem să se transforme în tradiție și să ia amploare pentru că este axat pe promovarea celei mai mari valori care a existat vreodată, cel mai sublim și enigmatic act al creației – cartea și respectiv celelalte două componente ale triadei cunoașterii lectura și biblioteca. Mai mult decât atât, nici o manifestare de proporții, dacă se vrea și de calitate, nu poate avea loc fără studiu, documentare care se face tot prin lectură și carte, indiferent de format. Lucrul acesta pare a deveni tot mai clar, pentru că la ediția a treia, 2013 a Festivalului Gustar a fost organizată și o zonă a cărții, care potrivit organizatorilor s-a bucurat de mare succes.

Cărțile, care au însoțit oamenii aproape la fiecare etapă a dezvoltării lor au un rol incontestabil în păstrarea identității culturale naționale și a valorilor civilizației umane. Indiferent dacă sunt în format tradițional sau electronic, cărțile și lectura facilitează transformarea informației în cunoaștere și deschid oamenilor noi orizonturi.

Cartea și lectura sunt indispensabil legate de bibliotecă. Această triadă trebuie să aibă un loc bine definit în viața oricărui om dedicat dezvoltării, care vrea să acceadă spre noi înălțimi.

Tot ce se păstrează între pereții unei biblioteci documentează trecerea noastră prin istorie: realizări, eșecuri, evenimente de înaltă încărcătură sentimentală pentru întregul neam, bucurii și tristeți colective, și multe altele, și toate rămân aici, mărturie ale existenței și trecerii noastre printr-un segment al istoriei, spre judecata generațiilor. Acestea sunt valorile pe care trebuie să le ocrotim împreună pentru azi, pentru mâne și pentru toți anii care vin.

Einstein, care prin carte a escaladat cele mai înalte culmi ale științei scria că: „Unicul drum pe care oamenii trebuie să-l cunoască cu adevărat este drumul spre bibliotecă”, iar contemporanul nostru, cunoscutul istoric, diplomat, filozof, jurnalist și romancier român

Neagu Djuvara, vine să-i dea dreptate, mărturisind, deja în zilele noastre, într-un interviu recent: „În viața mea nicăieri nu am fost mai fericit decât într-o bibliotecă. Dacă aș aduna orele pe care le-am petrecut în biblioteci, cred că ar reprezenta un sfert din viață. Sunt fericit în biblioteci”. Sunt sfaturi de care trebuie să luăm aminte și să le dăm ascultare... spre binele și fericirea noastră.

Ar fi un exercițiu prea complicat să încerci a-ți imagina lumea fără cărți, care au însemnat pe parcurs de secole și chiar milenii principalul format de acumulare a cunoștințelor și înțelepciunii.

Cărțile sunt nemuritoare. De-a lungul anilor au căzut zei, state, cetăți, dar cărțile au rămas. Istoria a cernut doar nonvaloarea și a păstrat peste ani adevăratele valori. Mari personalități care au contribuit la modelarea lumii au murit cu secole și milenii în urmă, dar cărțile lor au rămas, trăiesc păstrându-le numele și memoria. Când le citim cărțile, le simțim prezența, ne traspunem în lumea în care acestea au trăit.

Cărțile alimentează mintea. Mintea omului poate fi sănătoasă doar dacă e alimentată corespunzător cu cărți bune. Se poate de trăit și fără cărți, nimeni încă n-a murit din lipsa lor. Dar de câte cunoștințe, de câtă înțelepciune, adevăr, bucurii și frumuseți am fi lipsiți!

Cărțile sunt actul sublim al creației. La acestea trebuie să ne întoarcem mai des pentru a înțelege care sunt pilonii de care trebuie să ne rezemăm în toate situațiile vieții, pentru a reuși. Plinius Junior scria că: „Nici o carte nu este atât de rea încât să nu folosească la nimic”.

Cărțile sunt cei mai buni prieteni ai omului, „prieteni reci dar siguri” (Victor Hugo). Iar proverbul spune că „prietenu la nevoie se cunoaște”, englezii mai spun „a friend in need is a friend indeed”. Atunci când ai nevoie de un sfat deschide o carte, când ești deprimat și vrei să fugi de realitate deschide o carte, când vrei să fugi de singurătate deschide o carte, când vrei să te relaxezi deschide o carte... Câți dintre noi n-au revenit la o carte bună în clipele grele, sau n-au operat cu sfaturi, idei, soluții luate din cărți.

De-a lungul istoriei sale cartea a fost înalt apreciată de cei care i-au cunoscut adevărata valoare, a fost venerată, cântată, turnată în fier, cioplită în piatră și granit. ***Însă cel mai important monument este cel din mintea și sufletul omului la înălțarea căreia trebuie să contribuim cu toții. Aceasta este menirea celor care au tangențe cu tot ce înseamnă cultura cărții.***

Nu cred că există personalitate cu greutate în istorie care să nu

fi lăsat un gând despre rolul și importanța cărții. Amintim aici de: Seneca, Petrarca, Voltaire, Balzac, și atâția alții. Cele mai sugestive le-am scos în prim-plan pe tot parcursul organizării festivalului prin proiectul „În luna august nici o zi fără gândul la carte”. Am apelat la cele mai luminate minți ale omenirii, pentru a accentua încă o dată prin aceste gânduri-testament valoarea și puterea cărții.

Promovarea cărții și a lecturii cât și promovarea informației sunt două mari activități pe care se axează activitatea bibliotecii de zi cu zi. Însă, ca și oamenii cărțile, au nevoie de sărbători. O dată în an cartea are nevoie să fie scoasă din cotidian, să îmbrace straie de sărbătoare, iar noi toți, persoane, comunități, întregul neam să ne unim în jurul cărții. Nimic nu poate fi mai frumos decât un neam adunat să celebreze cartea. Festivalul Național al Cărții și Lecturii, inițiat de Biblioteca Națională a Republicii Moldova cu trei ani în urmă, a fost conceput ca o mare sărbătoare a cărții. Fiecare dintre cele 1383 de biblioteci publice, de trei ani încoace sunt în căutarea formulei optime care le-ar permite să scoată în evidență cartea, rolul și importanța ei în viața fiecărei persoane.

Despre conștientizarea importanței deosebite a cărții, indiferent de format, în păstrarea identității culturale naționale și a valorilor civilizației umane, în transmiterea cunoștințelor, înțelepciunii și informației din generație în generație vorbesc numeroasele inițiative promovate în ultimii ani la nivel internațional.

La 16 august 2013, Biblioteca Națională a Singaporei a găzduit cel de-al doilea Summit Internațional al Cărții, o inițiativă a Bibliotecii Congresului de a celebra influența durabilă a culturii cărții și importanța bibliotecii, și a cărții în prezervarea identității culturale naționale, și a civilizației umane. Biblioteca Congresului preconizează să organizeze summit-ul în fiecare an, în diverse capitale culturale ale lumii după modelul jocurilor olimpice. Primul Summit Internațional al Cărții a avut loc în anul 2012 în Washington DC.

Summit-ul a fost conceput ca o întrunire anuală a liderilor domeniului pentru a discuta diverse aspecte privind cultura cărții și în special valoarea cărții ca format crucial în promovarea culturii și cunoștințelor.

Discuțiile din anul acesta s-au axat pe:

- Semnificația cărții în civilizația umană
- Viitorul cărții
- Viitorul bibliotecilor.

Importanța cărții și a lecturii este conștientizată la diverse

niveluri de responsabilitate. Țări cu puternice tradiții democratice au politici bine conturate privind cultura cărții. „Cărțile fac parte din istoria noastră, din identitatea noastră și este de datoria noastră să le facem accesibile tuturor” acesta a fost mesajul președintelui Franței, François Hollande adresat scriitorilor și editorilor la o recepție, organizată la palatul Elysee înainte de inaugurarea Salonului de Carte de la Paris, care a avut loc la 22 martie 2013. „... cartea nu este o marfă ca toate celelalte, cărțile ne învață cum să trăim, ne structurează personalitatea. Trebuie să facem tot posibilul pentru ca să le redăm copiilor gustul pentru lectură, a mai subliniat François Hollande și l-a citat pe scriitorul Michel Tournier cu următoarea frază: „Citiți, citiți, cititul vă face fericiți și inteligenți”.

FNCL este în consens cu manifestările de acest fel organizate în lume și vine să celebreze puterea și valoarea cărții, dar și să scoată în prim-plan problemele acumulate în domeniul bibliotecar, dar și în domenii adiacente, precum editarea și distribuirea cărților. Invocăm doar câteva cifre pentru a demonstra că problemele sunt enorme. La începutul anului 2013 au fost publicate statisticele privind rezultatele anului editorial 2012. Potrivit acestora, în anul editorial 2012 în țară au fost editate 2724 titluri de cărți și broșuri într-un tiraj de 3.548,5 exemplare. Sunt cifre absolute care nu ne spun nimic, dar dacă scoatem în față un indicator de performanță precum exemplare per locuitor înțelegem cam pe unde ne aflăm în comparație cu vecinii noștri din regiune. Dacă în anul 2012 rușii au editat 3,77 exemplare per persoană, în țara noastră au fost editate 0,99 exemplare per persoană sau aproape de partu ori mai puțin.

Câte din cărțile editate au ajuns în biblioteci? Bibliotecile publice au achiziționat 422,0 de exemplare sau aproximativ 11%. Este mult sau puțin? Este extrem de puțin dacă analizăm dinamica unui indicator de performanță foarte important și anume rata medie de înnoire a fondului de publicații care se calculează împărțind fondul total la achiziții pe perioada anului raportat. Bibliotecile publice au nevoie de 50 de ani (media pe cinci ani) pentru a înnoi fondurile de publicații. Aceasta în timp ce foruri internaționale de profil precum IFLA/UNESCO recomandă o rată de înnoire a fondului o dată la 7-10 ani. Speranța de viață fiind de aproximativ 69 de ani înseamnă că noi nu avem baza necesară evoluției pe spirală. Aici este marea noastră problemă. Nici un stat nu trebuie să fie indiferent dacă cetățenii citesc sau nu și ce anume citesc.

Publicațiile în limba română constituie doar 47% din fondul total

de publicații. Volumul publicațiilor cu grafie latină crește foarte încet. În anul 2012 acestea au constituit 27,8% din fondul total de publicații, și 60,8% din fondul total de publicații în limba română. 39,2% din fondul de publicații în limba oficială a statului sunt publicațiile cu grafie chirilică.

Aceste cifre ar trebui să constituie un subiect aparte în procesul de negociere a bugetului pentru achiziții, dar și o atenționare serioasă pentru factorii decizionali responsabili de politica de editare și industria cărții.

Însă până a rezolva aceste probleme, bibliotecile au nevoie de a fi ajutate pentru a putea ajuta la rândul lor.

Iată de ce pe tot parcursul Festivalului Național al Cărții și Lecturii a fost desfășurată Campania națională cu genericul „Cartea – dar neprețuit”. Acțiunea a fost gândită în scopul susținerii bibliotecilor publice prin donații de carte. Rezultatele campaniei au stat la baza concursului „Cea mai generoasă și valoroasă donație de cărți” iar cele mai generoase și valoroase donații au fost menționate cu Testimonii semnate de Ministerul Culturii, Comisia Națională pentru UNESCO și Biblioteca Națională a Republicii Moldova.

Un imbold pentru Campania „Cartea – dar neprețuit” a fost Proiectul pilot NOVATECA, parte a inițiativei Bibliotecii Globale, care implementează acest program în 17 țări ale lumii și care prevede echiparea bibliotecilor publice cu tehnologii de informare și comunicare și instruirea bibliotecarilor și utilizatorilor în vederea utilizării lor.

Pornind de la inițiativa Bibliotecii Naționale, bibliotecile și-au organizat propria campanie. A fost gândit și un proiect centralizat. Din cele 12 raioane care implementează proiectul NOVATECA a fost selectată câte o bibliotecă comunală care a primit câte un dar de la Centrul de Carte și Cultură Românească. Darul constă dintr-o colecție de cărți de peste o mie exemplare în valoare de peste 14 mii lei și a fost anunțat în cadrul unei întâlniri a membrilor comunității cu câte o echipă de scriitori. În total în cadrul FNCL, Centrul de Carte și Cultură Românească a dăruit 13 650 de publicații în valoare de peste 183 000 mii lei.

Activitatea de voluntariat și de caritate în țara noastră abia încep să se înfripeze și această campanie are menirea să deschidă ochii concetățenilor noștri la cât de mult putem primi dăruind. Bibliotecile publice sunt bunuri pe care membrii comunității le folosesc în comun și atunci când există o problemă ea se răsfrânge asupra întregii

Biblioteca publică între percepția tradițională și utilizatorul modern

comunități și respectiv afectează întreaga comunitate. Este logic ca tot în comun să muncim la soluționarea lor.

Pe parcursul perioadei de organizare a FNCL a fost desfășurat proiectul *În luna august – nici o zi fără gândul la carte*. Organizatorii au utilizat instrumentele Web 2.0 (bloguri, rețele de socializare) în scopul creării conținuturilor on-line prin folosirea inteligenței și cunoștințelor colective. În fiecare zi a lunii august pe Blogul de Biblioteconomie și Știința Informării, pagina FNCL și pe pagina de pe Facebook a FNCL au fost postate texte (poezii, citate, gânduri, etc.) despre carte, lectură, bibliotecă. Textele vor fi grupate și incluse în culegerea on-line *Cine vrea să știe carte trece mai întâi prin cărți*.

Textele postate, iar ulterior și culegerea de texte, vor putea fi folosite de către bibliotecari și alte persoane interesate la organizarea diverselor manifestări pe parcursul anului, precum și la organizarea edițiilor viitoare ale FNCL.

Un alt proiect realizat on-line a fost „Cartea și lectura în viața personalităților”. Nume notorii care au diverse tangențe cu cultura cărții au fost rugate să răspundă la două întrebări:

- Ce înseamnă cartea și lectura pentru dvs?
- Care sunt cărțile care au un loc aparte în sufletul și inima dvs?

Răspunsurile pot fi accesate pe pagina Festivalul Național al Cărții și Lecturii de pe Blogul de Biblioteconomie și Știința Informării: <http://clubbib2.wordpress.com/fncl> .

Concluzii:

- FNCL este prea important pentru a fi lăsat să se desfășoare în continuare mai mult în bază de voluntariat;
- Este necesară tutela Ministerului Culturii care-i poate da o altă dimensiune și amploare;
- Activitatea de voluntariat și de caritate abia încep să se înfiripeze în mediul bibliotecar;
- Este absolut oportună implicarea bibliotecilor în promovarea acestor idei;
- Bibliotecile comunale / sătești încă sunt în căutarea formulei optime de organizare a FNCL.

MODERNIZAREA ACTIVITĂȚII – PRIORITATEA STRATEGICĂ A BIBLIOTECILOR PUBLICE: BILANȚURILE CONFERINȚELOR ZONALE, 2013

În perioada 4-13 iunie 2013 a avut loc ediția a doua a conferințelor zonale cu genericul: *Modernizarea activității – prioritatea strategică a bibliotecilor publice*. Ca și la prima ediție, bibliotecile publice au fost grupate în patru zone:

Nord – Bălți, 4 iunie: Briceni, Dondușeni, Drochia, Edineț, Florești, Glodeni, Ocnîța, Rîșcani, Sîngerei, Soroca, Rezina – 60 participanți.

Sud – Leova, 7 iunie: Basarabeasca, Cahul, Cantemir, Căușeni, Cimișlia, Comrat, Hîncești, Ialoveni, Ștefan Vodă, Taraclia – 33 participanți.

Centru – Orhei: Anenii Noi, Criuleni, Dubăsari, Șoldănești, Telenești – 63 participanți.

Centru – Ungheni, 13 iunie: Chișinău, Călărași, Fălești, Nisporeni, Strășeni – 78 participanți.

În cadrul conferințelor zonale au fost puse în discuție diverse probleme specifice activității actuale a bibliotecilor publice, în special aspecte ce țin de tema generică în activitatea bibliotecilor în anul 2013 – *Anul integrării informaționale a bibliotecilor publice*. Programul a fost structurat ca să poată cuprinde atât problemele specifice domeniului și experiența de nivel național și internațional, cât și specificul și problemele de nivel local.

Nucleul prezentărilor în toate zonele a inclus patru teme, respectiv: *Biblioteca publică în beneficiul comunității: reevaluarea priorităților, a resurselor și a serviciilor*. Vera Osoianu, BNRM.

Integrarea bibliotecilor publice într-un sistem informațional interactiv modern. Alla Panici, BNRM.

Ideii inovative de atragere a copiilor la bibliotecă și lectură. Eugenia Bejan, BNC „Ion Creangă”.

Cercetarea științifică în bibliotecile publice: înnoiri paradigmatiche. Nina Negru, BNRM.

Cele patru teme de bază au fost suplimentate în fiecare zonă de prezentarea directorului bibliotecii gazdă axată pe *Biblioteca și comunitatea locală: responsabilități, relații, influențe reciproce* și de prezentarea formatorilor *NOVATECA din biblioteca gazdă* despre *Centrele regionale de formare: experiențe, realizări, probleme*.

Biblioteca publică între percepția tradițională și utilizatorul modern

Pe această cale participanții au făcut cunoștință cu problemele și tendințele de dezvoltare a domeniului bibliotecar, cu experiențe avansate în domeniu atât de nivel local, cât și de nivel național și internațional.

Prezentările directorilor bibliotecilor gazdă au oglindit experiența de activitate în perioada dintre cele două ediții ale conferințelor zonale, cuprinzând realizări, probleme, relații cu decidenții politici și financiari, relații cu partenerii, proiecte.

Conferințele zonale au permis și la această ediție implicarea unui număr mare de participanți și implicit sporirea eficienței lor: Bălți – 70 bibliotecari; Leova – 33; Orhei – 73; Ungheni – 78. Revenirea la practica organizării conferințelor zonale a fost înalt apreciată de către participanți, care au menționat în mod special posibilitatea dialogului profesional, comunicarea și cunoașterea altor bibliotecari, a experiențelor și practicilor de calitate atestate în alte biblioteci, etc.

Programul conferințelor din anul viitor va fi elaborat în baza propunerilor care au fost făcute pe parcursul discuțiilor, dar și a sugestiilor pe care le așteptăm în continuare (pot fi expuse prin comentarii la postările relative la conferințele zonale de pe Blogul de Biblioteconomie și Știința Informării, Blogul Bibliotecile Publice din Republica Moldova, trimise prin poșta electronică, etc.).

Ca și la ediția 2012, în partea finală a programului conferințelor zonale: Discuții, întrebări, sugestii au fost scoase în relief probleme rezolvarea cărora se încadrează în limita de competență a bibliotecarilor, dar și semnalate probleme rezolvarea cărora țin de autoritățile de nivel național și local, de decidenții politici și financiari, etc. Printre problemele nominalizate se impune, mai ales: dotarea cu echipamente și tehnologii moderne de informare și comunicare, asigurarea accesului Internet; achiziția resurselor infodocumentare necesare membrilor comunității, nerespectarea cuantumului recomandat de organele financiare naționale, privind achiziționarea publicațiilor per capita, repartizarea donațiilor în corespundere cu necesitățile utilizatorilor din aria de servire; formarea profesională continuă a personalului și atragerea în biblioteci a cadrelor tinere; salarizarea bibliotecarilor în corespundere cu valoarea muncii prestate și importanța acesteia pentru societate, etc. A fost scoasă în relief, de asemenea, și problema spațiilor, respectiv, necesitatea reparațiilor curente și capitale, încălzirea pe timp de iarnă, iluminarea corespunzătoare, telefonizarea, mobilarea spațiilor), etc.

Pentru edițiile viitoare ale conferințelor zonale au fost propuse

următoarele teme: *Diversificarea serviciilor pentru utilizatori; Managementul și marketingul serviciilor; Elaborarea proiectelor de finanțare; Utilizarea paginilor Web și a blogurilor în promovarea bibliotecii și a serviciilor oferite; Implementarea și utilizarea tehnologiilor de informare și comunicare în activitatea bibliotecară.*

Marea surpriză a acestei ediții a conferințelor zonale a fost discursul inaugural al doamnei Eufrosinia Grețu, președinta raionului Leova și lansarea în cadrul conferinței zonale Orhei a bibliografiei *Bibliotecile publice din raionul Orhei în presă*. Este un capitol valoros din istoria bibliotecii. O lucrare despre o bibliotecă care are cu ce se prezenta lumii.

La finalul conferinței de la Ungheni, care a fost ultima ca număr, împreună cu formatorii NOVATECA din zonă a fost difuzat un chestionar, cu scopul de a afla sugestiile și impresiile participanților. 93 % dintre respondenți au marcat cu 5 puncte (pe o scară de la 1 la 5, punct maxim 5) că întrunirea a corespuns așteptărilor lor și că subiectele relatate sunt utile pentru activitatea profesională, 7% – au apreciat activitatea cu nota 4.

Participanții au propus alegerea bibliotecii gazdă (în cadrul zonei) pentru desfășurarea conferinței prin rotație, desfășurarea lucrărilor conferinței pe parcursul a 2-3 zile pentru a putea include și aplicații practice, mai multă informație privind serviciile noi de bibliotecă.

Prezentările din cadrul conferințelor zonale și materialele despre manifestări au fost plasate pe Slideshare, Facebook, bloguri.

Referințe:

Bibliotecile publice din raionul Orhei în presă [on-line]. 2013 [citat 22.07.2013]. Disponibil: <http://biblioteca-donici.org/bibliografii.html>

BIBLIOTECA PUBLICĂ: DARUL COMUNITĂȚII PENTRU GENERAȚII

Site-ul Radioului Public Național / National Public Radio, SUA publica la 21 octombrie 2013 articolul – reportaj *Să deschidem o pagină în interiorul unei biblioteci rurale cu o singură cameră*, semnat de Jennifer Davidson. Articolul a apărut într-o serie specială *Keys To The Whole World: American Public Libraries/Chei spre întreaga lume: bibliotecile publice americane*.

La doar 17 ore de la apariția materialului pe site erau deja 42 de comentarii. Un interes, deci, deosebit pentru cele relatate, mai bine zis, pentru o bibliotecă publică din spațiul rural american. Nici un profesionist preocupat de bibliotecile publice n-ar putea trece indiferent pe lângă un asemenea material. O pagină de text și o situație atât de clară despre ce este și ce trebuie să facă o bibliotecă mică pentru comunitate. Povestea este despre o bibliotecă rurală din Myrtle, statul Missouri, localitate situată într-o zonă izolată, fără vreo bancă sau restaurant, cu o populație de aproximativ 300 de persoane. Clădirea mică, de piatră, se află chiar la drum. O jumătate adăpostește oficiul poștal, altă jumătate, bibliotecă cu o singură cameră. (Situație foarte cunoscută prin părțile noastre). Cea mai apropiată librărie se află la două ore distanță. Bibliotecara, Rachel Reynolds lucrează de patru luni. Scopul care și l-a propus este să facă din bibliotecă un centru unde oamenii să vină pentru a învăța. Ea se recomandă nu numai ca bibliotecar, dar și curator. Prima sarcină? Verificarea și filtrarea colecției. Bibliotecara este mirată că nu găsește în bibliotecă *Odiseea* lui Homer. Nici o bibliotecă din rețea nu dispune de această carte, care potrivit ei ar trebui să fie în fiecare bibliotecă.

Biblioteca primește lunar doar 200 de dolari pentru cărți și consumabile. În asemenea condiții, bibliotecara folosește mediile sociale pentru a strânge, de la populația din zonă, donații pentru bibliotecă. Deja a adunat în jur de 1000 de cărți noi. Ca și alte mii de bibliotecari din spațiul rural, ea încearcă să cultive conștiința de comunitate, să promoveze instruirea, să conecteze comunitatea izolată cu restul lumii. În comunitățile mici bibliotecile publice sunt unicele locuri unde oamenii vin să acceseze tehnologiile, internetul, să completeze aplicații pentru a căuta o slujbă, să continue să învețe, să socializeze.

Filiala Myrtle este deschisă doar trei zile pe săptămână. În timpul scurt de când lucrează, dna Luster a început să extindă serviciile oferite de bibliotecă: a găzduit vânzări de copturi, târguri de carte, organizează săptămânal timpul poveștilor pentru copii. Participă în diverse activități comunitare.

Unul dintre utilizatorii fideli ai bibliotecii, Blake Brooks, un băiețel de 10 ani, până a descoperi biblioteca, îi plăcea să sape și să caute viermi sau gândaci. Acum acesta coboară din autobusul școlar direct la bibliotecă, termină temele pentru acasă... și citește. Spune că-i place să se imagineze eroul cărților pe care le citește. În aceste zile la bibliotecă îl așteaptă o carte groasă de culoare verde – *The Hobbit* de J.R.R.Tolkien. Băiatul n-a auzit anterior despre ea. Pentru Blake începe o nouă aventură.

O bibliotecă cu un minim de spațiu, minim de resurse, minim de servicii, dar probabil maxim de atenție, grijă și compasiune pentru membrii comunității încearcă să-și păstreze identitatea.

Un articol simplu, cald despre o bibliotecă mică din spațiul rural. De unde atunci atâta interes pentru bibliotecă? Probabil, de la faptul că oamenilor le pasă de această instituție. Biblioteca publică este un bun făurit împreună, care aparține tuturor. Este moștenirea locală care se transmite urmașilor, este darul comunității pentru generațiile care vin. Grija bibliotecarului pentru aceste bunuri este oglinda respectului pentru membrii comunității care contribuie la crearea lor. Biblioteca este locul unde toți sunt egali, unde oamenii se bucură de libertate. Libertatea de a citi, libertatea ideilor, libertatea comunicării. Nu în zadar în Regatul Unit în apărarea bibliotecilor se pronunță nu numai utilizatorii, dar și persoane care nu sunt încă utilizatori sau care nu frecventeaza biblioteca foarte des. Ei consideră că biblioteca trebuie să stea acolo unde-i este locul pentru timpul când vor avea nevoie de serviciile ei.

Conform raportului Bibliotecile Publice din Statele Unite în anul fiscal 2012 / Public Libraries in the United States Survey. Fiscal Year 2012. December 2014, realizat de Institute for Museum and Library Services (IMLS), în SUA sunt peste 9000 de biblioteci publice și peste o jumătate se află în mediul rural și au în statele de plată unul sau doi bibliotecari. Este dovada grijii statului, deși și aici este loc de mai bine. Într-un comentariu la această istorie, unul dintre internați, Brita Pruitt scrie: „Este o istorie minunată, dar de ce în lume, în anul 2013 mai avem încă comunități care nu au acces la cărți? Toate comunitățile indiferent dacă se află în spațiul urban sau rural trebuie

Biblioteca publică între percepția tradițională și utilizatorul modern

să aibă bibliotecă. Iată de ce, noi rămânem în urmă în comparație cu alte state în ceia ce privește educația”.

Impresionează nu atât articolul, cât comentariile. Acestea conțin sugestii, dar și aprecieri, privind valoarea bibliotecii și a bibliotecarului. Citești comentariile și înțelegi cât de lipsite de sens sunt prezicerile apocaliptice, privind dispariția bibliotecii. Înțelegi că oamenii sunt conștienți de valoarea bibliotecii pentru comunitate. Un bibliotecar scrie că are în bibliotecă șase computere pentru utilizatori și că toate sunt ocupate permanent de utilizatorii de toate categoriile de vârstă și statut socioeconomic.

Interesant comentariul unui alt internaut, Julia Beeman „Biblioteca locală deseori mi-a salvat viața, dar și contul din bancă, la fel. Eu sunt un cititor înveterat și ași putea să-mi deschid propria bibliotecă, dar am înțeles economia împrumutului. Pentru atâtea oameni, biblioteca de împrumut este o resursă vitală. Școlile pot face mult în termeni de educație, dar este decizia fiecăruia de a continua să beneficieze și să se bucure de cărți și o cantitate enormă de informații care sunt disponibile în biblioteci. Desigur, multe pot fi găsite astăzi în Internet, dar mie încă îmi place să simt cartea în mână. Câte o dată modalitățile vechi sunt mai bune decât cele noi, și ce ne facem când se întâmplă o pană de curent sau vrem să citim sub un copac sau pe plajă?” Cineva ar putea să-i amintească Juliei despre Kindle, Nook sau altele asemănătoare. Dar pentru ea cartea tipărită deja este un mod de viață. Și nu va renunța la el.

Menirea bibliotecii este să inspire oamenii dragostea pentru carte, să-i ajute să-și dezvolte imaginația și creativitatea. Este foarte important de a inspira acest lucru, mai ales, adolescenților. Deschizând în fața lor o carte, deschizi un drum care poate dura cât o viață trăită corect, frumos și din plin. În acest sens este foarte grăitor comentariul, din feedback-ul la acest articol, semnat de Ken Lienemann: „Cu mulți ani în urmă, eu eram un băiețel într-o altă localitate rurală, în Nebraska. Noi aveam bibliotecă, care era deschisă două zile pe săptămână, localizată într-o casă mică unde fiecare cameră era plină cu cărți de la podea până în pod. Era administrată de dna Ross, care a văzut ceva în mine și mi-a oferit posibilitatea de a evada din realitatea sumbră. Încă îmi amintesc ziua când mi-a dat „Stăpânul inelelor” și a spus: „Am primit această carte. Pare a fi una bună, dar nimeni nu vrea s-o citească. Mă întreb dacă n-ai vrea s-o citești tu și să-ți spui părerea. Mă simțeam în altă lume și două săptămâni n-am mai venit la bibliotecă, citind noaptea sub plapumă,

cu lanterna. Domnul să binecuvânteze pe dna Ross, pe dna Rachel Raynold, și pe toți bibliotecarii care deschid uși și ferestre și lasă vântul ideilor să circule în viețile izolate. Eu îmi petrec viața citind, citesc copiilor mei, citesc copiilor străini”.

Acest comentariu mi-a amintit de un gând expus de Barack Obama în articolul Semnificația Cuvântului: „Gardieni ai adevărului și ai cunoașterii, bibliotecarilor trebuie să le mulțumim pentru rolul lor de apărători ai dreptului la intimitate, la instruire, la gândire independentă, și, mai presus de orice, la lectură”. Acest articol publicat în *American Libraries*, în august 2005 este o adaptare a discursului Președintelui Barack Obama la deschiderea sesiunii generale a Conferinței Anuale ALA, care a avut loc în Chicago, iunie, 2005, unde, pe atunci senatorul de Illinois, Barack Obama a fost invitat în calitate de keynote speaker. Discursul a fost ascultat cu mare interes și audiența a răsplătit mesajul transmis, ovaționând în picioare vreme îndelungată. După stabilirea lui Barack Obama în Casa Albă, discursul a revenit în actualitate. Articolul poate fi accesat pe site-ul revistei *American Libraries* <http://americanlibrariesmagazine.org/bound-to-the-word/>. Are dreptate James H. Billington, directorul Bibliotecii Congresului, când afirmă cu diverse ocazii că bibliotecile sunt pentru americani o religie.

Biblioteca înseamnă libertatea despre care se menționa mai sus. Biblioteca înseamnă instruire, care nu se termină în ziua când terminăm școala sau universitatea. Biblioteca înseamnă destindere, spații sigure și bine reglementate, acces la informații. La bibliotecă oamenii fug de singurătate și se pot face utili comunității.

Bibliotecile sunt, de asemenea, locuri unde oamenii vin să utilizeze un calculator, dacă nu-l au acasă, să acceseze internetul dacă ni-l poate avea la domiciliu. Vin chiar și cu laptopul personal pentru ca să se relaxeze într-un spațiu liniștit (conceptul: biblioteca = a treia casă). La bibliotecă oamenii pot să-și caute de lucru sau să aplice pentru beneficii, când acestea sunt disponibile doar în format on-line.

Am citit articolul și m-am gândit câte biblioteci la fel de mici avem pretutindeni în spațiul rural și cum pot fi transformate în adevărate bijuterii, cu puțină inițiativă din partea bibliotecarilor, cu susținerea decidenților și cu implicarea membrilor comunității. Atunci când vorbim cu bibliotecarii din spațiul rural auzim multe reproșuri, la adresa tuturor și mai puține idei constructive despre ce putem face pentru comunitate și cum putem schimba lucrurile în bine

Biblioteca publică între percepția tradițională și utilizatorul modern

prin implicarea directă a membrilor comunității.

Referințe:

Bound to the Word [on-line]. 2013 [citat 26.02.2015]. Disponibil: <http://americanlibrariesmagazine.org/bound-to-the-word>

<http://www.npr.org/2013/10/21/235483140/turning-a-page-inside-a-rural-one-room-library>.

Keys To The Whole World: American Public Libraries / Chei spre întreaga lume: bibliotecile publice americane [on-line]. 21.10.2013 [citat 30.01.2015]. Disponibil: <http://www.npr.org/2013/10/21/235483140/turning-a-page-inside-a-rural-one-room-library>.

Public Libraries in the United States Survey. Fiscal Year 2012 [on-line]. Decembrie 2014 [citat 30.01.2015]. Disponibil: http://www.ims.gov/assets/1/AssetManager/PLS_FY2012.pdf

AVANTAJELE PROFESIEI DE BIBLIOTECAR ȘI „TRIUNGHIUL CUNOAȘTERII”

Despre atractivitatea profesiei de bibliotecar se discută mult în mediul profesional și nu cred că este loc de prea multe iluzii în acest sens. Dar chiar pe ultima poziție în „*Topul celor mai prestigioase profesii și ocupații din Moldova*” este cum se zice „nije plintusa”. Cei 1111 respondenți care au constituit eșantionul studiului, realizat în august-septembrie 2012 de Institutul de Marketing și Sondaje, au taxat dur profesia de bibliotecar. În coada clasamentului se mai află **agricultorii, secretarele, chelnerii, dar... înaintea bibliotecarilor**. Aceștia au obținut un procentaj de **9, 8, 7 și, respectiv, 6 la sută**.

„Cât de multe sau puține avantaje credeți că oferă următoarele profesii/ocupații?” Aceasta era întrebarea! În cazul bibliotecarilor doar 6% dintre respondenți au răspuns „foarte multe” și doar 19% au răspuns „multe”. 43% au răspuns „puține” și 24% au răspuns „deloc”. Se spune că în biblioteci au mai rămas să lucreze doar entuziaștii (împătimiții de această muncă) și ratații. Dacă am presupune că la acest punct al întrebării au răspuns doar bibliotecari sau persoane antrenate în activități adiacente atunci cifrele sunt catastrofale în defavoarea profesiei. Cam 25% răspunsuri relativ favorabile contra 62% răspunsuri negative. Acest raport, probabil, ar putea fi extrapolat și spre alte aspecte ale activității bibliotecare.

Care sunt factorii ce fac o profesie atractivă? Perspectivele profesiei, solicitarea pe piața muncii, mediul de muncă, orele rezonabile de activitate, nivelul de satisfacție de pe urma activității prestate, etc. Fără nici un fel de mercantilism, dar foarte multă lume ar pune în prim-plan și salariul. Care este salariul unui bibliotecar? Rușinos de mic. Derizoriu. Clasamentul nu lasă loc de alte interpretări. Condițiile de muncă? În majoritatea bibliotecilor acestea sunt mult sub necesități și limita decentă, și acceptabilă. Avantajul de a fi în lumea cărților și implicit în lumea cunoștințelor, posibilitatea de a fi într-un mediu cultural, de a învăța tehnologii, de a cunoaște oameni interesanți, de a fi de ajutor? Contează, dar se pare că nu suficient de mult pentru a face din profesia de bibliotecar una atractivă. Cele 6 sau chiar 25% de respondenți care au dat șanse profesiei nu pot salva situația.

Și atunci cum poate un bibliotecar aflat pe ultimul loc în percepția cetățenilor la capitolul prestigiul profesiei să facă să funcționeze

Biblioteca publică între percepția tradițională și utilizatorul modern

eficient un mecanism atât de complicat cum este biblioteca?

Un sondaj realizat în anul 2009 în SUA se plasa profesia de bibliotecar printre cele mai bune cariere profesionale, dar aceasta se întâmplă într-o țară unde directorul Bibliotecii Congresului, James H. Billington, numit în funcție de Congresul SUA, susține că „bibliotecile sunt pentru noi o religie”, iar președintele țării numește bibliotecarii „Păzitori ai adevărului și cunoașterii”, „susținători ai alfabetizării, gândirii independente, ai lecturii”.

Bibliotecilor și bibliotecarilor noștri le lipsește anume această apreciere a decidenților de diferite ranguri. Spuse din gura lor niște adevăruri ar fi asimilate mai ușor. Omul este deprins să aibă niște modele pe care să le imită, să le urmeze, iar un exemplu de apreciere a bibliotecii, a cărții, a lecturii, un exemplu de orientare spre aceste valori ar schimba în bine multe destine.

Bibliotecarul de azi trebuie să ajute utilizatorii să găsească răspuns la întrebări, să devină detectivi informaționali de înaltă calificare care să ajute utilizatorii în explorarea oceanului de informații disponibile în cărți, resurse digitale adeseori începând cu o căutare deșteaptă în Google, dar mergând mult mai departe.

Biblioteca se transformă treptat în spațiu hibrid unde supraviețuiesc împreună cărțile în format tradițional, publicațiile electronice și tehnologiile de informare și comunicare. Tehnologiile se schimbă foarte repede și respectiv la fel de repede se schimbă și posibilitățile oferite, dar și așteptările utilizatorilor. Pentru a ține pasul, bibliotecarul trebuie să-și dezvolte competențele, să învețe singur și să învețe pe alții cum să le folosească, să facă achizițiile cele mai necesare populației din zona de servire, să fie în centrul comunității, să poată ajuta pe oricine trece pragul sau apelează după ajutor de la distanță.

Bibliotecarul de azi trebuie să facă tot ce făceau bibliotecarii multe decenii, și chiar secole, în urmă, dar să fie și tehnofil. Biblioteca se plasează treptat în centrul de tehnologizare a membrilor comunității. Aceasta presupune că un bibliotecar va trebui să știe cum să folosească o cameră digitală, să unească în rețea un proiector, cum să găsească și să evalueze resursele on-line, etc. Bibliotecile au o mare contribuție în progresul social. În biblioteca publică bibliotecarul vine în contact cu tot felul de persoane: de la copilul care abia se formează ca personalitate, la personalități de mare renume, care impun respect și, desigur, cu persoane cu diverse dizabilități, inclusiv mentale, oameni care nu cunosc toleranța, cu care nici nu poți lucra, dar nici nu-i poți

da afară din bibliotecă. Pentru fiecare trebuie găsită varianta optimă de înțelegere și fiecare bibliotecar trebuie să aibă propriile limite de cât poate tolera. Nu este oare prea mult pentru o profesie atât de neavantajoasă?

Printre atracțiile principale ale bibliotecii un loc aparte ocupă tehnologiile moderne de informare și comunicare și potențialul intelectual care deține competențele necesare pentru a ajuta utilizatorul să folosească resursele și echipamentele din dotare. Să presupunem că problema tehnologiilor în majoritatea bibliotecilor va fi rezolvată (pentru o perioadă) odată cu extinderea Programului Bibliotecii Globale în Moldova NOVATECA. La fel și instruirea bibliotecarilor, care se numără printre prioritățile programului. Dar cum rămâne cu protecția socială a bibliotecarului? Salariile celor mai mulți bibliotecari nu ajung la înălțimea coșului de consum.

Cu câțva ani în urmă, Tim Coates, expert în politici privind bibliotecile publice din Regatul Unit, în studiul „Who’s in charge?”/ A cui este responsabilitatea? avertiza, că dacă nu vor fi luate măsurile corespunzătoare pentru redresarea situației în următorii 20 de ani bibliotecile publice ar putea să dispară în formula cunoscută de noi. Primele semne au apărut în anul 2011. În articolul „**Overdue! The fight to save our libraries begins**” (Exagerare! Lupta pentru salvarea bibliotecilor noastre începe), publicat în cunoscutul cotidian *The Independent*, Nina Lakhani și Kunal Dutta relatau despre faptul că unele consilii locale promovează ideea că pentru a salva bibliotecile, personalul calificat trebuie înlocuit cu voluntari. Primarul orașului Londra, Boris Johnson, anunțase intenția sa de a crea un grup de voluntari, care să lucreze în biblioteci. O treime din bibliotecile Londrei erau sub amenințarea de a fi închise.

În acest context, elita vieții culturale și societatea civilă au inițiat o campanie fără precedent de salvare a bibliotecilor, considerând că reducerea bibliotecilor și a numărului de bibliotecari este un atac direct asupra bazei culturii și cunoașterii britanice. Britanicii au reușit să convingă consiliile locale cât de mare este importanța socială, culturală și educațională a bibliotecilor și rolul bibliotecarului în promovarea cărții, lecturii și a serviciilor. Dar cu toate eforturile circa 200 de biblioteci au fost scoase din schemă. La fel și bibliotecarii.

După furtuna din anul 2011, Consiliul Britanic al Artelor s-a apucat serios să investigheze situația bibliotecilor. În mai 2013 au fost publicate rezultatele studiului „Viziunea bibliotecii viitorului / Envisioning the library of the future”. Rezultatele studiului

Biblioteca publică între percepția tradițională și utilizatorul modern

sugerează că, în anii care vin, biblioteca publică va fi un loc unde oamenii crează, învață, descoperă și distribuie idei și conținuturi. Membrii comunității vor fi mai activi și mai implicați în crearea și promovarea serviciilor noi. Bibliotecile vor fi percepute ca instituții care conectează oameni, organizații, comunități pentru a inova, crea și promova idei și servicii noi. Oamenii vor folosi bibliotecile pentru a face mai multe lucruri împreună, atât în spațiul fizic al bibliotecii, cât și în spațiul virtual. Utilizatorii vor crea conținuturi noi, vor face schimb de idei, vor utiliza tehnologiile și resursele pentru beneficiul propriu și al comunității. Personalul bibliotecii va fi mai puțin ocupat în activități de administrare și va acorda mai mult timp utilizatorilor. O importanță aparte vor avea experiența și abilitățile profesionale. Se va pune mai mare accent pe comunicare, dezvoltarea abilităților digitale și antreprenoriale. În acest context, va crește importanța implicării voluntarilor în dezvoltarea unor abilități noi, atât la utilizatori cât și la bibliotecari. Va fi și mai accentuat rolul bibliotecii de garant al protecției sociale, instituție care asigură incluziunea socială a persoanelor dezavantajate fizic și social. Promovarea resurselor pentru instruire, cunoaștere, alfabetizare (informațională, digitală, etc.), găsirea informației pentru a răspunde la orice întrebare, toate axate pe prioritățile locale și necesitățile membrilor comunității, vor constitui baza activității bibliotecii viitorului și-o vor plasa în inima comunității. Raportul „Biblioteca viitorului” definește clar rolul bibliotecii și a bibliotecarului în anii care vin. Responsabilități enorme! Numai niște profesioniști bine poziționați în societate le pot face față.

Bibliotecile, în special bibliotecile publice, sunt instituții nonprofit, lucru stipulat și în *Manifestul UNESCO privind biblioteca publică* și fără susținerea la parametrii normali din partea statului nu se pot dezvolta. Un sondaj efectuat în anul 2013 în Rusia de către Centrul de studiere a opiniei publice scoate în relief faptul că 90% dintre cetățeni consideră că dintre toate instituțiile de cultură bibliotecile au cea mai mare nevoie de susținerea statului.

Noi de unde începem? Pentru că trebuie să existe un început. Iar situația bibliotecii și a bibliotecarului trebuie schimbată. Schimbarea trebuie începută de la fiecare bibliotecar în parte, începând cu mentalitate, atitudini, comportament, competențe, relații interumane și multe altele. Dar nu este suficient. Numai cu campanii de promovare a imaginii bibliotecii și a bibliotecarului în comunitate nu schimbi prea multe. Trebuie schimbată și atitudinea societății și a statului față

de această instituție de cultură, care păstrează tot ce are mai bun o comunitate. Un prim-pas trebuie să fie modificarea *Legii salarizării* și plasarea bibliotecarilor pe trepte de salarizare care să corespundă valorii și complexității muncii depuse.

„Triunghiul de aur”: biblioteca, cartea, lectura sunt esențiale pentru orice neam. Cum le facem să-și reverse din plin valorile asupra oamenilor? Ca paznici și ocrotitori ai tezaurului de cunoaștere și cultură, dar și ca profesioniști care au menirea să le disemineze cât mai larg și eficient, bibliotecarii trebuie să aibă alt statut, iar guvernanții trebuie să țină cont de rolul bibliotecarilor în societate și să sprijine încadrarea lor în altă clasă de remunerare.

Referințe:

Davey, Alan. (2013). *The library of the future / Biblioteca viitorului*. Arts Council England [on-line]. 2013 [citat 20.01.2014]. Disponibil: <http://www.artscouncil.org.uk/what-we-do/supporting-libraries/library-of-the-future>

Lakhani, Nina; Dutta, Kunal. *Hundreds of branches are under threat as local councils plan cuts that will erode Britain's cultural base* [on-line]. 14.05.2015 [citat 27.05.2015]. Disponibil: <http://www.independent.co.uk/arts-entertainment/books/news/overdue-the-fight-to-save-our-libraries-begins-2185826.html>

Россияне считают, что в господдержке больше всего нуждаются библиотеки [on-line]. 25.06.2013 [citat 20.05.2015]. Disponibil: <http://www.rosbalt.ru/main/2013/06/25/1144970.html>

BIBLIOTECA – IZVOR DE CREATIVITATE ȘI IMAGINAȚIE

La fiecare început de an, Direcția Cercetare și Dezvoltare în Biblioteconomie recepționează situațiile statistice privind activitatea bibliotecilor publice în anul precedent și are o șansă unică de a cunoaște mai bine rezultatele, realizările, dar și problemele cu care se confruntă bibliotecarii țării. Aceasta este unica ocazie, pe parcursul anului, când se discută, cu managerii superiori, mai pe așezate despre tot ce a fost bine, dar mai ales ce poate fi realizat în viitor. La 10 februarie, conform graficului de prezentare a rapoartelor statistice, a fost rândul BPR Soroca să demonstreze că anul recent plecat a fost un nou salt și o pagină mai deosebită în istoria bibliotecii. Printre numeroasele dovezi ale unei activități cu toate pânzele sus: proiecte, evenimente, întâlniri cu divers generic: „Soroca / soroceni”, program de valorificare a memoriei comunitare; „Ludoteca – țara fanteziilor”, proiect realizat cu susținerea programului NOVATECA; „Învață-te să fii om”, program educativ; „Floare albastră”, clubul amatorilor de flori; ediția a III-a, 2013 a buletinului consacrat Festivalului Național al Cărții și Lecturii; indicele bibliografic al produselor informaționale elaborate de bibliotecarii soroceni și multe, multe altele, a atras atenția trei culegeri de articole din creația copiilor. „Cetatea de pe malul Moldovei”: creații proprii ale copiilor soroceni; „Povești despre biblioteci” și „Unde era dus tatăl iezilor din povestea *Capra cu trei iezi* de Ion Creangă”.

Povestioarele inserate în cele trei culegeri sunt lucrări – câștigătoare în cadrul unor concursuri, organizate de bibliotecă și Direcția Cultură Soroca. Sunt publicații modest elaborate și multiplicare cu puterile unei biblioteci aflate la început de drum în asimilarea tehnologiilor, dar sunt opere neprețuite pentru copiii care-și văd prima lucrare luată în serios. Modelele copiilor sunt luate din viață, și faptul că tatăl iezilor, după părerea tinerilor scriitori, este plecat în Italia, ține nu de fantezie, dar de cea mai crudă realitate. Însă fantezia zboară mult mai departe de acest joc și cine știe...poate într-o zi scriitorii începători vor putea zbura, promovând alte modele și alte realități. Cu ajutorul bibliotecii. De ce nu?

Biblioteca are un loc aparte în dezvoltarea curiozității intelectuale a copiilor și adolescenților. Una dintre sarcinile principale a bibliotecii moderne rămâne neschimbată – promovarea rezultatelor

creativității intelectuale, asigurarea accesibilității acesteia, atât în format tradițional, cât și în format virtual și dezvoltarea multilaterală a utilizatorilor. Dar în biblioteca modernă un accent mult mai evidențiat se pune și pe dezvoltarea imaginației și creativității proprii. În literatura de specialitate tot mai frecvent este promovată ideea că bibliotecile sunt plasate ideal pentru a ajuta utilizatorii să-și dezvolte imaginația și creativitatea, dar și să-și editeze rezultatele eforturilor de creație. Despre aceasta se vorbește, mai ales, în contextul Bibliotecii 2.0.

În articolul „De ce viitorul nostru depinde de bibliotecă, lectură și fantezie / Why our future depends on libraries, reading and daydreaming” scriitorul englez Neil Gaiman aduce dovezi grăitoare în acest sens.

Neil Gaiman argumentează necesitatea existenței bibliotecii într-un mod foarte original, povestind că i s-a întâmplat să asiste la o discuție despre viitorul industriei private de construire a închisorilor în SUA. Întrebarea în discuție era de câte închisori va fi nevoie peste 15 ani. Algoritmul a fost găsit foarte simplu, pornind de la întrebarea câți copii în vârstă de 10-11 ani nu pot citi acum. Și, mai ales, nu pot citi de plăcere. Potrivit lui Neil Gaiman, alfabetizarea este mai importantă acum ca niciodată. Oamenii trebuie să știe să scrie și să citească, să înțeleagă ceia ce citesc, să înțeleagă nuanțe și să se facă înțeleși. Este foarte important ca membrii comunității să cunoască ce înseamnă bibliotecile și bibliotecarii, ca să-i poată apăra pentru binele lor și pentru binele copiilor lor.

Neil Gaiman explică de ce folosirea imaginației și îndemnul altora de a o folosi pe a lor este o obligație a tuturor cetățenilor. „Cea mai simplă cale de a crește copiii educați, explică scriitorul este de a-i învăța să citească și a-i convinge că lectura este o activitate plăcută. Găsiți cărțile care să le placă, oferiți-le acces la aceste cărți și lasați-i să le citească”.

Studiile realizate în ultimii ani demonstrează că lectura, în special lectura textelor extinse, învățarea pe de rost a poeziilor influențează dezvoltarea memoriei. O dovadă incontestabilă în acest sens găsim în articolul „O dovadă științifică: lectura chiar antrenează „mușchii creierului””. Se consideră că formatul on-line predispune mai mult la lectura informațiilor scurte, iar textele mari rămân dominantă lecturii în format tipărit. Gadgeturile moderne sunt, mai degrabă, pentru lecturi ușoare. Umberto Eco demonstra într-o conferință ținută în fața Academiei italiene de ce nimeni nu va citi vreodată *Război și*

pace în format electronic. Recent, Dumitru Crudu scria pe pagina sa de Facebook „Citesc *Razboi și pace*, sunt aproape de a termina volumul trei. Apoi am să trec de volumul patru. Fiecare dintre ele are peste 500 de pagini, dacă nu și mai mult. Ce noroc că e tipărit pe hârtie și nu sunt nevoit să-l citesc on-line. Să citești un roman de o asemenea întindere sub formă de e-book, ce poate fi mai nasol?!” La data când am accesat ultima oară postarea erau înregistrate 59 de likeuri și 27 de comentarii, semn că subiectul este unul foarte apropiat pentru prietenii facebookiști. Umberto Eco argumentează, pornind de la această idee, că publicațiile electronice nu vor putea înlocui cartea tipărită.

Un efect aparte asupra dezvoltării imaginației exercită lectura romanelor științifico-fantastice (SF). Se scrie mult despre proiecte în care copiilor li se propune să rescrie finalul lucrării, să-l prezinte așa cum și l-ar dori nu cum l-a conceput autorul. Aici chiar este nevoie de toată imaginația și toată puterea creativă.

Gaiman invocă un caz foarte interesant pentru a argumenta importanța literaturii științifico-fantastice în dezvoltarea imaginației. „În anul 2007 am fost în China la prima întrunire din istoria Chinei, aprobată de partid, despre literatura științifico-fantastică. La un moment dat am întrebat oficialitățile de ce acum? SF nu a fost încurajată mai mult timp. Ce s-a schimbat acum? Este simplu mi-au spus. Chinezii strălucesc în a executa lucruri după schițe făcute de alții. Dar ei nu inovează și nu inventează. Ei nu-și pot imagina. Așa că au trimis o delegație în SUA la Apple, la Microsoft, la Google. Au vorbit cu oamenii de acolo. Și au descoperit că toți în copilărie au citit literatură științifico-fantastică”.

Intelectuali de mare forță consideră că este foarte greu să-ți asumi responsabilitatea de a recomanda cărți și a îndruma lectura cuiva, mai ales în cazul copiilor. Un studiu referitor la îndrumarea lecturii, *The State of Readers' Advisory*, realizat în anul 2014 de Henrietta Thorton-Verma și Meredith Schwartz și publicat de *Library Journal* constată că în timp ce 72% dintre bibliotecari sunt siguri sau foarte siguri pe recomandările în cazul adulților, 58% și respectiv 51% declară că abilitățile lor nu fac față necesităților, în cazul copiilor și adolescenților. Motivul constă, probabil, în faptul că nici bibliotecarii nu sunt prea buni cititori. Dar există metode testate de timp și uneori trebuie să ne asumăm riscul. Din două rele se alege răul mai mic. În orice bibliotecă se va găsi cineva care să deschidă ochii copilului spre cartea, potrivită.

„Eu am fost fericit, scrie Gaiman. Am crescut într-o bibliotecă locală excelentă. În vacanța de vară, în drum spre serviciu părinții mei mă lăsau în bibliotecă, iar bibliotecarii nu se supărau pe băiețelul care în fiecare dimineață le pășea pragul și scotocea printre fișele de catalog în căutarea cărților cu stafii, vrăjitoare, vampiri, detectivi și minuni. Și când am terminat de citit cărțile pentru copii m-am apucat de cărțile pentru maturi. Erau bibliotecari buni. Iubeau cărțile și le plăcea ca acestea să fie citite. Ei mă tratau doar ca pe un alt cititor - nici mai mult nici mai puțin – ceea ce însemna că mă tratau cu respect”.

Biblioteca poate fi, într-adevăr, temelia pe care se poate construi un viitor. În această lucrare biblioteca are complici foarte serioși – școala și părinții care își doresc același lucru – niște copii pregătiți să înfrunte provocările lumii de după pragul casei și al școlii.

Emilian Galaicu-Păun mărturisea într-un interviu „Lectura îmi oferă mai multă substanță pentru visare decât orice altă experiență de viață”.

Îndemnul spre lectură, în special spre lectura de plăcere, trebuie să fie dominantă relației bibliotecar-cititor. Este clar ce se are în vedere la Editura Cartier prin deviza „citesc, deci scriu”. Lectura ajută cititorul să genereze idei. Nu ai ce scrie, dacă nu citești, mai întâi. Izvorul imaginației și a creativității începe de la lectură, iar „adevărata bogăție este în biblioteci”. Toate acestea sunt valabile nu numai pentru cititorii copii. Potrivit Corinei Radu, după ce perioada de școlarizare s-a încheiat, **lectura rămâne cea mai eficientă și mai plăcută formă de a ne menține la nivel ridicat capacitățile mentale**, cum ar fi puterea de concentrare, atenția, memoria și imaginația. Toate acestea pot fi comparate cu mușchii. Pe măsură ce nu le mai folosești, îți scad și performanțele.

Tehnologiile Web 2.0 oferă posibilități enorme pentru dezvoltarea creativității. Un site, deja cunoscut, care oferă posibilitatea practicării creativității colaborative este www.storybird.com (în traducere „pasărea cu povești”). Site-ul oferă utilizatorilor posibilitatea de a crea povești împreună cu familia și prietenii. Se pune la dispoziția utilizatorului o colecție de ilustrații, pornind de la care se poate scrie o poveste. Site-ul oferă acces și la poveștile create de alți utilizatori. În procesul de creație „scriitorii” pot sta alături la același computer, se pot afla la computere diferite, sau se pot afla chiar în țări diferite.

Un proiect de dezvoltare a creativității colaborative, în afirmare acum, este proiectul „Romanul comunității” implementat în

Biblioteca publică între percepția tradițională și utilizatorul modern

bibliotecile din SUA, proiect on-line în care membrii comunității participă la scrierea istoriei comunității.

Sunt multe de învățat de la colegi, dar și mai multe de creat, pornind de la propria imaginație. Exemplul cu chinezii invocat de Neil Gaiman trebuie să fie de învățatură.

Referințe:

Gaiman, Neil. *Why our future depends on libraries, reading and daydreaming* [on-line]. 15.10.2013 [citat 04.02.2014]. Disponibil: <http://www.theguardian.com/books/2013/oct/15/neil-gaiman-future-libraries-reading-daydreaming>

Galaicu-Păun, Emilian. *Lectura îmi oferă mai multă substanță pentru visare decât orice altă experiență de viață* [on-line]. 20.05.2012 [citat 12.02.2014]. Disponibil: <http://www.agentiadecarte.ro/2012/05/lectura-imi-ofera-mai-multa-substanta-pentru-visare-decat-orice-alta-experienta-de-viata>.

Radu, Corina. *Beneficiile lecturii* [on-line]. 2013 [citat 04.02.2014]. Disponibil: <https://enciclopediauniversala.wordpress.com/proba/>

Tudor, Sorin. *O dovadă științifică: lectura chiar antrenează „muşchii creierului”* [on-line]. 05.02.2014 [citat 20.02.2014]. Disponibil: <http://webcultura.ro/o-dovada-stiintifica-lectura-chiar-antreneaza-muschii-creierului/>.

Thorton-Verma, Henrietta; Schwartz, Meredith. *The State of Readers' Advisory* [on-line]. 03.02.2014 [citat 12.02.2014]. Disponibil: <http://lj.libraryjournal.com/2014/02/library-services/the-state-of-readers-advisory/>

BIBLIOTECA ȘI CONSOLIDAREA RELAȚIILOR INTERCOMUNITARE

Despre rolul bibliotecii în crearea unor relații puternice intercomunitare se vorbește mult în ultimul timp. Dar este un teren la valorificarea căruia cercetătorii domeniului mai au mult de muncit. La 18 ianuarie 2014 am avut dovada clară cum poate uni o bibliotecă, într-un scop nobil, peste 14 000 de cetățeni. Presa internațională a relatat pe larg evenimentul consumat în Riga unde persoane pasionate de carte și bibliotecă au ajutat la transferarea cărților din sediul vechi al Bibliotecii Naționale în sediul nou numit și „Castelul de lumini”. În pofida timpului urât la campanie au participat aproximativ 14 mii de persoane de pe întreg teritoriul Letoniei, din țările baltice, din: Germania, Suedia, Elveția, SUA, Russia. În cinci ore au fost mutate „din mână în mână” 2000 de cărți. Fiecare carte reprezintă un dar al unei persoane pentru Biblioteca Națională, conținând autograful persoanei donatoare. După deschiderea bibliotecii, aceste cărți pot fi împrumutate pentru lectură. A fost un act de solidaritate simbolic, cu participarea președintelui țării și a primarului capitalei, oameni de cultură și simpli cetățeni. pentru că lanțul uman a mutat în sediul nou doar o parte nesemnificativă de cărți. Celelalte aproximativ 4 milioane de publicații vor fi transportate cu mijloace motorizate.

Tot sugestiv a fost și faptul că lanțul a fost deschis de cea mai citită carte din întreaga lume - *Biblia*. În cazul acesta este vorba de *Biblia*, publicată în letonă în anul 1825, la St. Petersburg. Această carte a fost donată Bibliotecii Naționale a Letoniei de Conte Lambsdorff. A încununat lanțul cartea „Balandnieki” de Pēteris Upenieks.

Ideea de a aduna în jurul cărții copii, tineri, persoane în etate, oameni de diferită pregătire intelectuală, din diferite substraturi sociale este una foarte sugestivă și este simbolul continuității în sfera culturală, într-o țară ai cărei cetățeni se consideră mari iubitori ai cărții. Letonii au demonstrat lumii că prețuiesc și înțeleg valoarea cărții.

Organizarea acestui lanț a început cu luni în urmă, oamenii s-au înregistrat pentru a participa și mai apoi au confirmat înregistrarea. A fost o acțiune culturală bine gândită și organizatorii au câștigat enorm. Nimic nu poate promova cartea și biblioteca mai mult decât o activitate de asemenea proporții.

La 20 ianuarie, Andris Vilks, directorul Bibliotecii Naționale a

Biblioteca publică între percepția tradițională și utilizatorul modern

Letoniei, a plasat pe site-ul bibliotecii un mesaj de înaltă grațitudine pentru toți participanții, inclusiv celor peste 800 de bibliotecari, reprezentanți media din Letonia și din țări străine, companii și oficialități care au răspuns invitației și au participat la campania „The Chain of Book Lovers – The Path of Light” din 18 ianuarie 2014. Acest eveniment va constitui, la sigur, un punct de referință în istoria bibliotecilor letone.

Biblioteca Națională a Letoniei a fost deschisă oficial la 29 august, 2014, zi care coincide cu aniversarea de 95 de ani de existența a Bibliotecii.

Referințe:

Cărți transmise din mână-n mână, spre noul sediu al Bibliotecii principale din Riga [on-line]. 21.01.2014 [citat 31.01.2014]. Disponibil:

http://unimedia.info/stiri/foto-carti-transmise-din-mana-n-mana--spre-noul-sediu-al-bibliotecii-principale-din-riga-71077.html#.Ut6qm_OPaU0.facebook

Lanț uman al celor ce iubesc cărțile [on-line]. 20.01.2014 [citat 29.01.2014]. Disponibil: <http://prolibro.eu/blog/2014/01/20/lan-t-uman-al-celor-ce-iubesc-cartile/>

The NLL expresses gratitude for the participation in „The Chain of Book Lovers” [on-line]. 20.01.2014 [citat 30.01.2014]. Disponibil:

<http://www.lnb.lv/en/nll-expresses-gratitude-participation-chain-book-lovers>

Vilks, Andris. *The NLL expresses gratitude for the participation in „The Chain of Book Lovers”* [on-line]. 20.01.2014 [citat 01.02.2014]. Disponibil:

<http://www.lnb.lv/en/nll-expresses-gratitude-participation-chain-book-lovers>

Латвийцы сами перенесут книги в Замок света [on-line]. 08.01.2014 [citat 31.01.2014]. Disponibil: <http://www.baltic-course.com/rus/konferencii/?doc=85977>

CARTEA – ADEVĂR ȘI FRUMUSEȚE: EXPERIENȚE DE PROMOVARE A CĂRȚII

Oricât de ocupat ai fi, trebuie să găsești timp ca să citești. Altfel vei capitula în fața ignoranței.

Confucius

O carte extraordinară care vine de la un gânditor remarcabil este o corabie a gândirii, plină până la refuz cu adevăr și frumusețe.

Theodore Parker

Promovarea cărții și a lecturii cât și promovarea informației reprezintă activitățile principale pe care se bazează biblioteca publică. Celelalte funcții sunt și ele foarte importante, dar complementare acestei funcții de bază. Cartea a fost și trebuie să rămână componenta principală a bibliotecii moderne. Prin carte, lectură, cunoaștere, informație de calitate societatea poate fi schimbată în bine. Tehnologiile moderne sunt foarte importante și pot contribui la îmbunătățirea societății, dar numai în condițiile în care sunt utilizate adecvat. Când se va înțelege faptul că informatizarea nu reprezintă scopul bibliotecii și sunt doar mijloace de realizare a misiunii bibliotecii, toate lucrurile se vor reacheza la locul lor. Până atunci bibliotecarii nu trebuie să scape din vizor cartea și informația de calitate. Chiar și în aceste timpuri când se crede (eronat) că internetul și calculatorul pot înlocui cartea, biblioteca și bibliotecarul.

Inventivi din fire, bibliotecarii găsesc mijloace cu adevărat fascinante de a menține cartea în vizorul public. Există biblioteci care au strategii foarte bine puse la punct de promovare a cărții, implicit cu ajutorul tehnologiilor, în special a instrumentelor Web 2.0. Deja de mai mulți ani sunt cunoscute bibliotecile din metrou (Spania), biblioteci în aeroport (Suedia), biblioteci în gara de trenuri (Finlanda), biblioteci de tip benzinărie (Finlanda). Tot mai frecvente sunt bibliotecile pe plajă (Bulgaria).

Foarte răspândită este experiența de organizare a unor biblioteci (colecții) mici „de la om la om”, bazate pe principiul schimbului de cărți. Oamenii aduc pentru schimb cărțile care consideră că pot interesa pe alții și pot alege o carte pentru lectură, pe care o pot restitui sau o pot păstra în colecția proprie. Printre exemplele mai elocvente menționăm *Copacul cu cărți din Berlin; Valiza cu cărți*

Biblioteca publică între percepția tradițională și utilizatorul modern

(Turcia, Rusia), *Cabina telefonică cu cărți* (experiență întâlnită în mai multe țări. Sunt folosite cabinele telefonice dezafectate).

La Marpod, langa Sibiu (România) o pivniță veche s-a transformat într-un urias „borcan” plin cu rafturi, cărți și luminițe. Este o bibliotecă, unică în țară, unde cititorii sunt îmbiați și cu o gustare dulce.

În anul 2011 când UNESCO a desemnat Buenos Aires drept Capitala Mondială a Cărții, în piața San Martin a fost ridicat un turn al lui Babel, o construcție formată din 30.000 de cărți. După terminarea proiectului cărțile au fost dăruite orașenilor.

În SUA este pe cale de a fi lansat proiectul Library Reads / Lecturi bibliotecare <http://libraryreads.org>. Proiectul este axat pe recomandarea cărților favorite. Scopul proiectului este de a scoate în evidență cărțile noi, citite și recomandate de către bibliotecarii din bibliotecile publice. În fiecare lună bibliotecarii vor propune spre a fi incluse în top cărțile pe care le-au citit, care le-a plăcut în mod deosebit și care consideră că merită a fi recomandate și cititorilor. Proiectul va exploata pasiunea pentru lectură și cunoștințele bibliotecarilor și va crea o cale nouă de conectare a autorilor cu cititorii. Se presupune că proiectul va facilita circulația informației despre cărțile noi și va deschide drumul cititorilor spre biblioteci și librării.

Este o inițiativă minunată de a răspândi informația despre cărți și a explora cunoștințele comune pentru a pune cartea în mâinile cititorilor. Unul din scopurile proiectului este de a influența cultura lecturii la nivel național. Azeziunea la realizarea acestui proiect au confirmat-o Asociația Bibliotecarilor Americani (ALA), biblioteci mari de pe întreg teritoriul SUA, personalități de seamă ale domeniului. Proiectul este susținut și de Asociația Editorilor Americani. Un program asemănător a fost dezvoltat și de Asociația Librarilor Americani. Selecția titlurilor pentru LibraryReads se va face în baza nominalizărilor din partea bibliotecarilor, fără participarea editorilor care vor sponsoriza programul.

Cărțile trebuie să fie pentru adulți și nu se rezumă doar la literatura artistică. Lunar, va fi creată o listă din 10 cărți care vor fi recomandate spre lectura cititorilor. Prima listă va fi creată și diseminată în toamna acestui an.

Autoritățile braziliene, confruntate de mult timp cu problema închisorilor foarte aglomerate, s-au gândit la o soluție neașteptată. Deținuții își pot reduce pedeapsa, dacă citesc. Astfel, pentru fiecare carte citită (literatură, filozofie, știință, etc.), sentința unui deținut este

redușă cu 4 zile. Limita maximă va fi de 12 cărți citite pe an, ceea ce ar însemna reducerea pedepsei cu 48 de zile. Programul „*Mântuire prin lectură*” le va oferi celor încarcerăți și posibilitatea de a-și lărgi orizontul cultural, fiind și o bună metodă de reabilitare.

Pentru a atrage atenția asupra cărții și lecturii, bibliotecarii pavează cu cărți drumuri și parcuri. Pretutindeni în lume pentru elogierea cărții sunt înălțate monumente. Numai ce nu fac și nu gândesc bibliotecarii pentru a apropia cartea de cititor. Și toate eforturile pentru a aminti oamenilor de îndemnul lui **Confucius**: „Oricât de ocupat ai fi, trebuie să găsești timp ca să citești. Altfel vei capitula în fața ignoranței”.

Din aceste experiențe se pot împărtăși și bibliotecarii noștri. Poate mai puțin atunci când este vorba de expunerea cărții în spațiu liber, nesupravegheat. Cu atitudinea unora față de bunurile publice ar fi prea îndrăzneț să scoatem cartea în stradă, mai ales fără supraveghere, dar o soluție ar putea fi organizarea unor colecții mici de cărți cum ar fi „valiza cu comori”. Cei mai siguri parteneri în această inițiativă ar putea fi sindicatele. Practic în fiecare instituție este un grup sindical, voluntari care ar putea să subscrie acestei inițiative. Colecția ar putea funcționa după următorul principiu: la început se formează un nucleu de cărți puse în circuit liber din banii sindicatelor, după care membrii colectivului aduc pentru schimb cărțile proprii.

În zilele frumoase bibliotecile pot scoate o colecție (alcătuită cu forțele comune ale membrilor comunității, după principiul gratuității) în fața bibliotecii. În așa fel, ca să rămână în vizorul bibliotecarului. Asupra acestor idei se poate de lucrat creativ, deși cu inventivitatea lor, bibliotecarii pot propune încă multe alte variante. Un proiect realizat cu succes în mai multe țări este „Valiza cu comori”. Scopul proiectului: promovarea și apropierea cărții de cititor. Principiu de funcționare: schimb de cărți „de la om la om”. Inițial este format un nucleu de cărți. Cărțile sunt puse într-o valiză, iar valiza plasată într-un loc vizibil al instituției, în vizorul persoanelor care vizitează instituția. Fiecare doritor este în drept să-și aleagă pentru lectură una (sau mai multe) din cărțile expuse pentru schimb, să aducă și să pună în valiză cărțile de care este gata să se despartă spre a fi citite de alte persoane. Valiza poate fi scoasă în fața bibliotecii în zilele frumoase, poate fi dusă în alte instituții, în parcuri și alte locuri publice.

Referințe:

Cărțile de povești pline de aventură și-au găsit o casa nouă, plină de surprize [on-line]. 03.02.2013 [citat 21.10.2014]. Disponibil: <http://>

Biblioteca publică între percepția tradițională și utilizatorul modern

stirileprotv.ro/stiri/ardeal/cartile-de-povesti-pline-de-aventura-si-au-gasit-o-casa-noua-plina-de-suprize.html

Copacul cu cărți din Berlin [on-line]. 06.06.2012 [citată 24.10.2014]. Disponibil: <http://bookaholic.ro/copacul-cu-carti-din-berlin.html>

Library Reads [on-line]. Iunie 2014 [citată 15.10.2014]. Disponibil: <http://libraryreads.org>.

Metoda surprinzătoare de reabilitare a deținuților. Citesc cărți ca să-și reducă sentința [on-line]. 27.06.2012 [citată 24.10.2014]. Disponibil: <http://protv.md/stiri/international/metoda-surprinzatoare-de-reabilitare-a-detinutilor-citesc-carti.html>

Sorin, Tudor. Turnul lui Babel: o construcție din 30 000 de cărți [on-line]. 19.05.2011 [citată 21.10.2014]. Disponibil: <http://webcultura.ro/turnul-lui-babel-o-constructie-din-30-000-de-carti/>

ÎNDRUMAREA LECTURII ȘI RELAȚIILE DE ÎNCREDERE UTILIZATOR – BIBLIOTECĂ

Marea valoare a bibliotecii o constituie potențialul intelectual. Personalul bibliotecii este cel care crează și sporește capitalul de imagine pozitivă a instituției. De felul cum este perceput personalul, depinde în mare măsură și percepția generală a bibliotecii în comunitate. Îndrumarea lecturii este un pas important în stabilirea relației de încredere dintre bibliotecă și utilizator (cititor, consumator,...) și a constituit dintotdeauna o sarcină importantă a bibliotecii. În oceanul informațional actual, importanța acestei activități crește și mai mult. Nu în zadar studiul *Viziunea bibliotecii viitorului*, realizat în anul 2013, în Anglia, constată că în viitor rolul bibliotecarului ar putea crește semnificativ.

Indiferent de evoluția tehnologiilor, bibliotecarul trebuie să rămână în centrul activității bibliotecii. Lucrul acesta îl înțeleg și corporații de mare renume, care prosperă din contul tehnologiilor. Deși Fundația Familiei Paul G. Allen, cofondator Microsoft, investește în programe de dotare a bibliotecilor cu tehnologii moderne, cea mai mare investiție pe care a făcut-o în anul 2013, în bibliotecă, s-a axat pe un program de consultanță a utilizatorilor bibliotecilor din Multnomah, statul Oregon care prevede asistarea acestora, de către bibliotecari, în procesul de alegere a cărților pentru lectură și crearea unor relații utilizator-bibliotecar de lungă durată. Programe similare sunt în desfășurare în toate bibliotecile publice. Cititorii sunt rugați să răspundă unor întrebări, sugestii adresate de bibliotecari, despre ce ar dori să citească în continuare. Noul Program din Oregon se dorește a fi un model care ar putea fi preluat de alți bibliotecari din țară. Într-o lume a roboților, asistența unei ființe umane sensibile este mai valoroasă decât oricând. De aici și ideea identificării bibliotecarului cu un motor de căutare cu inimă. Studiile demonstrează că oamenii prețuiesc mai mult biblioteca atunci când au o relație bună cu bibliotecarii. Un bibliotecar competent este ceea ce fiecare utilizator vrea să cunoască la prima întâlnire cu biblioteca.

În lucrarea *Competency Index for the Library Field /Indexul competențelor în câmpul biblioteconomiei* elaborată în baza celor mai reprezentative lucrări semnate de practicieni și lideri ai domeniului biblioteconomic, precum și de organizații de profil un loc aparte îi revine setului de competențe Îndrumarea lecturii. Lucrarea poate

Biblioteca publică între percepția tradițională și utilizatorul modern

fi de mare ajutor managerilor bibliotecilor la elaborarea fișelor posturilor pentru bibliotecarii antrenați în această activitate, precum și la elaborarea programelor de formare profesională continuă.

Din setul de competențe de mai jos se reliefează portretul bibliotecarului cu care utilizatorul începe să cunoască biblioteca.

Îndrumarea lecturii

Competență: Îndrumarea lecturii	Asistă utilizatorii la selectarea lecturilor în vogă și a celor de agrement, la selectarea materialelor pentru vizualizare sau audiere
Cunoștințe și abilități asociate	Demonstrează cunoașterea profundă a colecțiilor bibliotecii și a unei game largi de materiale de interes pentru cititorii bibliotecii; Demonstrează abilități de lectură, cunoaște conexiunile dintre resurse, și discută cu utilizatorii despre resurse; Înțelege natura necesităților utilizatorilor, analizează informațiile care parvin de la utilizator și bazează recomandările pe necesitățile utilizatorilor; Identifică și recomandă o selecție de materiale care corespund necesităților utilizatorului; Elaborează liste de literatură, liste de documente asemănătoare, inițiază discuții despre cărți, expoziții, documente electronice și alte instrumente speciale pentru a spori accesul la resursele bibliotecii și rata de utilizare a acestora; Folosește instrumente Web (bloguri, wiki, rețele sociale), pentru a încuraja participarea și implicarea cititorilor; Încurajează feedback-ul cititorilor asupra materialelor recomandate și ajustează corespunzător recomandările viitoare.

Competență: Îndrumarea lecturii	Dezvoltă strategii și surse pentru a fi bine informat în calitate de consilier al cititorilor
Cunoștințe și abilități asociate	Identifică și utilizează diverse resurse on-line și tradiționale pentru a face recomandări cititorilor; Actualizează cunoștințele despre autorii importanți, romanele SF, literatura științifică și realizările curente; Se ține la curent cu realizările din creația populară, utilizând diverse căi și modalități; Menține relații cu diverse comunități profesionale pentru a găsi și a promova cele mai bune practici de îndrumare a lecturii.

Este o gamă de cunoștințe și abilități foarte largă. Lipsa acestora duce la distanțarea, înstrăinarea și ulterior pierderea utilizatorilor. Acesta este motivul pentru care bibliotecile pun mare preț pe ACU.

Referințe:

Australian and New Zealand resources for readers' advisers [on-line]. 2013 [citat 14.04.2015]. Disponibil: http://www.librariesalive.com.au/RA_sites.htm;

Competency Index for the Library Field / Indexul competențelor în câmpul biblioteconomiei [on-line]. 19.03.2015 [citat 27.03.2015]. Disponibil: http://ks.webjunction.org/c/document_library/get_file?folderId=67024497&name=DLFE-16500008.pdf;

Readers' advisory [on-line]. 2015 [citat 14.04.2015]. Disponibil:

http://en.wikipedia.org/wiki/Readers%27_advisory;

The state of Reader's Advisory [on-line]. 03.02.2014]. Disponibil: <http://lj.libraryjournal.com/2014/02/library-services/the-state-of-readers-advisory>.

BIBLIOTECARUL DIN MANUAL SAU „UN SCRITOR TALENTAT POATE FI ȘI UN FOARTE BUN BIBLIOTECAR”

De Ziua Bibliotecarului, care de câțiva ani este marcată la 23 aprilie, odată cu Ziua Internațională a Cărții și a Dreptului de Autor, am primit în dar o carte. O carte despre bibliotecă, bibliotecari, cărți, lectură și, firește, despre Măria Sa – Cititorul, pentru care toate acestea există. Îi vom spune de data aceasta cititor pentru că întreg firul povestirii se axează pe carte și lectură. Din mulții termeni folosiți pentru identificarea acestuia, în acest context, cititor mi se pare termenul cel mai adecvat.

Jurnalul bibliotecarului lui Dumitru Crudu, căci despre această carte este vorba, prezintă biblioteca, bibliotecarul și tot restul ce se învâрте în jurul acestora în altă lumină, decât este percepția generală din societate. O percepție cu care din păcate am început să ne obișnuim și noi bibliotecarii, și societatea. Comunitatea bibliotecară are mare pică pe literatura artistică, care de cele mai multe ori prezintă bibliotecarul în culori deloc atractive, de aici și imaginea care s-a creat.

În Jurnalul Bibliotecarului, Dumitru Crudu face o răsturnare de situație. Dintre paginile cărții, biblioteca și bibliotecarul apar așa cum de fapt (cu mari excepții, spre regret) sunt în realitate. Desprindem din firul povestirii o bibliotecă cu ușile deschise, chiar și după orele de program, dacă o cere situația, unde oricine poate intra și cere ajutor, unde oamenii vin pentru a socializa și a scăpa de singurătate, unde părinții vin cu copiii de mână, împărtaşind bibliotecarilor marea îngrijorare atunci când odraslele lor nu se prea trag la lectură, unde părinții vin să împrumute cărți pentru copii și reciproc, copiii pentru părinți și vedem multe altele despre care scriu manualele de biblioteconomie și toată literatura de specialitate.

Despre bibliotecari se spune, adesea, că „stau în bibliotecă și citesc cărți”. Dumitru Crudu a înțeles doar după două săptămâni de lucru în bibliotecă cât de epuizantă poate fi această profesie dacă o ei în serios. Atunci când citești „am simțit cum oboseala mă înșfacă de gât”, sau „din cauza epuizării, nu mă puteam ridica în picioare”, sau „Sunt așa de obosit că văd negru în fața ochilor” vezi un alt bibliotecar, decât cel din episodul cu ex-prim-ministru Sangheli, care întreat ce face, a răspuns că așteaptă să treacă ziua și să plece

acasă.

Unul dintre cititori sugerează că între cărți timpul trece mai lent. Poate pe motiv că într-o bibliotecă sunt atâtea de făcut. „Nu e zi ca în bibliotecă să nu se întâmple ceva: întâlniri cu poeți pentru copii, întâlniri cu poeți pentru maturi, cu editori, lansări de carte, lecturi literare, ateliere de pictură, cursuri de actorie, cursuri de oratorie, un atelier de dramaturgie, un atelier de scriere creativă, clubul poezilor copii, întâlniri cu actori, întâlniri cu păpușari, cu cinești, cu directori de publicații literare, cenacluri de literatură religioasă”. Adăugăm aici și un program de reeducare, prin intermediul lecturii, a persoanelor condamnate. Autorul punctează doar câteva din numeroasele manifestări care adună lumea în bibliotecă. Observăm că toate acestea se pot întâmpla fără utilizarea tehnologiilor moderne de informare și comunicare, lipsa cărora este invocată frecvent de bibliotecari pentru a justifica situația de amorțire din unele biblioteci.

Interesantă și „vânătoarea de cărți necitite” și eforturile autorului de a scoate la lumină cărțile „băgate la răcoare” sau „încarcerate” pe nedrept. „Toată ziua am redat libertatea cărților încarcerate, făcând un fel de dreptate cărților nedreptățite, dar extrem de prețioase”. În bibliotecile lumii se fac chiar topuri ale cărților uitate pe nedrept. Promovarea cărților este o problemă caracteristică tuturor bibliotecilor publice. De cinci ani rata medie de circulație a publicațiilor (de câte ori în mediu este împrumutată o carte pe parcursul unui an) este de numai 1,2 cifră extrem de scăzută. Pe acest segment bibliotecarii chiar au multe de făcut.

Autorul pune foarte delicat și problema donațiilor și a celor care „cu fața radiind de bucurie” încearcă să scape „de tonele de cărți moarte de acasă” „știind prea bine că n-au nici o valoare” deși este conștient de faptul că „Ar fi nedrept, însă, să generalizez, odată ce majoritatea donațiilor conțin cărți extrem de importante”. Bibliotecile din alte țări, care nu au problema spațiului, selectează din publicațiile donate pe cele care lipsesc în colecții, restul sunt puse în vânzare iar pe banii obținuți sunt cumpărate cărțile de care au nevoie. Cărțile care nu-și găsesc cumpărători, sunt propuse gratuit persoanelor interesate.

Piciul din clasa întâia, rătăcit din pricina grevei microbuziștilor, a intuit bine că la bibliotecă poate fi ajutat. Poate inconștient la această vârstă și de această dată. Dar din acea rătăcire s-a ales cu *Răzușca cea urâtă* citită și poate cu un drum pe care în timp va dori să-l repete. Salvat de bibliotecă! Academicianul rus Lihaciov scria cu ani în urmă, că pot să dispară școli, pot să dispară universități,

Biblioteca publică între percepția tradițională și utilizatorul modern

dar atât timp cât există biblioteci nu este totul pierdut. S-ar putea ca mama copilului să rețină că la bibliotecă și-a găsit fiul pierdut și poate să-și amintească despre faptul că a uitat să restituie o carte împrumutată demult. La Boston am văzut o reclamă la citirea căreia nu puteai să nu zâmbesti. „Cu 25 de ani în urmă ai împrumutat de la Biblioteca Publică Boston Cuviosul Gheorghe. Nu crezi că a sosit timpul s-o aduci înapoi?” Probabil mulți își aminteau că nu le-ar strica un drum spre bibliotecă, pentru că mai mari cozi la intrarea și ieșirea dintr-o bibliotecă n-am văzut nici până la Boston și nici după Boston. Dar acolo cititorul chiar putea fi numit patronul bibliotecii. Toată activitatea bibliotecii în jurul lui se rotea.

Biblioteca dintre coperțile *Jurnalului Bibliotecarului* este locul unde fiecare segment de populație, fiecare persoană poate găsi ceva special, care să corespundă propriilor interese, indiferent dacă este vorba despre normalitate sau copii cu probleme, familii incomplete, etc. Bibliotecarul din Jurnal pătrunde în viața de după ușile bibliotecii a cititorilor pentru a înțelege mai bine de ce au nevoie aceștea. Unei cititoare prinse pe picior greșit „am încercat să-i creăm la bibliotecă atmosfera care-i lipsește acasă”.

Bibliotecarul lui Dumitru Crudu știe cât de mult contează necesitatea de socializare a persoanelor și că multe persoane vin la bibliotecă pentru a scăpa de singurătate. „Măcar dacă s-ar termina reparațiile în sala de lectură, dar așa , unde să te duci, ca să scapi de singurătate?”

Autorul știe cât de mare responsabilitate își asumă atunci când se apucă să recomande o carte. Fără a o citi și cunoaște n-o poți recomanda oricui. „Te simți cu mult mai bine atunci când le dai utilizatorilor o carte pe care ai citit-o decât atunci când habar nu ai ce conține”. Cartea necitită la vârsta potrivită nu va fi citită niciodată. „Fiecare vârstă își are cărțile sale. Nevroza apare din clipa când se încurcă borcanele și când o fetiță de zece ani devorează cărți erotice și un adult cu acte în regulă citește Morcoveață, când totul ar trebui să fie invers. Uf, cât de delicată și de periculoasă mai e și meseria asta de bibliotecar”. Este, într-adevăr. Și bibliotecarul trebuie să aibă mare grijă să nu nimerească în situații dificile, mai ales la recomandarea cărților pentru adolescenți. La Biblioteca Publică Boston am văzut liste de literatură de felul „Cărți care nu sunt recomandate cititorilor copii”. La întrebarea mea dacă aceste liste nu pot avea efectul invers, bibliotecarul mi-a răspuns că părinții trebuie să urmărească și ei ce citesc copiii, iar datoria bibliotecarului este să-i atenționeze asupra

unor posibile capcane.

Nu lipsește în *Jurnalul bibliotecarului* nici bibliotecara supărată așa cum o cunoaștem din folclorul profesiei. Dar autorul se simte vinovat pentru o nedreptate făcută cuiva la bibliotecă cu mult înainte de venirea lui. Semn bun.

Dumitru Crudu n-a făcut biblioteconomie. (Nu punem aici importanța unei pregătiri fundamentale în domeniu). Dragostea pentru bibliotecă, profesia de bibliotecar, carte și lectură le-a cules de prin alte părți. Dar toate acestea nu-l împiedică să prezinte biblioteca în altă lumină decât cea cunoscută. O lumină care descoperă drumuri ascunse și drumuri încă necunoscute. Nu trebuie să faci neapărat biblioteconomie ca să devii un bibliotecar bun. În unele cazuri este suficient să iubești cărțile și oamenii și să dorești să le oferi ajutorul necesar pentru a găsi drumul care să-i unească. Protagonistul face turul filialelor bibliotecii municipale pentru a aduce cititorului cartea dorită, dar lipsă în fondurile bibliotecii. Cât de dezamăgit rămâne când după un drum, cartea adusă nu-și mai revede cititorul cu comanda. Dezamăgit și cititorul că la momentul când a avut nevoie de o carte anume aceasta a fost lipsă pe raftul unde ar fi trebuit să-i fie locul. Cine știe câți cititori n-au ajuns statistici de bibliotecă din pricina că la primul drum spre bibliotecă s-au ales cu lacătul pe ușă sau cu un refuz?

În puținul timp de când lucrează în bibliotecă autorul a îndrăgit-o încât să-i pese enorm de viitorul ei. „De câteva zile, în plin decembrie, zăpada a început să se topească și e fleșcăială. Din cauza asta, în prima jumătate de oră, de când am deschis biblioteca, nici țipenie. Și, deodată, un sloi de gheață mi-a trecut prin fața ochilor, dar, dacă nu vine nimeni și cei care prevestesc dispariția bibliotecilor au dreptate? M-am alarmat însă degeaba, pentru că, nu peste mult timp, cititorii au început să dea năvală, în râuri”.

Aveam mare nevoie de această lectură. Pentru a testa veridicitatea multor altor lecturi și poate pentru a spulbera unele temeri ce țin de viitorul bibliotecarului și a bibliotecii în general. Cartea convinge că biblioteca este un organism în dezvoltare și că poate fi mai vie decât oricând atunci când încape pe niște mâini bune. Citind cartea te întrebi dacă n-ar trebui să-i dăm dreptate cunoscutului bibliolog american Steve Coffman care în articolul „The Decline and Fall of the Library Empire” (Declinul și Caderea Imperiului Bibliotecaresc) publicat în aprilie 2012, citat foarte activ de comunitatea bibliotecară internațională, exprimă părerea că s-ar putea ca viitorul bibliotecii să

Biblioteca publică între percepția tradițională și utilizatorul modern

țină de spațiile fizice și carte și îndeamnă bibliotecarii să-și centreze activitatea pe cartea tipărită atât timp, cât aceasta mai contează. Nu vom pune în discuție aici importanța tehnologiilor moderne de informare și comunicare, care contează enorm pentru modernizarea activității unei biblioteci. Dar toate acestea trebuie să meargă în paralel cu promovarea cărții și a lecturii. Din Jurnalul Bibliotecarului vedem câte lucruri minunate se pot întâmpla în bibliotecă mai ales în jurul cărții tipărite.

Biblioteca din Jurnalul lui Dumitru Crudu este exact așa cum o cunoaștem din manuale și cum ar trebui să fie o bibliotecă. Bibliotecarul, care aleargă prin tot orașul pentru a aduce cititorului exact cartea solicitată, este exact bibliotecarul în varianta lui clasică.

Aș dori mult ca această carte să fie citită de cât mai multă lume și, în special, de cât mai mulți bibliotecari. Sunt multe lucruri de învățat.

Interesant *Jurnalul Bibliotecarului*. Autorul cărții este convins că „Bibliotecile au viitor atâta timp cât au cititori” iar întrebarea „Oare ce poate fi mai frumos decât un om care pleacă zâmbind dintr-o bibliotecă?” este retorică. Dumitru Crudu știe răspunsul și știe cum să facă câți mai mulți oameni să plece zâmbind din bibliotecă. Bine ai venit în breaslă, colega!

Referințe:

Coffman, Steve. The Decline and Fall of the Library Empire [on-line]. Aprilie 2012 [citat 30.04.2014]. Disponibil:
<http://www.infotoday.com/searcher/apr12/Coffman--The-Dcline-and-Fall-of-the-Library-Empire.shtml>

UN AVOCAT DE CARE BIBLIOTECARIII AU MARE NEVOIE

Conferința zonală Leova, care a întrunit bibliotecarii din sudul țării a fost inaugurată, ca și la prima ediție 2012, de doamna Eufrosinia Grețu, președinta Consiliului Raional Leova. Pentru a veni în fața bibliotecarilor doamna președintă a lăsat (pe mâini bune, desigur) să aștepte la consiliul raional două delegații din străinătate. Participanții au apreciat mult faptul că printre grijile cotidiene, rutina zilnică și cele opt sau nouă proiecte în care este implicată Domnia Sa a găsit timp și pentru bibliotecari. Doamna președintă a vorbit cu multă inspirație despre proiectele în curs de realizare, despre cele de viitor și despre faptul că până a ajunge la primele rezultate a trebuit să schimbe modul de comunicare, să pună capăt certurilor și gâlcevelor din cadrul consiliului raional devenite proverbiale și să mobilizeze toată lumea la muncă. Nu a fost ușor, dar împreună au reușit.

Participanții au văzut modelul conducătorului modern cu toată grija axată pe comunitate și nu doar pentru prezentul, dar mai ales pentru viitorul ei. Iar cel mai elocvent exemplu este proiectul cu apa care în concepția doamnei Eufrosinia Grețu trebuie adusă din Prut (unde curge fără oprire) iar rezervele subterane să fie păstrate pentru generațiile care vin.

Tot cu țintă în viitor este și ceea ce face pentru biblioteci. Din 36 de biblioteci publice, 27 dețin calculatoare și sunt conectate internet. Dacă va putea molipsi și primarii din celelalte localități, Leova ar putea deveni primul raion al țării cu toate bibliotecile publice conectate la Internet.

Printre problemele menționate în cuvântul inaugural al doamnei Eufrosinia Grețu a figurat și cea a salariilor rușinos de mici ale bibliotecarilor. Rezolvarea acestei probleme ține de decizia factorilor de nivel național, dar cu cât mai mulți avocați vor avea bibliotecile la diverse niveluri de responsabilitate, cu atât mai grabnică va fi rezolvarea acestei probleme, care macină din interior profesia și imaginea bibliotecii și a bibliotecarului în comunitate.

Mesajul principal care s-a desprins din prezentările din cadrul conferinței zonale Leova este că a venit timpul să reevaluăm rolul și scopul bibliotecii publice, să plasăm biblioteca în centrul comunității, ajustându-i activitatea necesităților membrilor comunității pentru a rămâne relevantă în anii care vin.

„ZIUA PRIMARULUI” ÎN BIBLIOTECĂ

Tot mai multe, tot mai triste și tot mai alarmante mesajele, din ultimul timp, despre bibliotecă, bibliotecar și viitorul acestora. Chiar zilele acestea Internetul mi-a pus în față două articole, unul publicat la 16 decembrie 2013 de Timpul „TRIST: Profesia de bibliotecar este pe cale de DISPARIȚIE și altul publicat în aceeași zi într-o publicație rusească. Articolul din publicația rusească este despre guvernatorul orașului Kaluga care în încercarea de a cunoaște ce se întâmplă în biblioteca publică, câți oameni îi pășesc pragul, a instalat acolo o cameră de luat vederi. Și... Guvernatorul a rămas șocat de ce a descoperit. Nu dă cifre. Dar este clar. Iar mesajul guvernatorului este că trebuie de făcut ceva pentru ca oamenii să vină la bibliotecă. (Atenție! Nu a propus închiderea bibliotecii. Și deja e bine.) Oficialul propune transformarea bibliotecilor în centre multifuncționale. Locuri unde oamenii să vină după diverse servicii, în special servicii oferite de guvernare. „Trebuie să întoarcem oamenii la carte”. Refrenul este cunoscut și deloc pesimist.

Dar... Vorba lui Juju „Mă mir de întrebare”. După ce atâtea ani bibliotecile au fost finanțate după „ostatocinâi prințip” sau din ce a mai rămas după ce a fost împărțit totul, decidenții se declară șocați de ceia ce se întâmplă în biblioteci. Fără comentarii... Dar este bine de știut că administrația publică locală începe să se intereseze de aceste instituții. Biblioteca este un serviciu public și este responsabilitatea administrației publice locale față de cetățeni. Cetățenii care-și cunosc drepturile trebuie să insiste asupra dreptului de a fi conectați la informații, carte și cunoaștere, drum care poate fi mai scurt prin bibliotecă.

Bibliotecarii au tot ținut-o într-un glas, strigând problemele bibliotecii, și ale bibliotecarului care s-a pomenit, până la urmă, pe ultima poziție în clasamentul privind atractivitatea profesiei. Este bine că încep să înțeleagă și decidenții că s-a ajuns la limita din urmă.

Rostite de oficiali de rang înalt, mesajele pro bibliotecă au mai multe șanse să fie auzite. Există experiențe care pot fi invocate și chiar preluate. Există experiența Finlandei unde cetățenii consideră biblioteca – cel mai bun serviciu pentru public. Există alte țări nordice care investesc enorm în biblioteci și rezultatele sunt pe potrivă. Potrivit eurobarometrului cultural „În anul de referință (2013) au vizitat măcar o singură dată o bibliotecă publică: în Suedia – 74%, Finlanda – 66%, Danemarca – 63%”.

Raportul Pew Importanța și impactul bibliotecilor publice

demonstrează că în ultimile 12 luni 54% dintre americani au vizitat bibliotecile publice. 90% dintre americani consideră că închiderea bibliotecii publice ar afecta comunitatea.

De învățatură este și experiența Moscovei, oraș care printre primele, din „vecinătatea apropiată” a început să bată alarma. În ultimii ani, în Moscova majoritatea bibliotecilor publice sunt aproape pustii. Extinderea Internetului, ieftinirea cititoarelor de cărți electronice concurează serios aceste instituții de cultură. În aceste condiții, departamentul cultură, s-a apucat de reorganizarea bibliotecilor. Au invitat arhitecți din Olanda și au început schimbările care ar trebui să transforme din rădăcină bibliotecile moscovite.

Potrivit concepției noi, cele 440 biblioteci din Moscova vor fi transformate într-un fel de saloane unde oamenii nu numai vor citi, dar vor socializa, vor lucra cu gadgeturile proprii, vor folosi Wi-Fi gratuit, vor lucra la calculatoarele bibliotecii. În bibliotecă vor avea loc lecții și vor fi demonstrate filme. Biblioteca va înregistra toți doritorii fără restricții. Fondul de documente va fi deschis. În incinta bibliotecii, cititorul va putea citi orice carte fără a fi înregistrată în formular. Utilizatorii vor putea împrumuta, lăsând gaj, cititoare de cărți electronice. Spațiul va fi reamenajat în așa fel că să fie eliberat cât mai mult loc posibil pentru utilizatori. Vor fi separate și spații pentru studiul individual. În bibliotecile deja reamenajate, ferestrele nu mai au draperii așa că din stradă se poate vedea ce se întâmplă în bibliotecă.

Activitățile culturale și științifice au cele mai diferite teme. Programul de muncă a fost extins. Aspectul fizic al bibliotecii, mobila, tehnologiile s-au schimbat, dar... bibliotecarii sunt cei de altădată. La schimbări privesc fără entuziasm. Nici nu se simt prea comod în spațiile transformate. Sunt nemulțumiți că trebuie să muncească până la ora 22. Salariile au rămas cele vechi. Le lipsește zona de confort. Dar sunt convinși că se vor deprinde cu schimbările care sunt pe placul tineretului și nu numai... Bibliotecarii încep să înțeleagă că regulile și spațiile vechi sunt în conflict cu modernizarea, dar lucrurile se rezolvă. Spre seară bibliotecile, care au cunoscut marile transformări sunt pline de oameni. Cafea, biscuiți (la prețuri rezonabile) Internet gratuit, lecții pe teme actuale - sunt elemente pe care cetățenii vor să le găsească în bibliotecă.

Sunt idei la care putem pleca urechea.

Situația bibliotecilor noastre nu diferă cu mult de cea din tabloul de mai sus, că doar venim din același trecut. Anul 2014 a fost declarat, la reuniunea 2013 CODIBIP, anul relansării și afirmării bibliotecii publice ca centru comunitar. Este un lucru care trebuie făcut, însă

Biblioteca publică între percepția tradițională și utilizatorul modern

bibliotecile nu vor putea reuși fără implicarea administrației publice locale. Odată cu extinderea Programului NOVATECA, primăriile se vor implica tot mai mult în activitatea bibliotecilor și în timp acestea vor deveni cartea de vizită a localității.

Pentru primarii noștri va fi mai greu să instaleze câte o cameră video în fiecare bibliotecă și nici nu trebuie. Situația este una generală. Dar fiecare primar în parte poate face un lucru mult mai simplu și mai util – poate organiza „Ziua primarului în bibliotecă”.

În „Ziua primarului în bibliotecă”, primarul va cunoaște mai bine problemele bibliotecii, ale bibliotecarului, ale cetățenilor, va vedea problemele mai altfel decât sunt văzute din incinta primăriei.

Nu se va întâmpla nimic rău dacă în una din cele 224 de zile lucrătoare ale anului 2014 (iar noi știm că primarii lucrează mult mai mult) activitatea se va desfășura în bibliotecă. S-ar putea întâmpla ca primarii să vadă lucrurile cu alți ochi și să se implice în rezolvarea problemelor bibliotecii cu mai multă ardoare. Până la urmă este persoana responsabilă de această instituție.

Bunăstarea bibliotecii depinde de bunăstarea comunității, nu poate exista o bibliotecă puternică și bogată într-o comunitate săracă. Dar un bibliotecar și o bibliotecă pot ajuta membrii comunității, chiar cu resursele modeste de care dispun. Aceasta le este menirea.

Nu cred în miracole și nici că toți primarii vor saluta această inițiativă, dar măcar cineva ar putea fi interesat, iar experiența ar putea fi multimplicată. Fiecare poate pune umărul la promovarea acestei idei. Iar peste un an, la *Anul Bibliologic 2014*, bibliotecarii (unii) vor povesti lucruri despre care acum nici nu îndrăznim să gândim. De ce să nu încercăm?

Cartea și biblioteca însoțesc omul la fiecare etapă a vieții. Niciodată nu este prea devreme sau prea târziu să le descoperim și să le deschidem.

Oare cine va fi primul?

Referințe:

Galben, Dorin. *TRIST: Profesia de bibliotecar este pe cale de DISPARIȚIE [on-line]*. 16.12.2013 [citată 03.02.2014]. Disponibil: <http://timpul.md/articol/trist-profesia-de-bibliotecar-este-pe-cale-de-disparitie-52664.html>

Pew Report: Public Libraries' Importance and Impact [on-line]. 11.12.2013 [citată 04.02.2014]. Disponibil: <http://webjunction.org/news/webjunction/pew-report-public-libraries-importance-and-impact.html>

Губернатора ужасают пустующие библиотеки [on-line]. 16.12.2013 [citată 30.01.2014]. Disponibil: http://www.kp40.ru/news/gorod_oblast/24043.

O PREDICĂ PRO BIBLIOTECĂ?! AR VALORA ENORM!

Studiul Național de Analiză a Comunității, realizat în anul 2013 în țară, constată că cele mai populare locuri unde oamenii se adună pentru a face schimb de informații sunt vecinii, oficiul de asistență medicală, piața, magazinele, primăria, biserica.

Mai cunoaștem din alte surse și faptul că cetățenii, atunci când este vorba de instituțiile în care au cea mai mare încredere, plasează pe primul loc biserica. Un sondaj realizat de Institutul de Marketing și Sondaje IMAS și dat publicității la 5 iunie 2013 relevă faptul că „Biserica și mass-media rămân în topul celor mai credibile instituții”. „Astfel, în topul clasamentului se află Biserica, care se bucură de încrederea a 70,6% dintre respondenți. Pe locul doi s-a poziționat mass-media, care se bucură de încrederea a 53% din respondenți”.

Echipa NOI.md într-un sondaj realizat în stradă (noiembrie, 2013) descoperă că speranțele pozitive ale moldovenilor sunt legate de biserică, armată, instituțiile medicale și de învățământ.

Recent mi s-a întâmplat să asist la un eveniment mai rar întâlnit pe la noi, lansarea unor cărți în Biserica „Sfântul Haralambie”, Protopopiatul *Târgu Neamț*. După ce a terminat slujba și toate cele bisericești, *Părintele Teoctist Cai*, parohul bisericii a trecut la cele laice, prezentând enoriașilor scriitorii prezenți, iar aceștea la rândul lor au vorbit despre cărți, lectură și podurile datorate acestora. Am văzut o doamnă sărutând o carte primită în dar și m-am gândit că un drum sugerat de părinte spre ușile bibliotecii ar putea deveni o binecuvântare pentru ea.

Biserica, cartea și biblioteca au de secole o legătură specială. Toate au aceeași țintă: mintea și sufletul omului. Biserica care a pornit în lume atâtea cărți are o responsabilitate aparte față de acest bun aducător de cunoaștere, ascultare, cumințenie, iubire și iertare, care este cartea. Oare nu spre aceasta cheamă biserica? Și oare nu s-ar putea implica biserica să ajute oamenii să descopere drumul spre bibliotecă, care potrivit lui Albert Einstein este unicul loc pe care trebuie să-l cunoască fiecare. Și oare poate fi „alta mai frumoasă și mai de folos zăbavă decât cetitul cărților”?

Biblioteca și biserica nu sunt concurenți, se pot ajuta reciproc și împreună pot ajuta oamenii, fiecare poate îndrepta spre un drum care vindecă și scapă omul de necaz. Ca popor, putem fi puternici

Biblioteca publică între percepția tradițională și utilizatorul modern

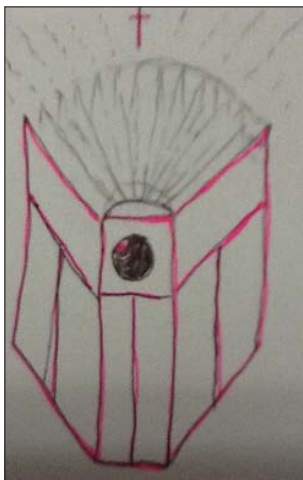
prin carte și cunoaștere care de veacuri se află în biblioteci. De ce să căutăm alte soluții de a face bine și să nu le folosim pe care le avem la dispoziție? Nu cred că poate exista un lucru mai bun decât a ajuta oamenii să găsească drumul spre carte. Bogat este cel care-i cunoaște valoarea.

Mi s-a întâmplat să aud zilele acestea (în „Moldova istorică”, din mersul autocarului) discuția dintre doi intelectuali în care doamna, profesoară și cu mai multe cărți la activ povestea despre succesiunea a doi directori de bibliotecă, laudându-l pe noul înscăunat, pedagog și bun scriitor, și prognozând că va fi un director mai bun, decât cel plecat din funcție, care era ... bibliotecar de profesie. ??? Repet că doamna este foarte școlită, chiar un nume bine cunoscut. Fraților, suntem pierduți dacă nu facem ceva cu biblioteca, cu profesia și cu noi, bibliotecarii, dacă nu batem la toate ușile, cu credința că se vor deschide și ne vor ajuta ca să putem ajuta la rândul nostru.

Referințe:

Biserica și mass-media instituțiile în care moldovenii au cea mai mare încredere [on-line]. 05.06.2013 [citată 14.01.2014]. Disponibil: http://www.publika.md/biserica-si-mass-media--institutiile-in-care-moldovenii-au-cea-mai-mare-incredere-sondaj_1431161.html

Sondaj: Moldovenii și-au pierdut încrederea în instituțiile statului [on-line]. 08.11.2013 [citată 14.01.2014]. Disponibil: http://www.noi.md/md/news_id/30861

COMUNICAREA PROFESIONALĂ : ASPECTE ALE FORMATULUI VIRTUAL

Bibliotecarii sunt antrenați frecvent în discuții despre importanța Instrumentelor Web 2.0, în special a rețelelor sociale și rostul acestora în comunicarea profesională, în diseminarea informațiilor, resurselor și conținuturilor. Recent o colegă mi-a solicitat părerea, întrebându-mă pentru ce ași opta, dacă s-ar impune situația de a alege între crearea unui blog sau o pagină pe Facebook, de exemplu. Experiența celor cinci ani de comunicare profesională în format virtual îmi dă drept să afirm, că eficiența dorită o poate asigura doar o îmbinare între mai multe instrumente WEB 2.0, un blog – un cont pe Slideshare – un cont pe Facebook.

Argumente? Informațiile plasate pe Facebook circulă și ajung în vizorul public foarte repede, dar la fel de repede dispar. Chiar dacă sunt plasate sau distribuite pe profilul personal, ele se mențin în topul paginii doar pe o perioadă foarte scurtă de timp. La fel și comentariile. Alta este situația dacă administrăm o platformă de blog. Acesta permite indexarea conținuturilor plasate, care sunt aproape instantaneu preluate de motoarele de căutare și respectiv pot fi găsite foarte repede. Așa se face că materialele plasate cu ani în urmă pot fi găsite foarte ușor. De exemplu, postările plasate pe adresa veche a Blogului de Biblioteconomie și Știința Informării au fost accesate în anul 2014 de peste 16 000 ori, deși pe parcursul anului n-a fost plasat nici un material nou (acum toate noutățile sunt plasate pe adresa nouă). Structurarea conținuturilor după noțiuni profesionale distincte îl transformă într-o platformă solidă pentru cercetare și dezvoltare în domeniu, conținând informații, documente, prezentări PowerPoint, link-uri, etc, tot ce-a apărut recent în format electronic, iar noi cunoaștem faptul că cea mai actuală și valoroasă informație, inclusiv de specialitate este în format virtual. Accesând categoria „studii și cercetări”, cercetătorul va găsi toate proiectele, studiile, cercetările, rapoartele realizate în țară și după hotare, la „formare profesională continuă” - tot ce ține de această temă și tot așa pe toate temele ce țin de specificul domeniului. Categoriile, 94 la număr la începutul acestui an, pot fi accesate pe interfața blogului, de acolo pornind și căutarea propriu-zisă.

Deși blogul oferă și posibilitatea plasării unor documente mai voluminoase, totuși soluția optimală, utilizată frecvent este crearea unui cont pe Slideshare, care permite crearea unei mini-biblioteci electronice de aproximativ 200 MB, unde, de rând cu documente și prezentări PowerPoint, pot fi plasate și material AV. În ultimii ani această

posibilitate a fost explorată din plin, unicul impediment constând în faptul, că spațiul de stocare a informației este mult mai mic decât ar fi necesar. Pentru plasarea conținuturilor noi este necesar de a retrage conținuturile mai vechi sau deschiderea altor conturi Slideshare.

Un studiu foarte simplu demonstrează, că pentru a-i spori eficiența de utilizare informația despre conținuturile plasate pe blog și Slideshare trebuie să fie semnalată pe Facebook, iar procedura poate fi repetată ori de câte ori dorim să aducem în prim plan un conținut sau altul.

La fiecare început de an Wordpress.com trimite în adresa administratorilor rezultatele anului precedent, iar pentru a ne pătrunde de importanța lor, rezultatele sunt prezentate în comparație cu indicatorii de activitate a unei instituții de mare renume. Este o practică bine cunoscută de a demonstra lucrurile în comparație. Despre Biblioteca Publică New York, citeam recent că în anul 2013 a înregistrat peste 50 milioane de vizitatori, mai mulți decât toate evenimentele sportive și evenimentele culturale, luate la un loc, care s-au produs pe parcursul anului, în întreaga metropolă. De această dată Wordpress.com, în rezumatul trimis, (<https://clubbib2.wordpress.com/2014/annual-report>) a comparat rezultatele Blogului de Biblioteconomie și Știința Informării cu Sala de Operă din Sydney, care încapă 2 700 de persoane. Blogul a fost vizualizat de 45 346 ori, numai pe adresa nouă. Dacă adăugăm și cele peste 16 000 accesări de pe adresa veche <https://clubbib.wordpress.com> avem în total peste 61 500 de vizualizări. Numai la adresa veche sistemul raportează 15 631 vizitatori.

Numărul de postări este de 563 sau aproximativ 10 postări pe săptămână, toate reprezentând informații, evenimente, materiale de promovare a cărții și lecturii, materiale de promovare a imaginii bibliotecii în comunitate, experiențe, inovații, realizări, dar și probleme cu care se confruntă profesia și biblioteca. Au fost plasate 285 imagini cu un volum de 60 MB, respectiv în jur de 5 imagini pe săptămână. Cea mai aglomerată zi a fost 19 martie, când au fost înregistrate 756 de vizualizări, iar cea mai accesată postare în ziua respectivă a fost *Valiza cu comori*, un material de promovare a cărții și lecturii. Eficiența postării a fost demonstrată de faptul că pe parcursul anului mai multe biblioteci au folosit această idee pentru a apropia cartea de utilizatori: BPO Bălți, BPR Orhei; BPR Strășeni, BPR Ungheni, BPO Ștefan Vodă, etc.

Vizualizările vin din 75 de țări, iar țările care generează cel mai intens trafic sunt ca și în anul 2013 Republica Moldova, România și Statele Unite ale Americii în top, urmate de Italia, Germania, Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord, Spania, Franța, Federația Rusă, etc. Enumerarea acestor țări demonstrează faptul, că instrumentele web și în special instrumentele Web 2.0 oferă oportunități

nebănuite anterior de comunicare profesională, de promovare a bibliotecii și a profesiei dincolo de hotarele geografice. Prin utilizarea lor putem nu numai să cunoaștem în timp util ce se întâmplă în bibliotecile lumii, dar și să ne facem cunoscuți în mediul profesional internațional.

Cele mai accesate pagini au fost *Home; Articole.Traduceri; Activitatea metodologică; Publicații în domeniu; Experiențe.Practici de calitate; Adrese*. În topul conținuturilor accesate se află selecția de citate despre cărți, urmată de tutorialul Microsoft Office Word 2010, lucrarea *Imaginea bibliotecii publice în comunitate*, tutorialul Microsoft Excel 2010 și tutorialul Crearea unui blog.

Era de așteptat ca o postare indexată cu cuvântul cheie „cărți” să fie cea mai accesată. Este și acest argument un pilon de susținere a constatărilor ultimului raport OCLC – cartea este marca bibliotecii.

Conform datelor furnizate de sistem cele mai accesate categorii au fost după cărți, cărți digitale, biblioteci, bibliotecari, lectură, etc.

Conform raportului Wordpress.com cele mai frecvente conexiuni de pe blog duc spre următoarele site-uri: slideshare.net (unde sunt plasate toate conținuturile noi), facebook (unde sunt semnalate toate informațiile și conținuturile noi plasate pe blog și slideshare), bnrn.md, prolibro.eu, mc.gov.md. Pe de altă parte, spre blog cele mai frecvente conexiuni vin de pe motoare de căutare, Facebook, bnrn.md, adresa veche a blogului/ clubbib.wordpress.com, blogosfera.md.

Concluzia care se impune, în acest sens, este că pentru o mai mare eficiență conținuturile trebuie indexate și semnalate pe Facebook, unde (după părerea mea) este cea mai mare concentrație de specialiști în domeniul biblioteconomic și domenii adiacente. În alte condiții eficiența ar fi, probabil, mult mai redusă.

De la lansarea blogului numărul accesărilor a trecut de 221 000. În ultimii trei ani s-a menținut aproape același ritm de creștere, cu aproximativ 10 000 accesări anual. Este dovada eficienței formatului virtual de comunicare, diseminare, etc.

Conținuturile plasate pe Slideshare au fost accesate doar pe contul cu intrarea de pe blogul de biblioteconomie și știința informării <http://www.slideshare.net/cdbclub>, în anul 2014, de 20, 716 ori și descărcate de 339 ori. De la deschiderea contului și până la începutul anului curent cele 94 de lucrări, documente, prezentări PowerPoint, parte componentă a mini-bibliotecii virtuale de biblioteconomie au fost accesate de 125,450. Cele mai multe accesări vin din România, urmată de Republica Moldova, SUA, Franța, Ucraina, etc. O parte de conținuturi, din lipsă de spațiu, au fost plasate și pe contul de slideshare cu intrarea de pe blogul Bibliotecile Publice din Republica Moldova/ <http://www.slideshare.net/rmbiblioteci>, precum

Biblioteca publică între percepția tradițională și utilizatorul modern

și pe contul serviciului „Studii și Cercetări” http://www.slideshare.net/VasilicaVictoria/edit_my_uploads.

Pentru anul 2015 BNRM și-a propus reforma relațiilor cu bibliotecile destinate (bibliotecile publice, bibliotecile – centre biblioteconomice) a produselor, serviciilor, lucrărilor și activităților biblioinfrastructurale oferite de BNRM ca centru biblioteconomic de nivel național. Sporirea interactivității, feedbackului, etc. prin utilizarea instrumentelor Web 2.0 și Web 3.0 va fi constantă activității. Există o platformă consolidată pe care putem dezvolta aceste relații, dar eficiența relațiilor depinde de implicarea tuturor actorilor de pe această scenă.

Timpul monologului sau a circuitului informației într-un singur sens a rămas în urmă. Viitorul aparține dialogului. Cultura dialogului? Încă rămâne de învățat. Spațiul virtual pune foarte serios această problemă. Ascunși după paravanul anonimatului, internauții se descătușează până după limita indecenței. Sigur, într-o comunitate profesională virtuală unde aproape fiecare este cunoscut la față nu se pune prea serios problema limbajului, dar este bine să cunoaștem că politica comentariului ne îndeamnă: să fim respectuoși, să nu atacăm autorul sau pe ceilalți comentatori, să ne axăm pe idee și nu pe mesaj, să nu folosim limbaj obscen, vulgar, ofensator, să comentăm la subiect.

La începutul computerizării și internetizării bibliotecilor se insista mult asupra faptului că o bibliotecă mică conectată la Internet poate oferi aceeași calitate a serviciilor ca și bibliotecile mari. Este valabil și pentru bibliotecari. Odată ajuns în rețeaua profesională virtuală, bibliotecarul, indiferent de mărimea localității de rezidență și a bibliotecii, a evadat din izolare.

Dar pentru a ține pasul trebuie să fie mereu conectat.

Bibliografie:

2014 in blogging. Annual report//<https://clubbib2.wordpress.com/2014/annual-report>

Blogul de Biblioteconomie și Știința Informării: statistici// <https://clubbib2.wordpress.com/wp-admin/index.php?page=stats&view=table&blog=31312244>

Contul Blogului de Biblioteconomie și Știința Informării pe Slideshare// <http://www.slideshare.net/cdbclub>

Contul Blogului Bibliotecile Publice din Republica Moldova pe Slideshare// <http://www.slideshare.net/rmbiblioteci>

FILE DE ALBUM

Biblioteca Națională a Franței, 2003

Festivalul Național al Cărții și Lecturii, Orhei, 2013

Târgul Inovațiilor de Bibliotecă, Chișinău, 2013

Inaugurarea Centrului Regional de Formare, Leova, 2013

Clubul Biblioteconomiștilor cu Valeriu Matei, BNRM, 2014

Training de formare a formatorilor, NOVATECA, 2012

Biblioteca Națională a Franței, 2003

Conferința directorilor bibliotecilor publice, BNRM, 2013

BM „B.P. Hasdeu”, 2012

Conferințe zonale, Călărași 2014

Conferințe zonale, Călărași 2014

FNCL, Strășeni, 2014

Centrul de Excelență pentru bibliotecari, 2015

Pe Aleea Clasicilor, Chișinău, 2012

Anul Bibliologic, BNRM, 2011

FNCL, Rezina, 2014

**Congresul IBBY,
Londra, 2013**

**Congresul IBBY,
Londra, 2013**

Ziua Italiei, Chişinău, 2015

Acasă, Chişinău, 2015

Conferința IFLA, Helsinki, 2012

Aniversare, 2005

Conferința IFLA, Gothenburg, 2010

Cu familia, Chișinău, 2014

**Conferința IFLA
Helsinki, 2012**

**Atelier de lucru. Planificarea strategică a Centrului de Statistică,
Cercetare și Dezvoltare din cadrul BNRM**

Congresul absolvenților programelor SUA, 2010

Prima comisie republicană de atestare, 2006

Biblioteca Județeană „V. Voiculescu”, Buzău, România, 2000

Programul CI, Washington, 2002

Biblioteca Județeană „Gh. Asachi”, Iași, 2006

Franța, 2003

IFLA, Boston, 2001

Biblioteca Congresului, 2002

IFLA, Boston, 2001

Biblioteca Publică, Boston, SUA, 2002

BPR, Soroca, 2000

B. M. „B.P.Hasdeu”, filiala „O. Ghibu”, 2006

BNRM, 2001

Suceava, România, 1999

Festivalul Iei, 2015, Chișinău

BPR "M. Sadoveanu", Strășeni

Clubul Biblioteconomiștilor, BNRM, 2014

Novateca, 2014

FNCL, BPR „M. Sadoveanu” Soroca, 2014

Conferințe zonale, BPR "Iulian Filip", Drochia, 2014

Training-ul „Dezvoltarea capacităților privind managementul instituțional și cel al ciclului de proiect”, 27-31 iulie 2015, Chișinău

SUMAR

Prefață. <i>Dr. Hermina G.B. Anghelescu</i>	3
Bibliotecarul - „pescăruș” și „calea lui spre desăvârșire”	9
Biblioteca publică 2015: politici, orientări strategice, tendințe	13
Activitatea de cercetare și dezvoltare în domeniul biblioteconomic	28
Cartea și lectura: temelia dezvoltării.....	42
Marca bibliotecii: balanța dintre carte tipărită și cartea în format electronic.....	49
Biblioteca publică în beneficiul comunității: reevaluarea priorităților a resurselor și a serviciilor	58
Biblioteca 2.0 în contextul tranziției – de la modelul tradițional la cel modern	72
Biblioteca publică și impactul asupra comunității: contribuții în sfere vitale pentru cetățeni.....	89
Bibliotecile publice din Republica Moldova: dinamica activității între anii 2008-2012	105
Biblioteca și tehnologiile: integrare, misiune, funcții, mijloace	123
Asistența de specialitate a activității bibliotecilor publice: imbold pentru schimbare	136
Biblioteca și schimbarea: cu ce începem?	146
Biblioteca în era Internet-ului: tendințe și prognoze.....	151
Cartea și lectura – izvor de cunoaștere și înțelepciune. Festivalul Național al Cărții și Lecturii. Bilanțurile ediției a III-a, 2013	159
Modernizarea activității – prioritatea strategică a bibliotecilor publice: bilanțurile conferințelor zonale, 2013	165
Biblioteca publică – darul comunității pentru generații.....	168
Avantajele profesiei de bibliotecar și „triumghiul cunoașterii”	173
Biblioteca – izvor de creativitate și imaginație	178
Biblioteca și consolidarea relațiilor intercomunitare	183
Cartea – adevăr și frumusețe: experiențe de promovare a cărții	185
Îndrumarea lecturii și relațiile de încredere utilizator – bibliotecă	189
Bibliotecarul din manual sau „Un scriitor talentat poate fi și un foarte bun bibliotecar”.....	192
Un avocat de care bibliotecarii au mare nevoie	197
„Ziua Primarului” în bibliotecă.....	198
O predică pro bibliotecă?! Ar valora enorm!	201
Comunicarea profesională: aspecte ale formatului virtual.....	203
File de album.....	207

VERA OSOIANU

BIBLIOTECA PUBLICĂ ÎNTRE PERCEPȚIA
TRADIȚIONALĂ ȘI UTILIZATORUL MODERN

Bun de tipar: 7.08.2015

Apărut: 2015

Coli de tipar: 14,25

Tiraj: 60 ex

Tiparul sub comanda nr. 13,
executat la Imprimeria BNRM,
str. 31 August 1989, nr. 78 A,
Chișinău